

Inspraak- en reactiebundel

**Zienswijzen en reacties op 'ONTWERP-INSTEMMINGSBESLUIT
WINNINGSPLAN 2018 NEDMAG EN DE ONTWERPBESLUITEN
OMGEVINGSVERGUNNINGEN LOCATIE WELL HEAD CENTRE-1'**

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt Zoutwinning Nedmag
Postbus 142
2270 AC Voorburg
<http://www.nlog.nl/opslag-en-winningsplannen-ter-inzage>

INHOUDSOPGAVE

WOORD VOORAF.....	3
KENNISGEVING.....	5
MONDELINGE EN SCHRIFTELIJKE REACTIES EN ZIENSWIJZEN :	
OPZOEKTABEL	
REGISTRATIENUMMER VERSUS REACTIE- EN ZIENSWIJZENUMMER.....	8
ALFABETISCH OVERZICHT ORGANISATIES EN REACTIES / ZIENSWIJZEN.....	10
REACTIENUMMER R002 TOT EN MET R037.....	11
ZIENSWIJZENUMMER 0001 TOT EN MET 0035.....	57

Woord vooraf

Van donderdag 11 juni 2020 tot en met donderdag 23 juli 2020 lag 'Ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan 2018 Nedmag en de ontwerpbesluiten omgevingsvergunningen locatie Well Head Centre-1' ter inzage. Eenieder kon naar aanleiding van de ontwerp-instemmingsbesluiten een zienswijze inbrengen.

Wat zijn de plannen in Borgercompagnie?

Nedmag B.V. (Nedmag) heeft een verzoek tot instemming met het winningsplan 2018 Nedmag en twee aanvragen voor omgevingsvergunningen ingediend bij de Minister van Economische Zaken en Klimaat. In de brief van 21 december 2018 (kenmerk DGETM / 18325576) heeft de minister besloten tot een gecoördineerde behandeling van het in november 2018 ingediende winningsplan en de twee bijbehorende aanvragen voor omgevingsvergunningen. Daarom werden deze drie ontwerpbesluiten tegelijk gepubliceerd. De winningsactiviteiten liggen geografisch gezien in de provincie Groningen, binnen de grenzen van de gemeenten Veendam en Midden-Groningen en het verzorgingsgebied van het waterschap Hunze en Aa's.

Nedmag wint magnesiumzout nabij de dorpen Borgercompagnie en Tripscompagnie. Om zout te mogen blijven winnen heeft Nedmag een nieuw winningsplan ingediend. Dit nieuwe winningsplan is noodzakelijk omdat de bodemdaling meer wordt dan waarmee was ingestemd in het winningsplan 2013. De bodemdaling wordt meer vanwege de beheersmaatregelen die getroffen zijn na het incident in het zoutveld Tripscompagnie in april 2018 waarbij voor korte tijd pekels is weggestroomd. In het winningsplan 2018 Nedmag zijn de activiteiten die verband houden met de afwikkeling van het incident omschreven, evenals voortzetting van de zoutwinning door onder andere de aanleg van vier nieuwe putten (VE-5 tot en met VE-8).

Binnen inrichting WHC1/2 van Nedmag worden kalium- en magnesiumhoudende zouten gewonnen uit twee winlocaties, genaamd WHC-1 en WHC-2 (Well Head Centre), die organisatorische, functionele en technische bindingen hebben. De twee locaties worden om deze reden als één inrichting beschouwd, genaamd WHC1/2. De aanvragen om een omgevingsvergunning hebben betrekking op de locatie WHC-1, gelegen aan de Borgercompagnie 156A te Veendam, kadastraal bekend gemeente Veendam, Sectie R, nummer 00146.

Nedmag B.V. heeft op 30 mei 2017 op grond van de Wabo een aanvraag om een omgevingsvergunning (kenmerk OLO 3000245) ingediend voor de uitbreiding en renovatie van de inrichting WHC-1, waarmee de aanleg van en winning uit twee nieuwe cavernes mogelijk wordt gemaakt. Als gevolg van de inwerkingtreding van de gewijzigde Mijnbouwwet heeft Nedmag op 27 maart 2018 ook een aanvraag om een omgevingsvergunning (kenmerk OLO 3554325) ingediend voor het uitvoeren van 2 zoutboringen (VE-5 en VE-6) met behulp van een elektrisch aangedreven mobiele boorinstallatie. Indien de boringen succesvol zijn, is Nedmag voornemens om de putten in gebruik te nemen voor de winning van zout.

Het ontwerpbesluit op de aanvraag van een omgevingsvergunning met OLO nummer 3000245, gedateerd 1 december 2017 met kenmerk DGETM-EO/ 17191131, heeft in 2017 ter inzage gelegen. Gelet op gecoördineerde behandeling van het in november 2018 ingediende winningsplan en de twee bijbehorende aanvragen voor omgevingsvergunningen werd het (gewijzigde) ontwerpbesluit voor de uitbreiding van de locatie WHC-1 opnieuw ter inzage gelegd, samen met het winningsplan en het ontwerpbesluit voor de omgevingsvergunning voor de diepboringen VE-5 en VE-6.

Waar kon u de stukken inzien?

U kon van donderdag 11 juni 2020 tot en met donderdag 23 juli 2020 de ontwerpbesluiten en de onderliggende stukken inzien op www.mijnbouwvergunningen.nl/zoutwinningnedmag en tijdens reguliere openings-tijden op de volgende locaties:

- Gemeentehuis Veendam, Raadhuisplein 5 te Veendam
- Gemeentehuis Aa en Hunze, Spiekersteeg 1 te Gieten
- Gemeentehuis Midden-Groningen, Gorecht-Oost 166 te Hoogezand

- Gemeentehuis Tynaarlo, Kornoeljeplein 1 te Vries
- Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, Bezuidenhoutseweg 73 te Den Haag

Zienswijzen en reacties

Op de ontwerp-instemmingsbesluiten zijn binnen de inspraaktermijn in totaal 31 zienswijzen binnengekomen (waarvan 29 uniek) en 8 reacties van overheden. De zienswijzen en reacties zijn integraal opgenomen in deze bundel. U kunt deze inspraak- en reactiebundel downloaden van <http://www.nlog.nl/opslag-en-winningsplannen-ter-inzage>.

Registratie en verwerking

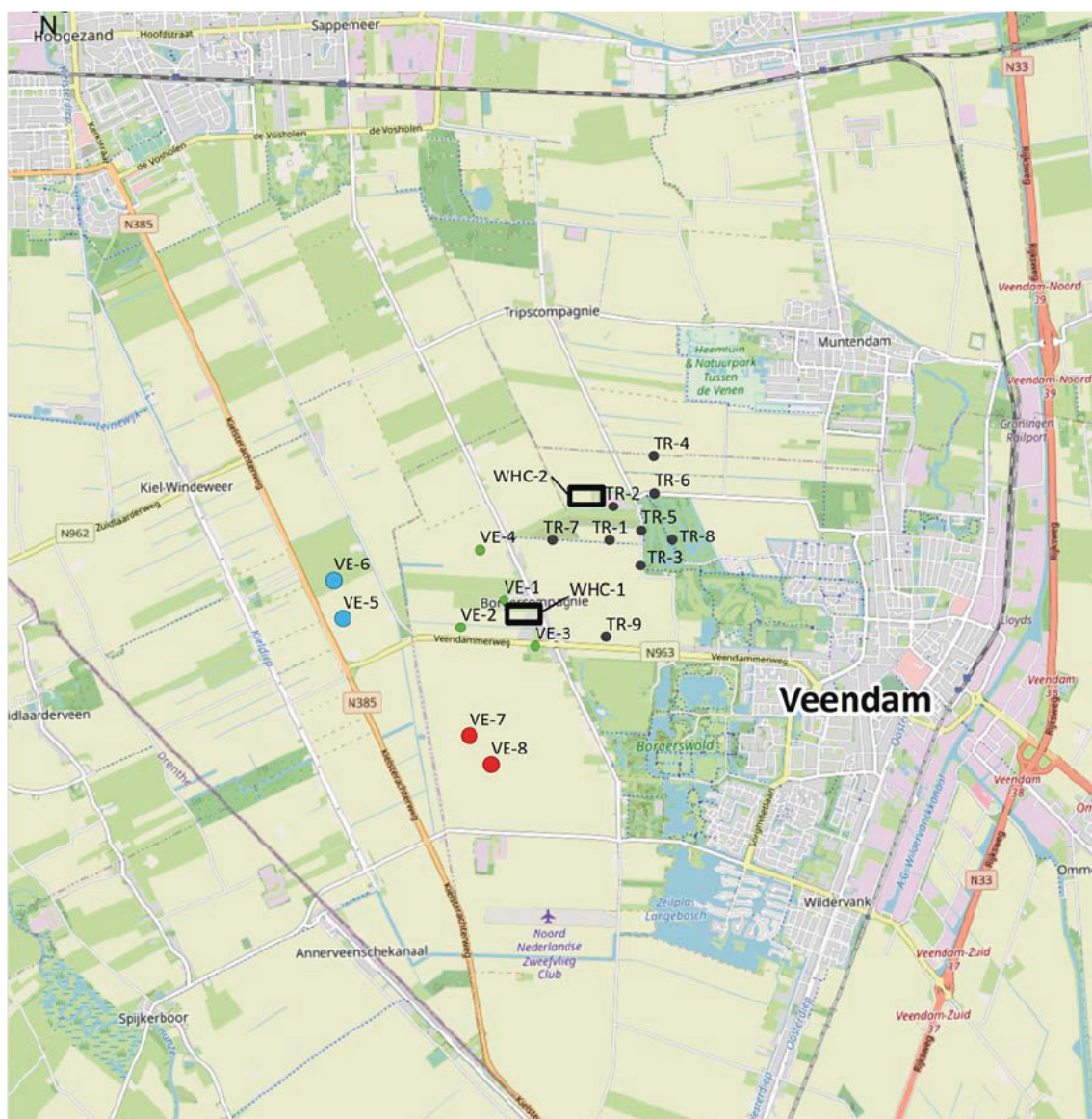
De ontvangen zienswijzen en reacties zijn geregistreerd. Aan de indieners is een ontvangstbevestiging gezonden met daarin een registratienummer. Met de opzoektabel op pagina 8 kan bij het ontvangen registratienummer het bijbehorende reactie- of zienswijzennummer worden opgezocht.

Verdere procedure

Alle zienswijzen en reacties worden betrokken bij de definitieve (instemmings)besluiten. In een Nota van Antwoord wordt opgenomen of en op welke wijze de zienswijzen en reacties in het definitieve (instemming) besluit zijn verwerkt. Hiertegen staat beroep open. Dit wordt te zijner tijd aangekondigd in onder andere de Staatscourant en in huis-aan-huisbladen. Tevens krijgen alle indieners van een geldige zienswijze een brief van het ministerie thuisgestuurd ter kennisgeving van de publicatie van de definitieve besluiten.

Ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan 2018 Nedmag en de ontwerpbesluiten omgevingsvergunningen locatie Well Head Centre-1, Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

De Minister van Economische Zaken en Klimaat heeft ontwerpbesluiten opgesteld voor wijziging van de instemming met het winningsplan 2018 Nedmag en de bijbehorende omgevingsvergunningen voor op de locatie WHC-1 van Nedmag. Van donderdag 11 juni 2020 tot vrijdag 24 juli 2020 liggen de ontwerpbesluiten ter inzage. Een ieder kan reageren op de ontwerpbesluiten met een zienswijze. In deze kennisgeving staat hoe dat gaat.

Wat zijn de plannen in Borgercompagnie?

Nedmag B.V. (Nedmag) heeft een verzoek tot instemming met het winningsplan 2018 Nedmag en twee aanvragen voor omgevingsvergunningen ingediend bij de Minister van Economische Zaken en Klimaat. In de brief van 21 december 2018 (kenmerk DGETM / 18325576) heeft de minister besloten tot een gecoördineerde behandeling van het in november 2018 ingediende winningsplan en de twee bijbehorende aanvragen voor omgevingsvergunningen. Daarom worden deze drie ontwerpbesluiten tegelijk gepubliceerd. De winningsactiviteiten liggen geografisch gezien in de provincie Groningen,

binnen de grenzen van de gemeenten Veendam en Midden-Groningen en het verzorgingsgebied van het waterschap Hunze en Aa's.

Nedmag wint magnesiumzout nabij de dorpen Borgercompagnie en Tripscompagnie. Om zout te mogen blijven winnen heeft Nedmag een nieuw winningsplan ingediend. Dit nieuwe winningsplan is noodzakelijk omdat de bodemdaling meer wordt dan waarmee was ingestemd in het winningsplan 2013. De bodemdaling wordt meer vanwege de beheersmaatregelen die getroffen zijn na het incident in het zoutveld Tripscompagnie in april 2018 waarbij voor korte tijd pek is weggestroomd. In het winningsplan 2018 Nedmag zijn de activiteiten die verband houden met de afwikkeling van het incident omschreven, evenals voortzetting van de zoutwinning door onder andere de aanleg van vier nieuw putten (VE-5 tot en met VE-8).

Binnen inrichting WHC1/2 van Nedmag worden kalium- en magnesiumhoudende zouten gewonnen uit twee winlocaties, genaamd WHC-1 en WHC-2 (Well Head Centre), die organisatorische, functionele en technische bindingen hebben. De twee locaties worden om deze reden als één inrichting beschouwd, genaamd WHC1/2. De aanvragen om een omgevingsvergunning hebben betrekking op de locatie WHC-1, gelegen aan de Borgercompagnie 156A te Veendam, kadastraal bekend gemeente Veendam, Sectie R, nummer 00146.

Nedmag B.V. heeft op 30 mei 2017 op grond van de Wabo een aanvraag om een omgevingsvergunning (kenmerk OLO 3000245) ingediend voor de uitbreiding en renovatie van de inrichting WHC-1, waarmee de aanleg van en winning uit twee nieuwe cavernes mogelijk wordt gemaakt. Als gevolg van de inwerkingtreding van de gewijzigde Mijnbouwwet heeft Nedmag op 27 maart 2018 ook een aanvraag om een omgevingsvergunning (kenmerk OLO 3554325) ingediend voor het uitvoeren van 2 zoutboringen (VE-5 en VE-6) met behulp van een elektrisch aangedreven mobiele boorinstallatie. Indien de boringen succesvol zijn, is Nedmag voornemens om de putten in gebruik te nemen voor de winning van zout.

Het ontwerpbesluit op de aanvraag van een omgevingsvergunning met OLO nummer 3000245, gedateerd 1 december 2017 met kenmerk DGETM-EO/ 17191131, heeft in 2017 ter inzage gelegen. Gelet op gecoördineerde behandeling van het in november 2018 ingediende winningsplan en de twee bijbehorende aanvragen voor omgevingsvergunningen wordt het (gewijzigde) ontwerpbesluit voor de uitbreiding van de locatie WHC-1 opnieuw ter inzage gelegd, samen met het winningsplan en het ontwerpbesluit voor de omgevingsvergunning voor de diepboringen VE-5 en VE-6.

Waar kunt u de stukken inzien?

U kunt van donderdag 11 juni 2020 tot vrijdag 24 juli 2020 de ontwerpbesluiten en de onderliggende stukken inzien op www.mijnbouwvergunningen.nl/zoutwinningnedmag en tijdens reguliere openingstijden op de volgende locaties:

- Gemeentehuis Veendam, Raadhuisplein 5 te Veendam
- Gemeentehuis Aa en Hunze, Spiekersteeg 1 te Gieten
- Gemeentehuis Midden-Groningen, Gorecht-Oost 166 te Hoogezand
- Gemeentehuis Tynaarlo, Kornoeljeplein 1 te Vries
- Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, Bezuidenhoutseweg 73 te Den Haag

Reageren op de ontwerpbesluiten?

U kunt binnen deze termijn reageren op de ontwerpbesluiten. U kunt op alle drie de ontwerpbesluiten, eventueel los van elkaar, een zienswijze indienen. In uw zienswijze kunt u ingaan op alle onderdelen van de ontwerpbesluiten en de onderliggende stukken. U kunt hierbij denken aan:

- Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerpbesluit?
- Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?
- Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dit toelichten?

U dient in uw zienswijze duidelijk aan te geven op welk onderdeel u reageert en uw zienswijze te onderbouwen met argumenten. Het is goed om te weten dat alleen personen of instanties die op het ontwerpbesluit een zienswijze hebben ingebracht en belanghebbende in de zin van de wet zijn, later tegen het uiteindelijke (instemmings)besluit beroep kunnen instellen bij de Afdeling bestuursrecht-spraak van de Raad van State.

Hoe kunt u reageren?

U kunt uw zienswijze schriftelijk indienen door een brief te sturen naar:
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt Nedmag

Postbus 142
2270 AC Voorburg

Uw brief kan alleen als zienswijze in behandeling worden genomen als u ondertekent met uw naam en adres. Dit geldt ook voor eventuele medeondertekenaars. Zienswijzen per e-mail worden in deze procedure niet geaccepteerd.

Wat zijn de vervolgstappen?

Alle zienswijzen en reacties worden betrokken bij de definitieve (instemmings)besluiten. In een Nota van Antwoord wordt opgenomen of en op welke wijze de zienswijzen en reacties in het definitieve (instemming) besluit zijn verwerkt. Hiertegen staat beroep open. Dit wordt te zijner tijd aangekondigd in onder andere de Staatscourant en in huis-aan-huisbladen. Tevens krijgen alle indieners van een geldige zienswijze een brief van het ministerie thuisgestuurd ter kennisgeving van de publicatie van de definitieve besluiten.

Wilt u meer weten?

Een uitleg over de lopende procedures, het winningsplan 2018 Nedmag en meer informatie over zoutwinning door Nedmag is online te vinden op: www.mijnbouwvergunningen.nl/zoutwinningnedmag

Mocht u nog vragen hebben, dan kunt u deze via de webpagina indienen.

(QR code naar de website)

Voor nadere informatie over het instemmingsbesluit met het winningsplan Nedmag en mondeling inspreken kunt u op werkdagen van 9.00u tot 12.00u contact opnemen met de heer M. Claasen, telefoonnummer 070 – 3796132.

Voor nadere informatie over de ontwerpbesluiten voor de omgevingsvergunningen van Nedmag en mondeling inspreken kunt u op werkdagen van 9.00u tot 12.00u contact opnemen met de heer M. Pieters, telefoonnummer 070 – 379 83 89 of mevrouw K. Kaya, telefoonnummer 070- 379 77 68.

Opzoektabel mondelinge en schriftelijke reacties en zienswijzen

In onderstaande tabel kunt u met het registratienummer het nummer van de reactie of zienswijze opzoeken. De reacties zijn vanaf pagina 11 opgenomen. De zienswijzen vindt u vanaf pagina 57.

Zienswijzen en reacties op 'Ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan 2018 Nedmag en de ontwerpbesluiten omgevingsvergunningen locatie Well Head Centre-1'.

Registratienummer	Zienswijzenummer	Reactienummer
ZW87-OIB-0001	0001	
ZW87-OIB-0002		R002
ZW87-OIB-0003		R003
ZW87-OIB-0004	0004	
ZW87-OIB-0005		R005
ZW87-OIB-0006		R006
ZW87-OIB-0007		R007
ZW87-OIB-0008	0008	
ZW87-OIB-0009	0009	
ZW87-OIB-0010	0010	
ZW87-OIB-0011	0011	
ZW87-OIB-0012	0012	
ZW87-OIB-0013	0013	
ZW87-OIB-0014	0014	
ZW87-OIB-0015	0015	
ZW87-OIB-0016	0016	
ZW87-OIB-0017	0017	
ZW87-OIB-0018	0018	
ZW87-OIB-0019	0019	
ZW87-OIB-0020	0020	
ZW87-OIB-0021	0021	
ZW87-OIB-0022	0022	
ZW87-OIB-0023	0023	
ZW87-OIB-0024	0024	
ZW87-OIB-0025	0025	
ZW87-OIB-0026	0026	
ZW87-OIB-0027	0027	
ZW87-OIB-0028	0028	
ZW87-OIB-0029	0029	
ZW87-OIB-0030		R030
ZW87-OIB-0031	0031	
ZW87-OIB-0032	0032	

ZW87-OIB-0033	0033	
ZW87-OIB-0034	0034	
ZW87-OIB-0035	0035	
ZW87-OIB-0036		R036
ZW87-OIB-0037		R037

Alfabetisch overzicht organisaties en reacties / zienswijzen

Zienswijzen en reacties op 'Ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan 2018 Nedmag en de ontwerpbesluiten omgevingsvergunningen locatie Well Head Centre-1'.

Zienswijzenummer	_Organisatie
0029	Bewonersvereniging 't Kalkwijksterlint, HOOGEZAND
0027	Boer&Recht, STADSKANAAL
0010	Bout advocaten, GRONINGEN
0012	Bout advocaten, GRONINGEN
0032	DAS, AMSTERDAM ZUIDOOST
0019	DeGoede bestuursrecht - advocaat, GRONINGEN
R002	Gemeente Aa en Hunze, College van Burgemeester en Wethouders, GIETEN
R030	Gemeente Midden-Groningen, College van Burgemeester en Wethouders, HOOGEZAND
R036	Gemeente Tynaarlo, College van Burgemeester en Wethouders, VRIES
R007	Gemeente Veendam, College van Burgemeester en Wethouders, VEENDAM
0026	Nedmag B.V., VEENDAM
R003	Provincie Drenthe, Gedeputeerde Staten, ASSEN
R006	Provincie Groningen, Gedeputeerde Staten, GRONINGEN
R037	Raad van Bestuur Gemeente Veendam, VEENDAM
0016	Waddenvereniging, HARLINGEN
R005	Waterschap Hunze en Aa's, Dagelijks Bestuur, VEENDAM

Reacties R002, R003, R005, R006, R007, R030, R036 en R037

01 JUL 2020

Postadres
 Postbus 93
 9460 AB Gieten

Bezoekadres
 Spiekersteeg 1, Gieten
 Tel: 14 0592
www.aaenhunze.nl
gemeente@aaenhunze.nl

Volg ons op
 twitter.com/aaenhunze
 facebook.com/aaenhunze

AANTEKENEN

De Minister van Economische Zaken en Klimaat
 Inspraakpunt Nedmag
 Postbus 142
 2270 AC VOORBURG

Onderwerp : Zienswijze gewijzigd winningsplan 2018 voor zoutwinning door Nedmag.

Gieten, 30 juni 2020

No. : 260520
Bijlagen : --

Behandeld door :
Doorkiesnummer :

Uw brief van : 10juni 2020
Uw kenmerk : DGKE-WO / 19240864

Geachte heer Wiebes,

Op 10 juni jl. heeft u het ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan 2018 Nedmag met de gecoördineerde ontwerpbesluiten omgevingsvergunningen bekendgemaakt. De besluiten liggen ter inzage tot vrijdag 24 juli 2020. In deze brief geven wij onze zienswijzen op het ontwerp-instemmingsbesluit, waaronder de gecoördineerde ontwerpbesluiten omgevingsvergunningen mede zijn begrepen.

Wij kunnen niet instemmen met het ontwerp-instemmingsbesluit.

De onzekerheden en risico's zoals benoemd in ons advies van 26 november 2019 heeft u met dit ontwerp- instemmingsbesluit niet weggenomen. Met onze inwoners blijven wij zorgen houden over de zoutwinning en de stapeling van effecten van mijnbouwactiviteiten in de regio, zoals de gaswinning in Groningen en het gasveld Annerveen.

Wij vinden het zeer teleurstellend dat u, ondanks het nadrukkelijk verzoek uit de regio, ervoor heeft gekozen deze complexe ontwerpbesluiten met verstreckende gevolgen zo kort voor de zomervakanties van inwoners en organisaties bekend te maken. Onder de huidige corona-omstandigheden is het een extra uitdaging inwoners en andere belanghebbenden op een zorgvuldige wijze te betrekken in deze procedure.

Uw voornemen om in te stemmen met zoutwinning door Nedmag tot 2045 is onvoldoende onderbouwd. Hiermee doet u geen recht aan de zorgen die wij met onze inwoners delen over de forse bodemdaling en effecten van gestapelde mijnbouw in de regio.

Een en ander draagt niet bij aan het vertrouwen van inwoners in de overheid. Vertrouwen dat nodig is voor actuele energie- en klimaatopgaven waarvoor wij als overheden gezamenlijke verantwoording dragen.

Zienswijze

U heeft onze zorgpunten- zoals geformuleerd in het advies van november 2019 onvoldoende weggenomen in het ontwerp-instemmingsbesluit. Daarom maakt dat advies onverkort deel uit van deze zienswijze. Onze zienswijze luidt verder als volgt:

1. De onzekerheden, risico's en noodzakelijk onderzoek

Wij constateren dat u, naar aanleiding van ons advies en ook die van Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) en het Waterschap Hunze en Aa's, opdracht heeft gegeven voor nader onderzoek naar bodemdaling. Het incident in 2018 heeft ons geleerd dat deze zoutwinning gepaard gaat met veel onzekerheden voor mens en milieu, waaronder de bodemdalingseffecten ook op langere termijn. Onderzoek zoals ook plaatsvindt binnen het nationaal Kennisprogramma Effecten Mijnbouw (KEM) is nog in volle gang. Meer informatie hierover op de website: <https://www.kemprogramma.nl/cms/view/57979440/kem-home-nl/57979444>

2. Fondsvorming zekerheidstelling vooraf

Het is goed dat u de financiële zekerheidsstelling ook als voorwaarde heeft opgenomen in de Voorschriften (artikel 11). Wij begrijpen dat u de fondsvorming met Nedmag en het waterschap nog wilt vormgeven. Concretisering daarvan met garantstelling door de rijksoverheid dient als voorwaardelijke verplichting te worden opgenomen in uw definitieve instemmingsbesluit. Op die manier kunnen ook onvoorziene maatregelen op langere termijn voldoende vooraf worden geborgd.

3. Schaderegeling

Voorafgaand aan uw definitieve besluitvorming dient een onafhankelijke schaderegeling voor zout in werking te zijn die inhoudelijk gelijk is aan het de schadeprotocol Groningen en de Wet Bewijsvermoeden, zoals die geldt voor schades gerelateerd aan de gaswinning uit het Groningenveld. Schademeldingen uit deze regio met gestapelde mijnbouwactiviteiten moeten in alle gevallen gelijk behandeld worden, ongeacht de direct- of indirect aan te wijzen veroorzakende mijnbouwactiviteit. Sodm en Technische commissie bodembeweging (Tcbb) hebben met alle betrokken partijen en inwoners uit de regio bij u de afgelopen jaren gepleit voor die onafhankelijke en gelijke behandeling.

In het ontwerp-instemmingsbesluit lezen wij dat u het belang van een transparante, onafhankelijke en eenduidige wijze van schadeafhandeling onderschrijft. Een transparante en eenduidige wijze van schadeafhandeling zorgt voor een onafhankelijke beoordeling van de schade. U vermeldt dat per 1 juli een regeling in werking treedt die daarin voorziet. Wij constateren dat de regeling niet voorziet in de onafhankelijke en gelijke behandeling, zoals door alle partijen wordt gewenst. Ook begrijpen wij dat de 'zoutwinners' nog niet akkoord zijn met een voorstel van uw ministerie. Wij roepen u op om voorafgaand aan uw definitieve besluit te komen tot een regeling die de instemming heeft van alle wettelijke adviseurs en onze inwoners.

4. Bestaande – en nieuwe winputten

In het ontwerp-instemmingsbesluit wijkt u gedeeltelijk af van het advies van SodM. Een onderbouwing daarvoor ontbreekt. U noemt uitsluitend het economisch belang. Dit is voor ons onacceptabel. Gelet op het incident uit 2018 en de onvoorspelbaarheid van de bodembeweging in de regio, dienen de technische adviezen van de wettelijk toezichthouder zwaar te wegen en in deze onverkort te worden opgevolgd.

SodM geeft aan dat de technische risico's van beoogde nieuwe winningen aanvaardbaar zijn. Met de Mede op advies van de Mijnraad maakt u die winning onder voorwaarden van monitoring, fasering en evaluatie nu mogelijk. Voor wat betreft de nieuw te ontwikkelen winputten, constateren wij dat die zullen leiden tot een uitbreiding van het effectgebied en een onwenselijke toename van bodemdaling ook in onze gemeente.

Met de negatieve impact en de groeiende maatschappelijke weerstand, is de vraag hoelang de zoutwinning in onze regio nog kan worden uitgeoefend. Een afbouwstrategie, zoals wij die kennen uit de gaswinning ontbreekt zowel in uw ontwerpbesluit als in het winningsplan van Nedmag, dat voorziet in een maximaal productievolume tot 2045. Met het feit dat Nedmag beschikt over een door u in de vorige eeuw verleende concessie voor onbepaalde tijd, dient u de regie te nemen in de ontwikkeling van een afbouwstrategie met alle betrokkenen. Wij zijn bereid constructief mee te denken.

Tot slot

Deze zienswijze brief is vastgesteld in de laatste collegevergadering voor het zomerreces. Wij vinden het belangrijk om kennis te nemen van de reacties van inwoners uit het gebied en de zienswijze van het waterschap. In augustus willen wij met onze gemeenteraad in gesprek gaan over deze zienswijze en zullen wij gebruik maken van de door u aangeboden gelegenheid om onze zienswijze uiterlijk in de eerste week van september 2020 aan te vullen en nader te onderbouwen.

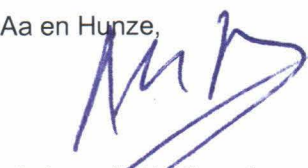
Een afschrift van deze brief is verzonden aan de gemeenteraad van Aa en Hunze.

Met vriendelijke groet,

Het college van de gemeente Aa en Hunze,

mevrouw mr. M. Tent
secretaris

de heer A.W. Hiemstra
burgemeester

AANTEKENEN

De Minister van Economische Zaken en Klimaat
 Inspraakpunt Nedmag
 Postbus 142
 2270 AC VOORBURG

Onderwerp : Aanvulling zienswijze gewijzigd winningsplan 2018 voor
 zoutwinning door Nedmag.

Gieten, 1 september 2020

No. : 260520/1
Bijlagen : -

Behandeld door :
Doorkiesnummer :

Uw brief van : 10 juni 2020
Uw kenmerk : DGKE-WO /
 19240864

Geachte heer Wiebes,

Bij brief van 30 juni jl. nr. 260520, hebben wij onze zienswijze gegeven op het ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan 2018 Nedmag met de gecoördineerde ontwerpbesluiten omgevingsvergunningen. Onder verwijzing naar genoemde brief maken wij hierbij gebruik van de door u geboden gelegenheid om uiterlijk in de eerste week van september 2020 een aanvulling te geven op onze ingediende zienswijze.

Zienswijze gemeentebestuur

Wij hebben eerder aangegeven dat ons college niet kan instemmen met het door u bekendgemaakte ontwerp-instemmingsbesluit. De gemeenteraad van Aa en Hunze heeft in zijn vergadering van 27 augustus 2020 ingestemd met de door ons college ingediende zienswijze. Met de aanvullende opmerkingen in deze brief, is sprake van een door het gemeentebestuur gedragen zienswijze.

Aanvulling zienswijze

In de afgelopen weken hebben wij kennis kunnen nemen van verschillende zienswijzen van andere overheden in de regio, van inwoners en verenigingen uit het gebied en van de zoutwinner Nedmag. Voordat wij enkele concrete aanvullingen op onze zienswijze geven, willen wij aandacht schenken aan het aspect maatschappelijk draagvlak voor de zoutwinning in onze regio. Hoewel wij beseffen dat het geen formeel afwegingsgrond vormt ingevolge de Mijnbouwwetgeving, kunt u niet voorbijgaan aan het feit dat de acceptatie van mijnbouwactiviteiten in de regio verder afneemt.

Maatschappelijk draagvlak

Wij ontvangen al langere tijd van inwoners uit het effectgebied van de zoutwinning berichten over schades door aardbevingen en bodemdaling. Bekend is dat in dit gebied sprake is van gestapelde effecten van verschillende mijnbouwactiviteiten. Wij constateren dat mede door het Nedmag-incident in 2018 ook bij inwoners in onze gemeente sprake is van toenemende zorgen over de zoutwinning in het gebied. De u bekende stichting "Stop zoutwinning" gevestigd te Zuidlaarderveen heeft met een aantal dorps- en buurtverenigingen en ruim 500 individuele inwoners uit het gebied een gezamenlijke zienswijze ingediend. Daarin wordt aangedrongen op de afbouw van zoutwinning.

De gemeente Midden-Groningen heeft aangegeven dat het draagvlak voor uitbreiding van de bestaande zoutwinning door Nedmag ontbreekt. U zult met ons moeten constateren dat na de gaswinning ook het maatschappelijk draagvlak in de regio voor de zoutwinning door Nedmag steeds verder afbrokkelt. Daarom geven ook wij u nadrukkelijk in overweging om te besluiten tot versnelde afbouw van de zoutwinning. Uiteraard dient u zich daarbij met de regio in te zetten voor behoud en versterking van de werkgelegenheid die de Nedmag de afgelopen decennia de regio heeft gebracht.

Zorgen en duur van de winning tot 2045

Uit de adviezen van met name Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) en het waterschap Hunze en Aa's valt op te maken dat de zoutwinning door Nedmag de eindstreep heeft benaderd voor wat betreft een technisch verantwoorde winning. Vooral de onzekerheden over effecten op lange termijn in combinatie met uw voornemen de zoutwinning tot 2045 toe te staan, leidt tot veel zorgen bij inwoners. Onder andere de provincie Groningen en het waterschap Hunze en Aa's dringen aan op tussentijdse evaluatiemomenten.

Mocht u geen gehoor geven aan de breed klinkende oproep tot versnelde afbouw van de zoutwinning, dan verzoeken wij u om in uw definitieve instemmingsbesluit voldoende herijkingsmomenten op te nemen. Daarbij zou u kunnen bepalen dat bij elk herijkingsmoment de regio wordt gehoord nadat SodM een technische update c.q. beoordeling heeft gegeven op de stand van de winning. Een vijfjaarlijkse herijking lijkt ons reëel gelet op de beoogde looptijd van het instemmingsbesluit tot 2045.

Zekerheidsstelling

Al in onze initiële zienswijze hebben wij onderstreept dat fondsvorming vooraf moet worden vormgegeven met garantstelling door de rijksoverheid. Het betreft de waarborg c.q. financiële zekerheidsstelling voor:

1. kosten voor abandonnering (het verlaten van winlocaties en afbouw van de winning op termijn)
2. extra kosten voor waterhuishouding (aanleg, beheer en onderhoud van voorzieningen ook op de langere termijn)

Wij hebben begrepen dat u de zekerheidsstelling van het eerste punt juridisch wilt gaan verankeren in de Mijnbouwwet. Helaas worden de steeds verder oplopende kosten voor waterhuishoudkundige voorzieningen niet in uw wijzigingsvoorstel van de Mijnbouwwet betrokken. Bovendien zullen wij nog lang moeten wachten voordat deze wettelijke maatregelen van kracht worden. Uit uw ontwerpbesluit en de zienswijzen van Nedmag en het waterschap kan worden opgemaakt dat de zekerheidsstelling op beide aspecten voorlopig nog onvoldoende gewaarborgd zal zijn. Daarom willen wij dat u als bevoegd gezag en eindverantwoordelijke de volle regie neemt en dat het Rijk garant zal staan in afwachting van de werking van de waarborgmaatregelen.

Schaderegeling

Met de aardbevingen in de Groningse regio hebben wij deze zomerperiode weer moeten ervaren dat een goede schaderegeling voor alle mijnbouwactiviteiten noodzakelijk is en zal blijven tot vele jaren na beëindiging van alle winningen. Dit onderwerp verdient daarom voortdurend onze aandacht. In onze zienswijze zijn wij ook ingegaan op het belang van een goede schaderegeling. Op 1 juli jl. is voor de schadeafhandeling van de gaswinning Groningen het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG) operationeel geworden. Het effectgebied van de zoutwinning door Nedmag overlapt grotendeels het effectgebied van de gaswinning uit het Groningenveld en het Annerveenveld. Voor gedupeerden in het gebied moet het niet uitmaken waar de oorzaak van schade ligt. Alle mijnbouwschades moeten op een transparante-, vlotte- en gelijke wijze worden behandeld. Daarom vinden wij het onbegrijpelijk dat u kiest voor meerdere protocollen en loketten. Het is wat ons betreft onbestaanbaar dat u juist in dit gebied verschillende regimes laat werken voor de schades van de gestapelde activiteiten in het hier betreffende gebied.

Teleurstellend is het te moeten constateren dat er nog steeds geen schadeprotocol voor zoutwinning gereed is en dat de commissie mijnbouwschade voor schademeldingen op haar website nog steeds doorverwijst naar de betreffende mijnbouwonderneming

<https://www.commissiemijnbouwschade.nl/waar-schade-melden> .

Zolang er sprake is van een onvolledige schaderegeling en rechtsongelijke behandeling van schadegevallen in het effectgebied van de Nedmag, moeten alle schademeldingen in dat gebied door het IMG worden afgehandeld. Als minister moet u daarbij garant staan voor een gelijke, vlotte en adequate schadeafhandeling.

Tot slot

Deze brief, waarin wij u een aanvulling geven op de door ons op 30 juni ingediende zienswijze, is afgestemd met de klankbordgroep gestapelde mijnbouw. Daarnaast is onze zienswijze met deze aanvullende brief behandeld in de raadsvergadering van donderdag 27 augustus. Zoals eerder is vermeld, wordt onze zienswijze daarmee gedragen door het gemeentebestuur van Aa en Hunze. Wij vertrouwen er op dat u onze zienswijze met die van onze inwoners zwaar zult laten wegen in uw definitieve besluitvorming.

Een afschrift van deze brief is verzonden aan de gemeenteraad van Aa en Hunze en de leden van de groep gestapelde Mijnbouw.

Met vriendelijke groet,

Het college van de gemeente Aa en Hunze,

mevrouw mr. M. Tent
Secretaris

de heer A.W. Hiemstra
Burgemeester

04 JUL 2020

Aan:
de minister van Economische Zaken en Klimaat
t.a.v. Inspraakpunt Nedmag
Postbus 142
2270 AC VOORBURG

Assen, 30 juni 2020
Ons kenmerk 27/5.6/2020001405
Behandeld door mevrouw
Onderwerp: Zienswijze ontwerp-instemmingsbesluit gewijzigd winningsplan 2018 Nedmag

Geachte minister,

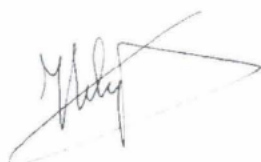
Op 11 juni 2020 is het ontwerpbesluit voor uw instemming met het 'Gewijzigd winningsplan 2018' van Nedmag ter inzage gelegd. Eerder adviseerden wij u hierover. Nu sturen wij u onze zienswijze op uw besluit.

Wij constateren dat u onze adviezen bij uw besluit betrokken heeft. De voorwaarden die u aan uw besluit verbonden heeft bieden Nedmag de mogelijkheid de winning stapsgewijs en gecontroleerd voort te zetten, met waarborging van de veiligheid voor mens en milieu. Hiermee wordt een deel van de zorg van de inwoners geadresseerd. Echter, de zorg om de toekomst van het gebied en mogelijke schade aan eigendommen hebben ons inziens nog niet voldoende uitwerking gekregen in uw besluit. De zoutwinning vindt plaats in een gebied waar sprake is van stapeling van mijnbouwactiviteiten. Bovendien zijn wij van mening dat een goede schadeafhandeling ook een voorwaarde is voor de voortzetting van de winning. Wij verzoeken u hiervoor te zorgen vóór uw definitieve besluit in werking treedt. Daarnaast gaat u in uw besluit in op het gebiedsproces en stelt dat dit 'een opgave voor de decentrale overheden' is. Wij delen deze mening niet. De huidige problematiek en zorgen in de regio zijn het directe gevolg van de vergunningen die door het Rijk verleend zijn. De verantwoordelijkheid voor de oplossing daarvan ligt ons inziens dan ook in eerste instantie bij het Rijk. Als een gebiedsproces (onderdeel) van die oplossing is, volgt hieruit dat dit een opgave voor het Rijk is.

Tenslotte stellen wij voor om enkele artikelen te verduidelijken. De nadere uitwerking vindt u in de bijlage.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Drenthe,

, voorzitter

, secretaris

Bijlage Zienswijze
md/coll.

Afschrift aan Provinciale Staten van Drenthe

Bijlage**Zienswijze ontwerp-instemmingsbesluit 'Gewijzigd winningsplan 2018 Nedmag'****BETREFT: DE ARTIKELEN 5,7B, 8B EN 10**

De artikelen 5, 7b, 8b en 10 dragen Nedmag op te rapporteren aan de minister dan wel de IGM, alvorens bepaalde stappen in het winningsproces te ondernemen.

ZIENSWIJZE

Wij stellen u voor deze artikelen aan te vullen met de zinssnede dat 'deze stukken de goedkeuring' van de minister dan wel de IGM behoeven.

BETREFT: ARTIKEL 9

Artikel 9 ziet toe op de tijdige aanlevering van het statusrapport van de bodemdaling aan verschillende decentrale overheden.

ZIENSWIJZE

Wij stellen u voor dit artikel aan te vullen met de zinssnede dat dit rapport begrijpelijk dient te zijn voor niet-deskundigen.

BETREFT: SCHADEAFHANDELING**ZIENSWIJZE**

Een goede schadeafhandeling zien wij als een belangrijke voorwaarde voor de voortzetting van de zoutwinning door Nedmag. U werkt aan een landelijke regeling, ook voor schade als gevolg van zoutwinning, maar deze is nog niet gereed. Wij zijn van mening dat er een goede schaderegeling dient te zijn voordat uw instemmingsbesluit met het nieuwe winningsplan van Nedmag in werking treedt.

BETREFT: HET GEBIEDSPROCES

U benoemt dit proces in de considerans, maar laat de organisatie en verdere uitwerking ervan in het midden.

ZIENSWIJZE

Wij stellen u voor de organisatie van dit proces spoedig ter hand te nemen.

Het gebiedsproces is van belang om draagvlak te verkrijgen voor het voortduren van de zoutwinning en om de bewoners in het gebied een toekomstperspectief te bieden. Het belang van een dergelijk proces wordt door alle betrokken partijen onderschreven.

Vanwege de omvang van dit proces én het feit dat de mijnbouwconcessies die aan de basis van de bodemdalingsproblematiek ten grondslag liggen door uw ambtsvoorganger zijn verleend, ligt het voor de hand dat u hierin het voortouw neemt.

11 JUL 2020

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
 Inspraakpunt Nedmag
 Postbus 142
 2270 AC VOORBURG

Aquapark 5, Veendam
 Postbus 195
 9640 AD Veendam
 Tel 0598 693800
www.hunzeenaas.nl

Uw brief	11 juni 2020	Datum	10 juli 2020
Ons kenmerk	IN20 0779/20 0737	Behandeld door	
Onderwerp	Zienswijze ontwerp-instemmingsbesluit Winningsplan 2018 (Nedmag)	Doorkiesnummer	

Hooggeachte heer Wiebes, Inspraakpunt Nedmag,

Tot uiterlijk 24 juli 2020 liggen het ontwerp-instemmingsbesluit Winningsplan 2018 (Nedmag) en twee bijbehorende omgevingsvergunningen ter inzage.

Met betrekking tot de omgevingsvergunningen, OLO 3554325 en OLO 300045, delen wij u mee dat hierop onze instemming kan worden gegeven.

Ten aanzien van het ontwerp-instemmingsbesluit Winningsplan 2018 (Nedmag) brengen wij u het volgende onder uw aandacht.

Zoals u bekend (zie ook ons advies aan de minister van EZK, 13-11-2019, kenmerk 19-2337) staan wij op het standpunt dat een commerciële activiteit niet mag leiden tot kosten voor ons waterschap. En daarmee indirect voor de inwoners van ons werkgebied die waterschapsbelasting betalen. Dit betekent dat wij volledig gecompenseerd willen blijven voor kosten die wij als waterschap moeten maken om het waterbeheer aan te passen en vervolgens eeuwigdurend in stand dienen te houden. De gevolgen van bodemdaling door zoutwinning, die het gevolg zijn van de uitvoering van dit en eerdere winningsplannen. Deze volledige compensatie moet zijn geborgd. Daarnaast willen wij geen aansprakelijkheid dragen voor mogelijke gevolgen van benodigde peilaanpassingen.

Om deze gevolgen en risico's voor de regio tot een minimum te beperken dringen wij aan een maximum te stellen aan de mate van bodemdaling in het diepste punt en wel tot 84 cm. (excl. onzekerheidsmarge) en deze maximale bodemdaling vervolgens sturend te laten zijn voor de mate van zoutwinning in miljoen ton tot 2045.

Wat dit standpunt concreet betekent voor onze zienswijze op het ontwerp-instemmingsbesluit, lichten wij u hieronder graag toe. (*Mbw: art.4, art.33, lid.1a/b/c/*)

Algemeen

Verdere zoutwinning gaat gepaard met verdere bodemdaling. Hoe meer de bodem daalt, hoe groter de gevolgen voor het waterbeheer. Wij willen de functies in het gebied (o.a. wonen, landbouw en natuur) kunnen blijven bedienen met een passend (grond)waterpeil. In het ontwerp-instemmingsbesluit wordt ruimte gegeven om zout te kunnen winnen tot een maximale

bodemdaling van 95 centimeter voor het diepste punt, met daarbij een onzekerheidsmarge. Inclusief de gevolgen van gaswinning (+15 cm), komt daarmee de maximale bodemdaling op 1,1 m. Dit achten wij niet verantwoord in relatie tot een goed functionerend watersysteem dat in staat is functies in het gebied op dezelfde manier te blijven bedienen als in de huidige situatie.

Wij zijn van mening dat de maximale einddaling voor het diepste punt nader moet worden bijgesteld en uiteindelijk moet worden vastgelegd op 84 cm. Zie de bijlage voor de nadere onderbouwing hiervan. (*Mbw: art.36, lid.1a/c/d*)

Gerelateerde water thema's

Hierna wordt ingegaan op de verschillende thema's waarop de bodemdaling door zoutwinning invloed heeft en waarvoor het waterschap verwacht dat u hiervoor heldere en niet voor tweërléi uitleg vatbare voorwaarden en/of voorschriften opneemt in het instemmingsbesluit en de uiteindelijke winningsvergunning aan Nedmag. (*Mbw: art.4, art.36, lid.2/3*)

1) Veiligheid (kaden)

Wij verwachten dat alle kosten die we moeten maken om de hoogte van de kruin en/of stabiliteit van (boezem)kaden aan te passen aan bodemdaling, zodat de waterveiligheid niet verslechtert, volledig worden gecompenseerd door Nedmag. In de op te stellen overeenkomst en financiële waarborg zal dit moeten worden opgenomen.

Wij verwachten dat in de voorschriften dit onderdeel benoemd wordt als vergunningsvoorwaarde. (*Mbw: art.4, art.33, lid.1c, art.36, lid.1a/c/d, art.102*)

2) Klimaatadaptatie

Door het toenemen van de bodemdaling ontstaan er meer en kleinere peilgebieden met meer kunstwerken. Het risico van wateroverlast zal toenemen naar de toekomst bij piekbuien en hogere waterpeilen. Als de bodem daalt stroomt er nu eenmaal meer water naar de laagste punten, als daar geen compenserende maatregelen voor worden genomen. Deze compenserende maatregelen brengen kosten met zich mee. Wij verwachten dat al deze kosten in de op te stellen overeenkomst en financiële waarborg worden opgenomen, zodat we verzekerd zijn van compensatie van alle gemaakte en nog te maken kosten.

Wij verwachten dat in de voorschriften deze onderdelen benoemd worden als vergunningsvoorwaarden. (*Mbw: art.4, art.36, lid 1a/c/d, art.102*)

3) Grondwaterstromingen.

Dit thema komt op meerdere plaatsen terug in ons eerder afgegeven advies van 13 november 2019. In het ontwerp besluit wordt dit thema doorverwezen als onderdeel van het gebiedsproces. U geeft aan in het besluit dat 'het feit dat er extra inspanningen nodig zijn en meer dan in andere gebieden op zich geen reden is om instemming te weigeren. Aanpassing van de waterhuishouding is mogelijk en leidt niet tot veiligheidsvraagstukken.'

Wij zijn van mening dat de risico's van een aan de bodemdaling aangepast watersysteem en waterbeheer onvoldoende worden benoemd. Verdere bodemdaling zorgt voor een toenemende complexiteit in het faciliteren van de verschillende functies in het gebied met

een passend (grond)waterpeil. Het risico op schade als gevolg van veranderingen in grondwaterstanden en grondwaterstromingen is niet uit te sluiten. Eventuele schade door aan bodemdaling aangepast waterbeheer, is naar het oordeel van Hunze en Aa's voor de rekening van Nedmag. Om de aansprakelijkheid hiervoor te borgen, vragen wij u dit risico, alsmede de aansprakelijkheid van Nedmag voor schade, vooraf en expliciet te benoemen in het instemmingsbesluit en onder de aandacht te brengen van de Commissie Mijnbouwschade.

Ook in de op te stellen overeenkomst en financiële waarborg zal dit ons inziens expliciet moeten worden benoemd en opgenomen.

Wij verwachten dat in de voorschriften dit onderdeel benoemd wordt als vergunningsvoorwaarde. (*Mbw: art.4, art.36, lid 1a/c/d, art.102*)

4) **Waterkwaliteit.**

Dit onderdeel wordt in het ontwerp-instemmingsbesluit benoemd als "indirecte gevolgen hebben voor beschermde natuurwaarden". Daarbij is bij de beoordeling alleen uitgegaan van N2000 gebieden en/of het Natuurnetwerk. In de beoordeling wordt aangegeven dat daarmee het onderzoek naar effecten op natuur en milieu in het winningsplan voldoende worden meegenomen. Wij citeren uit hoofdstuk 7 - Eindbeoordeling - pagina 45: "De minister is, mede op basis van het advies van SodM, gebleken dat er geen nadelige effecten op natuur en milieu door de zoutwinning worden verwacht."

Het advies van SodM, waarop u uw oordeel mede baseert, is met name toegespitst op de gevolgen van zoutwinning voor mens en milieu in de ondergrond met betrekking tot o.a. cavernevorming, caverneedruk, hulpstoffen en het abandonneren van putten. De gevolgen voor mens en milieu van bodemdaling en de aanpassingen die wij daarvoor moeten doen in ons waterbeheer, zijn in het winningsplan 2018 en het ontwerp besluit onvoldoende in beeld gebracht.

Wij dringen erop aan dat onderzoek zich mede moet richten op de gevolgen voor de algehele effecten op natuur in de regio, niet uitsluitend toegespitst op N2000 en/of Natuurnetwerken. Effecten te duiden die met name gevolgen hebben voor de biodiversiteit in het oppervlaktewater, rekening houdend met aan bodemdaling aangepast waterbeheer. Eventuele benodigde compenserende maatregelen vragen ook compensatie door Nedmag.

In de op te stellen overeenkomst en financiële waarborg zal dit moeten worden opgenomen.

Wij verwachten dat in de voorschriften dit onderdeel benoemd wordt als vergunningsvoorwaarde. (*Mbw: art.4, art.36, lid 1a/c/d, art.102*)

5) **Beheer, onderhoud en vervangingsinvesteringen.**

Alle investeringen en aanpassingen die wij moeten doen in de infrastructuur (stuwen, gemalen, e.d.) om het waterbeheer aan te kunnen passen aan de bodemdaling, brengen niet alleen kosten voor de aanleg met zich mee. We hebben ook te maken met kosten voor het beheer en onderhoud en energieverbruik. En op termijn vervangingsinvesteringen. In de op te stellen overeenkomst en financiële waarborg moeten al deze kosten worden meegenomen.

Wij verwachten dat in de voorschriften dit onderdeel benoemd wordt als vergunningsvoorwaarde. (Mbw: art. 4, art. 36, lid 1a/c/d, art. 102)

6) Zekerheidsstelling.

Het waterschap is content met de instelling van een extern van Nedmag te plaatsen financiële waarborg.

In het besluit geeft u aan: "Nedmag dient zorg te dragen voor een financiële waarborg in een van de onderneming juridisch en financieel los gepositioneerde constructie." Dit is tevens opgenomen in Artikel 11, waarbij is aangegeven dat de constructie moet zijn opgericht voor aanvang van de zoutwinning.

De beschrijving van de financiële waarborg is naar onze mening nog onvoldoende duidelijk en niet volledig. Naast aanleg en onderhoud, moet ook de financiering van beheerkosten, de kosten van eerder genoemde compenserende maatregelen en vervangingsinvesteringen geborgd zijn.

Artikel 11 verwijst uitsluitend naar de gevolgen ontstaan door het Winningsplan 2018. De huidige overeenkomst vervalt per 2022 en zal vervangen worden door een nieuw vast te stellen overeenkomst, inclusief de financiële waarborg. De nieuwe overeenkomst zal van toepassing zijn op de volledige gevolgen van de bodemdaling vanaf 1993 tot heden, alsmede op het besluit over het Winningsplan 2018. Alle bijbehorende verplichtingen en gevolgen van bodemdaling voor het watersysteem, zullen in de overeenkomst en fondsvorming zijn beslag krijgen.

In aanvulling hierop verlangen wij dat de winning op grond van het Winningsplan 2018 niet eerder kan plaatsvinden, dan dat er overeenstemming is over de oprichting van de financiële waarborg en dit in de overeenkomst is vastgesteld.

Resumerend, het Winningsplan 2018 brengt bodemdaling met zich mee en dit heeft gevolgen voor het waterbeheer. Als waterbeheerder willen wij ons niet geconfronteerd zien met kosten voor aangepast waterbeheer die niet worden gecompenseerd, nu of in de toekomst. Ook wensen wij geen aansprakelijkheid te dragen voor risico's op schade die het gevolg kunnen zijn van aan bodemdaling aangepast waterbeheer. De financiële waarborg is hierin een eerste stap die onze instemming heeft.

Graag gaan we met uw ministerie en Nedmag in gesprek om de invulling van dit fonds nader te concretiseren, dit nadrukkelijk voorafgaand aan zoutwinning op basis van de besluitvorming over het Winningsplan 2018. (Mbw: art. 4, art. 102, lid. 1/2/3)

7) Ontbrekend onderzoek.

In de op te stellen overeenkomst zal benodigd nader onderzoek moeten worden opgenomen en onderdeel zijn van kosten die ondergebracht zijn in de financiële waarborg. Wij verwachten dat in de voorschriften dit onderdeel benoemd wordt als voorwaarde in de vergunning.

Daarbij blijven wij van mening dat bij mijnbouwactiviteiten met een dergelijke grote impact op de bodemdaling en aanwezige functies, een planMER onderdeel moet zijn van de planprocedure bij mijnbouwactiviteiten, in deze het Winningsplan 2018. (Mbw: art. 4, art. 36, lid 1a/c/d, art. 102)

Overeenkomst en Fondsvorming

In eerste instantie zal tussen Nedmag en het waterschap een nieuwe overeenkomst moeten worden opgesteld, vóórdat het Winningsplan 2018 van kracht wordt en tot zoutwinning wordt overgegaan.

U geeft in het besluit aan dat dit tevens met de gemeente Midden-Groningen en gemeente Veendam dient te worden geregeld. Gezien de aard en impact van bodemdaling op het watersysteem en de complexiteit hiervan, dient Nedmag het initiatief te nemen in overleg met de lokale overheden de inhoud en opzet van de overeenkomst te bepalen en deze vast te stellen met de betrokken gemeenten en/of het waterschap, voordat tot zoutwinning kan worden overgegaan. Het mag duidelijk zijn dat de positie en het belang van het waterschap, als functionele overheid, hierin is dan de beide gemeenten. Over de op te nemen voorschriften gaan we in de bijlage nader in.

Voor Fondsvorming, via een extern van Nedmag te plaatsen financiële voorziening, geeft u aan dat hierbij uw Ministerie ook aan tafel plaats zal nemen. Wij dringen er daarbij op aan dat, naast de overeenkomst, ook de realisatie van deze financiële voorziening met spoed wordt opgepakt door Nedmag en deze eveneens vóór het van kracht worden van het Winningsplan 2018 in hoofdlijnen vast zal staan.

Resumerend zijn dit de kernpunten van onze zienswijze;

- Een overeenkomst vast te stellen met de lokale overheden (gemeenten en/of waterschap), voordat de winningsvergunning is afgegeven en tot winning van zout kan worden overgegaan.
- Fondsvorming in een extern van Nedmag geplaatste financiële voorziening, ingericht en bedoeld voor alle kosten die toe te schrijven zijn aan de totale zoutwinning vanaf 1993.
- De mate van bodemdaling (cm) sturend te laten zijn en niet het winningsvolume (milj.ton).
- De maximale bodemdaling voor het diepste punt vast te stellen op 84 cm (excl. onzekerheidsmarge).
- In het overige bodemdalingsgebied een bodemdaling niet groter dan 65 cm.
- Actualisatie van het Winningsplan 2018 bij een bodemdaling van 75 cm of in het jaar 2035.

Wij verwachten dat u onze zienswijze zeer ter harte neemt en hieruit de zorg, het belang en de risico's voor de regio en het waterbeheer kunt afleiden en dit zal leiden tot een aanpassing van uw ontwerp-instemmingsbesluit voor het Winningsplan 2018 (Nedmag).

Hoogachtend,

Harm Küpers
secretaris-directeur

Geert-Jan ten Brink
dijkgraaf

BIJLAGE:

Bij de zienswijze van het waterschap Hunze en Aa's (kenmerk IN20-0779/20-0737) op het ontwerp-instemmingsbesluit Winningsplan 2018 (Nedmag) van het Min. Van EZK

Inleiding

De gestelde onzekerheidsmarge (-9 cm / +7 cm) is een dusdanig grote marge, om daarvoor niet, zoals het besluit nu kan worden opgevat, vrijblijvend een bodemdaling tot 95 cm te vergunnen. Wij dringen aan de hoeveelheid zout, tot 3,7 milj.ton tot 2045, niet maatgevend te laten zijn, maar daar in de gevolgen van de bodemdaling voor de regio nadrukkelijk af te wegen en te betrekken. De mate waarin de bodemdaling plaats zal mogen vinden te beperken tot een maximaal toegestane bodemdaling voor het diepste punt en dit sturend te laten zijn voor de mate waarin zout kan worden gewonnen.

Legenda bij de tabellen:

INSTEMMING waterschap Hunze en Aa's
AANPASSING conform ontwerp instemmingsbesluit
ZIENSWIJZE waterschap Hunze en Aa's

Conform ontwerp instemmingsbesluit Min. van EZKStopzetten winning VE-3

Door het stopzetten van actief winnen uit caverne VE-3, zal de daarbij behorende bodemdaling in het diepste punt (met 2 cm.) niet plaatsvinden. Conform de tabel op pagina 15 van het ontwerp besluit, betekend dit concreet een aanpassing van de bodemdaling van $88 - 2 = 86$ cm voor het diepste punt. Niet actief winnen uit caverne VE-3 betekent impliciet dat hiermee ook de te winnen hoeveelheid zout bijgesteld te worden.

Conform het nu voorliggende ontwerp instemmingsbesluit Winningsplan 2018, tabel op pagina 15, dient de tabel daarop als volgt te worden aangepast.

juni 2018 en na de productie van 1,7 Mton zout Bijdrage	Daling na aflaten reeds aanwezige pek (in cm t.o.v. 1977)	Daling als gevolg van productie (in cm)	Daling na aflaten en productie (in cm t.o.v. 1977)
TR cluster	75	n.v.t.	75
TR 9	2	2	4
VE-3	2	0	2
VE 1 en VE 2	1	n.v.t.	1
VE 5+6	n.v.t.	1	1
VE 7+8	n.v.t.	2	2
naverzadiging	n.v.t.	1	1
Totaal	80	6	86

Daarmee komt de einddaling 86 cm. (excl. onzekerheidsmarges)

Zienswijze waterschap Hunze en Aa's

Conform advies SodM, Tcbb en het waterschap, kan de minister er voor zorgdragen dat aan de algehele veiligheid voor het gebruik en toenemende risico's voor het watersysteem en de functies in de regio, de gevolgen van bodemdaling aan de bovengrond in het diepste punt niet onnodig verder worden opgerekt. Risico's die momenteel door de calamiteit in de TR-cluster al onomkeerbaar hebben plaatsgevonden.

Inzet caveerne TR-9

6.1.3.2., pagina 14, vermeldt: 'Herinjectie in het TR-cluster van pekelwater uit de cavernes VE-5, VE-6, VE-7 en VE-8 is alleen toegestaan als uit onderbouwing blijkt dat naverzadiging in andere cavernes niet mogelijk is.'

Het waterschap merkt op dat er geen 'andere cavernes' zijn dan alleen caveerne TR-9 die hiervoor in aanmerking kan komen. Het waterschap dringt er op aan dat het alleen toegestaan zal zijn om in caveerne TR-9 te herinjecteren en deze caveerne niet aanvullend voor actieve zoutwinning in te zetten (conform advies SodM/TNO/Tcbb). Caveerne TR-9 alleen, onder strikte voorwaarden, in te zetten voor het actief opstarten van VE-5 óf VE-6. Dat, zodra VE-5 óf VE-6 actief is, de herinjectie wordt gestopt en wordt overgegaan op het aflaten van caveerne TR-9. Voor de toekomstige putten VE-7 en VE-8 kunnen de actieve cavernes VE-5 en/of VE-6 ingezet worden voor herinjectie.

Voor herinjectie daarvoor zeker niet de TR-cluster in aanmerking te laten komen. Voor de bodemdaling in het diepste punt betekent het niet actief winnen uit caveerne TR-9 een vermindering van de bodemdaling met 2 cm. Het herinjecteren in caveerne TR-9 geeft een bodemdaling van 1 cm in het diepste punt.

Tabel op pagina 15 zou daardoor als volgt moeten worden aangepast.

juni 2018 en na de productie van 1,7 Mton zout Bijdrage	Daling na aflaten reeds aanwezige pekel (in cm t.o.v. 1977)	Daling als gevolg van productie (in cm)	Daling na aflaten en productie (in cm t.o.v. 1977)
TR-cluster	75	n.v.t.	75
TR 9	2	0	2
VE-3	2	0	2
VE-1 en VE-2	1	n.v.t.	1
VE 5+6	n.v.t.	1	1
VE-7+8	n.v.t.	2 (naversadiging via VE-5 en VE-6)	2
naversadiging	n.v.t.	1 (via TR 9 voor VE 5 of VE 6)	1 (TR 9)
Totaal	80	4	84

Daarmee dient de maximale einddaling voor het diepste punt op 84 cm. te worden vastgesteld.

Nadere onderbouwing

Ten opzichte van de einddaling van 84 cm., de onzekerheidsmarge (-9 cm) te hanteren, om bij het bereiken van 75 cm bodemdaling, een actualisatie van het Winningsplan 2018 als voorschrift op te nemen en/of bij het bereiken van het jaar 2035. Het nu zonder aanvullende voorwaarden voor Nedmag tot 2045 te kunnen blijven winnen, achten wij onverantwoord en geen recht doen aan de

vergaande gevolgen die de bodemdaling door zoutwinning aan de bovengrond voor mens en milieu in de regio toebrengt. Wij verwijzen daarvoor naar de MbW, die u daarvoor de mogelijkheden geeft nadere voorschriften op te leggen.

De gestelde onzekerheidsmarge (+7 cm) niet als een reeds vaststaande bodemdaling aan te nemen en deze marge niet bij voorbaat op te plussen bij de geprognostiseerde en vast te stellen maximale bodemdaling voor het diepste punt.

De bodemdaling door zoutwinning in het diepste punt daarom vast te stellen op 84 cm. Een onzekerheidsmarge is niet voor niets 'onzeker'. Wij zijn dan ook van mening dat de onzekerheidsmarge, die zowel van toepassing is naar boven als naar beneden, niet mag leiden tot het vergunnen van een bodemdaling naar boven voor 91 cm (of conform het voorliggende ontwerp besluit tot 95 cm).

Nadere voorwaarden/voorschriften

Voor de aangevraagde vergunning voor zoutwinning, tot 3,7 milj.ton tot 2045, dienen de volgende voorwaarden en/of voorschriften onderdeel te zijn van het instemmingsbesluit:

- Een maximale bodemdaling in het diepste punt worden vastgesteld op 84 cm, ongeacht de hoeveelheid milj.ton zout die op dat moment is gewonnen;
- De maximaal vastgestelde bodemdaling voor het diepste punt is inclusief het actief winnen, aflaten en abandonneren van de putten;
- Er een actualisatie van het Winningsplan 2018 zal plaatsvinden in 2035 of eerder bij het bereiken van 75 cm bodemdaling in het diepste punt;
- Er binnen de geprognostiseerde contouren van het overige bodemdalingsgebied geen grotere bodemdaling zal plaatsvinden dan tot 65 cm ten opzichte van 1993;
- De buitenste contourlijn van de bodemdaling vast staat en niet verder zal worden opgerekt naar een grotere diameter van het bodemdalingsgebied.

Overeenkomst Nedmag – Waterschap Hunze en Aa's

Nedmag dient een overeenkomst te sluiten met de betrokken gemeenten en/of het waterschap, voordat tot zoutwinning kan worden overgegaan.

In de voorschriften van het instemmingsbesluit zou het volgende moeten worden opgenomen:

"De vergunninghouder, Nedmag, staat garant voor de volgende kosten, die via een extern van Nedmag geplaatste financiële constructie worden voldaan en via een overeenkomst nader worden geregeld voor:

- o watersysteem gerelateerde kosten (direct of indirect) die toe te wijzen zijn aan de bodemdaling door zoutwinning
 - o voorbereiding en uitvoering maatregelen
 - o nader onderzoek en modellering
- Kosten maatregelen aan het watersysteem
 - o initiële investeringskosten,
 - o beheer en onderhoudskosten
 - o energie en klimaatkosten
 - o en op termijn de vervangingsinvesteringen
- Kosten voor maatregelen aan veiligheid (boezem)kaden

- Kosten voor compensatie negatieve effecten op KRW (kwaliteit) en WB21 (kwantiteit) opgaven."

Fondsvorming

Het faciliteren van commerciële mijnbouwactiviteiten (delfstoffenwinning) mag niet op enigerlei wijze leiden tot kosten en schade voor de taakuitvoering van het waterschap of leiden tot schadeclaims die terug te voeren zijn naar de gevolgen van bodemdaling door zoutwinning. Kosten die daardoor indirect worden doorberekend via de waterschapsbelasting en daarmee ten laste zouden komen aan de eigenaren/grondgebruikers in ons beheergebied.

Het in te richten fonds mag niet uitsluitend van toepassing zijn op de gevolgen voortkomende uit het Winningsplan 2018, maar op de gevolgen van de totale bodemdaling door zoutwinning vanaf 1993.

Het waterschap binnen het in te richten fonds, aandringt op een separaat onderdeel specifiek gelabeld voor de uitgevoerde en nog te nemen maatregelen binnen het watersysteem en alle daaraan gerelateerde kosten. Het ministerie van EZK voor haar eigen onderdelen de onderhandelingen voert met Nedmag. De verschillende onderdelen los van elkaar binnen het fonds gepositioneerd zijn voor:

1. het watersysteem (waterschap),
2. het abandonneren (ministerie),
3. en schadeclaims (particulieren/grondgebruikers).

Daarvoor te benoemen en nader uit te werken in de voorschriften van het fonds met betrekking tot het watersysteem:

- Maatregelen ter voorkoming van schade;
- Schadevergoeding door claims van derden als gevolg van bodemdaling (direct of indirect).

Voorschriften (artikelen)

Met betrekking tot de opgenomen voorschriften in het ontwerp-instemmingsbesluit geven wij u de volgende opmerkingen mee:

Artikel 1

- Op te nemen niet alleen het maximale productievolume en looptijd, maar eveneens een maximale bodemdaling van 84 cm in het diepste punt, een restrictie voor de maximale bodemdaling in het overige bodemdalingsgebied tot een maximum aan bodemdaling van 65 cm en een actualisatie van het winningsplan bij het bereiken van een bodemdaling van 75 cm (maximale bodemdaling 84 cm minus 9 cm onzekerheidsmarge).
- Wordt de maximale bodemdaling van 84 cm bereikt en/of wordt het winningsvolume van 3,7 milj./ton bereikt vóór 2045:
 - o er hierdoor aan de bodemdaling dan wel zoutwinning per direct een einde komt;
 - o en hiervoor vroegtijdig wordt overgegaan op het aflaten/abandonneren om binnen de maximale bodemdaling of winningsvolume te blijven.

Artikel 2

- Door het stopzetten van actief winnen in caverne VE-3 een vermindering op de bodemdaling van 2 cm wordt bereikt in het diepste punt.

Artikel 3

- De caverne TR-9 alleen ingezet zal worden voor herinjectie/naverzadiging voor de putten VE-5 óf VE-6 en voor caverne TR-9 geen actieve winning toe te staan.
- De maximale bodemdaling van de cavernes VE5 t/m 8 binnen het bodemdalingsgebied de bodemdaling van 65 cm niet mag overschrijden.

Artikel 4

- Wat de zienswijze van het waterschap betreft, is dit artikel niet meer van toepassing.

Artikel 7

- a. Herinjectie in de calamiteiten cluster (TR-cluster) niet toe te staan en hier uitsluitend caverne TR-9 in te zetten voor het opstarten van de putten VE-5 óf VE-6.
Alleen als naverzadiging in "ander cavernes" niet mogelijk zou zijn. Andere cavernes zijn niet beschikbaar en daarmee is deze zinsnede overbodig in dit artikel en kan geschrapt.
- b. Naar mening waterschap is dit lid, gezien voorgaande, niet meer van toepassing.

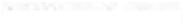
Artikel 11

Dit voorschrift beperkt zich nu op fondsvorming voor het Winningsplan 2018.

- Hieraan toe te voegen dat de financiële waarborg zich uitstrekt over en van toepassing is op de gevolgen voor de regio en specifiek voor het watersysteem met betrekking tot de totale bodemdaling door zoutwinning vanaf 1993.
- Het niet uitsluitend de activiteiten betreft beschreven in het Winningsplan 2018, maar het de gevolgen en alle kosten van bodemdaling betreft op het totale functioneren van het watersysteem vanaf de start van de bodemdaling door zoutwinning.

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
 Inspraakpunt Nedmag
 Postbus 142
 2270 AC Voorburg

Datum : 30 juni 2020
 Documentnr. : 2020-061270/27/A.24
 Dossiernummer : K13054
 Behandeld door :
 Telefoonnummer :
 Antwoord op : -
 Bijlage : -
 Onderwerp : Zienswijze Ontwerpbesluiten Winningsplan-2018 en de mijnbouwwinrichting Borgercompagnie van Nedmag te Veendam

Geachte mevrouw/mijnheer,

Op 11 juni 2020, gedateerd 10 juni 2020, is het ontwerp-instemmingsbesluit in het kader van de Mijnbouwwet op het Winningsplan-2018 van Nedmag te Veendam gepubliceerd. Gelijktijdig zijn de twee ontwerpbesluiten op basis van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo), twee omgevingsvergunningen, gepubliceerd, voor zowel de permanente uitbreiding en renovatie van de bovengrondse mijnbouwwinrichting van Nedmag te Borgercompagnie (WHC-1) als ook voor het tijdelijk uitvoeren van twee diepboringen (VE-5 en VE-6) vanuit deze inrichting.

Wij worden in de gelegenheid gesteld een zienswijze in te dienen uiterlijk 23 juli 2020. Wij maken graag gebruik van deze gelegenheid.

Bij onze brief van 20 november 2019, kenmerk 2019-099413/47/A.16, hebben wij de minister van Economische Zaken en Klimaat (EZK) geadviseerd in te stemmen met het Winningsplan-2018 van Nedmag. Ten aanzien van de twee aanvragen van 2017 en 2018 voor de omgevingsvergunningen hebben wij toen geen advies uitgebracht.

Allereerst willen wij opmerken dat de ter inzage liggingsperiode op een ongelukkig moment is gekozen net startend voor ons zomerreces dat op 2 juli 2020 is aangevangen, dus voor het grootste deel in de vakantieperiode.

Wij willen graag in dergelijke complexe en belangrijke dossiers, als de zoutwinning door Nedmag, onze Staten kunnen raadplegen en hen optimaal de gelegenheid geven ons input te verstrekken voor een zienswijze. In de Statencommissievergadering van 17 juni 2020 en in de Statenvergadering van 1 juli 2020 is dit onderwerp aan de orde geweest, maar het consultatieproces stond helaas ernstig onder tijdsdruk.

Ook voor onze inwoners is deze periode ongelukkig gekozen en daarmee de termijn zeer krap. Wij pleiten er voor dat hiermee in toekomstige situaties beter rekening wordt gehouden.

Wij hebben de minister vorig jaar kritisch geadviseerd en ook onze Staten staan kritisch ten opzichte van de zoutwinning door Nedmag en hun standpunten hebben we op hoofdlijnen meegenomen in onze zienswijze.

Voor ons staat de veiligheid van mijnbouwactiviteiten altijd voorop als ook een goed en rechtvaardig schade-afhandelingsproces. Dat lijkt in uw ontwerp-instemmingsbesluit naar voren te komen. Juist omdat voor ons de

veiligheid van onze inwoners de hoogste prioriteit heeft, zullen wij op subonderdelen van onze zienswijze hier nog extra aandacht aan besteden. Hetgeen hieronder nader is uitgewerkt.
In het ontwerp-instemmingsbesluit herkennen we veel van onze adviespunten en is er uitgebreid op onze adviezen ingegaan.

Daarnaast is voor ons de communicatie vanuit het ministerie als ook vanuit Nedmag naar de inwoners van het gebied in alle fasen en zeker bij de ontwikkeling van de nieuwe cavernes zeer belangrijk. De inwoners moeten naar ons inzicht centraal staan. Wij gaan er vanuit dat beide partijen hieraan gevolg zullen geven.

Bodemdaling en Gebiedsproces

In par. 6.1.3. op blz. 12 van het ontwerp-instemmingsbesluit onderkent de minister dat de bodemdaling in de komende jaren dan wel decennia nog verder zal toenemen en dat het overgrote deel van die bodemdaling onlosmakelijk het gevolg is van de zoutwinning door Nedmag in het verleden en toekomst. Daarnaast hangt deze bodemdaling voor een deel samen met het veilig achterlaten van de cavernes, waarbij alle vrije pekels zoveel mogelijk moet worden afgelaten. Dat veilig achterlaten staat bij ons voorop en wij onderkennen dat vanuit dit oogpunt dit afdalen wenselijk en noodzakelijk is en helaas de daarmee samenhangende bodemdaling onontkoombaar is.

Toch maken wij ons samen met de inwoners, bewonersorganisaties en andere overheden van het desbetreffende gebied zorgen over deze bodemdaling en de impact daarvan. De vraag is kan dit gebied deze mate van bodemdaling in de toekomst wel aan?

Verschillende adviseurs, zoals het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM), het Waterschap Hunze en Aa's (WHA) en ook de Mijraad, hebben de minister geadviseerd een gebiedsproces met omgevingsparticipatie in te richten en dit proces te laten starten voorafgaand aan de ontwikkeling van de nieuwe cavernes.

Wij ondersteunen een dergelijk proces en zien daarvan de meerwaarde.

Zoals de minister beschrijft in zijn overwegingen moet binnen het gebiedsproces onderzocht worden of en zo ja hoe het kerngebied van de bodemdalingsskoven ten gevolge van zowel de zout- als de gaswinning in dat gebied in de toekomst anders ingericht zou moeten worden dan wel anders benut zou kunnen worden. Met andere woorden hoe kunnen delfstofwinning en landgebruik zich samen toekomstbestendig ontwikkelen.

Dit onderzoek vinden wij noodzakelijk. Hierbij moeten naar ons inzicht de belangen van de inwoners van het gebied voorop staan, waarbij ook de mogelijkheden voor compensatie van de leefomgeving aan de orde moeten komen.

Op verschillende plaatsen in de overwegingen o.a. op blz. 13 ziet de minister het inrichten van dit proces enkel als een opgave voor de decentrale overheden. Wij willen en zullen uiteraard graag en constructief en vanuit verschillende beleidsvelden en disciplines participeren in dat proces.

Echter zien wij in dit proces expliciet een voortrekkersrol voor het ministerie van Economische Zaken en Klimaat als zijnde het bevoegde gezag voor mijnbouwactiviteiten en in dit geval voor de instemming met de zoutwinning door Nedmag.

Het is daarom noodzakelijk dat de minister dit proces voor het moment van de definitieve instemming met het winningsplan, samen met alle andere betrokken partijen, overheden, bewonersorganisaties en de relevante bedrijven, start.

Commissie Mijnbouwschade

Zoals al vaker door ons is opgemerkt vinden wij dat er geen twee regimes voor schade-afhandeling, veroorzaakt door gaswinning vanuit het Groningenveld én voor schade-afhandeling veroorzaakt door overige mijnbouwactiviteiten zouden moeten (gaan) gelden. Voor onze inwoners moet het niet uitmaken welke mijnbouwactiviteit de schade heeft veroorzaakt. Wij vinden dat voor alle inwoners, die geconfronteerd worden met schade als gevolg van mijnbouwactiviteiten, moet gelden dat zij ongeacht de oorzaak van de schade, bij één loket terecht kunnen en waar één procedure geldt.

Opnieuw blijkt uit de overwegingen, par. 6.4.4 op blz. 34, dat de minister niet voornemens is het wettelijke bewijsvermoeden te hanteren voor mijnbouwschade ten gevolge activiteiten anders dan de gaswinning uit het Groningenveld en de ondergrondse gasopslag Norg. Dat betreuren wij. Onze Staten hebben in de commissievergadering van 17 juni 2020 aangegeven het wettelijk bewijsvermoeden door de minister gehanteerd te willen zien.

Zo wordt, zoals de minister beschrijft in zijn overwegingen en ook in de Kamerbrief van 9 juni 2020, op korte termijn de onafhankelijke en deskundige Commissie Mijnbouwschade (CM) op-(in)gericht, die verantwoordelijk

wordt voor het beoordelen van alle overige mijnbouwschade, ook die ten gevolge van zoutwinning. Deze commissie doet onafhankelijk onderzoek naar de oorzaak van de schade. Gedupeerden kunnen zich vanaf 1 juli 2020 melden bij het loket: commissiemijnbouwschade.nl.

De minister veronderstelt en belooft dat gedupeerden op eenzelfde wijze worden ontzorgd in hun schadeproces als dat nu het geval is door de TCMG/IMG; materieel gezien zou er geen verschil tussen deze twee afhandelingswijzen zijn.

Wij zullen dit proces kritisch volgen en er op toezien dat de minister zijn belofte gestand doet.

Nu blijkt dat de zoutwinningsbedrijven, waaronder Nedmag, de overeenkomst met de Staat, waarmee zij zich committeren aan de uitspraken van de CM, nog niet hebben ondertekend.

Wij gaan er vanuit dat dit zeer spoedig wel het geval zal zijn en dat ook schademeldingen ten gevolge van de zoutwinning binnenkort door de CM in behandeling genomen kunnen worden, vóór het moment dat Nedmag van de nieuwe besluiten gebruik zal kunnen maken.

En dus dat dit proces zo spoedig mogelijk ook door een wettelijk bewijsvermoeden wordt gedekt.

Schadefonds

Wij, naast ook andere adviseurs, hebben de minister geadviseerd Nedmag een fonds te laten inrichten zodat ook in de toekomst er gelden beschikbaar zijn en blijven die de kosten kunnen dekken voor het afsluiten van putten en het verlaten van de mijnbouwinrichtingen als ook voor het dekken van toekomstige kosten voor waterhuishoudkundige mitigerende maatregelen en de exploitatie daarvan en het vergoeden van schades.

Dit zou naar ons inzicht een fonds moeten zijn dat bestaat naast het Waarborgfonds uit de Mijnbouwwet, waar Nedmag en andere zoutwinningsbedrijven aan hebben bijgedragen en aan bijdragen ter vergoeding van mijnbouwschade.

Wij constateren dat een dergelijke verplichting aan Nedmag wordt opgelegd via artikel 11 van het ontwerp-instemmingsbesluit. Dit fonds moet ingericht zijn voor dat de nieuwe winning vanuit de putten/cavernes VE-5 en VE-6 zal zijn gestart. Wij ondersteunen dit ten zeerste.

Nu er nog geen concrete planning bij ons kenbaar is voor het in ontwikkeling nemen van VE-5 en VE-6 moet een meer sturende concrete termijn in het artikel worden opgenomen, zodat ook zeker is dat de opvolging van artikel 11 op tijd gereed is. Daarnaast voorziet dit artikel in een afstemming ten behoeve van het inrichten van dit fonds met het ministerie van EZK en het waterschap Hunze en Aa's. Naar ons inzicht zou deze afstemming wat betreft de decentrale overheden breder moeten zijn en willen wij hier bij betrokken worden. Wij vinden dat artikel 11 meer randvoorwaarden moet geven aan de vorm en inhoud van een dergelijke financiële constructie.

Winningsplan en instemming

Naar ons inzicht bestaat het winningsplan en het daarop gebaseerde ontwerp-instemmingsbesluit uit twee delen, namelijk het actief winnen vanuit TR-9 en de vier nieuwe vervangende cavernes en het veilig achterlaten van alle bestaande en nieuwe cavernes en putten.

Hierbij wordt 2045 gezien als het prognosejaar wat betreft de bodemdaling. Ver voor dat moment zal de actieve winning van magnesiumzouten, wanneer die cavernes hun maximale omvang hebben bereikt, zoals vastgelegd is in het ontwerp-instemmingsbesluit, tot een einde komen. Van belang is dat na de fase van actieve winning alle vrije pekkel wordt afgelaten, zodat de cavernes en putten definitief veilig kunnen worden afgesloten. Dat vinden wij belangrijk.

De start- en de einddatum van de actieve winning zijn niet concreet vastgelegd en zijn onder andere afhankelijk van het onherroepelijk (of het van kracht) worden van de besluiten en operationele omstandigheden (bijv. de planning van het boren). En uiteraard van de duur van de "tussenfase" waarin SodM en EZK beoordelen op basis van een analyse (informatie) van Nedmag wanneer het laatste caveerpaar ontwikkeld mag worden, als dat het geval is.

Wij gaan er vanuit dat hierbij de laatste stand van zaken wat betreft de kennis omtrent het winnen van magnesiumzouten wordt betrokken. Het SodM zal toezicht uitoefenen op beide fasen en zo nodig ingrijpen.

De hoofdlijn van het ontwerp-instemmingsbesluit is naar onze interpretatie dat de bestaande actieve zoutwinning door Nedmag vanuit de putten TR-1 t/m TR-8 en VE-1 t/m VE-4 tot een einde komt dan wel is gekomen.

Het Tripscompagnie (TR)-caveercluster (putten TR 1 t/m 8 en VE-4) mag alleen nog worden afgelaten, de actieve winning door het injecteren van water is daar sinds 20 april 2018 niet meer aan de orde. De cavernes VE-1 en VE-2 waren al langere tijd niet meer in productie en zijn of worden nu definitief gesloten. Caveer VE-3 mag niet meer in productie komen en ook daaruit werd er sinds dezelfde datum niet meer actief gewonnen. Vanuit deze caveer moet ook alle vrije pekkel worden afgelaten en de put moet worden gesloten.

Alleen vanuit caveerne/put TR-9 mag, op advies van de Mijnraad, voor een beperktere tijd dan in het winningsplan is omschreven, tot en met 2027, nog actief gewonnen worden. Ook daarna moet de vrije pekel daar worden afgelaten en moet de put gesloten worden. Deze beperking heeft naar ons inzicht als doel om het risico van aangroei van caveerne TR-9 met het TR-cluster verder te minimaliseren.

Wij pleiten er voor om mogelijk op advies van het SodM, te onderzoeken of artikel 10 over het Meet- en regelprotocol aangevuld kan of moet worden met een verdergaande monitoringsverplichting, zodat, indien nodig, ruim op tijd kan worden ingegrepen om inderdaad deze aangroei te voorkomen. Daar moet de monitoring op gericht zijn. Wij willen dat aangroei te allen tijde wordt voorkomen. Wij achten de adviezen van het SodM in deze leidend.

Wij willen dat Nedmag de cavernes en putten veilig achterlaat en op kosten van Nedmag.

Nedmag heeft in zijn winningsplan de ontwikkeling van vier nieuwe vervangende putten/cavernes beschreven. Volgens het SodM kan deze ontwikkeling veilig gebeuren. Wij hebben mede op basis van het SodM-advies de minister geadviseerd in te stemmen met deze ontwikkeling conform het winningsplan.

Inmiddels heeft Nedmag dit jaar aanvullingen op het winningsplan en de aanvragen voor omgevingsvergunningen ingediend, waaruit blijkt dat Nedmag de winningsmethode, in het bijzonder het gebruik van de cavernedak-beschermende mijnbouwhulpstof, heeft aangepast. Dit vinden wij een goede ontwikkeling (zie ook het volgende onderwerp).

Wij hebben de minister tevens geadviseerd een voorwaardelijkheid in te bouwen bij die nieuwe ontwikkeling.

Daar is in artikel 5 door de minister gehoor aan gegeven, mede op advies van de Mijnraad.

Nedmag moet alle informatie die beschikbaar komt bij het ontwikkelen van het caveerne-paar VE-5 en VE-6 in een analyse aan het SodM overleggen om te bepalen of het andere caveerne-paar VE-7 en VE-8 ook binnen het nieuwe winningsplan-2018 ontwikkeld kan worden. Mogelijk is nader onderzoek naar deze mijnbouwmethode als basis voor deze analyse ook op zijn plaats.

Nedmag moet dus in twee fasen, de cavernes VE-5 en VE-6 en mogelijk daarna pas VE-7 en VE-8, ontwikkelen.

Dit vinden wij een belangrijk evaluatiemoment, en zijn content dat dit in het ontwerp-instemmingsbesluit is opgenomen. Dit moment kan zich al op relatief korte termijn, een aantal jaren, voordoen. Wij vinden het ook belangrijk dat in de verdere looptijd van deze instemming, gedurende 25 jaar, naast het reguliere toezicht op de winning door het SodM, meerdere van dergelijke evaluaties worden ingebouwd. Hiertoe roepen wij de minister op.

Alternatief voor dieseloliegebruik

In het winningsplan van Nedmag wordt nog uitgegaan van het gebruik van dieselolie als mijnbouwhulpstof bij de ontwikkeling van de nieuwe cavernes. Nedmag heeft inmiddels een onderzoek afgerond naar een milieuvriendelijker alternatief voor het gebruik als hulpstof.

Wij hebben de minister geadviseerd het gebruik van een alternatieve hulpstof verplichtend aan Nedmag op te leggen, naast dat wij het belangrijk vinden dat er zo weinig mogelijk hulpstoffen worden toegepast zeker wat betreft hulpstoffen die ook deels in de cavernes achterblijven.

Zowel uit artikel 8 van het ontwerp-instemmingsbesluit als uit artikel H1 van het ontwerpbesluit voor wat betreft de omgevingsvergunning voor uitbreiding en renovatie van de mijnbouwinrichting Borgercompagnie, blijkt dat Nedmag inderdaad geen dieselolie meer zal gebruiken bij de ontwikkeling van de nieuwe cavernes en dat er tevens sprake zal zijn van een reductie van het gebruik van de nieuwe hulpstof van ongeveer 90%.

Dit vinden wij een positieve ontwikkeling.

Echter nu de ontwikkeling van de vier nieuwe cavernes in twee fasen kan gebeuren, lijkt het ons zaak om Nedmag de plicht op te leggen om voort te gaan met het zoeken van nog betere, milieuvriendelijker, alternatieve mijnbouwhulpstoffen en daar ook het minimaliseren van het gebruik bij te betrekken.

Monitoring bodemtrillingen

Wij vinden het adequaat monitoren van bodemtrillingen van groot belang, zodat de oorsprong van een trilling goed detecteerbaar en lokaliseerbaar is. De micro-seismiciteit rondom zoutvoorkomens in onze provincie (en landelijk) staat steeds meer in de belangstelling. Zo is op 1 april 2020 motie nr. 733 (Mulder en Sienot) in de Tweede Kamer aangenomen, gericht op het optimaliseren van het seismisch meetnetwerk bij mijnbouwlocaties om ongerustheid bij burgers voor een deel weg te (kunnen) nemen door onafhankelijke metingen en een fijnmazig, met de regio afgestemd, netwerk. We begrijpen dat deze motie door het ministerie in uitwerking is genomen en wij worden hierbij graag betrokken.

Wij hebben de minister geadviseerd, ook al waren sommige wettelijke adviseurs van mening dat het micro-seismisch netwerk voldoende was ingericht, het netwerk periodiek te heroverwegen. Blijkbaar heeft die heroverweging inmiddels plaatsgevonden zoals blijkt uit artikel 12 van het ontwerp-instemmingsbesluit, waarin Nedmag wordt verplicht tot het (laten) aanleggen, in afstemming met het KNMI, van een extra geofoon ten zuiden van de voorgenomen positie van caveerne VE-8. Beide geofoons zowel de bestaande in de buurt van het TR-cluster als de nieuwe worden aangesloten op het KNMI-netwerk en daarmee worden de gedane waarnemingen openbaar inzichtelijk. Ook dat was en is een eis van ons.

Termijnen van aanvang

Aan Nedmag worden vanuit het ontwerp-instemmingsbesluit verschillende verplichtingen opgelegd die moeten zijn gerealiseerd voor het moment van het ontwikkelen van het eerste nieuwe cavemepaar VE-5 en VE-6. Dit betreft 1) het inrichten van het schadefonds, 2) het opstellen van een Meet- en regelprotocol, 3) het sluiten van de overeenkomst met de gemeenten Veendam en Midden-Groningen en het Waterschap Hunze en Aa's, 4) het maken van een plan voor het gebruik van de milieuvriendelijker mijnbouwhulpstof en 5) het aan (laten) leggen van een extra geofoon.

Telkens wordt een iets andere bewoording gekozen, waardoor mogelijk verwarring kan ontstaan ten aanzien van het gereed moeten zijn/komen van deze acties. Zo wordt er gesproken van "voor de aanleg van", "voordat de winning start", "voor het ontwikkelen van" en "binnen 12 maanden na het inwerking treden van". Wij vragen de minister nog eens kritisch naar deze formuleringen te kijken en zo nodig deze formuleringen aan te passen, zodat verwarring hieromtrent niet aan de orde kan zijn.

Ontwerpbesluiten omgevingsvergunningen mijnbouwinrichting Borgercompagnie

Wij hebben de ontwerpbesluiten voor zowel de permanente omgevingsvergunning wat betreft de uitbreiding en renovatie van de mijnbouwinrichting Borgercompagnie als de tijdelijke omgevingsvergunning voor het uitvoeren van twee diepboringen vanuit deze inrichting beoordeeld. Wij onderkennen dat het ministerie van Landbouw en Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) in dit geval het bevoegde gezag is voor wat betreft de beoordeling van de Wet natuurbescherming.

Wij hebben hierbij ook gekeken naar de mogelijke impact op de natuur, waaronder de depositie van stikstofverbindingen, en in het bijzonder naar de aspecten "emissies naar de lucht", "de impact van geluid op de omgeving" en "veiligheidsaspecten" en zien geen reden om in deze twee procedures een zienswijze in te dienen.

Daarnaast worden de meeste milieuaspecten via rechtstreeks werkende regels gereguleerd en dan in het bijzonder vanuit het Activiteitenbesluit milieubeheer (Abm) en het Besluit algemene regels mijnbouw milieu (Barmm; voor het boren). Op deze regels zijn geen zienswijzen, bezwaar en beroep mogelijk, ze volgen uit de wet.

Wij lezen uit de stukken dat Nedmag er voor heeft gekozen het gehele boorproces elektrisch uit te (laten) voeren. Daarnaast zal Nedmag een nieuwe toegangsweg aanleggen tussen Kalkwijk en de mijnbouwinrichting Borgercompagnie, zodat het werkverkeer niet door het dorp hoeft te gaan. Beide punten vinden wij een goede ontwikkeling.

Wij gaan er vanuit dat bovengenoemde punten meegenomen worden in de definitieve besluitvorming.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Groningen:

, voorzitter.

, secretaris.

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Zaaknummer: 123091
Uw kenmerk: DGKE-WO / 19240864
Behandeld door:
E-mail adres: info@Veendam.nl
Tel. nummer:
Datum: 9-7-2020
Bijlagen: Geen
Verzenddatum: - 9 JUL 2020

Betreft: Zienswijze ontwerp-instemmingsbesluit gewijzigd winningsplan 2018 Nedmag

Hooggeachte heer Wiebes,

Op 11 juni 2020 heeft u uw ontwerp-instemmingsbesluit voor het gewijzigde winningsplan Nedmag 2018 gepubliceerd. Deze publicatie is gecombineerd met de publicatie van twee ontwerpbesluiten voor omgevingsvergunningen aangevraagd door Nedmag B.V. (hierna: Nedmag). Deze omgevingsvergunningen hebben betrekking op een uitbreiding en renovatie van locatie WHC-1 en het uitvoeren van twee diepboringen voor de toekomstige zoutbronnen VE-5 en VE-6. Deze aanvragen zijn geregistreerd onder Omgevingsloket Online (OLO)-nummers 300045 en 3554325.

Wij constateren dat u mogelijkheden ziet om de zoutwinning door Nedmag de komende jaren veilig en verantwoord voort te laten zetten. De innovatieve mogelijkheden van magnesiumoxide en de werkgelegenheidseffecten achten wij van groot belang voor onze gemeente en de gehele regio. Dit mag echter niet ten koste gaan van de veiligheid van onze inwoners. Daarom maken wij gebruik van de mogelijkheid om hierbij een zienswijze in te dienen op de ontwerp-besluiten en daarmee een aantal punten onder uw aandacht te brengen. Deze zienswijze dienen wij ook namens de gemeenteraad van Veendam in.

Winningsplan Nedmag 2018

Zoals in ons advies van 22 november 2019 aangegeven, verkeert Veendam in een bijzondere situatie met meerdere vormen van mijnbouwactiviteiten in haar directe omgeving en in de eigen gemeente. De aanwezigheid van deze mijnbouwactiviteiten en de effecten daarvan baren een deel onze inwoners zorgen. Daarom roepen wij u op tot uiterste zorgvuldigheid in het vergunnen van nieuwe mijnbouwactiviteiten. Zoals in ons eerdere advies over dit winningsplan aangegeven zijn de technische adviezen van het Staatstoezicht op de Mijnen (hierna: SodM) en de Technische commissie bodembeweging (hierna: Tcbb) voor ons belangrijke bronnen voor het maken van een zorgvuldige afweging in de veiligheid voor mens en milieu en belangen van economie, werkgelegenheid en innovatie (Innovatie hub Oost-Groningen).

Voor wij tot de inhoudelijke zienswijze komen schetsen wij u het dilemma waar de zoutwinning van Nedmag ons als gemeente voor plaatst. Wij herkennen het gevoel van onzekerheid ten aanzien van schade aan gebouwen, natuur en milieu en de gevoelens van onveiligheid bij een deel van onze inwoners. Daarnaast zijn wij ons bewust van de toegevoegde waarde van de zoutwinning op het gebied van werkgelegenheid, economische ontwikkeling en innovatie. In onze zienswijze geven wij prioriteit aan de veiligheid voor onze inwoners en hebben oog voor

Gemeente Veendam

Postbus 20004, 9640 PA Veendam telefoon 0598 652222 e-mail info@veendam.nl

Raadhuisplein 5, 9641 AW Veendam fax 0598 652250 website www.veendam.nl bank nr. NL64BNGH0285008676

pag. 1 van 3
37 van 309

het maatschappelijk belang van een bedrijf als Nedmag in onze regio. Veiligheid is voor ons het belangrijkste uitgangspunt in de toetsing van mijnbouwactiviteiten. U bent van oordeel dat de nieuwe methode voor cavernontwikkeling, zoals beschreven in het winningsplan, voor cavernes VE-5 t/m VE-8 veilig is. Op basis van het advies van SodM delen wij dit oordeel. Daarnaast is een rechtvaardig en goed functionerend schadeprotocol hierin voorwaardelijk. In uw ontwerp-besluit lijkt u hierin te voorzien.

In uw ontwerp-besluit geeft u Nedmag toestemming tot de ontwikkeling van cavernepaar VE-5 en VE-6. Gedurende de ontwikkeling en productie van deze cavernes dienen gegevens te worden gerapporteerd aan het SodM. Na positieve beoordeling van het SodM kan vervolgens overgegaan worden op ontwikkeling van VE-7 en VE-8. Deze gefaseerde ontwikkeling met tussentijdse evaluatie zien wij als een logische aanvulling.

Winning uit zoutbron TR-9

In uw besluit geeft u Nedmag toestemming voor de winning van magnesiumchloride uit de zoutbron TR-9 tot en met 31 december 2027. U geeft daarmee toestemming om de zoutwinning in deze putten voort te zetten ter overbrugging naar de winning van nieuwe putten. Hiermee volgt u het advies van de Mijnsraad die het winnen in deze putten voor een bepaalde tijd voor verantwoord en veilig mogelijk acht. Wij begrijpen uw afweging, maar dringen er op aan de risico's, zoals het aan elkaar groeien van deze cavernes frequent te laten monitoren, om deze risico's volledig uit te sluiten.

Monitoring ondergrond

In uw besluit onder artikel 10 legt u Nedmag de verplichting op tot het opstellen van een openbaar toegankelijk meet- en regelprotocol. Ook legt u Nedmag de verplichting op actuele gegevens op basis van dit protocol te rapporteren aan het SodM. Wij menen dat deze rapportages en het bijbehorende protocol ook op de website van Nedmag gepubliceerd moeten worden, op een manier die voor inwoners en andere betrokken partijen begrijpelijk is. Met het opleggen van deze aanvullende verplichting kunt u voorzien in de informatiebehoefte die er is. De in artikel 12 opgenomen verplichting om, in overleg met het KNMI, een seismisch meetnetwerk te realiseren zien wij als een goede stap voor het tijdig lokaliseren van eventuele trillingen, gerelateerd aan een specifieke caveer.

Alternatief voor dieselolie

In artikel 8 legt u Nedmag de verplichting op tot het gebruiken van (waar mogelijk) een alternatief voor diesel als dakolie voor de ontwikkeling van cavernes VE-5 t/m VE-8. Nedmag moet, voordat deze cavernes worden ontwikkeld, een rapport aanbieden aan het SodM met het voorgenomen alternatief. Bij de beoordeling van dit alternatief let SodM er op dat een alternatief geen nieuwe risico's veroorzaakt. Een alternatief voor dieselolie moet aantoonbaar veilig zijn voor mens en milieu.

Landelijk loket schadeafhandeling

Het is ons bekend dat een landelijk schadeprotocol voor de deelsector zoutwinning momenteel in de afrondende fase verkeert. Wij hebben begrepen dat Nedmag hierin actief participeert. Het deelnemen aan het schadeprotocol dient naar onze mening ook deel uitmaken van uw besluit. Tot op heden is niet vastgesteld dat bodemdaling door zoutwinning en de zoutwinning zelf (zelfstandig) schade kan veroorzaken aan bijvoorbeeld woningen. Hoewel Nedmag aangeeft schademeldingen met de grootst mogelijke onafhankelijkheid en objectiviteit te behandelen, wordt dit door een deel van onze inwoners die schade hebben, niet altijd als zodanig ervaren. De totstandkoming van een landelijke schadeloket met een universeel schadeprotocol juichen wij toe. Het draagt voor onze inwoners bij aan de mate waarop de schadeafhandeling als objectief wordt ervaren. Tot slot herhalen wij onze boodschap dat de bewijslast van de oorzaak van schade binnen dit nieuwe protocol niet bij inwoners moet liggen. Het wettelijk

bewijsvermoeden zou hierbij van toepassing moeten zijn. Wij hebben hier al eerder voor gepleit. Dit vanwege de complexe combinatie van mijnbouwactiviteiten binnen en rond de gemeente Veendam (gas- en zoutwinning, magnesiumzoutwinning en gasopslag). Dat maakt dit gebied zo bijzonder.

Schadefonds

In artikel 11 van uw ontwerp-instemmingsbesluit legt u Nedmag de verplichting op voor de totstandkoming van een fonds voor de noodzakelijke waterhuishouding mitigerende maatregelen en van waaruit eventuele mijnbouwschade kan worden vergoed. Dit zien wij als een goede voorwaarde. Wel zijn wij van mening dat de totstandkoming van dit fonds dient te geschieden in bredere context, waarbij meerdere decentrale overheden betrokken zijn.

Aanvullen zienswijze

Wij vinden het belangrijk een beeld te kunnen vormen van de reacties van onze inwoners op uw ontwerp-instemmingsbesluit. De zienswijzeprocedure loopt door gedurende de eerste weken van de zomervakantie in Noord-Nederland. Hierdoor is het voor ons noodzakelijk om vroeg in het proces een zienswijze in te dienen. Op dit moment hebben wij nog geen compleet beeld van de reacties en vragen die inwoners hebben op uw ontwerp-instemmingsbesluit. Gelet op de bijzondere situatie in Veendam met een combinatie van mijnbouwactiviteiten, de complexiteit van de materie en het maatschappelijk belang voor onze inwoners behouden wij en de raad ons het recht voor om deze zienswijze uiterlijk in de eerste week van september 2020 aan te vullen.

Tot slot

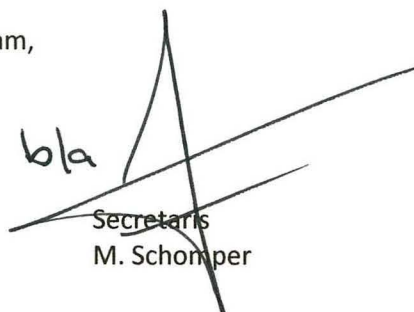
Wij hopen dat u de door ons aangedragen punten meeneemt in uw definitieve besluit en hopen u via deze weg voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Veendam,

Burgemeester
S.B. Swierstra

bla

Secretaris
M. Schomper

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Zaaknummer: 132250
Uw kenmerk: DGKE-WO / 19240864
Behandeld door:
E-mail adres: info@Veendam.nl
Tel. nummer:
Datum: 4-9-2020
Bijlagen: Geen
Verzenddatum:

Betreft: Onze zienswijze op uw ontwerp-instemmingsbesluit gewijzigd winningsplan 2018 Nedmag

Hooggeachte heer Wiebes,

Op 9 juli 2020 hebben wij u onze zienswijze op het ontwerp-instemmingsbesluit voor het door Nedmag ingediende winningsplan 2018 verzonden. Op deze zienswijze hebben wij u op 3 september 2020 een aanvulling doen toekomen.

In onze oorspronkelijke zienswijze, van 9 juli 2020, is per abuis een verkeerde versie verzonden. Het ontbrekende onderdeel heeft betrekking op onze zienswijze op de winning uit zoutbron TR-9. Via deze weg sturen wij u de juiste uitwerking van deze alinea. Graag zien wij deze versie, bij wijze van aanvulling, toegevoegd aan onze oorspronkelijke zienswijze.

Winning uit zoutbron TR-9

In uw besluit geeft u Nedmag toestemming voor de winning van magnesiumchloride uit de zoutbron TR-9 tot en met 31 december 2027. U geeft daarmee toestemming om de zoutwinning in deze putten voort te zetten ter overbrugging naar de winning van nieuwe putten. Hiermee volgt u het advies van de Mijnraad die het winnen in deze putten voor een bepaalde tijd voor mogelijk acht. Wij begrijpen uw afweging, maar dringen er op aan de risico's, zoals het aan elkaar groeien van deze cavernes frequent te laten monitoren, om deze risico's uit te sluiten. Bij onverantwoorde winning uit de zoutbron TR-9 moet deze winning onmiddellijk stoppen.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Veendam,

Burgemeester
S.B. Swierstra

Secretaris
M. Schomper

Gemeente Midden-Groningen
Postbus 75
9600 AB Hogezeand

IBAN NL 45 BNGH 0285 1725 110
Tel.nr: (0598)-373737
www.midden-groningen.nl

R030

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt Nedmag
Postbus 142
2270 AC VOORBURG

Team Omgevingskwaliteit

24 JUL 2020

Datum: 14 juli 2020

Verzenddatum: 22 juli 2020

Uw kenmerk: DGFE-WO/19240864, DGKE-WO/20158723,
DGKE-WO/20155335

Zaak: 2020-021978

Behandeld door:

Mailadres:

Bijlage(n):

Onderwerp: Zienswijze ontwerp-instemmingsbesluit gewijzigd winningsplan Nedmag 2018 en de
ontwerpbesluiten omgevingsvergunningen OLO 3000245 en OLO 3554325

Geachte heer Wiebes,

Hierbij ontvangt u onze zienswijze op het ontwerp-instemmingsbesluit gewijzigd winningsplan
Nedmag 2018 en de ontwerpbesluiten omgevingsvergunningen OLO 3000245 en OLO 3554325

Op 11 juni 2020 heeft u deze besluiten ter inzage gelegd.

Het Winningsplan

De winningsactiviteiten van magnesiumzout in Veendam zijn in 1972 gestart in
Borgercompagnie. Het magnesiumzout in Veendam zit in de Zechstein III 1b, 2b
en 3b lagen op een diepte van 1300 tot 1800 meter. Nedmag wint het zout uit
meerdere cavernes via de putten:

TR 1 tot en met TR-9;

VE-1 tot en met VE 4.

Het winningsplan betreft een actualisering van het vigerende winningsplan voor
deze winningsactiviteiten. Het instemmingsbesluit bij het winningsplan uit 2013
bevat het voorschrift dat Nedmag vroegtijdig vóór het bereiken van een
bodemdaling van 50 cm (vanaf 1977) een geactualiseerd winningsplan indient.

Als gevolg van een "incident" (wat ons betreft een calamiteit) in april 2018 in het zoutveld
Tripscompagnie is een versnelde bodemdaling opgetreden waardoor een bodemdaling van 50 cm
al eind 2018 bereikt is, en een bodemdaling van 80 cm op termijn onafwendbaar is. Daardoor is
de voorliggende actualisatie van het winningsplan nodig geworden.

Het door Nedmag ingediende winningsplan bevat een beschrijving van activiteiten die verband houden met de afwikkeling van deze calamiteit. Daarnaast vraagt Nedmag toestemming om:
door te mogen gaan met winnen uit twee putten (TR 9 en VE 3);
vier nieuw putten te mogen aanleggen (VE-5 tot en met VE 8).

Ook beschrijft Nedmag drie putten af te sluiten (VE-1, VE-2 en TR 2).
Nedmag geeft aan dat de in het winningsplan beschreven winning een verwachte einddatum van productie heeft in 2045.

Standpunt gemeente Midden-Groningen

Zoals wij ook in ons advies op het Winningsplan Nedmag 2018, van 15 november 2019 hebben aangegeven, zijn wij tegen verdere uitbreiding van de zoutwinning omdat dat leidt tot grote onrust en onzekerheid bij de inwoners.

Het maatschappelijk draagvlak daarvoor ontbreekt volkomen.
Dit is (mede) een gevolg van de aardbevingenproblematiek als gevolg van gaswinning. Ook daarvan is decennialang gezegd dat de gevolgen beheersbaar zijn en goed werden onderzocht, maar met de kennis van nu kan enkel geconstateerd worden dat de inwoners daar onjuist over zijn geïnformeerd, waardoor zij nu met grote schades en onzekerheid zitten. De maatschappelijke impact daarvan is groot en behoeft hier geen nadere duiding. Dit heeft zijn weerslag op alle andere mijnbouwactiviteiten in onze regio.

Dat vervolgens op 20 april 2018 een calamiteit optrad die zowel Nedmag als SodM tot die tijd voor onmogelijk had gehouden en die tot een onafwendbare, niet vergunde bodemdaling leidt, heeft het vertrouwen in de mijnbouw dat er al niet meer was nog verder geschaad.

Andere argumenten tegen uitbreiding van deze diepe zoutwinning zijn de gebleken onbeheersbaarheid ervan en het is beslist niet duurzaam.

Stoppen met de zoutwinning leidt in de toekomst tot banenverlies. Werkgelegenheid is vanzelfsprekend een belangrijk aandachtspunt voor onze gemeente, maar weegt - na alle ellende veroorzaakt door aardbevingen - niet op tegen nieuwe onzekerheid en aantasting van de leefbaarheid in onze gemeente. Ook de onvoorspelbaarheid en mogelijke hoge maatschappelijke kosten van nieuwe calamiteiten, onverwachte problemen na abandonneren, aanleg van kunstwerken ten behoeve van waterbeheersing en negatieve invloed op natuur en eventueel natuurgebieden pleiten voor afbouw van deze vorm van zoutwinning.

De ontwerpbeschikking

In de ontwerpbeschikking stemt u in met:

de noodzakelijke nazorg en het beheer van het Tripscompagnie cluster;
zoutwinning uit TR 9 tot 2027 (in afwijking van het SodM-advies!);
uitbreiding van de zoutwinning uit te ontwikkelen putten VE-5 en VE-6;
onder voorwaarden gefaseerde uitbreiding van de zoutwinning uit te ontwikkelen putten VE 7 en VE 8;
een maximaal productievolume van 3,7 miljoen ton magnesiumzout tot en met 31 december 2045

U stemt niet in met de zoutwinning uit VE 3.

Daarnaast stelt u onder andere eisen aan de grootte van de producerende cavernes, de hoeveelheid toe te passen dakolie, dient er een meet- en regelprotocol te zijn en ontvangt de regio regelmatig het actuele statusrapport van de bodemdaling.

Ook moet Nedmag zorgen voor een financiële waarborg in een van de onderneming juridisch en financieel los gepositioneerde constructie om toekomstige kosten van bodemdaling ook na een eventueel faillissement te kunnen financieren.

Ten slotte moet Nedmag seismische meetapparatuur plaatsen waarmee een bodemtrilling is toe te wijzen aan een specifieke caverne.

Onze zienswijze

De gemeente Midden-Groningen verzet zich tegen nieuwe zoutwinning. De zoutwinning uit de diepe ondergrond heeft grote bodemdaling tot gevolg, en is gebleken een onbeheersbaar proces te zijn. De calamiteit van 20 april 2018 toont dat aan. Het diepste punt van de bodemdalingskom zal de komende jaren nog 30 cm verder zakken en dat is niet tegen te houden.

Wij maken ons grote zorgen om het experimentele karakter van deze vorm van diepe zoutwinning.

Onze zienswijze heeft betrekking op de volgende onderdelen.

- Maatregelen om de calamiteit van 20 april 2018 te beheersen
- verbod zoutwinning uit VE 3
- zoutwinning uit TR 9 tot 2027;
- uitbreiding van de zoutwinning uit te ontwikkelen putten VE 5 en VE 6;
- onder voorwaarden gefaseerde uitbreiding van de zoutwinning uit te ontwikkelen putten VE-7 en VE 8;
- reactie op schadeprotocol;
- reactie op voorschriften.

Maatregelen om de calamiteit van 20 april 2018 te beheersen

De beheersmaatregelen in het Tripscompagniecluster beschouwen wij als een voldongen feit. De maatregelen zullen leiden tot een extra bodemdaling van zo'n 30 cm bovenop de 53 cm (augustus 2019) en zijn kennelijk noodzakelijk om te voorkomen dat de pek (en dieselolie) ongecontroleerd ondergronds weglekken wat eenzelfde bodemdaling tot gevolg zou hebben. SodM schrijft dat de nadelige effecten van de afwikkeling van het incident deels nog onvoorspelbaar zijn.

Wij vinden dat er een noodplan aanwezig moet zijn voor het geval er zich opnieuw een calamiteit voordoet

Wij zijn het eens met de minister dat voorkomen moet worden dat VE 3 en TR 9 "aangroeien" aan het Tripscluster, waardoor de breuk in het cavernedak weer kan openbreken en de bodemdaling en milieuschade nog groter wordt. SodM heeft geadviseerd niet in te stemmen met zoutwinning uit VE-3. Het verheugt ons dat u dit advies heeft overgenomen.

Verbod op zoutwinning uit VE-3

Voortgaande actieve zoutwinning uit put VE 3 leidt naar verwachting tot aangroeien aan het TR cluster, wat ongewenst is, zoals hierboven al aangegeven. SodM heeft geadviseerd niet in te stemmen met zoutwinning uit VE 3. Het verheugt ons dat u dit advies heeft overgenomen.

Zoutwinning uit TR-9 tot 2027

Put TR 9 staat op enige afstand van het TR cluster en is er (nog) niet mee verbonden. SodM heeft geadviseerd om niet in te stemmen met actieve zoutwinning uit put TR 9 om het risico op aangroeien aan het TR cluster te minimaliseren. Wij zijn teleurgesteld dat u dit deskundigenadvies van de toezichthouder niet overneemt en daarmee bewust het risico neemt dat de calamiteit zich opnieuw zal voordoen.

Mocht u desondanks beslissen toch in te stemmen met winning uit put TR 9, dan vinden wij dat het risico op aangroei jaarlijks gemonitord moet worden en dat de uitkomsten controleerbaar voor de toezichthouder gemaakt moeten worden. Er dient een maximum te worden gesteld aan de te winnen hoeveelheid zout uit deze put om te voorkomen dat de cavernegroei harder gaat dan verwacht. De maximale termijn van winning uit deze put zou verkort moeten worden naar bijvoorbeeld 2024, waarna eerst een evaluatieve analyse wordt verplicht alvorens er verder kan worden gewonnen. U dient, anders gezegd, maximaal toezicht in te stellen om aangroei te voorkomen.

Nogmaals, u neemt in onze ogen bij verdere winning uit put TR 9 bewust het risico op nieuwe calamiteiten.

Uitbreiding van de zoutwinning uit te ontwikkelen putten VE-5 en VE-6

De cavernes VE-5 en VE 6 die Nedmag wil ontwikkelen, liggen onder Kiel-Windeweer in de gemeente Midden-Groningen. Zoals hiervoor gememoreerd vinden wij een uitbreiding van de zoutwinning onverantwoord en niet toelaatbaar vanwege de maatschappelijke impact. Het draagvlak daarvoor ontbreekt bij onze inwoners.

Hoewel het risico wordt verminderd door de omvang van de beide cavernes "te beperken" tot 1.500.000 kubieke meter, blijft het een experimentele winning die de zorg bij onze inwoners niet weg kan nemen.

Ook het feit dat nog onbekend is of, en vervolgens hoe de zoutwinning veilig kan worden beëindigd, maakt het onverantwoord om nieuwe cavernes aan te leggen en de zoutwinning verder uit te breiden.

Tot slot is er bij deze inwoners sprake van gestapelde effecten van mijnbouw en wij zijn van mening dat deze inwoners al erg genoeg getroffen zijn door de onzekerheden, de schades en de veiligheidsaspecten ten gevolge van de gaswinning. Er is een grens aan wat men mag en kan verwachten van inwoners. De uiterste grenzen hoeven daarin van ons niet bewust te worden opgezocht.

Wij vrezen voor de gevolgen van voortgaande bodemdaling, de onomkeerbaarheid daarvan en de gevolgen voor het milieu door grootschalig gebruik van dieselolie. Door vereiste aanpassing van grondwaterstanden ontstaan ongelijkmatige zettingen met risico voor schade aan woningen, andere gebouwen, schade aan infrastructuur, bevaarbaarheid van het Kioldiep, etc. Bij dit alles komt nog de onduidelijkheid over schadeafhandeling voor onze inwoners en de zorg of toekomstige schade vergoed zal blijven worden. Wij vrezen dat de nadelige effecten van zoutwinning ook na beëindiging van de zoutwinning blijven voortduren.

Uitbreiding van de zoutwinning uit te ontwikkelen putten VE-7 en VE-8

Deze cavernes zijn geprojecteerd juist buiten onze gemeente. Om zelfde redenen als genoemd bij VE 5 en VE 6 vinden wij deze nieuwe zoutwinning ongewenst en niet duurzaam vanwege onomkeerbare effecten

Reactie op beoordeling schade door bodembeweging (par. 6.4.4)

U schrijft dat u, mede op basis van de adviezen van SodM en de Tcbb, vaststelt dat de kans op beven door zoutwinning door Nedmag uiterst klein is en dat er geen maatregelen nodig zijn om schade te voorkomen. Ook stelt u dat de bodemdaling, als gevolg van de activiteiten van Nedmag, zeer geleidelijk is. U acht de kans op schade aan bouwwerken als direct gevolg van de bodemdaling door zoutwinning zodoende klein.

Als de winning van zout in een geïsoleerde omgeving zou plaatsvinden, hebt u hierin wellicht gelijk. Maar de werkelijkheid is geen laboratorium of rekenmodel. En het gebied waar de winning van zout plaatsvindt heeft in onze gemeente (deels) overlap met de gasvelden Groningenveld, Annerveenveld en het veld Kiel Windeweer. De exacte begrenzing van het invloedgebied van deze velden is, net als dat van de zoutwinning, moeilijk te bepalen. Woningeigenaren in het gebied worden geconfronteerd met schade en worden tot nu toe van het kastje naar de muur gestuurd als zij zich ergens melden.

In het ontwerpbesluit schrijft u (in paragraaf 6.4.4. op pagina 33/34) dat met het instellen van de Commissie Mijnbouwschade per 1 juli 2020 de ongelijkheid tussen burger en mijnbouwonderneming wordt verminderd en dat een gedupeerde in deze schadeprocedure maximaal wordt ontzorgd. Dit gebeurt door het instellen van een onafhankelijke partij die zelf onderzoekt wat de schadeoorzaak is en ook de hoogte van de mijnbouwschade vaststelt, hetgeen wij zeer toejuichen. Maar u schrijft ook dat de bewijslast door de Commissie Mijnbouwschade wordt opgepakt en daarmee dus weggehaald bij de burger. Wij vragen ons af wat u hiermee bedoelt. Betekent dit dat, analoog aan het wettelijk bewijsvermoeden, de bewijslast bij de vergunninghouder komt te liggen en niet bij de gedupeerde? Dat klinkt goed, maar is wettelijk niet zo geregeld. Wij willen niet dat onze inwoners blij zijn met een dode mus, dus vragen wij u goed te omschrijven hoe u dit in de praktijk juridisch regelt. Graag zien we dat u dit nader onderbouwt en dit een stevige juridische basis geeft.

In onze beleving zijn er geen valide argumenten te bedenken om in de afhandeling van de schade de omgekeerde bewijslast (bewijsvermoeden) om de inwoners maximaal te ontlasten niet in het besluit en de voorschriften op te nemen. Als dat een wetswijzing vereist, moet dat dan maar zo zijn. Het aantal gevallen in Nederland waar in deze mate sprake is van een stapeling van effecten door Mijnbouw is op één hand te tellen. De door sommigen geuite vrees van precedentwerking is daarmee ongeloofwaardig. Ook het rapport van de TU Delft (Onderzoek oorzaken gebouwschade van 11 juli 2018), pleit voor de door ons voorgestelde aanpak. Juist de stapeling van effecten waar in deze regio sprake van is, maakt dat het onredelijk is de bewijslast direct of indirect bij de inwoner te beleggen.

Kortom, wij wensen 1 schadeloket en omgekeerde bewijslast (bewijsvermoeden) zoals ook geldt voor het Groningenveld en een ruimhartige schadeafhandeling.

Schadeprotocol

Op pagina 33 schrijft u dat een schadeprotocol voor zoutwinning nog opgesteld moet worden. Wij verzoeken u om het definitieve besluit op het winningsplan niet eerder te nemen dan dat dit protocol door alle betrokken partijen is ondertekend.

U dient redelijke termijnen in te stellen waarbinnen de schadeafhandeling definitief wordt bepaald. Dat om het leven van inwoners niet te veel te ontwrichten en de gang naar de rechter binnen een afzienbare tijd mogelijk te maken bij vermeende onredelijke toepassing van voorschriften. Wij wijzen u er nadrukkelijk op dat de afhandelingstermijnen uit de schades en veiligheidsaspecten in de gaswinning niet ten voorbeeld dienen maar vooral ter verbetering en voorkoming van het maken van dezelfde fouten.

Reactie op de voorschriften

Artikel 1. Wij gaan er van uit dat de zoutwinning tijdig wordt afgebouwd zodat het productieplafond van 3,7 miljoen ton magnesiumzout niet overschreden wordt en dat er een grens wordt gesteld aan de maximaal toegestane bodemdaling. Ook bij een nieuwe (dreigende) calamiteit moet zodanig worden ingegrepen dat dit productieplafond en/of de maximaal toegestane bodemdaling niet overschreden kan worden.

Dat instemming op het winningsplan wordt gevraagd voor de periode tot en met 2045, benadrukt nog eens hoe ingrijpend deze vorm van mijnbouw is met al zijn onomkeerbare gevolgen voor de omgeving. Wij vinden deze periode te lang en gezien alle risico's en onzekerheden onacceptabel. Deze periode zou moeten worden teruggebracht tot maximaal de helft.

Zelfs als geen nieuwe zoutwinning wordt toegestaan, blijft men nog zeker 25 jaar bezig om deze zoutwinning af te bouwen en nog enigszins gecontroleerd te beëindigen, als dat al mogelijk is. Dat feit alleen al zou reden moeten om geen uitbreiding van de zoutwinning toe te staan.

Artikel 4. Afgaande op het advies van SodM, zou het verbod op actieve zoutwinning uit TR-9 naar ons oordeel onmiddellijk moeten ingaan.

In artikel 5 stelt u dat de winning uit de cavernes VE 7 en VE-8 pas mag beginnen na evaluatie van de effecten van de winning uit VE 5 en VE 6. Wij vinden dat het boren van de putten VE 7 en VE 8 pas zou mogen beginnen na analyse van de effecten van VE 5 en VE 6. Immers, op moment van winning zijn alle investeringen al gedaan, en zijn onomkeerbare ingrepen gedaan.

Als u ondanks onze zienswijze toch besluit om in te stemmen met zoutwinning uit VE-5 en VE-6, worden wij graag tijdig en adequaat geïnformeerd over de uitkomst van de analyse op de effecten van winning uit VE 5 en VE 6, en de conclusies die u daaraan verbindt.

Uit artikel 8 leiden wij af dat de voorgenomen methode van zoutwinning nog in een experimentele fase verkeert, en dat baart ons zorgen.

Over artikel 11: wij zijn verheugd dat een financiële waarborg is opgenomen in de voorschriften. Wij vinden dat daarin moet worden opgenomen dat de constructie waarin deze financiële waarborg is gepositioneerd, moet zijn opgericht en werkend moet zijn voordat begonnen wordt met de boringen ten behoeve van de ontwikkeling van nieuwe cavernes. Hiervoor geldt eveneens: op moment van winning zijn alle investeringen al gedaan (de boringen, ontwikkeling van de caverne, het gebruik van diesel en/of andere mijnbouwhulpstoffen). De onomkeerbare ingrepen hebben dan al plaatsgevonden. Als op dat moment pas blijkt dat een financiële waarborg niet haalbaar is, wordt het beoogde doel van de waarborg niet bereikt. Dus voordat met het boren wordt begonnen, dient de haalbaarheid van de financiële waarborg vast te staan.

Die financiële waarborg moet voldoende zijn om ten minste de volgende kosten te kunnen dekken:

- Kosten van schadeafhandeling als direct of indirect gevolg van zoutwinning;
- Kosten van maatregelen als gevolg van bodemdaling (bruggen, dijken, stuwen, sluizen, riolering, infrastructuur, etc.);
- Kosten van beëindiging van de zoutwinning (abandonnering, inclusief kosten van nazorg van gesloten cavernes, kosten van monitoren van gesloten cavernes);
- Kosten van bodemverontreiniging (bijvoorbeeld als gevolg van naar boven weglekken van mijnbouwhulpstoffen/diesel en pekel)
- Kosten van onverwachte calamiteiten.

De kostenposten zouden gelabeld moeten zijn waar ze voor bedoeld zijn, zodat het fonds niet voortijdig uitgeput raakt als gevolg van bijvoorbeeld extreme overschrijding van ingeschatte abandonneringskosten of een onverwachte calamiteit.

Er zou een gedegen risicoanalyse moeten worden opgesteld om alle mogelijke problemen na abandonneren in kaart te brengen (bijvoorbeeld voortgaande zoutkruip naar ontstane lekpaden, voortgaande bodemdaling).

Het fonds moet openbaar en controleerbaar zijn, om te kunnen beoordelen of het toereikend is.

Voor wat betreft het fonds is het voorts noodzakelijk om periodiek te herijken of de grootte van het fonds nog past bij de zich ontwikkelende realiteit rond de winning. Met periodiek bedoelen wij eens in de twee of drie jaar.

Aanbeveling

Het verdient aanbeveling om de Nedmag te verplichten een sociaal maatschappelijk transitieplan te schrijven waarin de onderneming wordt verplicht zich op een drietal scenario's voor te bereiden.

De 3 scenario's zouden kunnen zijn:

1. afbouwen productie als VE-7 en VE-8 niet gerealiseerd worden
2. afbouwen als VE-5 tm VE-8 niet gerealiseerd mogen worden
3. afbouwen als actieve winning uit TR 9 en ontwikkeling VE-5 tm VE-8 niet worden toegestaan.

Deze scenario's komen in beeld als uit voortschrijdende inzichten of uit monitoring en controles blijkt dat er te weinig veilige en verantwoorde opties voor winnen over blijken te zijn, bijvoorbeeld omdat zich opnieuw een ernstige calamiteit heeft voorgedaan.

In dat kader is het interessant om te weten hoe groot de productie van Magnesiumzout is als er geen (actieve) winning wordt toegestaan (dus geen winning uit VE3, TR-9 en VE-5 tm VE-8)

fonds, kosten van abandonneren van putten waar niet meer uit gewonnen kan worden.

Zienswijze op ontwerpbeschikking OLO 300245 en OLO 3554325

Omdat wij in deze zienswijze aangeven tegen nieuwe zoutwinning te zijn en dus ook tegen nieuwe boringen, dient u dit bericht tevens te beschouwen als een zienswijze op de ontwerpbeschikkingen voor omgevingsvergunningen WHC-1, kenmerk OLO 3000245 en voor het uitvoeren van twee zoutboringen (VE 5 en VE 6), kenmerk OLO 3554325.

Deze zienswijze vervangt daarmee tevens de zienswijze van 21 december 2017, destijds ingediend door de toenmalige gemeente Hoogezand Sappemeer.

Zienswijze en gemeenteraad.

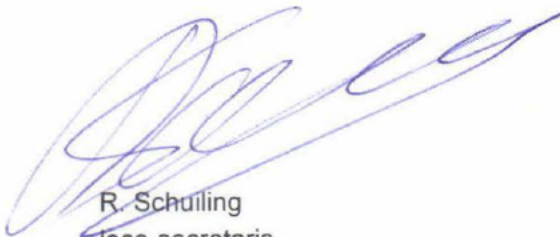
Op 2 juli 2020 is deze zienswijze besproken in de gemeenteraad van Midden-Groningen. De mondelinge en schriftelijke reacties hebben geleid tot enige verduidelijkingen en aanvullingen in onze zienswijze.

Wij hopen dat u de zorgen van onze inwoners en van ons zwaar laat meewegen in uw besluit op het winningsplan.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van de gemeente Midden-Groningen,

A. Hoogendoorn
burgemeester

R. Schuling
loco-secretaris

Uw brief van
10 juni 2020

Uw kenmerk
DGKE-WO / 19240864

Ons kenmerk
Zaaknummer: 961436

Bijlage[n]

Behandeld door

Doorkiesnummer

Vries
16 juli 2020

Aan: De Minister van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt Nedmag
Postbus 142
2270 AC Voorburg

gemeente Tynaarlo

Onderwerp: Zienswijze op ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan 2018
Nedmag

Geachte heer Wiebes,

Op 10 juni jl. heeft u het ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan 2018 Nedmag en de ontwerpbesluiten omgevingsvergunningen bekendgemaakt. De besluiten liggen ter inzage tot vrijdag 24 juli 2020. In deze brief geven wij - mede namens onze gemeenteraad, ter uitvoering van de motie van 30 juni 2020 - onze zienswijze op het ontwerpinstemmingsbesluit, waaronder de gecoördineerde ontwerpbesluiten omgevingsvergunningen mede zijn begrepen.

Wij kunnen niet instemmen met het ontwerp-instemmingsbesluit zoals dat nu voorligt. De onzekerheden en risico's zoals benoemd in ons advies van 26 november 2019 heeft u met dit ontwerp-instemmingsbesluit niet weggenomen. Met onze inwoners blijven wij zorgen houden over de zoutwinning en de stapeling van effecten van mijnbouwactiviteiten in de regio, zoals de gaswinning in Groningen en het gasveld Annerveen.

Wij vinden het zeer teleurstellend dat u, ondanks het nadrukkelijk verzoek uit de regio, ervoor heeft gekozen deze complexe ontwerpbesluiten met verstreckende gevolgen zo kort voor de zomervakanties van inwoners en organisaties bekend te maken. Daar komt bij dat het onder de huidige corona-omstandigheden een extra uitdaging is om inwoners en andere belanghebbenden op een zorgvuldige wijze te betrekken in deze procedure.

Uw voornemen om in te stemmen met zoutwinning door Nedmag tot 2045 is onvoldoende onderbouwd. Hiermee doet u geen recht aan de zorgen die wij met onze inwoners delen over de forse bodemdaling en effecten van gestapelde mijnbouw in de regio.

Een en ander draagt niet bij aan het vertrouwen van inwoners in de overheid. Vertrouwen dat nodig is voor actuele energie- en klimaatopgaven waarvoor wij als overheden gezamenlijke verantwoording dragen.

Postadres

Postbus 5, 9480 AA Vries

Bezoekadres

Kornoeljeplein 1, Vries

Website

www.tynaarlo.nl

Bankrelaties

IBAN: NL02BNGH0285079050

IBAN: NL05BNGH0285079093 (belastingen en leges)

BIC: BNGHNL2G

Telefoonnummer

|0592| 26 66 62

Faxnummer

|085| 20 84 923

E-mail

info@tynaarlo.nl

U heeft de zorgpunten - zoals geformuleerd in ons advies van 26 november 2019 onvoldoende weggenomen in het ontwerp-instemmingsbesluit. Daarom maakt dat advies onverkort deel uit van deze zienswijze.

Onze zienswijze luidt verder als volgt:

Risico's, onderzoek en monitoring

Wij constateren dat u, naar aanleiding van ons advies en ook die van Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) en het Waterschap Hunze en Aa's, opdracht heeft gegeven voor nader onderzoek naar bodemdaling. Voorkomen moet worden dat het huidige en toekomstig gebruik van percelen als gevolg van de bodemdaling beperkt wordt.

Onderzoek naar de bodemdalingseffecten op langere termijn, zoals ook plaatsvindt binnen het nationaal Kennisprogramma Effecten Mijnbouw (KEM) is nog in volle gang. Meer informatie hierover op de website: <https://www.kemprogramma.nl/cms/view/57979440/kem-home-nl/57979444>

Het incident in 2018 heeft ons geleerd dat deze zoutwinning gepaard gaat met veel onzekerheden voor mens en milieu. Uit uw ontwerpbesluit blijkt niet op welke wijze de belangen van de drinkwatervoorziening zijn gewogen. We verwijzen hierbij nadrukkelijk naar onze zienswijze in dit verband.

We verzoeken u voor onze inwoners in het instemmingsbesluit inzichtelijk te maken welke maatregelen u oplegt aan Nedmag met betrekking tot de nog aanwezige diesel in de ondergrond. Zoals SODM constateert in zijn advies van 27 juni 2019, is de kans klein, maar het risico groot bij de vervuiling van grond-, drink- en oppervlaktewater. Dit baart ons zorgen.

Uit het ontwerpbesluit blijkt dat u het gebruik van een alternatieve hulpstof verplichtend voorschrijft in plaats van dieselolie. Er zou sprake zijn van een afname van het gebruik van hulpstof van 90%. Wij verzoeken uw minister om een voorwaarde op te nemen dat vooraf aangetoond moet worden dat het gebruik van hulpstoffen veilig is.

Wij vinden het adequaat monitoren van bodemtrillingen van groot belang, zodat de oorsprong van een trilling goed detecteerbaar en lokaliseerbaar is. De micro-seismiciteit rondom zoutvoorkomens in onze provincie (en landelijk) staat steeds meer in de belangstelling. Zo is op 1 april 2020 motie nr. 733 (Mulder en Sienot) in de Tweede Kamer aangenomen, gericht op het optimaliseren van het seismisch meetnetwerk bij mijnbouwlocaties om ongerustheid bij burgers voor een deel weg te (kunnen) nemen door onafhankelijke metingen en een fijnmazig, met de regio afgestemd, netwerk. We begrijpen dat deze motie door het ministerie in uitwerking is genomen.

In artikel 12 van het ontwerp-instemmingsbesluit staat dat Nedmag wordt verplicht tot het (laten) aanleggen, in afstemming met het KNMI, van een extra geofoon ten zuiden van de voorgenomen positie van caveau VE-8. Beide geofoons zowel de bestaande in de buurt van het TR-cluster als de nieuwe worden aangesloten op het KNMI-netwerk en daarmee worden de gedane waarnemingen openbaar inzichtelijk.

Onder verwijzing naar ons advies van 26 november 2020 verzoeken wij u duidelijk te formuleren welke voorwaarden vooraf door Nedmag moeten worden ingevuld en op welke wijze de periodieke monitoring vormgegeven wordt en hoe de toezichthoudende rol van SODM gestalte krijgt, naar analogie van de gaswinning uit het Groningenveld, waarbij jaarlijkse een operationele strategie is voorgeschreven. Het 'Hand aan de Kraan- principe' is hierbij van toepassing zodat tussentijds ingrijpen mogelijk is.

Fondsvorming zekerheidstelling vooraf

Het is goed dat u de financiële zekerheidsstelling als voorwaarde heeft opgenomen in de voorschriften (artikel 11). Wij begrijpen dat u de fondsvorming met Nedmag en het waterschap nog wilt vormgeven. Concretisering daarvan met garantstelling door de rijksoverheid dient als voorwaardelijke verplichting te worden opgenomen in uw definitieve instemmingsbesluit. Op die manier kunnen ook onvoorziene maatregelen op langere termijn voldoende vooraf worden geborgd.

Schaderegeling

Voorafgaand aan uw definitieve besluitvorming dient een onafhankelijke schaderegeling voor zout in werking te zijn die inhoudelijk gelijk is aan het schadeprotocol Groningen en de Wet Bewijsvermoeden, zoals die geldt voor schades gerelateerd aan de gaswinning uit Groningen.

Een nulmeting in verband met de zoutwinningsactiviteiten is wenselijk om onduidelijkheid over de juistheid van schadeclaims te voorkomen. Het eerdergenoemde seismisch meetnetwerk kan bij de bepaling van de juistheid van de schadeclaim behulpzaam zijn.

Sodm en de Technische commissie bodembeweging (Tcbb) hebben met alle betrokken partijen en inwoners uit de regio bij u de afgelopen jaren gepleit voor die onafhankelijke en gelijke behandeling. Schademeldingen uit deze regio met gestapelde mijnbouwactiviteiten moeten in alle gevallen gelijk behandeld worden, ongeacht de direct- of indirect aan te wijzen veroorzakende mijnbouwactiviteit.

In het ontwerp-instemmingsbesluit lezen wij dat u het belang van een transparante, onafhankelijke en eenduidige wijze van schadeafhandeling onderschrijft. Een transparante en eenduidige wijze van schadeafhandeling zorgt voor een onafhankelijke beoordeling van de schade. U vermeldt dat per 1 juli een regeling in werking treedt die daarin voorziet. Wij constateren dat de regeling niet voorziet in de onafhankelijke en gelijke behandeling, zoals door alle partijen wordt gewenst. Ook begrijpen wij dat de 'zoutwinners' nog niet akkoord zijn met een voorstel van uw ministerie. Wij roepen u op om voorafgaand aan uw definitieve besluit te komen tot een regeling die de instemming heeft van alle wettelijke adviseurs en voorziet in gelijke rechtsbedeling.

Bestaande – en nieuwe winputten

In het ontwerp-instemmingsbesluit wijkt u gedeeltelijk af van het advies van SodM door een tijdelijke voortzetting van winning uit TR-9 toe te staan. Een onderbouwing daarvoor ontbreekt. U noemt uitsluitend het economisch belang. Dit is voor ons onacceptabel. Gelet op het incident uit 2018 en de onvoorspelbaarheid van de bodembeweging in de regio, dienen de technische adviezen van de wettelijk toezichthouder zwaar te wegen en in deze onverkort te worden opgevolgd.

SodM geeft aan dat de technische risico's van beoogde nieuwe winningen aanvaardbaar zijn. Mede op advies van de Mijnraad maakt u die winning onder voorwaarden van monitoring, fasering en evaluatie nu mogelijk. Voor wat betreft de nieuw te ontwikkelen winputten, constateren wij dat die zullen leiden tot een uitbreiding van het effectgebied en een onacceptabele toename van bodemdaling ook in onze gemeente.

Gebiedsproces

Met de negatieve impact en de groeiende maatschappelijke weerstand, is de vraag hoelang de zoutwinning in onze regio nog kan worden uitgeoefend. Een afbouwstrategie, en een periodieke monitoring zoals wij die kennen uit de gaswinning ontbreekt zowel in uw ontwerpbesluit als in het winningsplan van Nedmag, dat voorziet in een maximaal productievolume tot 2045. We wijzen in dit verband op de zienswijze van het Waterschap, die voor ons college leidend is.

We roepen uw Minister op om de 'lessons learned' uit het gasdossier ter harte te nemen bij de formulering van uw definitieve besluit.

Ten slotte stelt u in het ontwerpbesluit dat het gebiedsproces 'een opgave voor de decentrale overheden' is. Wij zijn het hier pertinent mee oneens. U verleent de vergunning en daarmee bent u verantwoordelijk voor de huidige problematiek en zorgen in de regio. Als een gebiedsproces een onderdeel van de oplossing hiervoor is, dan is dat logischerwijs ook een opgave voor het Rijk.

Zo nodig maken we nog gebruik van de door u geboden mogelijkheid om deze zienswijze aan te vullen binnen de door u gestelde termijn.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders

mr. J. Th. van Nieukerken
gemeentesecretaris

drs. M.J.F.J. Thijsen
burgemeester

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Zaaknummer: 123091
Uw kenmerk: DGKE-WO / 19240864
Behandeld door:
E-mail adres: info@Veendam.nl
Tel. nummer:
Datum: 9-7-2020
Bijlagen: Geen
Verzenddatum: - 9 JUL 2020

Betreft: Zienswijze ontwerp-instemmingsbesluit gewijzigd winningsplan 2018 Nedmag

Hooggeachte heer Wiebes,

Op 11 juni 2020 heeft u uw ontwerp-instemmingsbesluit voor het gewijzigde winningsplan Nedmag 2018 gepubliceerd. Deze publicatie is gecombineerd met de publicatie van twee ontwerpbesluiten voor omgevingsvergunningen aangevraagd door Nedmag B.V. (hierna: Nedmag). Deze omgevingsvergunningen hebben betrekking op een uitbreiding en renovatie van locatie WHC-1 en het uitvoeren van twee diepboringen voor de toekomstige zoutbronnen VE-5 en VE-6. Deze aanvragen zijn geregistreerd onder Omgevingsloket Online (OLO)-nummers 300045 en 3554325.

Wij constateren dat u mogelijkheden ziet om de zoutwinning door Nedmag de komende jaren veilig en verantwoord voort te laten zetten. De innovatieve mogelijkheden van magnesiumoxide en de werkgelegenheidseffecten achten wij van groot belang voor onze gemeente en de gehele regio. Dit mag echter niet ten koste gaan van de veiligheid van onze inwoners. Daarom maken wij gebruik van de mogelijkheid om hierbij een zienswijze in te dienen op de ontwerp-besluiten en daarmee een aantal punten onder uw aandacht te brengen. Deze zienswijze dienen wij ook namens de gemeenteraad van Veendam in.

Winningsplan Nedmag 2018

Zoals in ons advies van 22 november 2019 aangegeven, verkeert Veendam in een bijzondere situatie met meerdere vormen van mijnbouwactiviteiten in haar directe omgeving en in de eigen gemeente. De aanwezigheid van deze mijnbouwactiviteiten en de effecten daarvan baren een deel onze inwoners zorgen. Daarom roepen wij u op tot uiterste zorgvuldigheid in het vergunnen van nieuwe mijnbouwactiviteiten. Zoals in ons eerdere advies over dit winningsplan aangegeven zijn de technische adviezen van het Staatstoezicht op de Mijnen (hierna: SodM) en de Technische commissie bodembeweging (hierna: Tcbb) voor ons belangrijke bronnen voor het maken van een zorgvuldige afweging in de veiligheid voor mens en milieu en belangen van economie, werkgelegenheid en innovatie (Innovatie hub Oost-Groningen).

Voor wij tot de inhoudelijke zienswijze komen schetsen wij u het dilemma waar de zoutwinning van Nedmag ons als gemeente voor plaatst. Wij herkennen het gevoel van onzekerheid ten aanzien van schade aan gebouwen, natuur en milieu en de gevoelens van onveiligheid bij een deel van onze inwoners. Daarnaast zijn wij ons bewust van de toegevoegde waarde van de zoutwinning op het gebied van werkgelegenheid, economische ontwikkeling en innovatie. In onze zienswijze geven wij prioriteit aan de veiligheid voor onze inwoners en hebben oog voor

Gemeente Veendam

Postbus 20004, 9640 PA Veendam telefoon 0598 652222 e-mail info@veendam.nl

Raadhuisplein 5, 9641 AW Veendam fax 0598 652250 website www.veendam.nl bank nr. NL64BNGH0285008676

pag. 1 van 3

het maatschappelijk belang van een bedrijf als Nedmag in onze regio. Veiligheid is voor ons het belangrijkste uitgangspunt in de toetsing van mijnbouwactiviteiten. U bent van oordeel dat de nieuwe methode voor cavernontwikkeling, zoals beschreven in het winningsplan, voor cavernes VE-5 t/m VE-8 veilig is. Op basis van het advies van SodM delen wij dit oordeel. Daarnaast is een rechtvaardig en goed functionerend schadeprotocol hierin voorwaardelijk. In uw ontwerp-besluit lijkt u hierin te voorzien.

In uw ontwerp-besluit geeft u Nedmag toestemming tot de ontwikkeling van cavernepaar VE-5 en VE-6. Gedurende de ontwikkeling en productie van deze cavernes dienen gegevens te worden gerapporteerd aan het SodM. Na positieve beoordeling van het SodM kan vervolgens overgegaan worden op ontwikkeling van VE-7 en VE-8. Deze gefaseerde ontwikkeling met tussentijdse evaluatie zien wij als een logische aanvulling.

Winning uit zoutbron TR-9

In uw besluit geeft u Nedmag toestemming voor de winning van magnesiumchloride uit de zoutbron TR-9 tot en met 31 december 2027. U geeft daarmee toestemming om de zoutwinning in deze putten voort te zetten ter overbrugging naar de winning van nieuwe putten. Hiermee volgt u het advies van de Mijnsraad die het winnen in deze putten voor een bepaalde tijd voor verantwoord en veilig mogelijk acht. Wij begrijpen uw afweging, maar dringen er op aan de risico's, zoals het aan elkaar groeien van deze cavernes frequent te laten monitoren, om deze risico's volledig uit te sluiten.

Monitoring ondergrond

In uw besluit onder artikel 10 legt u Nedmag de verplichting op tot het opstellen van een openbaar toegankelijk meet- en regelprotocol. Ook legt u Nedmag de verplichting op actuele gegevens op basis van dit protocol te rapporteren aan het SodM. Wij menen dat deze rapportages en het bijbehorende protocol ook op de website van Nedmag gepubliceerd moeten worden, op een manier die voor inwoners en andere betrokken partijen begrijpelijk is. Met het opleggen van deze aanvullende verplichting kunt u voorzien in de informatiebehoefte die er is. De in artikel 12 opgenomen verplichting om, in overleg met het KNMI, een seismisch meetnetwerk te realiseren zien wij als een goede stap voor het tijdig lokaliseren van eventuele trillingen, gerelateerd aan een specifieke caveer.

Alternatief voor dieselolie

In artikel 8 legt u Nedmag de verplichting op tot het gebruiken van (waar mogelijk) een alternatief voor diesel als dakolie voor de ontwikkeling van cavernes VE-5 t/m VE-8. Nedmag moet, voordat deze cavernes worden ontwikkeld, een rapport aanbieden aan het SodM met het voorgenomen alternatief. Bij de beoordeling van dit alternatief let SodM er op dat een alternatief geen nieuwe risico's veroorzaakt. Een alternatief voor dieselolie moet aantoonbaar veilig zijn voor mens en milieu.

Landelijk loket schadeafhandeling

Het is ons bekend dat een landelijk schadeprotocol voor de deelsector zoutwinning momenteel in de afrondende fase verkeert. Wij hebben begrepen dat Nedmag hierin actief participeert. Het deelnemen aan het schadeprotocol dient naar onze mening ook deel uitmaken van uw besluit. Tot op heden is niet vastgesteld dat bodemdaling door zoutwinning en de zoutwinning zelf (zelfstandig) schade kan veroorzaken aan bijvoorbeeld woningen. Hoewel Nedmag aangeeft schademeldingen met de grootst mogelijke onafhankelijkheid en objectiviteit te behandelen, wordt dit door een deel van onze inwoners die schade hebben, niet altijd als zodanig ervaren. De totstandkoming van een landelijke schadeloket met een universeel schadeprotocol juichen wij toe. Het draagt voor onze inwoners bij aan de mate waarop de schadeafhandeling als objectief wordt ervaren. Tot slot herhalen wij onze boodschap dat de bewijslast van de oorzaak van schade binnen dit nieuwe protocol niet bij inwoners moet liggen. Het wettelijk

bewijsvermoeden zou hierbij van toepassing moeten zijn. Wij hebben hier al eerder voor gepleit. Dit vanwege de complexe combinatie van mijnbouwactiviteiten binnen en rond de gemeente Veendam (gas- en zoutwinning, magnesiumzoutwinning en gasopslag). Dat maakt dit gebied zo bijzonder.

Schadefonds

In artikel 11 van uw ontwerp-instemmingsbesluit legt u Nedmag de verplichting op voor de totstandkoming van een fonds voor de noodzakelijke waterhuishouding mitigerende maatregelen en van waaruit eventuele mijnbouwschade kan worden vergoed. Dit zien wij als een goede voorwaarde. Wel zijn wij van mening dat de totstandkoming van dit fonds dient te geschieden in bredere context, waarbij meerdere decentrale overheden betrokken zijn.

Aanvullen zienswijze

Wij vinden het belangrijk een beeld te kunnen vormen van de reacties van onze inwoners op uw ontwerp-instemmingsbesluit. De zienswijzeprocedure loopt door gedurende de eerste weken van de zomervakantie in Noord-Nederland. Hierdoor is het voor ons noodzakelijk om vroeg in het proces een zienswijze in te dienen. Op dit moment hebben wij nog geen compleet beeld van de reacties en vragen die inwoners hebben op uw ontwerp-instemmingsbesluit. Gelet op de bijzondere situatie in Veendam met een combinatie van mijnbouwactiviteiten, de complexiteit van de materie en het maatschappelijk belang voor onze inwoners behouden wij en de raad ons het recht voor om deze zienswijze uiterlijk in de eerste week van september 2020 aan te vullen.

Tot slot

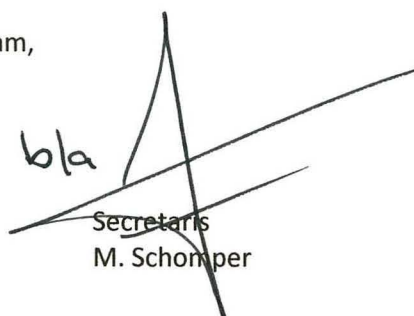
Wij hopen dat u de door ons aangedragen punten meeneemt in uw definitieve besluit en hopen u via deze weg voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Veendam,

Burgemeester
S.B. Swierstra

bla

Secretaris
M. Schomper

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Uw kenmerk:
Zaaknummer: 132250
Start zaak: 27 augustus 2020
Behandeld door:
E-mail adres: info@veendam.nl
Tel. Nummer:
Datum: 1 september 2020
Bijlagen: geen
Verzenddatum: **3 SEP 2020**

Betreft: aanvulling op zienswijze ontwerp-instemmingsbesluit gewijzigd winningsplan 2018
Nedmag

Geachte heer Wiebes,

Allereerst dank voor de gelegenheid die u de gemeente Veendam heeft geboden om de reeds ingediende zienswijze (verzenddatum 9 juli 2020) te mogen aanvullen. In juli 2020 heeft uw ministerie informatiebijeenkomsten georganiseerd voor inwoners van Veendam. Bij deze bijeenkomsten zijn ook raadsleden van de gemeente Veendam aanwezig geweest. Door de aanwezigen zijn tijdens de bijeenkomsten vragen gesteld en opmerkingen gemaakt. Op basis hiervan heeft de raad de behoefte via deze brief, de zienswijze aan te vullen.

Hieronder treft u deze aanvulling aan:

- Tijdens de informatiebijeenkomsten zijn door inwoners veel opmerkingen gemaakt over de wijze van schadeafhandeling. Gelet hierop wordt de noodzaak van het hanteren van het wettelijk bewijsvermoeden nogmaals benadrukt. De gestapelde mijnbouw die in Veendam plaatsvindt, maakt deze omgeving zeer specifiek en is de omkering van de bewijslast een noodzaak.
- Om schades, c.q. nazorg voor nu en in de toekomst te waarborgen wordt gepleit voor een onafhankelijk schadefonds. Dit schadefonds kan overigens gevuld worden door alle mijnbouwers in het gebied van de gemeente Veendam.
- Onrust bestaat over dieselolie die in het verleden gelekt is. Mogelijk dat deze lekkage negatieve effecten heeft op het milieu in de toekomst. Nedmag doet hier periodiek onderzoek naar. Het bedrijf neemt monsters en laat dit door een onafhankelijk bureau onderzoeken. Gepleit wordt om de onderzoeksgegevens openbaar te maken. Tijdens de informatiebijeenkomsten heeft Nedmag aangegeven hiertoe bereid te zijn. In deze aanvulling vragen wij u om zowel de frequentie als wijze van publiceren vast te leggen in de vergunning.

Wij vertrouwen erop dat deze aanvulling op de reeds ingediende zienswijze, die ook de instemming van het college van burgemeester en wethouders heeft, uw aandacht krijgt.

Met vriendelijke groet,

Zienswijzen 0001 tot en met 0035

Zienswijze omgevingsvergunning

Inspraakpunt Winningsplan 2018 Nedmag
 Postbus 142,
 2270 AC Voorburg

27 JUN 2020

Borgercompagnie, 19 juni 2020

Betreft: Zienswijze met betrekking tot Winningsplan 2018 Nedmag

Geachte dames en heren,

Hierbij maak ik mijn zienswijze kenbaar met betrekking tot het Winningsplan 2018 Nedmag voor onderstaande activiteit nl.

Aanleg en ontwikkelen van vier nieuwe cavernes VE-5 t/m VE-8. Nedmag geeft aan dat de winning een verwachte einddatum van productie heeft in 2045.

Naar ons idee is het aanleggen en ontwikkelen van 4 nieuwe cavernes in Borgercompagnie zeer nadelig voor ons als omwonende gezien het volgende:

- Zwaar industrieel verkeer op een landelijke weg
- Tast de natuur en het landelijk karakter van het dorp aan
- Lawaai-overlast
- Onzekere toekomst – wat gaat er precies gebeuren met de bodem en welke gevolgen heeft dit
- Waardedaling woning
- Schade aan bebouwing
- Gestapelde mijnbouw (zout- en gaswinning)
- Duurzaamheid
- Risico's voor veiligheid voor mens en milieu

Ik verzoek u, op grond van het bovenstaande, de vergunning niet te verlenen.

Ik ga ervan uit dat u mij van het verdere verloop van de procedure op de hoogte houdt.

Hoogachtend,

Aan het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt Nedmag
Postbus 142
2270 AC Voorburg

11 JUL 2020

Van: Bewoner
Naam:
Adres:
Postcode, Woonplaats:

Onderwerp: Zienswijze betreffende de ontwerpbesluiten voor instemming met het gewijzigd winningsplan 2018 Nedmag en de bijbehorende omgevingsvergunningen.

Plaats, Borgercompagnie

Datum, 09-07-2020

Hooggeachte heer Wiebes,

Door middel van deze brief en bijbehorende bijlagen stuur ik u mijn zienswijze betreffende:

- Het Ontwerp-Instemmingsbesluit Winningsplan 2018 Nedmag
- Het Ontwerpbesluit omgevingsvergunning voor de uitbreiding en renovatie van de locatie WHC-1.
- Het Ontwerpbesluit omgevingsvergunning uitvoeren diepboringen VE-5 en VE-6 op de locatie WHC-1

Om te beginnen is de periode van de ter inzagelegging voor de drie vergunningen veel te kort. Waar mij normaliter 3x6 weken ter beschikking zouden hebben gestaan voor inzage en bestudering van de stukken, is die periode ingekort tot 1x6 weken. Gezien de grote hoeveelheid informatie die ik tot mij heb moeten nemen om tot een afgewogen oordeel te komen acht ik mij als burger beknot in de tijd en worden daarmee de belangen van mij, als indiener van een zienswijze, ernstig geschaad. Verder is gebleken dat de NEDMAG onbetrouwbaar is zeker als ze stelt dat de bodemdaling zo gelijkmatig gaat dat daardoor geen schade kan optreden. Als dat zo zou zijn zou er aan de randen van de bodemdaling een verticale scheur moeten optreden bij overgang van wel en niet daling. Dit is nergens te constateren dus kan er geen andere conclusie zijn dat er vervorming van bodem optreed. Gevolg spanningen in de bodem en de bebouwing. De NEDMAG trekt zich er niets van aan het zou u sieren uw naam niet te verbinden aan deze perikelen.

Getekend

Afzender:

14 JUL 2020

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
 Inspraakpunt Nedmag
 Postbus 142
 2270 AC Voorburg

Datum: 13-07-2020

Onderwerp: Zienswijze ontwerp instemmingsbesluit winningsplan "2018" Nedmag

Geachte heer Wiebes (en de u ondersteunende ambtenaren),

N.a.v. het ontwerp-instemmingsbesluit van 10 juni 2020 op het winningsplan Nedmag 30 november 2018 met diverse aanvullingen daarop in 2019 maak ik, o.a. als direct belanghebbende, gebruik van het recht om u hierbij mijn zienswijze te doen toekomen.

Inleiding en enkele kaders.

In Veendam zijn omstreeks 1972 de winningsactiviteiten van magnesiumzout gestart op een diepte tussen 1300 tot 1800 meter.

Onder andere voortschrijdend inzicht en een calamiteit maakte een actualisering van het vigerende winningsplan voor deze winningsactiviteiten nodig.

Dit laat ook zien dat er destijds een aantal onzekerheden waren, wat betreft ondergrondse - en een redelijk specifieke - mijnbouw winning van "magnesium zout".

Er zijn nu nog steeds veel onzekerheden, ondanks (voortschrijdende) inzicht, meningen en onderzoeken van deskundigen, die denken nu wel met meer zekerheid iets te kunnen zeggen over o.a. (on)voorzienbare risico's. En dat alles mag door u worden geïnterpreteerd in een breder kader, inclusief de voetnoten en uitgangspunten door deze deskundigen hierbij (al dan niet) genoemd of voorondersteld.

Ik heb dan ook alle begrip voor de dilemma's, waar u voor stond - en staat - met in achtneming van de niet uitputtende informatie en door deskundigen opgevoerde uitgangspunten, adviezen en soms moeilijk te interpreteren voorbehouden etc. Ook erken ik dat u daarbij gehouden bent aan de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Dit neemt niet weg dat dit m.i. voldoende ruimte laat om uw gezond verstand te gebruiken (discrepancies nader te bezien, risico's en belangen goed en juist af te wegen en voor andere belangen van EZK (min. Economische Zaken en Klimaat) te gaan. En niet al te gemakkelijk voor uw eigen gemoedsrust en dat van anderen verwijst naar wetten, adviezen en regels, waarop uw besluiten zouden zijn terug te voeren), zeker nu de maatschappij het gebruik van het gezonde verstand steeds meer als gebruikelijk ziet (denk o.a. aan een intelligente lock down in Coronatijd).

Met name kunt u van mij zienswijzen en suggesties verwachten hoe u een bijdrage kunt leveren aan een verbetering van het maatschappelijk draagvlak en een beperking van de risico's, waarbij Nedmag wellicht nog tientallen jaren verder kan op een mijns inziens minder risicovolle wijze met mogelijk meer draagvlak.

Zienswijze.

Mede op basis van het voorgaande is mijn advies / zienswijze:

- A) Ik maak bezwaar tegen een vergunning verlening van een actieve winning van TR-9, die langer is dan gevraagd door Nedmag, dan wel door Nedmag wordt verondersteld.
- B) Het is mijns inziens niet gewenst, vermoedelijk onverantwoord en niet noodzakelijk om actieve winning van TR 9 na 2022 – en zeker na 2024 - voort te zetten.
- C) Er zijn strakkere, duidelijkere (en niet multi-interpretabele) regels noodzakelijk voor het injecteren van vloeistof (in welke vorm dan ook) in het huidige **TR aaneengesloten cluster/ cavernes** om o.a. de bodemdaling vanuit dat gebied te beperken.
- D) Een definitieve besluitvorming/ beschikking winning, zoals eerder bedoeld, kan en moet mijns inziens niet genomen worden, dan **nadat** er een schadeprotocol is voor de afhandeling van schades in het **gestapelde mijnbouw gebied** (met welke schadeoorzaak vanuit de ondergrond dan ook), waarbij de omgekeerde bewijslast (bewijsvermoeden) uitgangspunt zou moeten zijn.
- E) De **onafhankelijkheid van uw besluitvorming** is in het geding, omdat EZK (minister van Economische zaken en Klimaat) de beslissing moet nemen over dit winningsplan, terwijl EZK (via de NOM) aandeelhouder van Nedmag is !! Ik maak ook hier bezwaar tegen.

Verder ad A)

Het is bevreemdend dat in het ontwerp besluit/beschikking voor TR 9 vergunning wordt verleend tot een actieve winning tot **31 december 2027**. Dit mede omdat Nedmag zelf op bladzijde 12 (van 25 van Aanvulling op het Winningsplan 16 september 2019) verwoordt dat de winning tot 2025 is voorzien. Citaat daaruit: *"In het winningsplan 2018 is actieve winning uit VE-3 en TR-9 voorzien tot 2025. Resumerend kan daarom worden gesteld dat de kans dat TR-9 in die periode verbinding maakt met het cluster zeer gering is"*

Nedmag verwacht dus zelf dat tot en met 2024 de kans gering is op een verbinding met alle mogelijke gevolgen van dien !! Vanwaar deze discrepantie en extra gegunde win-tijd, met alle risico's van dien, aan Nedmag?? Als compensatie voor VE-3 sluiting? Ik maak bezwaar tegen een langer durende vergunning voor actieve winning TR 9 dan 31-12-2024, dan wel tot 31-12-2025.

Verder ad B)

TR-9 staat op een beperkte afstand van het TR-cluster en is er nu niet mee verbonden. Onder meer SodM heeft geadviseerd om niet in te stemmen met actieve zoutwinning uit put TR-9 om het risico op aangroeien aan het TR-cluster en een calamiteit te voorkomen. Ik betreur het zeer dat u dit deskundigen advies van de toezichthouder nog niet heeft overgenomen en daarmee bewust het risico neemt dat o.a.:

- een calamiteit (zoals in april 2018) zich opnieuw zal voordoen.
- en zal bij een onverhoopte aangroei van TR 9 op het hoofdcluster TR een nog grotere caverne / onderling verbonden winningsveld ontstaan, dan met de huidige inzichten al onverantwoord groot en ongewenst is:
 - o met naast de milieu risico's ook nog een te verwachten extra, dan wel versnelde, zakking van het "bovenliggend" grond oppervlak inclusief de daarop staande bebouwing (inclusief vele de laatste circa 10 jaar gebouwde woningen, waarvan vele een (al dan niet gehele) draagconstructie van **gasbeton** hebben met alle **veiligheidsrisico's** van dien !! U hebt nu wetenschap hiervan.
 - o En zal alle pekels die op die wijze in extra (in dat grote ook door u niet gewenste) nog grotere cluster komt, mede op basis van de door u opgelegde voortschrijdend inzicht verplichtingen tot 2045 moeten worden afgevoerd / dan wel verwerkt door Nedmag.

Mocht u desondanks - en onverhoopt - beslissen toch in te stemmen met winning uit put TR-9 na 2022 (dan zijn de nieuwe velden/ cavernes al geruime tijd beschikbaar), dan ben ik de mening toegedaan dat het risico op aangroei jaarlijks uitvoerig (richting met name het TR cluster) en nauwkeurig (niet afgeleid) gemonitord moet worden en dat de uitkomsten controleerbaar voor de toezichthouder gemaakt moeten worden. De te winnen hoeveelheid zout uit deze put zal verder moeten worden gemaximaliseerd om te voorkomen dat de cavernegroei harder gaat dan verwacht. De maximale termijn van winning uit deze put zou moeten worden verkort, waarna eerst een evaluatieve analyse wordt verplicht alvorens er verder kan worden gewonnen tot maximaal 31 december 2024 (of 2025), zoals Nedmag heeft gemeld op bladzijde 12 in Aanvulling Winningsplan 16 september 2019.

Verder ad C)

Iedere m3 vloeistof die nu nog (op welke wijze dan ook) in het met elkaar verbonden TR hoofdveld wordt geïnjecteerd zorgt voor (een ook door u in het ontwerp besluit geaccordeerde) verplichting om dat inclusief alle opgeloste zout/magnesium af te voeren en eventueel te gebruiken vóór 2045.

En dat die pekel opgebouwd in tientallen jaren, eruit moet (met extra bodemdaling als gevolg) is op basis van voortschrijdend inzicht. Een voortschrijdend inzicht die er voor zorgt dat de overheid (EZK) geen keuze vrijheid heeft – er is dus sprake van een gijzeling van de overheid – en dat dit over enkele decennia weer zou kunnen ontstaan lijkt onacceptabel en niet intelligent. Oplossing: Het nagenoeg **beëindigen van het injecteren van vloeistof in de TR velden** (anders dan voorlopig in TR 9) is dan ook dringend vereist. Door in uw definitieve vergunning / beslissing direct (en niet indirect) hierop te sturen wordt de uiteindelijke daling van het bovenliggende grondniveau zo veel mogelijk beperkt. Neem bijvoorbeeld concrete voorwaarden op in uw besluit omtrent de hoeveelheid geïnjecteerde vloeistof (dus inclusief water), omdat er met de huidige ontwerp besluit voorschriften onduidelijk is hoeveel vocht / vloeistoffen in het aaneengesloten TR veld nog mogen worden geïnjecteerd, zoals is gepland:

- Her-injectie in het TR-Cluster van pekelwater uit de andere cavernes blijft nu mogelijk, zonder een duidelijke grens aan de hoeveelheid vocht ?
- In de Bleed off fase is langdurig, ook in het aaneengesloten TR veld nog steeds vocht nodig om verstoppingen etc. bij de pekelafoer te voorkomen, maar aan de hoeveelheid vocht zijn mijns inziens nog steeds geen harde grenzen gesteld.

Verder ad D)

Eerst een schadeprotocol etc. voor dit gebied. De gemeente Veendam bevindt zich in een gebied waarin sprake is van gestapelde mijnbouw, waaronder grenzend aan het Groninger gasveld, het Annerveen gasveld en diverse verschillende wijzen van zoutwinningen onder de vroeger ook nog gewonnen turf. Met name de laatste twee jaar ontstaat er in de omgeving (in ieder geval in de nieuwbouwwijk "Golfeiland") relatief veel schade. Welke ondergrondse activiteit als oorzaak voor deze schade van toepassing is, is bij de bewoners (ook van huizen van slechts enkele jaren oud) niet met enige zekerheid te bewijzen. Er zijn m.i. geen valide argumenten te bedenken om in de afhandeling van de schade de omgekeerde bewijslast (bewijsvermoeden) om de inwoners maximaal te ontlasten niet in het besluit en de voorschriften op te nemen, dan wel **vooraf** apart te regelen. **Er is ook dan geen** (of alleen theoretisch, dan wel nauwelijks) **sprake van precedent werking**:

- 1) Immers wie zegt dat de trillingen niet afkomstig zijn van het Groningerveld? NB Ook EZK erkent dat het Groninger gasveld van invloed is op de bodemdaling in dit gebied. En in dat (Groninger gasveld) gebied (met destijds discutabele theoretische grenzen, naar o.a. in 2019 is gebleken) geldt al de omgekeerde bewijslast (bewijsvermoeden).
- 2) Kunt u 3 voorbeelden geven waar in Nederland sprake is van een dergelijke mijnbouwstapeling in een beperkt gebied met daarbij invloed van het Groninger gasveld?

Ook het rapport van de TU Delft (Onderzoek oorzaken gebouwschade van 11 juli 2018), pleit voor de door mij voorgestelde aanpak. Verder hebben Sodm en Technische commissie bodembeweging (Tcbb) met alle betrokken partijen en inwoners uit de regio bij u de afgelopen jaren gepleit voor die onafhankelijke en gelijke behandeling. Juist de stapeling van effecten (en onduidelijkheid voor de burger waar deze deels vandaan komen) waar in deze regio sprake van is, maakt dat het onredelijk is de bewijslast (formeel/juridisch) direct of indirect (en/of uiteindelijk) bij de inwoner te beleggen.

Een transparante en eenduidige wijze van schadeafhandeling zorgt voor een onafhankelijke beoordeling van de schade. U vermeldt dat per 1 juli 2020 een regeling in werking treedt die daarin voorziet. Ik constateer dat de regeling (uiteindelijk) niet voorziet in de onafhankelijke en gelijke behandeling, zoals door alle partijen wordt gewenst. Verder is het nog onduidelijk of Nedmag (of de koepel van bedrijven die zoutwinnen) akkoord zijn met een voorstel van uw ministerie. Voorafgaand aan uw definitieve besluit roep ik u op om tot een regeling, die de instemming heeft van vertegenwoordigers van alle betrokkenen en de gemeenten in dit gebied, te komen.

Verder ad E) Een extra zorgvuldige afweging en een goed en zorgvuldige onderbouwde verantwoording / toelichting van uw toekomstige besluit aan betrokkenen, zoals omwonenden, is noodzakelijk nu deze mogelijke belangenverstrengeling er is.

Toch nog kort iets over mijn persoonlijke betrokkenheid, inzet en eventueel vervolg.

Als onafhankelijke senior, die bijna 50 jaar in Noord-Holland heeft gewoond besteed ik tijd om u te voorzien van informatie (en attendeer ik op discrepanties), die relevant is voor uw besluit. En ik houd dat beperkt voor de leesbaarheid en ook omdat het geopenbaard kan worden. In 2010 laten bouwen met gasbeton als dragende 17 cm binnen-spouwbladen van buitenmuren. Gasbeton met ideaal isolerende eigenschappen blijkt volgens voortschrijdend inzicht (de afgelopen jaren pas en dat inzicht is bij vele instanties, zoals vergunningverleners, nog niet doorgedrongen) **het meest kwetsbaar van alle mogelijke draagconstructies** te zijn bij trillingen (en/of zettingen en/of spanningen) afkomstig van ondergrondse activiteiten. Dit blijkt niet alleen uit rapporten, zoals in 2015, maar ook uit persoonlijke ervaringen (scheuren ook in dragende binnen-spouwbladen van buitenmuren). Let wel: De maximaal gemeten trilling (voorafgaand aan deze schades) op circa 1 km afstand (horizontaal gemeten) is **slechts 1.3** op de schaal van Richter. Het op **eigen kosten laten versterken van deze gasbeton draagconstructie voor veiligheid en veiligheidsgevoel is het gevolg. Dit lijkt niet verhaalbaar.**

Mede deze vooral inhoudelijk bedoelde zienswijze zal hopelijk één of enkele aanpassingen in uw besluit/beschikking tot gevolg hebben. Als voorheen directielid van diverse bedrijven, die functioneren/functioneerden op de rand van "regelgeving" en "commercie" maak ik mij echter geen illusies. Ik zou het spijtig vinden (voor de overheid en mijzelf) om energie, tijd en geld te moeten spenderen aan vervolgmogelijkheden, die de wet mij hierin verschaft. Maar o.a. gevoelens (mede voortkomend uit het bovenstaande) zijn helaas een stevige brandstof.

Regionale draagvlak / impact mijnbouw / afbrokkelen van vertrouwen in de overheid

De maatschappelijke "impact" als gevolg van veelal eerst een ontkenning (ook door overheden) van een mogelijke relatie van een mijnbouw winning en de vele ontstane vormen van schade, onveiligheid en onveiligheidsgevoel en het meestal langdurig ontbreken van een adequate versterking en/of schade afhandeling/plan op kosten van overheid of veroorzaker is in de provincie Groningen zeer groot. Recente voorbeelden alleen al uit Veendam:

- Op 20 april 2018 trad een calamiteit bij Magnesiumzout winning op die zowel Nedmag als SodM tot die tijd voor onmogelijk had gehouden en die tot een onafwendbare, niet vergunde bodemdaling, met alle gevolgen van dien, leidt.

- Twee aardbevingen in Veendam in januari 2019 met veel schades (en nog steeds gaande schademeldingen) tot gevolg.

Dit geheel (wat meer dan 25 jaar gaande is) heeft het vertrouwen in de mijnbouw in Groningen en de gestapelde mijnbouw in Veendam en daarmee ook vertrouwen in de landelijke overheid nog verder geschaad. Het vertrouwen in de rijksoverheid neemt verder af nu bij de omwonenden wordt geconstateerd dat in het Ontwerp-Instemmingsbesluit EZK zich lijkt te bedienen van 'cherry-picking' uit de aan EKZ uitgebrachte adviezen van onder andere ter zake kundige – en deels onbevooroordeelde - instanties.

Waarbij EZK naast "besluit bevoegde instantie" ook "belanghebbende" (via NOM aandeelhouder) van Nedmag is. Dat wordt gezien als de slager, die zijn eigen vlees keurt. Hoe lang blijven vele inwoners van Nederland dit land nog zien als een "high trust society", is dan een belangrijke vraag. Nog belangrijker voor EKZ is dan de vraag in welke mate EKZ hieraan bijdraagt, indien EKZ op geen enkel punt haar ontwerpbesluit in dezen, op basis van de ingediende zienswijzen gaat bijstellen.

Ik hoop van harte dat volgende generaties uw besluit als goed en juist zullen beoordelen, ter meerdere glorie van de reputatie van EZK en Rijksoverheid.

Mocht u inhoudelijk geïnteresseerd zijn, dan kan ik u van aanvullende informatie voorzien.

Indien u deze zienswijze inhoudelijk betreft in uw definitieve besluit, dan dank ik u alvast bij voorbaat. Dit past bij deze tijd, waarin naast tekstdelen uit wetten en rapporten, ook overige informatie en het gezonde verstand intelligent wordt betrokken bij een besluit van een overheidsinstantie, die niet van vooringenomenheid en/of belangenverstrengeling wil worden verdacht.

Ik wens u sterkte toe bij het kiezen van de juiste inhoud in uw te nemen besluit.

Hoogachtend,

13-7-2020

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

17 JUL 2020

Onderwerp: Zienswijze betreffende de ontwerpbesluiten voor instemming met het gewijzigd winningsplan 2018 Nedmag en de bijbehorende omgevingsvergunningen.

Plaats:

Datum: 14-07-2020

Hooggeachte heer Wiebes,

Door middel van deze brief en bijbehorende bijlagen stuur ik u mijn zienswijze betreffende:

- Het Ontwerp-Instemmingsbesluit Winningsplan 2018 Nedmag
- Het Ontwerpbesluit omgevingsvergunning voor de uitbreiding en renovatie van de locatie WHC-1.
- Het Ontwerpbesluit omgevingsvergunning uitvoeren diepboringen VE-5 en VE-6 op de locatie WHC-1

Om te beginnen is de periode van de ter inzagelegging voor de drie vergunningen veel te kort. Waar mij normaliter 3x6 weken ter beschikking zouden hebben gestaan voor inzage en bestudering van de stukken, is die periode ingekort tot 1x6 weken. Gezien de grote hoeveelheid informatie die ik tot mij heb moeten nemen om tot een afgewogen oordeel te komen acht ik mij als burger beknot in de tijd en worden daarmee de belangen van mij, als indiener van een zienswijze, ernstig geschaad.

Mijn woning heeft al heel veel mijnbouwschade en ik wil niet dat er nog meer bij komt. Ook de manier van omgang met de betrokken inwoners door niet te communiceren d.m.v. een informatie avond vind ik zeer ongepast.

Hoogachtend,

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
 Inspraakpunt Nedmag
 Postbus 142
 2270 AC Voorburg

17 JUL 2020

Ossenmarkt 7
 Postbus 7015
 9701 JA Groningen
 050 314 08 40

info@boutadvocaten.nl
 www.boutadvocaten.nl

Stichting Dergengelden
 Bout Advocaten
 IBAN NL54 INGB 0669 7740 57
 BIC INGBNL2A

KvK Groningen 01141202

Per post

Mr. A.A. Westers (advocaat)

Uw ref :
 Onze ref : bw / jm / 2020.13473 / 20-00043381
 Inzake : / Nedmag B.V.
 E-mail :

Groningen, 15 juli 2020

Geachte heer/mevrouw,

Van donderdag 11 juni 2020 tot vrijdag 24 juli 2020 liggen ter inzage twee ontwerpbesluiten omgevingsvergunningen. Het gaat om de volgende twee vergunningen en het winningsplan:

- Omgevingsvergunning uitbreiding locatie Borgercompagnie (WHC-1, kenmerk: 3000245);
- Omgevingsvergunning boringen VE-5 en VE-6 (kenmerk: 3554325);
- Winningsplan Nedmag 2018.

Namens cliënt, dient ondergetekende hierbij een zienswijze in op de voornoemde ontwerpbesluiten.

Belanghebbende

Dichtbij de woning van cliënt worden er volgens de ontwerpbesluiten vier nieuwe putten (VE - 5/6 en VE-7/8) geslagen om zout te winnen. Cliënt wordt dan ook direct geraakt door de werkzaamheden die staan beschreven in het winningsplan en de ontwerpbesluiten. Cliënt dient dan ook aangemerkt te worden als belanghebbende.

Inleiding

Nedmag wint sinds 1972 magnesiumzout in Veendam en omstreken, waar zich op een diepte van zo'n 2000 meter een zoutlaag bevindt als restant van de Zechsteinzee. In het winningsplan 2018 van Nedmag staat beschreven dat de winningsactiviteiten zullen worden verricht nabij de dorpen Borgercompagnie en Tripscompagnie.

Nedmag heeft nu verschillende omgevingsvergunningen aangevraagd voor de werkzaamheden die zij wil verrichten. Het komt erop neer dat Nedmag tot 2045 maximaal 3,7 ton magnesium zout wil winnen. Daarvoor is eind 2018 een winningsplan ingediend bij het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK).

Noodzakelijke vervroegde actualisatie winningsplan door incidenten

In de afgelopen jaren zijn er meerdere incidenten geweest bij de winning van zout. Eén incident betrof een scheur (waarschijnlijke oorzaak) in een caveau in de diepe ondergrond. Dit gebeurde op 20 april 2018. Door de scheur is pekkel en (mogelijk) diesel door het carvenedak gelekt naar bovenliggende grondlagen. Het Staatstoezicht op de mijnen (hierna: SöDM) heeft op 19 april 2019 beschreven dat Nedmag de druk in het cavernestelsel verlaagd zodat zoveel mogelijk wordt voorkomen dat het pekkel verder weglekt. Het gevolg van die drukverlaging is dat de caveau zich gaat vullen met het omliggende zout en dat leidt tot versnelde bodemdaling aan de oppervlakte. Het is onbekend hoeveel pekkel en diesel er is gelekt en wat de invloed daarvan is op het milieu en de omgeving.

Vanwege het incident in 2018 is het winningsplan van 2013 niet langer valide. Nedmag kan alleen weer overgaan tot actief winnen door een vergunning te verkrijgen voor vier nieuwe putten. Het winningsplan 2013 geeft Nedmag geen ruimte voor nieuwe zoutwinning. Nedmag heeft daarom op 18 december 2018 een nieuw winningsplan ingediend.

Inhoudelijke bezwaren

Wettelijk kader

Op basis van artikel 6 van de Mijnbouwwet is het zonder vergunning van de minister verboden om delfstoffen op te sporen en te winnen. In de wet staan meerdere weigeringsgronden opgenomen. Zo dient te vergunning te worden geweigerd indien nadelige gevolgen voor het milieu of de natuur worden veroorzaakt ex artikel 9 lid 1 sub f onder punt 3 en 4.

Art. 33 mijnbouwwet bepaalt dat de houder van een vergunning alle maatregelen neemt die redelijkerwijs van hem geveerd kunnen worden om te voorkomen dat als gevolg van de met gebruikmaking van de vergunning verrichte activiteiten:

- a. Nadelige gevolgen voor mens en milieu worden veroorzaakt;
- b. Schade door bodembeweging wordt veroorzaakt;
- c. De veiligheid wordt geschaad, of
- d. Het belang van een planmatig beheer van voorkomens van delfstoffen of aardwarmte wordt geschaad.

Onder ‘nadelige gevolgen voor het milieu’ worden ingevolge art. 1.1. lid 2 onder m Wet milieubeheer in ieder geval verstaan: gevolgen voor het fysieke milieu, gezien vanuit het belang van de bescherming van mensen, dieren, planten en goederen, van water, bodem en lucht en van landschappelijke, cultuurwetenschappelijke en cultuurhistorische waarden en van de beheersing van het klimaat, alsmede van de relaties daartussen.

In het kader van de invulling van de zorgplicht op basis van artikel 33 Mijnbouwwet speelt ook het (niet gecodificeerde) voorzorgsbeginsel een rol. Het voorzorgsbeginsel houdt in dat, wanneer men voornemens is een activiteit uit te oefenen waarvan niet wetenschappelijk is aangetoond dat hij zonder onherstelbare gevolgen (voor het milieu) zal blijven, de activiteit (in beginsel) niet mag worden uitgeoefend. Bij twijfel niet doen dus.

De zorgplicht van artikel 33 Mijnbouwwet komt terug in artikel 34 Mijnbouwwet (winning mag pas geschieden op basis van een winningsplan dat de instemming behoeft van de Minister) en artikel 35 Mijnbouwwet dat verplichtingen stelt ten aanzien van de inhoud van het winningsplan. Zo dient in het winningsplan, volgens sub f van voornoemd artikel, een beschrijving te zijn opgenomen van de risico's voor omwonenden en gebouwen.

Artikel 36 Mijnbouwwet bepaalt dat de Minister slechts instemming voor het winningsplan kan weigeren indien dat in het belang is van het planmatig beheer van voorkomen van delfstoffen en in verband met het risico van schade ten gevolge van beweging van de aardbodem.

De Minister kan de instemming verlenen onder beperkingen en/of voorschriften en de instemming intrekken op dezelfde gronden als waarop hij deze kan weigeren.

Ontbrekende informatie en leemten in kennis

De kennis van de zoutwinning is opvallend gering. Dat de zoutwinning bodemdaling tot gevolg heeft en dat deze leidt tot schade staat vast, maar er bestaat aanzienlijke wetenschappelijke onzekerheid over oorzaak en gevolg van de zoutwinning. Dat blijkt ook onder meer uit het feit dat er in 2018 een aanzienlijke lekkage heeft plaatsgevonden en dat Nedmag niet weet wat de oorzaak is en hoeveel pekel/diesel er is weggestroomd. Ook SodM concludeert dat Nedmag meer kennis had kunnen ontwikkelen om de situatie beter te begrijpen en onder controle te hebben.¹

Bodemdaling

In het winningsplan staat beschreven dat de bodemdaling na afloop van de 1,7 miljoen ton winning op het diepste punt 69 centimeter zal bedragen sinds 1977. De bodemdaling aan het einde van productie periode 2 zal 88 centimeter bedragen in 2045.² In het winningsplan is een maximale daling van 95 cm als uitgangspunt genomen. Nedmag geeft daarmee aan dat zij een onzekerheidsmarge hebben ingebouwd die naar boven is afgerond.

Het SodM heeft aangegeven dat Nedmag de vergunde grens van 50 cm heeft overschreden.³ De bodemdaling betreft momenteel circa 76 cm. De overschrijding van de bodemdalingsgrens heeft als gevolg dat Nedmag buiten de grenzen van het huidige winningsplan opereert.

Niet alleen nu is de vergunde bodemdalingsgrens overschreden, maar dat lijkt ook een reëel risico bij het nieuwe winningsplan. Immers, incidenten zoals in april 2018 kunnen wederom voorkomen nu ze nog niet weten wat er precies aan de hand is en daarop dus ook nog niet passende voorzorgsmaatregelen kunnen treffen. Dat een bodemdaling van 95 cm voor problemen kan zorgen is evident.

Milieu

Er is geen tot nauwelijks onderzoek gedaan naar de effecten op het milieu. De Minister heeft, dit ten onrechte, op basis van de door Nedmag uitgevoerde berekening van stikstof geconstateerd dat een milieueffectenreportage (hierna: MER) niet nodig is. Er dient een MER uitgevoerd te worden om de milieueffecten van het winningsplan in beeld te brengen voordat er een besluit wordt genomen over het winningsplan en de ontwerpbesluiten.

¹ Brief van 2 april 2009 van SodM aan Nedmag naar aanleiding van incident op 20 april 2018.

² Winningsplan Nedmag, p. 44.

³ Brief van 2 april 2009 van SodM aan Nedmag naar aanleiding van incident op 20 april 2018.

Naast het feit dat nodige onderzoeken niet zijn verricht is in het (recente) verleden het milieu al vervuild. Bij het incident in 2018 is naast pekkel naar waarschijnlijkheid ook diesel ontsnapt. Dat kan gaan om 45.000 m³ diesel.⁴ Zowel de oorzaak als de precieze gevolgen zijn niet bekend. Juist om die onwetendheid van het effect van zoutwinning op het milieu dient de zoutwinning stop gezet te worden totdat er meer duidelijkheid is over de precieze gevolgen voor de korte en lange termijn.

Waterhuishouding

De zoutwinning heeft een groot effect op de waterhuishouding. De bodemdaling, die wordt veroorzaakt door de zoutwinning, heeft grote invloed op het waterpeil. Onder meer het waterschap Hunze en Aa's heeft daarover al veel geschreven. Het waterschap heeft aangegeven dat met het winningsplan 2018 geen sprake meer is van een redelijk en verantwoord watersysteem.

Omwonenden worden direct geraakt doordat het grondwaterpeil effect heeft op de omgeving. Zo kunnen woningen bij een te laag grondwaterpeil verzakken met alle gevolgen van dien. De kosten en gevolgen voor omwonenden zijn niet of te summier meegenomen in de ontwerpbesluiten en het winningsplan.

Veel opstalverzekeringen sluiten schade aan woningen uit die worden veroorzaakt door grondwater. Dat betekent dat cliënt de eventuele schade die zal ontstaan niet kan verzekeren. Omwonenden dienen dan ook zekerheid te verkrijgen dat de schade vergoed zal worden.

Risico & Schade

De regio waar cliënt woonachtig is behoort zowel tot het zoutwinningsgebied als tot het gaswinningsgebied. In de afgelopen jaren zijn er ook in Annerveenschekanaal en omgeving verschillende aardbevingen geweest. Ook in het winningsplan van Nedmag staat op pagina 41 beschreven dat er in het gebied waar zout wordt gewonnen ook winning van aardgas plaatsvindt. In die zin wordt cliënt dubbel benadeeld door zowel de winning van gas als ook winning van zout.

Bewijsvermoeden

Zoals hiervoor reeds aangegeven is cliënt woonachtig waar zowel de gevolgen van zoutwinning als aardgaswinning merkbaar is. Bij schade is het voor cliënt onduidelijk wat de oorzaak van de schade zal zijn. Bij mijnbouwexploitatie ten behoeve van aardgaswinning is het bewijsvermoeden in het leven geroepen en vastgelegd in artikel 6:177a van het Burgerlijk Wetboek. Tot op heden is het toepassen van het bewijsvermoeden nog niet geaccepteerd in het kader van de zoutwinning ondanks het feit dat verschillende overheden (gemeenten Aa en Hunze, Midden-Groningen, Tynaarlo, provincie Groningen etc.) daarop uitdrukkelijk een beroep op hebben gedaan. Nu de risico's niet geheel in kaart zijn gebracht en vaststaat dat er enorme bodemdaling plaatsvindt is cliënt van mening dat omwonenden tegemoet gekomen moeten worden door middel van het vergoeden van alle schade dan wel door middel van het van toepassing verklaren van het bewijsvermoeden, met terugwerkende kracht, bij zoutwinning.

⁴ Brief van 2 april 2009 van SodM aan Nedmag naar aanleiding van incident op 20 april 2018.

Geluid

Volgens het winningsplan zullen er putten geslagen worden. Het boren van de putten gaat gepaard met (zware) geluidsoverlast. Niet alleen bij het slaan van de putten, maar ook bij onderhoud en aanpassingen zal er geluidsoverlast zijn. Werkzaamheden aan de VE-4 hebben maanden geduurd en ook veel langer dan op voorhand was aangegeven door Nedmag. Cliënt heeft last van laagfrequent geluid en de trillingen. Dit tast de leefomgeving van cliënt aan.

Waardedaling woning

Cliënt en andere omwonenden worden naast alles voornoemde negatieve effecten van zoutwinning ook geconfronteerd met waardedaling van hun woning. Cliënt wordt immers benadeeld door zowel de gas- als ook de zoutwinning. Daardoor is er sprake van waardedaling van woningen. Deze waardedaling mag niet voor rekening komen van cliënt nu zij hiervoor op geen enkele wijze wordt gecompenseerd.

Conclusie

De zoutwinning heeft geleid tot meerdere incidenten in het (recente) verleden, waaronder het incident in april 2018. Er bestaat op dit moment geen wetenschappelijke zekerheid over de winning van zout, evenmin als over de te verwachten gevolgen. Wat men wel weet is dat de bodem tot nu toe al 76 cm is gedaald door de zoutwinning en dat die daling de komende jaren zal voortzetten tot circa 1 meter. De gevolgen van de bodemdaling zijn van groot negatief effect op de omgevingen voor onder meer de leefomgeving, woningen, milieu en de waterhuishouding.

Gelet op alle voornoemde negatieve en onzekere aspecten verzoek ik u om uw instemming met het opgestelde winningsplan 2018 van Nedmag te weigeren op grond van artikel 36 sub a tot en met d van de Mijnbouwwet en tevens om de aangevraagde omgevingsvergunningen niet te verlenen.

Hoogachtend,

Aan het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
 Inspraakpunt Nedmag
 Postbus 142
 2270 AC Voorburg

Van:

17 JUL 2020

Onderwerp: Zienswijze betreffende de ontwerpbesluiten voor instemming met het gewijzigd winningsplan 2018 Nedmag en de bijbehorende omgevingsvergunningen.

Plaats,

Datum, 14 juli 2020

Hooggeachte heer Wiebes,

Door middel van deze brief en bijbehorende bijlagen stuur ik u mijn zienswijze betreffende:

- Het Ontwerp-Instemmingsbesluit Winningsplan 2018 Nedmag
- Het Ontwerpbesluit omgevingsvergunning voor de uitbreiding en renovatie van de locatie WHC-1.
- Het Ontwerpbesluit omgevingsvergunning uitvoeren diepboringen VE-5 en VE-6 op de locatie WHC-1

Procedureel

Om te beginnen is de periode van de ter inzagelegging voor de drie vergunningen veel te kort. Waar mij normaliter 3x6 weken ter beschikking zouden hebben gestaan voor inzage en bestudering van de stukken, is die periode ingekort tot 1x6 weken. Gezien de grote hoeveelheid informatie die ik tot mij heb moeten nemen om tot een afgewogen oordeel te komen acht ik mij als burger beknot in de tijd en worden daarmee de belangen van mij, als indiener van een zienswijze, ernstig geschaad. Omdat de gemeenten, provincies, waterschap, etc. wel een langere periode is gegeven voor het opstellen van hun zienswijze, acht ik dat er sprake is van rechtsongelijkheid. Omdat MIJN onroerend goed getroffen wordt door de maatregelen van Nedmag en niet die van een gemeenteraad of ander (overheids)advieslichaam, heb ik hierbij het gevoel dat de inspraak van de getroffen burger bijzaak is geworden. Ook voor de (georganiseerde) burger gelden op dit

moment – mede door de corona crisis -verzwarende omstandigheden om contacten te leggen en overleg hierover te voeren.

Tot slot van deze aanhef ben ik opnieuw buitengewoon ontstemd omdat het voor de zoveelste keer is dat de belanghebbende burger uitgerekend in de vakantieperiode de gelegenheid wordt geboden tot inspraak. Gelet op het lange voorproces dat deze winningsaanvraag inmiddels heeft doorlopen, is dit buitengewoon unfair. Temeer omdat men bijna altijd extra tijd van de burger vraagt in diens vakantieperiode. Met deze timing van deze zienswijze-procedure hiermee onderstreept u opnieuw het raakscasche moment dat Nedmag graag nastreeft: de burger zoveel mogelijk buiten spel houden!

Inhoudelijk

Ik vraag naast mijn zienswijzen die ik in een eerdere fase van deze complexe aanvraag van de winningsvergunning heb ingediend, uw aandacht in dit bezwaar voor de volgende aspecten. Gelet op de korte tijd – zoals hierboven bedoeld – bestaat de mogelijkheid dat ik zaken dubbel beschrijf. Mij heeft de tijd ontbroken om eerder ingediende zienswijzen te “streamlinen” met onderstaande zienswijze.

1. Het niet nakomen van afspraken rondom de locatie WHC1 van de zoutwinners met het dorp.

U moet weten dat het aanwijzen van de locatie WHC 1 jaren terug onder groot protest van de bevolking plaatsvond. Er waren toen een communicatiemiddelen en procedures zoals we nu kennen. Er werd beloofd door de toenmalige mijnbouwer dat WHC 1 na 25 jaar zou worden ontmanteld.

De plaats zelf is volstrekt ongeschikt om op zo’n uitgebreide schaal zware mijnbouw te gaan plegen. De nieuwe aanleg van de nieuwe putten, de zwaardere pompen, het onderhoud dat 24 uur per dag doorgaat, jaar in jaar uit zijn onverdraagzaam in overlast voor de omgeving. Noodgedwongen wordt deze locatie nu door Nedmag opgewaardeerd in hun aanvraag, maar dat is tegen elke maatschappelijke logica in. Het probleem van Nedmag met hun inschattingfouten op WHC 2 wordt nu het probleem van de omliggende bewoners gemaakt.

2. Geluidsoverlast

Het aanleggen van een bevoorradingsweg aan de achterzijde is slechts een splinter in het oog van de overlast. De balk is, dat alle noodzakelijke werktuigen en hulpmaterialen tot op 250 meter van het dorp worden getransporteerd en daar worden uitgeladen, opgetakeld, afgebroken, etc. 24 uur per dag. De praktijk heeft bij herhaling geleerd dat als Nedmag aangeeft dat de overlast 2 maanden duurt, dat het 6 maanden worden. In het huidige voorstel zullen we daarvan tenminste 25 jaar opnieuw last van hebben, dat terwijl men daar al 20 jaar weg had moeten zijn op die locatie. Als op dit moment – ongeacht wat er nu staat – een nieuwe locatie zou moeten ontstaan waar men volop kan boren, onderhouden, etc. met de intensiteit die men nu voor ogen houdt, wordt die plek volkomen ongeschikt bevonden. ”Je kan geen viskraam inruilen voor een “Visfabriek” op die locatie.

Voor de goede orde Nedmag veroorzaakt op dit moment op WHC 2 nog steeds geluidsoverlast die kilometers in de rondte waarneembaar is. Het SODM (Roel van Vliet) had in 2013 afspraken met Nedmag gemaakt die er toe zou moeten leiden dat Nedmag zelf het probleem zou moeten aanpakken. Dat is pas tweeënhalve jaar (!) later gedeeltelijk gedaan met de vervanging van de koeltoren, waarvan de adequate installatie bovendien nog eens een half jaar tijd kostte. Mooie manier van doen... al meer dan 10 jaar klaagden mensen over geluidsoverlast en je pakt het, nadat is vastgesteld wat daarbij het euvel (of een deel ervan) is, pas tweeëneenhalf jaar later aan. In 2018 heb ik opnieuw bij het SODM aan de bel getrokken (Jan van Driel) dat er nog steeds laagfrequent geluid (een diep gebrom/gekreun) wordt geproduceerd. Tot op de dag van vandaag nagenoeg elke dag, met uitzondering van de periode dat de productie stil was gelegd door de dieselcrisis als gevolg van een breuk in het dak van een caveau. Het probleem is nog steeds niet opgelost.

3. De sociale ontwrichting van het dorp

De impact van Nedmag op het dorp in de afgelopen jaren is enorm. Nedmag speelt wel de brave sponsor en strooien hier en daar met wat goodwillmoney, maar de omgeving waar ècht de klappen vallen lijken ze te haten tot op het bot en is geen schadevergoedingscent waardig. De dorpsvereniging heeft daarom elk overleg destijds opgezegd. De breuk die in het dak van de caveau is ontstaan is symbolisch voor de ernstige vertrouwens-breuk die de lokale bevolking jegens het bestuur en de bedoelingen van Nedmag. Zelfs schadeclaims worden niet meer bij Nedmag ingediend, omdat hun schadeprocedure onbetrouwbaar is en uitzichtloos afwijzend op basis van triviale argumenten.

4. Werkgelegenheid is een vals argument

Nieuwe ontwikkelingen (waterstof experimenten, etc.) aandragen om een ieder opnieuw op de verkeerde been te zetten. Het zijn de zelfde spiegelglasjes en kraaltjes die uitgedeeld zijn binnen Veendam en omgeving om de "goodwill" op te krikken. Maar geen cent naar de feitelijke schade-lijdenden ("Bad habbit").

Werkgelegenheid voor ca 300 mensen kan nooit het ultieme argument zijn op grond waarvan je een grote leefgemeenschap en een landschap naar de knoppen helpt.

Als puntje bij paaltje komt en de bodemdaling werkelijk zijn uiterste rekbaarheid begint te overschrijden, is particuliere Nedmag met de Noorderzon vertrokken. De gemeenten, het waterschap, de provincie en het Rijk draaien uiteindelijk op voor de nagelaten aansprakelijkheid.

5. Het disfunctioneren van de politiek

Politici moeten ingewikkelde besluiten nemen om de burgers waardoor ze gekozen zijn te beschermen. "Een goed bestuurder is een vriend van het volk". Als u naar het handelen en gevolgen van de zoutwinning kijkt, herkent u dan u daarin een taakstelling voor de gemeenteraad? Hoe is het dan in godsnaam mogelijk dat de politiek jaren lang onzichtbaar is geweest waar het gaat om zoutwinning. Niet alleen op Rijksniveau, maar ook op niveau van de provincie en de gemeenten. Gelukkig zijn de andere gemeenten inmiddels flink wakker geworden. Veendam slaapt verder en gelooft – geremd door onvoldoende

kennis – alles. “Het SODM kijkt wel voor ons”, niet wetend dat zelfs het SODM tot redelijk voor kort niet of op zijn minst onvoldoende bekend was met wat er hier op en onder de vloer van de “zoutwerkplaats” gaande was. Gelukkig doen men nu hen best om de bestaande achterstand in te halen. **Op dit moment..... gaan alle alarm bellen bij diverse instanties af, alleen het spel van “de kool en de geit sparen” is nu gaande en nog steeds ten koste van de omliggende bewoners.** Het water staat het waterschap inmiddels tot de lippen. Helaas hebben zij te weinig stuwkracht om U meneer de minister te vertellen dat uw besluit door hen NIET adequaat kan worden uitgevoerd. Helaas ook dit gaat ten koste van de betrokken burgers.

6. Bevoegdheid en controle

Het zou goed zijn als wij (de burgers) ons af zouden vragen of de Overheid nog wel in staat is om loodlijnen op de toekomst te schetsen. Of ze capabel zijn qua kennis en of zij de bevoegdheid en erkenning hebben om te “(be)sturen”. Kunnen wij als burger die taak wel aan de Overheid toevertrouwen?

Ik twijfel daar ernstig aan als ik zie hoe met de onderhavige vergunningverlening om wordt gegaan. Het “**VERGUNNEN**” dat vooraf gaat aan de toetsing van tal van factoren en regels, is overduidelijk verworden tot “**GUNNEN**”.

Het probleem ligt naar mijn mening echter niet bij disfunctionerende (semi)overheden, maar bij het burgerschap dat zich niet meer van zijn positie bewust is. Het paard is loeisterk, maar hij is zich daar niet van bewust.

Om die reden richtte ik mij dan ook in de regel op onze directe “ondergeschikten”, de gekozen (!) Raad van de gemeente, de ambtenaar, het College van B&W. Echter, zij gedragen zich omgekeerd evenredig met hun taak jegens de burger. De gemeente staat aan het begin van de boomstructuur wier uitwaaiering naar hoger gelegen bestuursstructuren zich steeds meer verzelfstandigen en zich oneigenlijke macht toe-eigenen. Een ware kink in de democratische kabel.

Wat jammer nu dat men zich met name in de gemeente Veendam wel macht toe-eigend, maar van de mijnbouw materie geen of onvoldoende kennis heeft om conform hun oorspronkelijke taakstelling de hogere overheid van de juiste, lokale informatie te voorzien.

De moraal die de Overheid naar de burger erop nahoudt moet in het licht gezien worden van interne belangen, partij-machtige structuren die steeds meer structureel economisch contouren verkrijgen. Op zich hoeft dat geen probleem te zijn, maar als er zwakke schakels in de ketting zitten, hebben de commerciële bedrijven dat eerder door dan de logge overheid die in feite met twee gezichten rondloopt en twee heren wil dienen.

Als burger moeten we onze verantwoordelijk gaan voelen voor datgene waar de overheid mee bezig is. Laten we daar beginnen, daar aan het begin, daar waar het in beginsel fout gaat, de burger en zijn verhouding met zijn gemeente, het DNA van ons sociaal-democratische stelsel.

Daar waar het al jaren zo fout gaat in Veendam waar het gaat om de burgerbelangen en de bedrijfsbelangen te synchroniseren en waarom het op dit belangrijke moment zo moeizaam gaat rondom de vergunning rondom de zoutwinning.

Er is geen balans meer in de belangenafweging omdat Nedmag **alles** krijgt of neemt...
en de burger **niets** (dan ellende).

7. De schade aan de gebouwen

Elke woning in het dorp heeft schade. Nedmag zegt... "dat is niet mijn schuld" op basis van een **sjoemelrapport** dat Arcadis heel slim en met rode oortjes "het samenvattend onderzoek" heeft mogen noemen. Nedmag had uitdrukkelijk de opdracht aan Arcadis gegeven (daar heb ik schriftelijk bewijs en getuigen van) **GEEN** nieuwe onafhankelijke onderzoeken te verrichten. **"Het eigen vlees werd gekeurd en witgewassen"** op zaken waarbij Nedmag de mijnwet had moeten volgen. Een afschuwelijk bij elkaar gecijferd onwetenschappelijk rapport om aan te tonen dat wat van meet af aan de **opgedragen uitkomst** was Nedmag is niet schuldig. Terwijl normaal elk rapport gevalideerd (!) moet worden door een onafhankelijke partij, is dat met dit rapport nooit gebeurd. **Nedmag wijst echter wel alle schadeclaims af op basis van de resultaten van dit rapport.** In de wandelgangen van de politiek heeft iedereen het nog steeds over "het rapport van Arcadis". Dit terwijl de enige waardige plek voor dat rapport de prullenbak zou moeten zijn. "Shame Arcadis" dat jullie je tot dit gesjoemel hebben laten verleiden.

Ok.....we KIEZEN dus onze waarheid en schuiven de schuld in de schoenen van het waterschap, die overigens in die periode toch in slaap was gevallen door de vele bestuursvormwisselingen.

"Denk aan je grondwaterpeil" riep de deskundige Professor Verruijt" in zijn second opinion rapport dat gevraagd werd bij de winningsvergunning rond 2001. En het waterschap sliep rustig verder. Geen peilbuis te zien op de belangrijke plekken.

Toch kun je het waterschap niet geheel verantwoordelijk stellen, immers als het waterschap niet de passende maatregelen heeft genomen om het grondwaterpeil te beheersen rondom de opstallen, blijft altijd nog de kwestie overeind **dat degene die de bodemdaling en daardoor maatregelen afdwingt de veroorzaker is.**

Nedmag denkt daar wonderlijk genoeg heel anders over. Wat nog meer bevreemd is dat de verantwoordelijke controlerende overheid dat gedoogd. Nedmag en het waterschap zouden elkaar, hier in dit unieke gebied met een zeldzame, giga-bodemdaling, innig moeten omarmen met dit forse probleem. Wat feitelijk blijkt.....ze zijn bijna elkaars tegenstanders.

Zegt dit nu iets over Nedmag of over het waterschap.

Ik leg dit graag in uw handen meneer de Minister.

Het is overigens wel vreemd dat de directeur Nedmag onlangs ook functies bekleedt binnen het waterschap en daarmee voor de burger onduidelijk wordt waar het gaat om belangenverstrengeling.

Per definitie hoeft het voor de belanghebbende bewoner niet uit te maken wie aansprakelijk zou zijn bij schade. **De praktijk is echter dat de bewoners in deze tweestrijd letterlijk en figuurlijk geen bodem meer onder de voeten hebben en geen cent zien voor de hen toegebrachte schade door bodemdaling.**

Acht de Minister het niet eens tijd dat dit waanzinnige gedrag waar het gaat om schadevergoeding vanuit die partijen onder de normale, gebruikelijke werking van de mijnwet te brengen?

Ik praat dan nog niet eens over “warmhartige” besluitvorming in twijfel gevallen....

8. Het waterschap opdragen “kunstwerken” te verrichten

U kunt het waterschap wel opdragen “kunstwerken” te verrichten, maar dat zou betekenen dat heel Borgercompagnie en delen van Veendam en andere gemeenten in aparte regelbare polders (peilvakken) zouden moeten worden onder gebracht. Die kans heeft u gemist bij de landelijke Herinrichting is 90-er jaren.

Wellicht denkt u te makkelijk over de onwerkbaar verantwoordelijkheid die u het waterschap in de maag splitst of overziet u de gevolgen niet. Dat zou me niet verbazen als ik zie welke onderzoeksrapporten u gelooft en onder ogen worden gebracht.

Maar misschien komt u het huidige advies van het waterschap om politieke redenen slecht uit, maar neem desondanks dan maatregelen die herkenbaar en noodzakelijk zijn.

In het verleden heeft het waterschap al tal van fouten gemaakt als gevolg van het niet kunnen of willen volgen van de bodemdaling door zoutwinning. Veel bestuursvormwisselingen zijn hier mede debet aan. Helaas heeft nog niemand die fouten betaald aan de burgers.

Ik heb daarom bezwaar tegen de wijze waarop u juist een van de meest belangrijke oorzaken van alle schade in dit gebied zo luchthartig aan de kant schuift.

9. De monitoring van schadepanden

Met heel veel moeite heeft destijds de dorpsvereniging Nedmag kunnen bewegen een monitoringsplan voor de gevolgen van bebouwing in het bodemdalingsgebied te gaan opstellen. Dat was er tot 2013 (!) niet. Al jaren werd zout gewonnen en zakte de huizen met alle gevolgen van dien, maar geen monitoring! De dorpsvereniging heeft ca. 50 “fte’s” panden, waar inmiddels schadeclaims voor waren ingediend, mogen opvoeren waarvan Nedmag eens in de vijf jaar zou bezien of er progressie in de schade was. Een uitstekende toets om de uitwerking van de bodemdaling te meten.

Er is eenmaal een dubieuze rondgang geweest bij de huizen, voorafgegaan door de vraag “of de mensen dat nog wel wilden”.

Nedmag heeft NIETS gedaan met de resultaten van die opnamen, hoewel het niet anders kan dat de scheurvormingen en de schades verhevigd moesten zijn. De Gemeenteraad heeft er niet eens naar gevraagd.

Onderste la ... of wellicht onder de grond met dat onderzoek. Zo gaat Nedmag om met de bewoners.

10. Schadevergoeding

Heel veel huizen hebben schade en geen huis is gelijk in Borgercompagnie. Er staat oud en nieuw door elkaar van allerlei bouwstijlen en bouwkwaliteit. Toch zou het geen punt moeten zijn als je een oude woning hebt en er ontstaat schade doordat de bodem daalt, bijvoorbeeld doordat de draagkracht van de bodem verandert door veranderend grondwaterpeil. Veel oude huizen staan boven veen, dat natuurlijk niet weggegraven kon worden. Jaren ging dat goed, totdat Nedmag een gigantische kuil ging graven, zonder dat het waterschap tijdig reageerde. Het veen onder huizen klonk in. Bij mijzelf knapten alle rioleringspijpen en er kwamen verzakkingsbochten in die mijn afvoer belemmerden. Dat het daarvoor tientallen jaren geen enkel probleem had gegeven geeft toch wel te denken. Scheuren in muren vloeren die “hangend” werden terwijl ze op zand zouden moeten liggen. Kortom mijn huis voelde zich zelf niet meer als vanouds. Schadeclaim naar Nedmag gestuurd, afgewezen, TCBB ingeschakeld....afgewezen met de opmerking dat ik mijn rapport zo naar het waterschap kon stappen...”**Mijn schadeoorzaak viel buiten HUN opdracht**” zei professor Blauwendraad en desgevraagd....nou ja.....begrijpt u het nog meneer de Minister? Het gaat hier over het functioneren van een onafhankelijke commissie die door u is samengesteld! Hoe vindt u het als u wat wilt weten en dan van het kastje naar de muur wordt gestuurd.... of bent u dat wel gewend? Stel dat het gaat om je “enige veilige plek op aarde”...je huis....je thuis....

11. De vertrouwensbreuk tussen Nedmag en de omgeving

De houdbaarheidsdatum van Nedmag in deze omgeving reeds lang overschreden.

Men heeft genoeg van de trucs en rookgordijnen. Nedmag is een slechte buurman, naar gebleken is bij voortduring en dat wordt beloond?

Je ziet het aan de reacties van de adviezen van andere gemeenten die zoutwinning **niet in hun achtertuin** willen hebben. Dat zegt veel.

Hun besluitvorming gaat over de gekromde ruggen van de bewoners hier in Borgercompagnie, die zich al jaren kapot ergeren en ziek worden van de onrechtvaardigheid en overlast.

“Dan maar in Borgercompagnie.... als elke andere plek geweigerd wordt en Nedmag nergens terecht kan”.....lijkt de logische gedachtegang, maar u gaat daarbij voorbij aan heel veel dingen die we hier hebben meegemaakt met deze slechte mijnbouwer.

Het kan niet zo zijn dat op de slechtst denkbare plaats (WHC 1) waar Nedmag door zou kunnen gaan, een vergunning voor nog eens tenminste 25 jaar gegeven wordt.

Genoeg is genoeg.

Wij verdienen Uw besluit niet en Nedmag die plek niet. Onder geen voorwaarde is Nedmag dat waard gebleken.

Nota bene nog dichter onder de bevolking, nog meer overlast, dag en nacht, nog meer waterpeilproblemen waar niets tegenover staat en voor ons gevoel duurt voor de eeuwigheid. Borgercompagnie heeft door alle gevolgen, frustraties, onfaire behandeling, etc. de buik hartstikke vol.

Borgercompagnie in dit kader doet een beroep op het evenredigheidsbeginsel als bedoeld in artikel 3:4 Awb. De langdurig nadelige gevolgen van uw besluit

zijn onevenredig in de verhouding met de tot het besluit te dienen doelen. Nedmag moet elders gaan winnen. Doet u dit niet dan wordt u of Nedmag geacht te komen tot nadeelcompensatie van de getroffen burgers. Daarnaast kan worden gesteld dat je mensen niet onevenredig kan blijven belasten in hun woongenot. Alleen al de effecten van de huidige bodemdaling is al een slechte erfenis genoeg voor de toekomst.

12. Trial en error moet leiden tot lockdown

De onbekendheid van de feitelijke effecten van de bodemdaling en het volhouden van de **trial and error-methoden: het gissen en missen**, zou moeten leiden tot een lockdown

Helaas voor Nedmag hebben zij de locatie (WHC 2) jaren geleden ook verkeerd gekozen. **Toen squeeze na verloop van tijd baggeren werd ging het goed mis.** Ze hebben hun locatie WHC2 verprutst, vandaar dat men nu **in armoede moet terugvallen** op een locatie die allang gesloten had moeten zijn.

In het verleden heeft Borgercompagnie nog veel meer fouten door trial en error moeten verduren. Wonderlijk genoeg kent ook het nieuwe plan vele onzekerheden. Als directe toeschouwer zijn de bewoners van Borgercompagnie deelgenoot in **“de wilde graagte van Nedmag”**.

Het is in het kader van de nieuwe vergunning ongepast en ongewenst voortdurend dezelfde groep bewoners het slachtoffer te laten worden van besluiten die hoger hand over hun eigendommen neemt, zonder daar enige compensatie of vergoeding bij incidenten tegenover te stellen.

Nedmag wil geen last hebben van de bewoners. Dan is het heel gewoon dat de bewoners, sterker nog **de hele wijde omgeving geen last wil hebben van Nedmag.**

Eerlijk is eerlijk, de bewoners in de omgeving van WHC 1 hebben het langst (al vanaf 1974) zich geërgerd aan Nedmag. **Nu Nedmag door gissen gemist heeft op WHC 2, is het reëel dat zij dat NIET over de rug doen van de directe omwonenden en daarbij een ieder die en alles dat binnen dat de nieuwe dalingsgebied zit een meter laten zakken.**

Het zou een wijs besluit van de Minister zijn Nedmag in de Lockdown-modus te zetten in Borgercompagnie opdat zij elders waar dat wel verantwoord is (op zee) verder hun heil gaan zoeken, in plaats van 25 jaar op te rekken ten koste van de leefgemeenschap om dan uiteindelijk een nieuw Loppersum te hebben gecreëerd.

13. Het langdurig bodemdaling effect

De door Nedmag gecreëerde bodemdaling veroorzaakt jarenlang niet alleen overlast van de winning, maar ook jarenlast van de bodemdaling. Het is een meerdere generatie overlast. Dat is anders dan steenkoolmining en gaswinning. De bodem blijft in beweging en onvoorspelbaar zelfs als de winning is gestopt. Bij squeeze voorspelde men een redelijke nadalingstijd om dat het winningstempo lager lag en het bodemherstel wat trager na-ebde. De “baggermethode” (met veel groter geweld uitspoelen) is een ramp. Als de natuur de baggerwoede van Nedmag zou willen volgen ontstaan problemen en dat is gebleken bij de laatste calamiteit. Er zullen er nog veel volgen.

14. Goed voorbeeld doet goed volgen

Als u toch wilt doorzetten met het vergunnen, waarom verplicht u Nedmag niet tot een **schade-afhandeling conform het RAC in Duitsland**.

Al jaren werken burgers en mijnbouw naar tevredenheid samen. Gebeurt er iets dan wordt dat binnen no time verholpen. De mijnbouwer zegt daar zelf: "Wij mogen mijnbouw plegen omdat wij de onbedoelde consequenties compenseren bij de burgers."

Wilt u NIET dat Nedmag zijn schade betaald, omdat ze anders een economisch verhaal opsteken van werkgelegenheid en winst, dan kiest u ervoor om **de schade die over de ruggen van de betrokken bewoners en uiteindelijk over de ruggen van de Nederlandse belastingbetalers gaat om te zetten in winst voor Nedmag**.

15. Nedmag is fors in overtreding en nalatig gebleken

Nedmag heeft de vorige winningsvergunning grof geschonden en overtreden. Zij heeft de fouten daarvan NIET hersteld want de schade is onomkeerbaar en de gevolgen daarvan liggen niet alleen in het nu, maar ook in de nabije toekomst. Nedmag heeft in 2014 al aangegeven dat "omwille van de maatschappelijke aanvaardbaarheid" 75 cm bodemdaling het maximum was. Echter ...zij hebben nog nooit zoveel gewonnen als de laatste periode na de calamiteit. Tal van voorwaarden voor de winning zijn van tafel geveegd toen de "geniale" calamiteit van dakbreuk ontstond.

Zijn we nou echt gek met zijn allen of hebben we magnesiumzout op onze staart gekregen?

We hebben boter op ons hoofd als dit gedrag en de huidige winmethode wordt gedoogd en toestaan dat men gewoon wegloopt bij de oude plek en een "oude nieuwe plek" geschikt maakt om met minimale veranderingen dezelfde fouten te maken. **Het maakt de Minister als bevoegd gezag medeverantwoordelijk voor de (toekomstige) schade, hetgeen Nedmag als particulier winningsbedrijf natuurlijk heel slim "goed uitkomt"**. De woorden van de directeur Nedmag zijn niet voor niets: "We hebben het slim gespeeld".

Meneer de Minister, vergeef me de directheid en niet ambtelijke benadering. Het is tijd voor duidelijkheid, tijd dat al die "ondergrondse" praktijken eens het daglicht zien. En dat we op basis daarvan transparant, begrijpelijk en meedogend beslissen. Dus mijnheer de Minister....

- De **informatie** waarop u beslist is **gekleurd en verbogen** in het belang van geld.
- De **methoden** waarop men werkt **zijn veranderd en agressiever** geworden ten koste van de duurzame leefbaarheid in de omgeving
- De mate waarop u de **leefomgeving** met uw voornemen **belast is onevenredig langdurig** gelet op de periode waarop het al duurt en nog zal duren. Nog niet te spreken van de **jarenlange destructieve gevolgen** voor het onroerend goed.
- **Sociaal gezien staat het dorp op knappen**, als u dat desondanks wilt beleven, moet u vooral WHC 1 gelegen op nog geen 250 meter van het dorp een nieuwe bestemming van zware industrie geven en 24 uur per dag in al zijn vormen en overlast laten functioneren.
- U **mag en kan niet vertrouwen op de standpunten van de gemeenteraad Veendam**. Al jaren hebben ze de burger hierin niet vertegenwoordigd en nu

schermen ze alleen met werkgelegenheid. Als de Raad uit vossen bestaat, is de kip schuldig.

- **Nedmag heeft geen enkele empathie met de burgerlijke omgeving.** Laat staan dat ze de mijnwet en de afspraken uit de winningsvergunning volgen om zo min mogelijk schade te veroorzaken. Een heel dorp heeft gebouwschade en NOG ontduikt men de verantwoordelijkheid, alsof je ongestraft een meter bodemdaling kunt veroorzaken onder huizen waaronder nog volop veen ligt en daarbij slecht grondwaterbeheer hebt betracht.
- **Men “squeest” niet** zoals ze u al jaren vertellen, maar **men “baggert”**. Grote oncontroleerbare cavernes in de ondergrond ter grootte van voetbalstadions zijn het gevolg. Zelfs als leek zult u kunnen verwachten dat dit niet goed kan gaan. De eerste “ongelukjes” zijn al een feit. Er zullen er nog velen volgen.
- **Als er zulke roofbouw in de ondergrond plaatsvindt, reageert de aarde terug.** Waar met squeezezen (geleidelijk uitpersen) de aarde de gelegenheid werd gegeven om evenzo geleidelijk aan te vullen en dicht te slibben, kunt u op u vingers natellen dat de aarde dat bij baggeren even niet gaat redden. Moeder aarde vindt wel een andere (niet wenselijke) oplossing in het krachtenspel daarbeneden.
- **Hebben we dan niets geleerd van het NAM-drama** of wil de Minister ook niet nog een tweede mijnbouw sluiten. Dat zou niet fair zijn, want de effecten die zoutwinning teweeg brengt zijn gelijk aan die van de gaswinning. Sterker nog...op sommige onderdelen ernstiger en gevaarlijker (sinkholes) ...zij het in slow motion!
- Met een **eerlijke** mijnbouwer zou je nog iets kunnen bereiken, maar wiens belang dient Nedmag eigenlijk.....

Mijn dank dat u mijn oprechte, maar helaas emotionele zienswijze heeft willen lezen. Mijn maat is vol, maar Nedmag heeft er helaas nooit genoeg van...!

Met vriendelijke groet,

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
 Inspraakpunt Nedmag
 Postbus 142
 2270 AC Voorburg

18 JUL 2020

Ossenmarkt 7
 Postbus 7015
 9701 JA Groningen
 050 314 08 40

info@boutadvocaten.nl
 www.boutadvocaten.nl

Stichting Derdengelden
 Bout Advocaten
 IBAN NL54 INGB 0669 7740 57
 BIC INGBNL2A

KvK Groningen 01141202

Per post

Mr. A.A. Westers (advocaat)

Uw ref :
 Onze ref : bw / jm / 2020.13472 / 20-00041994
 Inzake : / Nedmag B.V.
 E-mail :

Groningen, 17 juli 2020

Geachte heer/mevrouw,

Van donderdag 11 juni 2020 tot vrijdag 24 juli 2020 liggen ter inzage twee ontwerp-besluiten omgevingsvergunningen. Het gaat om de volgende twee vergunningen en het winningsplan:

- Omgevingsvergunning uitbreiding locatie Borgercompagnie (WHC-1, kenmerk: 3000245);
- Omgevingsvergunning boringen VE 5 en VE-6 (kenmerk: 3554325);
- Winningsplan Nedmag 2018.

Namens cliënte, dient ondergetekende hierbij een zienswijze in op de voornoemde ontwerp-besluiten.

Belanghebbende

Dichtbij de woning van cliënte worden er volgens de ontwerp besluiten vier nieuwe putten (VE 5/6 en VE 7/8) geslagen om zout te winnen. Cliënte woont op 250 meter afstand vanaf de locatie WHC 1 en heeft in haar achtertuin ook zicht op de locatie. Nu cliënte op zeer geringe afstand woonachtig is ten opzichte van de locaties voor zoutwinning van Nedmag dient cliënte aangemerkt te worden als belanghebbende bij deze besluiten.

Inleiding

Nedmag wint sinds 1972 magnesiumzout in Veendam en omstreken, waar zich op een diepte van zo'n 2000 meter een zoutlaag bevindt als restant van de Zechsteinzee. In het winningsplan 2018 van Nedmag staat beschreven dat de winningsactiviteiten zullen worden verricht nabij de dorpen Borgercompagnie en Tripscompagnie.

Nedmag heeft nu verschillende omgevingsvergunningen aangevraagd voor de werkzaamheden die zij wil verrichten. Het komt erop neer dat Nedmag tot 2045 maximaal 3,7 ton magnesium zout wil winnen. Daarvoor is eind 2018 een winningsplan ingediend bij het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK).

Noodzakelijke vervroegde actualisatie winningsplan door incidenten

In de afgelopen jaren zijn er meerdere incidenten geweest bij de winning van zout. Eén incident betrof een scheur (waarschijnlijke oorzaak) in een caveau in de diepe ondergrond. Dit gebeurde op 20 april 2018. Door de scheur is pekkel en (mogelijk) diesel door het carvenedak gelekt naar bovenliggende grondlagen. Het Staatstoezicht op de mijnen (hierna: SodM) heeft op 19 april 2019 beschreven dat Nedmag de druk in het cavernestelsel verlaagd zodat zoveel mogelijk wordt voorkomen dat het pekkel verder weglekt. Het gevolg van die drukverlaging is dat de carverne zich gaat vullen met het omliggende zout en dat leidt tot versnelde bodemdaling aan de oppervlakte. Het is onbekend hoeveel pekkel en diesel er is gelekt en wat de invloed daarvan is op het milieu en de omgeving.

Vanwege het incident in 2018 is het winningsplan van 2013 niet langer valide. Nedmag kan alleen weer overgaan tot actief winnen door een vergunning te verkrijgen voor vier nieuwe putten. Het winningsplan 2013 geeft Nedmag geen ruimte voor nieuwe zoutwinning. Nedmag heeft daarom op 18 december 2018 een nieuw winningsplan ingediend.

Inhoudelijke bezwaren

Wettelijk kader

Op basis van artikel 6 van de Mijnbouwwet is het zonder vergunning van de minister verboden om delfstoffen op te sporen en te winnen. In de wet staan meerdere weigeringsgronden opgenomen. Zo dient te vergunning te worden geweigerd indien nadelige gevolgen voor het milieu of de natuur worden veroorzaakt ex artikel 9 lid 1 sub f onder punt 3 en 4.

Art. 33 mijnbouwwet bepaalt dat de houder van een vergunning alle maatregelen neemt die redelijkerwijs van hem geveerd kunnen worden om te voorkomen dat als gevolg van de met gebruikmaking van de vergunning verrichte activiteiten:

- a. Nadelige gevolgen voor mens en milieu worden veroorzaakt;
- b. Schade door bodembeweging wordt veroorzaakt;
- c. De veiligheid wordt geschaad, of
- d. Het belang van een planmatig beheer van voorkomens van delfstoffen of aardwarmte wordt geschaad.

Onder ‘nadelige gevolgen voor het milieu’ worden ingevolge art. 1.1. lid 2 onder m Wet milieubeheer in ieder geval verstaan: gevolgen voor het fysieke milieu, gezien vanuit het belang van de bescherming van mensen, dieren, planten en goederen, van water, bodem en lucht en van landschappelijke, cultuurwetenschappelijke en cultuurhistorische waarden en van de beheersing van het klimaat, alsmede van de relaties daartussen.

In het kader van de invulling van de zorgplicht op basis van artikel 33 Mijnbouwwet speelt ook het (niet gecodificeerde) voorzorgsbeginsel een rol. Het voorzorgsbeginsel houdt in dat, wanneer men voornemens is een activiteit uit te oefenen waarvan niet wetenschappelijk is aangetoond dat hij zonder onherstelbare gevolgen (voor het milieu) zal blijven, de activiteit (in beginsel) niet mag worden uitgeoefend. Bij twijfel niet doen dus.

De zorgplicht van artikel 33 Mijnbouwwet komt terug in artikel 34 Mijnbouwwet (winning mag pas geschieden op basis van een winningsplan dat de instemming behoeft van de Minister) en artikel 35 Mijnbouwwet dat verplichtingen stelt ten aanzien van de inhoud van het winningsplan. Zo dient in het winningsplan, volgens sub f van voornoemd artikel, een beschrijving te zijn opgenomen van de risico's voor omwonenden en gebouwen.

Artikel 36 Mijnbouwwet bepaalt dat de Minister slechts instemming voor het winningsplan kan weigeren indien dat in het belang is van het planmatig beheer van voorkomen van delfstoffen en in verband met het risico van schade ten gevolge van beweging van de aardbodem.

De Minister kan de instemming verlenen onder beperkingen en/of voorschriften en de instemming intrekken op dezelfde gronden als waarop hij deze kan weigeren.

Ontbrekende informatie en leemten in kennis

De kennis van de zoutwinning is opvallend gering. Dat de zoutwinning bodemdaling tot gevolg heeft en dat deze leidt tot schade staat vast, maar er bestaat aanzienlijke wetenschappelijke onzekerheid over oorzaak en gevolg van de zoutwinning. Dat blijkt ook onder meer uit het feit dat er in 2018 een aanzienlijke lekkage heeft plaatsgevonden en dat Nedmag niet weet wat de oorzaak is en hoeveel pek/diesel er is weggestroomd. Ook SodM concludeert dat Nedmag meer kennis had kunnen ontwikkelen om de situatie beter te begrijpen en onder controle te hebben.¹

Bodemdaling

In het winningsplan staat beschreven dat de bodemdaling na afloop van de 1,7 miljoen ton winning op het diepste punt 69 centimeter zal bedragen sinds 1977. De bodemdaling aan het einde van productie periode 2 zal 88 centimeter bedragen in 2045.² In het winningsplan is een maximale daling van 95 cm als uitgangspunt genomen. Nedmag geeft daarmee aan dat zij een onzekerheidsmarge hebben ingebouwd die naar boven is afgerond.

Het SodM heeft aangegeven dat Nedmag de vergunde grens van 50 cm heeft overschreden.³ De bodemdaling betreft momenteel circa 76 cm. De overschrijding van de bodemdalingsgrens heeft als gevolg dat Nedmag buiten de grenzen van het huidige winningsplan opereert.

Niet alleen nu is de vergunde bodemdalingsgrens overschreden, maar dat lijkt ook een reëel risico bij het nieuwe winningsplan. Immers, incidenten zoals in april 2018 kunnen wederom voorkomen nu ze nog niet weten wat er precies aan de hand is en daarop dus ook nog niet passende voorzorgsmaatregelen kunnen treffen. Dat een bodemdaling van 95 cm voor problemen kan zorgen is evident.

Milieu

Er is geen tot nauwelijks onderzoek gedaan naar de effecten op het milieu. De Minister heeft, dit ten onrechte, op basis van de door Nedmag uitgevoerde berekening van stikstof geconstateerd dat een milieueffectenreportage (hierna: MER) niet nodig is. Er dient een MER uitgevoerd te worden om de milieueffecten van het winningsplan in beeld te brengen voordat er een besluit wordt genomen over het winningsplan en de ontwerp-besluiten.

¹ Brief van 2 april 2009 van SodM aan Nedmag naar aanleiding van incident op 20 april 2018.

² Winningsplan Nedmag, p. 44.

³ Brief van 2 april 2009 van SodM aan Nedmag naar aanleiding van incident op 20 april 2018.

Naast het feit dat nodige onderzoeken niet zijn verricht is in het (recente) verleden het milieu al vervuild. Bij het incident in 2018 is naast pekkel naar waarschijnlijkheid ook diesel ontsnapt. Dat kan gaan om 45.000 m³ diesel.⁴ Zowel de oorzaak als de precieze gevolgen zijn niet bekend. Juist om die onwetendheid van het effect van zoutwinning op het milieu dient de zoutwinning stop gezet te worden totdat er meer duidelijkheid is over de precieze gevolgen voor de korte en lange termijn.

Minerale olie

Nedmag heeft aangegeven een alternatief voor dak olie (diesel) te hebben gevonden. Cliënte heeft uit een onderzoek van REACH begrepen dat minerale olie kerosine blijkt te zijn. Volgens REACH mag deze stof niet gebruikt worden indien het in aanraking kan komen met grondwater. Minerale olie is minstens zo vervuilend als diesel en dient dan ook niet gebruikt te worden om de leefomgeving niet (verder) aan te tasten.

Ontbrekende sancties

Ondanks het overschrijden van de vergunning en de incidenten/milieudelicten zijn er voor zover cliënte dat kan nagaan geen sancties door SodM opgelegd. Dat betekent dat er ook bij dit winningsplan geen prikkel zal zijn voor Nedmag om zich te houden aan de vergunningsvoorschriften met alle negatieve gevolgen van dien.

Waterhuishouding

De zoutwinning heeft een groot effect op de waterhuishouding. De bodemdaling, die wordt veroorzaakt door de zoutwinning, heeft grote invloed op het waterpeil. Onder meer het waterschap Hunze en Aa's heeft daarover al veel geschreven. Het waterschap heeft aangegeven dat met het winningsplan 2018 geen sprake meer is van een redelijk en verantwoord watersysteem.

Omwonenden worden direct geraakt doordat het grondwaterpeil effect heeft op de omgeving. Zo kunnen woningen bij een te laag grondwaterpeil verzakken met alle gevolgen van dien. De kosten en gevolgen voor omwonenden zijn niet of te summier meegenomen in de ontwerp besluiten en het winningsplan.

Veel opstalverzekeringen sluiten schade aan woningen uit die worden veroorzaakt door grondwater. Dat betekent dat cliënte de eventuele schade die zal ontstaan niet kan verzekeren. Omwonenden dienen dan ook zekerheid te verkrijgen dat de schade vergoed zal worden.

Risico & Schade

De regio waar cliënte woonachtig is behoort zowel tot het zoutwinningsgebied als tot het gaswinningsgebied. In de afgelopen jaren zijn er ook in Borgercompagnie en omgeving verschillende aardbevingen geweest. De dichtstbijzijnde aardbeving was op een afstand van 659 meter van de woning van cliënte (**bijlage 1**). Ook in het winningsplan van Nedmag staat op pagina 41 beschreven dat er in het gebied waar zout wordt gewonnen ook winning van aardgas plaatsvindt. In die zin wordt cliënte dubbel benadeeld door zowel de winning van gas als ook winning van zout.

Specifieke risico's ten aanzien van TR-9 en VE-3

Volgens het winningsplan mag TR 9 open blijven tot 2027. SodM heeft hierover geoordeeld dat deze put niet veilig is. Het is dan ook een raadsel waarom de put nog zeven jaar open mag

⁴ Brief van 2 april 2009 van SodM aan Nedmag naar aanleiding van incident op 20 april 2018.

blijven. In het advies van 17 juni 2019 van het SodM staat op pagina 17: *‘Als actieve zoutwinning uit carvernes VE-3 en TR-9 voor langere tijd zou blijven doorgaan is er een kans dat deze losstaande cavernes ook verbonden raken met het deels leeggestroomde cluster. De cavernes komen van grote diepte en hebben daarom ook een relatief hoge pekdruk. Als ze verbonden raken met een relatief klein, lokaal afgesloten deel van het grote cluster kan de lokale druk significant stijgen. Hierdoor kan een nieuwe scheur ontstaan in het grote cluster of het lekpad van april 2018 mogelijk weer open gaan’.*

SodM heeft geadviseerd om winning van zout niet toe te staan bij VE-3 en TR 9 (pagina 22). Mede gelet op het feit dat winning bij TR-9 en VE 3 leidt tot bodemdaling die voor het waterschap moeilijk beheersbaar is. Nu SodM adviseert om geen zout te winnen bij VE-3 en TR-9 is het opmerkelijk dat Nedmag dat negeert en in haar winningsplan omschrijft dat (in ieder geval) TR-9 nog zeven jaar open mag blijven.

Cliënte woont op circa 100 meter afstand van VE 3. De gevolgen van nieuwe incidenten kunnen rampzalig zijn voor de (directe) omgeving. Gezien de zeer geringe afstand tussen de woning van cliënte en de zoutwinning is cliënte van mening dat de zoutwinning met onmiddellijke ingang moet worden beëindigd.

Bewijsvermoeden

Zoals hiervoor reeds aangegeven is cliënte woonachtig waar zowel de gevolgen van zoutwinning als aardgaswinning merkbaar is. Bij schade is het voor cliënte onduidelijk wat de oorzaak van de schade zal zijn. Bij mijnbouwexploitatie ten behoeve van aardgaswinning is het bewijsvermoeden in het leven geroepen en vastgelegd in artikel 6:177a van het Burgerlijk Wetboek. Tot op heden is het toepassen van het bewijsvermoeden nog niet geaccepteerd in het kader van de zoutwinning ondanks het feit dat verschillende overheden (gemeenten Aa en Hunze, Midden Groningen, Tynaarlo, provincie Groningen etc.) daarop uitdrukkelijk een beroep op hebben gedaan. Nu de risico's niet geheel in kaart zijn gebracht en vaststaat dat er enorme bodemdaling plaatsvindt is cliënte van mening dat omwonenden tegemoet gekomen moeten worden door middel van het vergoeden van alle schade danwel door middel van het van toepassing verklaren van het bewijsvermoeden, met terugwerkende kracht, bij zoutwinning.

Geluid

Zoals reeds vermeld zal er vlakbij de woning van cliënte een put worden geslagen. Het boren van de putten gaat gepaard met (zware) geluidsoverlast. Niet alleen bij het slaan van de putten, maar ook bij onderhoud en aanpassingen zal er geluidsoverlast zijn. Werkzaamheden aan de VE 4 hebben maanden geduurd en ook veel langer dan op voorhand was aangegeven door Nedmag. Cliënte heeft last van laag frequent geluid en de trillingen. Dit tast de leefomgeving van cliënte aan.

Economische belangen

De minister stelt de economische belangen van de zoutwinning voorop. Dit blijkt onder meer uit een interview dat is gehouden en uitzonden door het televisieprogramma Hofbar d.d. 30 juni 2020. Cliënte meent dat economische belangen nooit de overhand mogen krijgen ten opzichte van de veiligheid en leefomgeving van omwonenden.

Waardedaling woning

Cliënte en andere omwonenden worden naast alles voornoemde negatieve effecten van zoutwinning ook geconfronteerd met waardedaling van hun woning. Cliënte wordt immers benadeeld door zowel de gas- als ook de zoutwinning. Daardoor is er sprake van waardedaling

van woningen. Deze waardedaling mag niet voor rekening komen van cliënte nu zij hiervoor op geen enkele wijze wordt gecompenseerd.

Conclusie

De zoutwinning heeft geleid tot meerdere incidenten in het (recente) verleden, waaronder het incident in april 2018. Er bestaat op dit moment geen wetenschappelijke zekerheid over de winning van zout, evenmin als over de te verwachten gevolgen. Wat men wel weet is dat de bodem tot nu toe al 76 cm is gedaald door de zoutwinning en dat die daling de komende jaren zal voortzetten tot circa 1 meter. De gevolgen van de bodemdaling zijn van groot negatief effect op de omgevingen voor onder meer de leefomgeving, woningen, milieu en de waterhuishouding.

Gelet op alle voornoemde negatieve en onzekere aspecten verzoek ik u om uw instemming met het opgestelde winningsplan 2018 van Nedmag te weigeren op grond van artikel 36 sub a tot en met d van de Mijnbouwwet en tevens om de aangevraagde omgevingsvergunningen niet te verlenen.

Hoogachtend,

Bijlage 1

Bijlage 1: aardbevingen in de omgeving van cliënte. Bron: www.bevinggevoeld.nl

Totaal aantal bevingen binnen 5 km	Totaal aantal bevingen binnen 10 km	Aantal bevingen binnen 10 km met magnitude ≥ 1	Aantal bevingen binnen 20 km met magnitude ≥ 2	Aantal bevingen binnen 30 km met magnitude ≥ 3
50	216	107	29	12

De tien zwaarste bevingen met in de eerste kolom de afstand tot uw adres.

Afstand	Datum	Tijdstip	Magnitude	Woonplaats
27996 meter	16-08-2012	22:30:33	3.6	Huizinge
27966 meter	08-08-2006	07:04:00	3.5	Westeremden
150990 meter	09-09-2001	08:58:12	3.5	Bergen
26785 meter	22-05-2019	05:49:00	3.4	Westerwijtwerd
28521 meter	08-01-2018	15:00:52	3.4	Zeerijp
34176 meter	19-02-1997	22:53:50	3.4	Roswinkel
34513 meter	14-07-1998	14:12:02	3.3	Roswinkel
21567 meter	27-06-2011	17:48:09	3.2	Garrelsw eer
26144 meter	30-10-2008	06:54:29	3.2	Loppersum
32713 meter	08-02-2013	00:19:08	3.2	Zandeweer

De tien zwaarste bevingen in de provincie Groningen met in de eerste kolom de afstand tot uw adres.

Afstand	Datum	Tijdstip	Magnitude	Woonplaats
27996 meter	16-08-2012	22:30:33	3.6	Huizinge
27966 meter	08-08-2006	07:04:00	3.5	Westeremden
26785 meter	22-05-2019	05:49:00	3.4	Westerwijtwerd
28521 meter	08-01-2018	15:00:52	3.4	Zeerijp
21567 meter	27-06-2011	17:48:09	3.2	Garrelsw eer
26144 meter	30-10-2008	06:54:29	3.2	Loppersum
32713 meter	08-02-2013	00:19:08	3.2	Zandeweer
13768 meter	30-09-2015	20:05:37	3.1	Hellum
20589 meter	03-07-2013	01:03:55	3.0	Garrelsw eer
20646 meter	24-10-2003	03:52:41	3.0	Garrelsw eer

De tien laatste bevingen met in de eerste kolom de afstand tot uw adres.

Afstand	Datum	Tijdstip	Magnitude	Woonplaats
16161 meter	16-07-2020	02:45:21	1.9	Siddeburen
26500 meter	15-07-2020	08:15:38	0.6	Loppersum
26531 meter	14-07-2020	17:18:47	2.7	Loppersum
25481 meter	03-07-2020	08:49:21	0.7	Loppersum
20069 meter	29-06-2020	22:10:50	0.7	Tjuchem
21708 meter	26-06-2020	16:56:20	1.3	Woldendorp
22429 meter	24-06-2020	20:54:16	0.7	Groningen

Bijlage 1: aardbevingen in de omgeving van cliënte. Bron: www.bevinggevoeld.nl

18298 meter	22 06 2020	01:26:19	0.8	Overschild
21456 meter	21 06-2020	23:30:45	0.2	Farmsum
15902 meter	13-06 2020	22:28:45	0.8	Harkstede

De tien dichtstbijzijnde bevingen door de jaren heen.

Afstand	Datum	Tijdstip	Magnitude	Woonplaats
659 meter	23-11-2004	23:13:10	0.3	Borgercompagnie
725 meter	15 11 1997	17:22:32	0.3	Borgercompagnie
754 meter	20-08-2003	10:46:14	0.5	Borgercompagnie
754 meter	08 03 1997	15:29:04	-0.8	Borgercompagnie
754 meter	12-10-2002	04:32:13	0.9	Borgercompagnie
816 meter	23-12-2000	06:20:06	0.4	Borgercompagnie
1251 meter	06-09-2002	08:07:05	0.6	Borgercompagnie
1662 meter	07-03-2004	08:18:30	0.2	Veendam
1927 meter	25 08 2003	12:05:35	0.9	Hoogezand
2077 meter	07 08-2001	19:09:01	0.3	Veendam

De tien dichtstbijzijnde bevingen met een magnitude ≥ 2 door de jaren heen.

Afstand	Datum	Tijdstip	Magnitude	Woonplaats
3768 meter	22-09-2000	22:52:06	2.2	Nieuw Annerveen
6522 meter	28-03-2011	05:14:48	2.0	Sappemeer
6688 meter	05-08-2005	21:23:02	2.2	Sappemeer
7526 meter	25-04-2012	19:25:24	2.0	Sappemeer
7961 meter	09-11-2013	02:19:03	2.4	Annen
8069 meter	23-12-2016	15:29:49	2.4	Zuidlaren
8598 meter	09-06-2010	21:19:22	2.0	Froombosch
8664 meter	25-02-2016	23:26:30	2.4	Froombosch
8716 meter	31-01-1995	20:47:55	2.0	Annen
9383 meter	31-03-2010	17:15:02	2.4	Froombosch

*: PGA gegevens zijn geëxtraheerd uit de KNMI Hazardkaart Groningen uit 2017 (<http://rdsa.knmi.nl/hazard/>).

Disclaimer: Hoewel de vereniging Groninger Bodem Beweging de grootst mogelijke zorgvuldigheid betracht bij de samenstelling en het beheer van haar website kan zij geen garantie geven met betrekking tot de juistheid, volledigheid en geschiktheid van de op de website voorkomende gegevens, informatie en meningen, noch met betrekking tot de geschiktheid daarvan voor enig doel of situatie of enige toepassing. Er kan geen beroep worden gedaan, om welke redenen dan ook, op de op deze website voorkomende gegevens, informatie of meningen. Al het voorgaande geldt ook

Bijlage 1: aardbevingen in de omgeving van cliënte. Bron: www.bevinggevoeld.nl

voor de informatie en geplaatste berichten van derden die de vereniging op haar site ter beschikking stelt aan leden en/of niet-leden. Wij aanvaarden geen aansprakelijkheid voor enig verlies of schade voortvloeiend uit het gebruik van de gegevens, informatie en meningen op de website, noch voor de gevolgen van beslissingen die u neemt op grond van deze gegevens, informatie en meningen, ook als deze onverhoopt onjuistheden mocht bevatten.

Aan het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
 Inspraakpunt Nedmag
 Postbus 142
 2270 AC Voorburg

22 JUL 2020

Onderwerp: Zienswijze betreffende de ontwerpbesluiten voor instemming met het gewijzigd winningsplan 2018 Nedmag en de bijbehorende omgevingsvergunningen.

Annerveenschekanaal, 19-07-2020

Hooggeachte heer Wiebes,

Door middel van deze brief sturen wij u onze zienswijze betreffende:

- Het Ontwerp-Instemmingsbesluit Winningsplan 2018 Nedmag
- Het Ontwerpbesluit omgevingsvergunning voor de uitbreiding en renovatie van de locatie WHC-1.
- Het Ontwerpbesluit omgevingsvergunning uitvoeren diepboringen VE-5 en VE-6 op de locatie WHC-1

Om te beginnen is de periode van de ter inzagelegging voor de drie vergunningen veel te kort. Waar ons normaliter 3x6 weken ter beschikking zouden hebben gestaan voor inzage en bestudering van de stukken, is die periode ingekort tot 1x6 weken. Gezien de grote hoeveelheid informatie die wij tot ons hebben moeten nemen om tot een afgewogen oordeel te komen acht ons als burgers beknot in de tijd en worden daarmee de belangen van ons, als indiener van een zienswijze, ernstig geschaad.

Daarnaast hebben wij ernstige zorgen inzake de gevolgen van het winnen van het magnesium zout. Het winnen van het zout heeft als gevolg een bodemdaling van meer dan 80 cm en mogelijk zelfs tot 1,1 meter. Hierdoor kan ernstige schade aan de bebouwing en het landschap worden toegebracht.

Als gevolg van het winnen is de kans op aardbevingen en – trillingen een stuk groter met alle gevolgen van dien.

We hebben grote zorgen over de specifieke problematiek van gestapelde mijnbouw (gaswinning in combinatie met magnesiumzoutwinning, waarvan de deskundigen niet weten wat de gevolgen zullen zijn nu en in de toekomst.

Daarnaast hebben wij zorgen over de miljoenen liters diesel die in de ondergrond zijn verdwenen na de calamiteit in Tripscompagnie in april 2018. Wat zijn hiervan de gevolgen op lange termijn? Komt ons drinkwater in gevaar?

We hebben grote zorgen over onze veiligheid. Hoe wordt de druk in de ondergrond op peil gehouden? Hoe zit het met het instortingsgevaar? Hoe veilig is onze woning? Is onze woning nog verkoopbaar?

Daarnaast zijn er nog vele vragen waarop geen duidelijk antwoord gegeven kan worden.

Gezien bovenstaande zijn wij van mening dat er geen enkele wettelijke of maatschappelijk reden is om in te stemmen met het winningsplan 2018 van Nedmag en met de aangevraagde omgevingsvergunningen.

Wij verzoeken de Minister met klem om geen instemming te verlenen aan het Winningsplan 2018 van Nedmag en de omgevingsvergunningen OLO 3000245 en OLO 3554325 niet te verlenen.

Hoogachtend,

Aan het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
 Inspraakpunt Nedmag
 Postbus 142
 2270 AC Voorburg

22 JUL 2020

Van:
 Naam:
 Adres:
 Postcode, Woonplaats:

Onderwerp: Zienswijze betreffende de ontwerpbesluiten voor instemming met het gewijzigd winningsplan 2018 Nedmag en de bijbehorende omgevingsvergunningen.

Plaats,

Datum, 19 juli 2020

Hooggeachte heer Wiebes,

Door middel van deze brief en bijbehorende bijlagen stuur ik u mijn zienswijze betreffende:

- Het Ontwerp-Instemmingsbesluit Winningsplan 2018 Nedmag
- Het Ontwerpbesluit omgevingsvergunning voor de uitbreiding en renovatie van de locatie WHC-1.
- Het Ontwerpbesluit omgevingsvergunning uitvoeren diepboringen VE-5 en VE-6 op de locatie WHC-1

Om te beginnen is de periode van de ter inzagelegging voor de drie vergunningen veel te kort. Waar ons normaliter 3x6 weken ter beschikking zouden hebben gestaan voor inzage en bestudering van de stukken, is die periode ingekort tot 1x6 weken. Gezien de grote hoeveelheid informatie die wij tot ons hebben moeten nemen om tot een afgewogen oordeel te komen achten wij ons als burger beknot in de tijd en worden daarmee de belangen van ons, als indieners van een zienswijze, ernstig geschaad.

Als inwoners van Borgercompagnie, hebben wij al decennia lang ervaring met Nedmag. Opvallend is dat het een organisatie is die zeker in afgelopen jaren, stelselmatig risico's bagatelliseert en geen/onvoldoende grip heeft op het productieproces met grote effecten hiervan op milieu en bodemdaling. Zie hiervoor ook de calamiteit van april 2018.

Waar sprake is van schade kan een parallel worden getrokken met de aardbevingsproblematiek waarbij ook in beginsel aardbevingen als gevolg van

gaswinning werd ontkend, en zeker ook dat er sprake zou kunnen zijn van schade door gaswinning. Het vergoeden van schade, zowel materiaal als immateriaal is ook een bijzonder moeilijk proces gebleken tot op de dag van vandaag. Ook bij Nedmag is volstrekt helder dat zij geenzins van plan zijn op een redelijke wijze schade te vergoeden, dit blijkt heel simpel al uit het feit dat ingediende schades in afgelopen decennia structureel zijn ontkend of afgewezen.

Zoals in eerste alinea beschreven is er zeer beperkt tijd om alle informatie goed door te nemen en hiermee een goede taxatie te maken van risico's en afwegingen waar belangen van mij en anderen in omgeving worden geschaad. Niet uitputtend (volledig) maar onderstaand een opsomming.

1. ernstige bodemdaling van meer dan 80 cm en mogelijk zelfs 1,1 meter
2. aardbevingen en ~trillingen
3. schade aan bebouwing en het landschap
4. Wij maken ons zorgen over de specifieke problematiek van gestapelde mijnbouw (gaswinning in combinatie met magnesiumzoutwinning, waarvan de deskundigen niet weten wat de gevolgen zullen zijn nu en in de toekomst
5. zorgen over de lange termijn gevolgen van de calamiteit van april 2018 waar pekelwater en 45 miljoen liter diesel in de ondergrond zijn verdwenen.
6. zorgen over drinkwatervervuiling
7. (geluids)hinder:
 - a. laagfrequent geluid vaak in combinatie met trillingen overdag en 's nachts
 - b. effecten van laagfrequent geluid op de gezondheid van omwonenden, geluidshinder(slecht slapen, stress waardoor op de lange termijn allerlei gezondheidsklachten ontstaan)
 - c. langdurige hinder van geluid/licht dag en nacht tijdens het ontwikkelen van de (uiteindelijk vier) nieuwe putten
 - d. overlast van toenemend zwaar vrachtverkeer door het dorp
 - e. overgang van landelijk naar industrieel gebied op nog geen 250 meter van de bebouwing
8. waardedaling van onze woning en woningen in de omgeving. Mogelijk door materiele schade maar zeker ook door imagoschade.
9. zorgen over de zekerheid van de financiële situatie van Nedmag bij/na het verlaten van de putten en het nog jaren durende na-ijleffect
10. hoe wordt de druk in de ondergrond op peil gehouden? Instortingsgevaar!
11. wie bekostigt de schade wanneer Nedmag BV door bijvoorbeeld een faillissement vroegtijdig de locatie verlaat ?

Wij verwachten van de overheid dat ze een goede belangenafweging maken waarbij zeker in deze regio rekening wordt gehouden met alle leereffecten van de gaswinning met ervaringen uit het verleden waarbij tot op de dag van vandaag risico's optreden (o.a. in vorm van aardbevingen). Waar nu erkend wordt dat gaswinning leidt tot

aardbevingen worden effecten van dubbele mijnbouw ontkend, gebagatelliseerd of gewoon niet goed uitgezocht. Stel dat een willekeurige voorbijganger zou gevraagd worden naar het effect hiervan, dan zou hij/zij het wel weten en aangeven dat het verlenen van een vergunning bijzonder onverstandig zou zijn. Waarom zou de overheid dan een andere afweging moeten maken...

Kortom, in de voorliggende vergunningsaanvraag zijn bijzonder veel zaken niet duidelijk en wat wel duidelijk is leidt tot grote gevolgen voor milieu en omgeving. Wij willen u dan ook met klem vragen de vergunning niet te verlenen.

Met vriendelijke groeten,

[Handwritten signature]

Aan het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
 Inspraakpunt Nedmag
 Postbus 142
 2270 AC Voorburg

Van:
 Naam:
 Adres:
 Postcode, Woonplaats:

Onderwerp: Zienswijze betreffende de ontwerpbesluiten voor instemming met het gewijzigd winningsplan 2018 Nedmag en de bijbehorende omgevingsvergunningen.

Plaats, Kiel Windeweer

Datum, 18 juli 2020

Hooggeachte heer Wiebes,

Door middel van deze brief en bijbehorende bijlagen stuur ik u mijn zienswijze betreffende:

- Het Ontwerp-Instemmingsbesluit Winningsplan 2018 Nedmag
- Het Ontwerpbesluit omgevingsvergunning voor de uitbreiding en renovatie van de locatie WHC-1.
- Het Ontwerpbesluit omgevingsvergunning uitvoeren diepboringen VE-5 en VE-6 op de locatie WHC-1

Om te beginnen is de periode van de ter inzagelegging voor de drie vergunningen veel te kort. Waar ons normaliter 3x6 weken ter beschikking zouden hebben gestaan voor inzage en bestudering van de stukken, is die periode ingekort tot 1x6 weken. Gezien de grote hoeveelheid informatie die wij tot ons hebben moeten nemen om tot een afgewogen oordeel te komen achten wij ons als burger beknot in de tijd en worden daarmee de belangen van ons, als indieners van een zienswijze, ernstig geschaad.

Als inwoner van Borgercompagnie, Veendam en sinds 2014 in Kiel-Windeweer heb ik al decennia lang ervaring met Nedmag. woont sinds 2008 in Veendam en daarna in Kiel-Windeweer. Opvallend is dat het een organisatie is die zeker in afgelopen jaren, stelselmatig risico's bagatelliseert en geen/onvoldoende grip heeft op het productieproces met grote effecten hiervan op milieu en bodemdaling. Zie hiervoor ook de calamiteit van april 2018.

Waar sprake is van schade kan een parallel worden getrokken met de aardbevingsproblematiek waarbij ook in beginsel aardbevingen als gevolg van gaswinning werd ontkend, en zeker ook dat er sprake zou kunnen zijn van schade door gaswinning. Het vergoeden van schade, zowel materiaal als immateriaal is ook een bijzonder moeilijk proces gebleken tot op de dag van vandaag. Ook bij Nedmag is volstrekt helder dat zij geenzins van plan zijn op een redelijke wijze schade te vergoeden, dit blijkt heel simpel al uit het feit dat ingediende schades in afgelopen decennia structureel zijn ontkend of afgewezen.

Zoals in eerste alinea beschreven is er zeer beperkt tijd om alle informatie goed door te nemen en hiermee een goede taxatie te maken van risico's en afwegingen waar belangen van mij en anderen in omgeving worden geschaad. Niet uitputtend (volledig) maar onderstaand een opsomming.

1. ernstige bodemdaling van meer dan 80 cm en mogelijk zelfs 1,1 meter
2. aardbevingen en ~trillingen
3. schade aan bebouwing en het landschap
4. Wij maken ons zorgen over de specifieke problematiek van gestapelde mijnbouw (gaswinning in combinatie met magnesiumzoutwinning, waarvan de deskundigen niet weten wat de gevolgen zullen zijn nu en in de toekomst
5. zorgen over de lange termijn gevolgen van de calamiteit van april 2018 waar pekelwater en 45 miljoen liter diesel in de ondergrond zijn verdwenen.
6. zorgen over drinkwatervervuiling
7. (geluids)hinder:
 - a. laagfrequent geluid vaak in combinatie met trillingen overdag en 's nachts
 - b. effecten van laagfrequent geluid op de gezondheid van omwonenden, geluidshinder(slecht slapen, stress waardoor op de lange termijn allerlei gezondheidsklachten ontstaan)
 - c. langdurige hinder van geluid/licht dag en nacht tijdens het ontwikkelen van de (uiteindelijk vier) nieuwe putten
 - d. overlast van toenemend zwaar vrachtverkeer door het dorp
 - e. overgang van landelijk naar industrieel gebied op nog geen 250 meter van de bebouwing
8. waardedaling van onze woning en woningen in de omgeving. Mogelijk door materiele schade maar zeker ook door imagoschade.
9. zorgen over de zekerheid van de financiële situatie van Nedmag bij/na het verlaten van de putten en het nog jaren durende na-ijleffect
10. hoe wordt de druk in de ondergrond op peil gehouden? Instortingsgevaar!
11. wie bekostigt de schade wanneer Nedmag BV door bijvoorbeeld een faillissement vroegtijdig de locatie verlaat ?

Wij verwachten van de overheid dat ze een goede belangenafweging maken waarbij zeker in deze regio rekening wordt gehouden met alle leereffecten van de gaswinning

met ervaringen uit het verleden waarbij tot op de dag van vandaag risico's optreden (o.a. in vorm van aardbevingen). Waar nu erkend wordt dat gaswinning leidt tot aardbevingen worden effecten van dubbele mijnbouw ontkend, gebagatelliseerd of gewoon niet goed uitgezocht. Stel dat een willekeurige voorbijganger zou gevraagd worden naar het effect hiervan, dan zou hij/zij het wel weten en aangeven dat het verlenen van een vergunning bijzonder onverstandig zou zijn. Waarom zou de overheid dan een andere afweging moeten maken...

Kortom, in de voorliggende vergunningsaanvraag zijn bijzonder veel zaken niet duidelijk en wat wel duidelijk is leidt tot grote gevolgen voor milieu en omgeving. Wij willen u dan ook met klem vragen de vergunning niet te verlenen.

Met vriendelijke groeten,

22 JUL 2020

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
 Inspraakpunt Nedmag
 Postbus 142
 2770 AC VOORBURG

Datum: Harlingen, 21 juli 2020

Kenmerk: EG/20076

Betreft: Zienswijze ontwerpbesluiten zoutwinning Nedmag

Geachte mevrouw, heer,

Langs deze weg maakt de Waddenvereniging graag van de gelegenheid gebruik om een zienswijze in te dienen over de ontwerp besluiten voor de zoutwinning door Nedmag, zoals die op dit moment te inzage liggen. Het betreft (in ieder geval) het ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan 2018 Nedmag en de ontwerpbesluiten omgevingsvergunningen locatie Well Head Centre-1.

De Waddenvereniging maakt zich zorgen over de impact van deze activiteit op de Waddenzee. Wij hebben begrepen dat er bij deze activiteit sprake zal zijn van het lozen van pekkel. De lozing van pekkel kan een negatieve impact hebben op de beschermde waarden van Natura-2000 gebied Waddenzee en mogelijk andere natuurgebieden. Wij verzoeken u dan ook passend te beoordelen of deze lozing mogelijk significant negatieve effecten op de natuur kan hebben.

Ook wordt geconstateerd dat de zoutwinning bijdraagt aan de stikstofdepositie op diverse Natura-2000 gebieden. Wij vragen ons af of dit project op dit moment wel op deze wijze vergund kan worden. Het zal zo zijn dat de bijdrage van dit project aan de (extra) overschrijding klein is, maar juist het stikstofprobleem is er één die juist veroorzaakt wordt door vele kleintjes. Wij zouden dan ook graag een onderbouwing zien waarom het ministerie vindt dat deze, wederom kleine bijdrage op al zwaar overbelaste natuurgebieden juridisch gezien vergunbaar is.

Verder kan opgemerkt worden dat de natuurscan verouderd is en niet alle effecten van het project op de natuur beoordeeld zijn. De impact van de lozing van pekkel en andere afvalstoffen is bijvoorbeeld geheel niet beoordeeld. Daarnaast verwijst de quickscan natuurbescherming nog naar de PAS, die zoals bekend mag worden verondersteld, al meer dan een jaar niet meer in werking is.

Waddenvereniging Droogstraat 3 Postbus 90 8860 AB Harlingen
 tel (0517) 493693
 info@waddenvereniging.nl www.waddenvereniging.nl

Rabobank IBAN NL83 RABO 0342 4256 33
 BIC RABONL2U
 KvK 40000475

Graag vernemen wij uw reactie op onze inspraak.

Met vriendelijke groet,

namens de Waddenvereniging,

Aan het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt Nedmag
Postbus 142
2270 AC Voorburg

22 JUL 2020

Onderwerp: Zienswijze betreffende het Ontwerp-Instemmingsbesluit gewijzigd winningsplan 2018 Nedmag en de zienswijze betreffende het Ontwerpbesluit omgevingsvergunning diepboringen VE-5 en VE-6.

Borgercompagnie, 21 juli 2020

Hooggeachte heer Wiebes,

Door middel van deze brief en bijbehorende bijlage stuur ik u mijn zienswijze betreffende:

- Het Ontwerp-Instemmingsbesluit Winningsplan 2018 Nedmag
- Het Ontwerpbesluit omgevingsvergunning uitvoeren diepboringen VE-5 en VE-6 op de locatie WHC-1

Zoals ik ook in mijn zienswijze op het Ontwerp-Instemmingsbesluit aangeef, acht ik de periode van de ter inzagelegging voor de drie vergunningen veel te kort. Waar mij normaliter 3x6 weken ter beschikking zouden hebben gestaan voor inzage en bestudering van de stukken, is die periode ingekort tot 1x6 weken. Gezien de grote hoeveelheid informatie die ik tot mij heb moeten nemen om tot een afgewogen oordeel te komen acht ik mij als burger beknot in de tijd en worden daarmee de belangen van mij, als indiener van een zienswijze, ernstig geschaad. Vanwege dit tijdsprobleem heb ik mij dan ook moeten beperken tot een zienswijze op het Ontwerp-Instemmingsbesluit en een zienswijze op het Ontwerpbesluit omgevingsvergunning diepboringen VE-5 en VE-6. Aan het eind van de zienswijze op het Ontwerp-Instemmingsbesluit treft u die laatstgenoemde zienswijze aan.

Hoogachtend,

Bijlage: Zienswijzen

”Veel verhalen die de samenleving nu bepalen zijn gebaseerd op misleiding waarmee polarisatie in de hand gewerkt wordt”¹

¹ NRC d.d. 11 mei 2019, Interview met de Britse schrijver Ian McEwan

Inleiding

Door de calamiteit van 20 april 2018 op de locatie WHC-2 (Tripscompagnie) was het voor Nedmag noodzakelijk het Winningsplan 2018 (hierna: Winningsplan) op te stellen. Bij die calamiteit, door Nedmag bagatelliserend aangeduid als 'incident', is een grote hoeveelheid pek en dieselolie uit het cavernecomplex weggelekt. Waar deze vervuilende diesel en dus voor de diepe ondergrond en het milieu zeer schadelijke mijnbouw-hulpstof zich thans bevindt, is volstrekt onduidelijk. Nedmag noch de toezichthouder, het Staatstoezicht op de Mijnen (hierna: SodM), hebben tot nu toe kunnen aangeven wat op termijn de gevolgen van deze lekkage zullen zijn. Een wel duidelijke consequentie van de calamiteit is niet alleen dat WHC-2 geabandonneerd en verlaten moet worden, maar dat ook de oudere putten op de locatie WHC-1 (Borgercompagnie) afgesloten moeten worden.

Deze WHC-1 locatie is begonnen in 1972 en zou volgens afspraken met en beloften gedaan aan de bewoners van het dorp door de toenmalige eigenaar Shell (Billiton) slechts 20 jaar in gebruik blijven. Inmiddels zijn we bijna 50 jaar verder en wordt op korte afstand van de bebouwing het landelijk en agrarisch gebied van Borgercompagnie volgens het Winningsplan tot zeker 2045 veranderd in een industrieel complex. In de hieronder volgende zienswijze wordt nader ingegaan op de aannames waarop Nedmag het Winningsplan heeft gebaseerd, op de daarop uitgebrachte adviezen en op het uiteindelijke Ontwerp-Instemmingsbesluit (hierna: Ontwerp) dat de Minister van EZK heeft uitgebracht. Het is overigens significant dat het Ontwerp (net als trouwens het Winningsplan) gekenmerkt wordt door een groot aantal woorden dat duidt op onzekerheid. Zo komt bijvoorbeeld het woord "waarschijnlijk" 11 keer voor in het Ontwerp, "mogelijk" 66 keer en "risico" 33 keer. Dan blijft er geen andere conclusie over dan dat er grote onzekerheid bestaat bij de adviseurs en bij de Minister over de veiligheid, in de breedste zin van het woord, van de zoutwinning door Nedmag voor de bewoners, hun woningen en het milieu. En het aspect van nut en noodzaak van de magnesiumzoutwinning bij Veendam blijft in het Ontwerp geheel buiten beschouwing. Naar dat noodzakelijk belang dient in een zo breed mogelijk kader onderzoek te worden gedaan vóórdat de Minister aan Nedmag toestemming geeft een begin te maken met het effectueren van het Winningsplan.

In de zienswijze op het Ontwerp en de daaraan ten grondslag liggende adviezen etc. worden de onderwerpen voorzover mogelijk behandeld in de volgorde waarin deze in het Ontwerp voorkomen:

- Gecoördineerde behandeling instemming winningsplan en omgevingsvergunningen
- Incident
- Bodemdaling
- Gestapelde mijnbouw
- Schade aan bebouwing
- Risico's en veiligheid
- Abandonnering
- Planmatig beheer en gebiedsproces
- Financiële waarborg
- Waterbeheersing
- Overige adviezen
- Opmerkingen betreffende Eindbeoordeling Ontwerp
- Slotopmerkingen

Zienswijze op Ontwerpbesluit omgevingsvergunning diepboringen VE-5 en VE-6 (WHC-1)

Gecoördineerde behandeling instemming winningsplan en omgevingsvergunningen

Op 11 juni 2020 publiceerde de Minister van EZK het Ontwerp-Instemmingsbesluit Winningsplan 2018 Nedmag (hierna: Ontwerp) met daarbij de gebruikelijke termijn van 6 weken voor inzage. Hoewel de gelijktijdige publicatie van het Ontwerp en de 2 omgevingsvergunningen zich niet verzet tegen artikel 3:21, lid b van de Awb, is het moment van publicatie weinig elegant te noemen. Immers, vanwege de naweeën van de regeringsmaatregelen in het kader van de corona crisis hebben belangenorganisaties en bewonersgroepen 3 van deze 6 weken geen fysieke bijeenkomsten voor overleg en informatie hebben mogen organiseren. En dat nog los van het feit dat voor het schrijven van een zienswijze studie gemaakt moet worden van documenten die voor de niet-ingewijden in de zoutmijnbouw niet eenvoudig te begrijpen of samen te vatten zijn.

Ons inziens had uitstel tot na de nu voor velen aangebroken vakantieperiode² eveneens recht gedaan aan het zorgvuldigheidsbeginsel. Maar ook het gelijkheidsbeginsel is in het geding, omdat het Ministerie aan gemeenten (zoals, bijvoorbeeld Midden-Groningen, Tynaarlo en Veendam) heeft toegestaan om nog tot de eerste week van september 2020 aanvullingen op hun zienswijze in te zenden. Op deze wijze wordt de burger in zijn rechten beperkt en geschaad. Dat gemeenten nog een extra 6 weken krijgen voor het aanvullen van hun zienswijze doet het rechtsgevoel geweld aan. In lijn met de inhoud van de drie documenten en de bijbehorende onderliggende stukken heeft de Minister van EZK gekozen voor een technocratische aanpak ten aanzien van het tijdstip van publicatie en is hij daarmee geheel voorbij gegaan aan wat de *"human factor"* genoemd kan worden. Kortom, het zou de Minister gesierd hebben als met publicatie van deze stukken tenminste gewacht zou zijn tot het moment dat bijeenkomsten voor informatie en overleg met omwonenden zonder beperkingen hadden kunnen plaatsvinden, dus gedurende de volledige termijn van 6 weken.

In navolging van de "gecoördineerde behandeling" van de instemming met het Winningsplan en de Omgevingsvergunningen heb ik ook voor deze wijze van indienen van mijn zienswijzen gekozen. Dat betekent dat naast een zienswijze op het Ontwerp ook aandacht wordt besteed aan het Ontwerpbesluit omgevingsvergunning diepboringen VE-5 en VE-6. In januari 2018 heb ik een zienswijze ingediend betreffende het Ontwerpbesluit omgevingsvergunning voor uitbreiding locatie WHC-1. Daar worden in het huidige document geen nadere opmerkingen aan toegevoegd.

Incident

Nedmag doet de lekkage op 20 april 2018 op het TR cluster af als een 'incident', maar gezien de tot nu toe ondergrondse milieuramp, kan beter worden gesproken van een 'calamiteit'. Er zijn immers miljoenen liters pek en dieselolie onvindbaar en dus niet-terugwinbaar. Ondanks het overduidelijke advies van één van zijn belangrijkste adviesorganen, SodM, om alle putten op het TR cluster, dus inclusief TR-9, af te laten en daaruit geen actieve winning toe te staan, geeft de Minister toch toestemming aan Nedmag om deze put in gebruik te houden voor actieve winning. Daarmee gaat de Minister ook in tegen het advies van de Tcbb, die aangeeft dat een nieuw incident niet is uitgesloten bij het waarnemen van versnelde bodemdaling. Het is dus opmerkelijk dat waar een minister doorgaans het advies van een adviesorgaan overneemt, in dit geval door de Minister voor een nadrukkelijk afwijkende handelwijze wordt gekozen. De vraag die zich hierbij voordoet is op welke gronden, anders dan economische en financiële en aannames, de Minister er voor kiest

² de zomervakantie begint in het noorden op 4 juli 2020

Nedmag toch deze put nog een groot aantal jaren te laten benutten. Daar komt bij dat ten aanzien van de zoekgeraakte vervuilde diesel de beheersmaatregelen volstrekt ongewis blijven. De Minister dient hieromtrent duidelijkheid te bieden.

Opmerkelijk is verder dat Nedmag enige tijd na na de calamiteit de indruk heeft gewekt dat de scheur in het dak van de caveau voor het grootste deel dicht zou zijn, een mening die ook (volgzaam?) door SodM wordt gedeeld. In het Ontwerp daarentegen geeft de Minister aan dat het lek nu dicht is. Voor deze opvatting laat de Minister elke onderbouwing achterwege. Dit verschil van mening vraagt derhalve om een duidelijke uitleg. Evenzeer is het van belang dat de Minister aangeeft hoe groot de scheur is (geweest) en met welk materiaal de scheur zich geheel heeft weten te sluiten. In het geval dat de Minister zijn mening herzielt, dan is van belang dat hij aangeeft hoeveel dieselolie en pek er nog steeds weg lekt uit de caveau.

Na de calamiteit heeft Nedmag met behulp van een drone getracht te onderzoeken of er sprake was van een doorbraak van de vervuilde diesel naar het oppervlak. Omdat die niet door de drone werden waargenomen, heeft Nedmag de conclusie getrokken dat er geen doorbraak was geweest. In een Panterra rapport waar Nedmag op kenmerkende wijze in de Referenties bij het Winningsplan niet naar verwijst, wordt die conclusie in twijfel getrokken. Ook dat vraagt om een verheldering van de kant van de Minister. Ten aanzien van de scheur stelt de Evaluatie oorzaak pekellekage³: "Het ontstaan van een scheur in het zoutdak (en daarboven) lijkt de meest voor de hand liggende aanname, om de drukverliezen te verklaren". Ook hier weer geen enkele zekerheid over wat er in de diepe ondergrond gebeurd is en nog gebeurt. In het Ontwerp gaat de Minister ook hier gemakshalve aan voorbij.

Bodemdaling

Een door Nedmag (en ook door adviseurs zoals SodM) frequent gebruikt argument bij het thema 'bodemdaling' is dat in Borgercompagnie en omstreken slechts sprake is van gelijkmatige bodemdaling. Die kwalificatie is onjuist en daarmee misleidend en lijkt voort te komen uit onvoldoende kennis van en inzicht in de processen die zich in de (diepe) ondergrond voltrekken. Waar SodM stelt in zijn advies⁴ dat 'de kennis van het gedrag van de ondergrond [is] verre van volledig' is het op zijn minst opmerkelijk te noemen dat de Minister, zonder op dit punt een minstens vergelijkbare kennis van zaken te hebben als die van zijn adviesorgaan, een afwijkende mening heeft, met potentieel langdurige en onomkeerbare consequenties.

De vraag die zich voordoet is of de bodemdaling inderdaad wel gelijkmatig verloopt dan wel is. Uit de onderliggende documenten bij het Winningsplan blijkt op geen enkele manier dat er onderzoek gedaan is naar de mogelijkheid van ongelijkmatige bodemdaling. Een dergelijk wetenschappelijk onderzoek dient uitgevoerd te worden voorafgaand aan een ministeriële instemming met de plannen van Nedmag. Bovendien zou dat onderzoek gedaan moeten worden door een van Nedmag geheel onafhankelijk instituut en zou de "startinformatie" gevalideerd moeten zijn door SodM en dus nadrukkelijk niet van gegevens die door Nedmag worden verstrekt. Teveel, zo niet alle onderzoek dat is verricht ten behoeve van het Winningsplan is tot nu toe namelijk gedaan door instituten die op enigerlei wijze aan Nedmag te relateren zijn, hetgeen het vertrouwen in de waardevrijheid van het onderzoek ernstig schaadt.

³ WEP, Evaluatie pekellekage in Nedmag pekelduster 20 april 2018, p. 6 d.d. 18 juli 2018

⁴ Ontwerp 6.1.2 Adviezen p.10 Advies SodM

Dat de Minister een bodemdaling van 1,1 m zoals die geprognoseerd wordt in het Ontwerp tolereert, is onacceptabel. Maar zelfs bij een uiteindelijk minder sterke daling van de bodem dienen er ernstige twijfels te bestaan over de opvatting dat er geen schade aan bebouwing en de omgeving wordt toegebracht. Wat wel duidelijk uit het Winningsplan en de bijbehorende referenties blijkt, is dat de auteurs hun werkstuk vanuit een eigen één-dimensionale invalshoek hebben geschreven. Met andere woorden, er worden geen verbanden gelegd met andere aspecten, er wordt geen totaal-visie gepresenteerd. Het Winningsplan valt in dat opzicht het best te omschrijven als een aaneenrijging van bij elkaar geplaatste en geredigeerde teksten uit de verschillende referenties. In zijn beoordeling van het Winningsplan en van de daarop gegeven adviezen laat ook de Minister een dergelijke 'overall' visie achterwege.

Een ander element van de bodemdalingsproblematiek betreft de contourlijnen, zoals die bijvoorbeeld in het rapport van Deltares⁵ voorkomen. Dat zijn voor een belangrijk deel haast perfecte cirkels, gemaakt op grond van theoretische berekeningen, die uitgaan van aannames. De relevante vraag daarbij is of het de juiste aannames zijn: dat wordt op geen enkele manier duidelijk gemaakt. Een bijkomende vraag betreft de rol van breuken boven het zout: uit welk (onafhankelijk van Nedmag verricht!) onderzoek blijkt wat de invloed is van de te verwachten forse bodemdaling op deze breuken?

Kortom, voordat instemming wordt verleend door de Minister dient hij eerst een op van Nedmag onafhankelijk onderzoek gebaseerde brede visie op de samenhangende processen in de (diepe) ondergrond te geven.

Gestapelde mijnbouw

In het gebied rond de Nedmag locaties in Borgercompagnie en Tripscompagnie vindt vanwege de nabije aanwezigheid van het Annerveen gasveld en het Groningen gasveld (gestapelde) bodemdaling plaats. Dat betekent dat door het verder "leegtrekken" van het Annerveenveld tot +/- 16 bar grote drukverschillen zijn ontstaan in de diepe ondergrond.

Later in de tijd is de gasdruk in Annerveenveld weer opgebouwd tijdens het zogenaamde 'veld uitwringen' via onder andere de locatie Westerdiep; een methode van gaswinning door verdrijving. Deze activiteiten hebben nieuwe aardbevingen c.q. afschuivingen gegenereerd rond de breuklijnen. Het is onduidelijk en dus onzeker wat zowel op de korte als de lange termijn de gevolgen hiervan zullen zijn op de magnesiumzoutwinning door Nedmag en vervolgens op de leefomgeving van de bewoners in Borgercompagnie en omstreken. Overigens, tot nu toe wordt vrijwel uitsluitend de term "gestapelde mijnbouw" gebezigd. Dat is een te beperkte weergave van waar het in wezen omgaat. Het Groningenveld en het Annerveenveld zijn met elkaar verweven en dat betekent dat tussen deze velden een wederzijdse invloed bestaat. Het Veendam zoutkussen (Veendam Pillow) dat daar boven ligt, en dus zeker het Zechstein 3b waar Nedmag uit de nieuw aan te leggen putten VE-5 en VE-6 voornemens is magnesiumzout te winnen, is afhankelijk van de bewegingen die plaats vinden in de onderliggende en aanpalende gasvelden.

⁵ Deltares oktober 2018, Invloed van bodemdaling door zoutwinning Nedmag op bebouwing en infrastructuur

De verwevenheid betreft de 'vervloeïingen' van (ontsnapte) injectievolumes, zoals pek en dieselolie, de uitstroom van aquifervolumes die, afhankelijk van de omgevingsdruk, in beweging komen naar een lager gelegen punt en de lekkages (bijv. waterstof en CO²) vanuit opslaglocaties (cavernes of velden) en in of langs het buizenstelsel. Dit zijn invloeden waarvan het niet denkbeeldig is dat ze de begrenzing van het Nedmag concessiegebied oncontroleerbaar overschrijden.

Uit geen enkel door of namens Nedmag en de adviseurs opgesteld document blijkt, dat er rekening is gehouden met deze potentiële invloeden van de aquifers en aquifer-verbindingen, breuklijnen/ 'breuklijnvlakken' die meerdere formatielagen verbinden en die in en rondom het Nedmag concessiegebied aanwezig zijn. Dat betekent dat om aan de zorgplicht te voldoen in elk geval nader onafhankelijk onderzoek naar de effecten van gestapelde en verweven mijnbouw moet worden gedaan, dat meer dan ééndimensionaal van opzet is dan de huidige beschikbare onderzoeksresultaten te zien geven.

In het advies van de Provincie Groningen⁶ wordt gesteld dat: "Nedmag moet ook de totale bodemdaling zichtbaar maken ten gevolge van alle invloeden op deze zogenaamde gestapelde bodemdaling ...". Dat advies wordt in feite onderschreven door de gemeenten Aa en Hunze en Tynaarlo. Ook hier geldt dat als de Minister zijn zorgplicht voor de bewoners serieus neemt, er voorafgaand aan instemming met de aanvraag van Nedmag een daartoe strekkend onderzoek uitgevoerd dient te worden.

Schade aan bebouwing

Met de hierboven aangehaalde nabije aanwezigheid van gas en de zoutwinning door Nedmag, in een gebied van gestapelde mijnbouw, is het opmerkelijk dat de Minister halsstarrig vasthoudt aan het niet van toepassing verklaren van het wettelijk bewijsvermoeden. Dat is des te opmerkelijker in het licht van uitspraken (zowel schriftelijk als mondeling) van Nedmag dat het bedrijf geen schade aan huizen etc veroorzaakt, maar dat Nedmag met enthousiasme wil participeren in en meewerken aan een schadefonds. Dat is een "dubbelhartig" standpunt van Nedmag: geen schade veroorzaken, maar wel bereid zijn mee te doen in een fonds. Dat laat ruimte voor twijfel over de daadwerkelijke deelname van Nedmag in een dergelijk fonds. Op welke wijze voorafgaand aan instemming met het Winningsplan garandeert de Minister dat deze ruimte voor twijfel tot nul is gereduceerd?

Verder refereert de Minister aan de conclusie van TU Delft⁷ waar het de schade aan bebouwing betreft: deze vallen voor Nedmag binnen de norm. Hierbij dringt zich de vraag op of het desbetreffend rapport is opgesteld door mijnbouwkundige experts dan wel door onderzoekers met een civiel-technische c.q. bouwkundige opleiding, dus met geen of onvoldoende kennis van het gedrag van de (diepe) ondergrond.

Een door Nedmag en ook anderen vaak gebruikt argument om de schade aan huizen te verklaren is het feit dat (veel van) de huizen op een veenlaag gebouwd zouden zijn en dat deze laag door oxidatie inklinkt. Die verklaring geeft blijk van volstrekt onvoldoende kennis van de situatie ter plaatse. Daarnaast heeft Nedmag noch zijn voorganger Shell/Billiton nooit een nulmeting verricht voorafgaand aan de zoutwinning. Met dit aspect wordt (uiteeraard) door Nedmag geen rekening gehouden in het Winningsplan en ook gaat de Minister in het Ontwerp geheel voorbij aan dit feit.

⁶ Advies Provincie Groningen p.10

⁷ Ontwerp p. 32

Het in 2013 verschenen 'Arcadis rapport', niets meer dan op aanwijzing van en influistering door Nedmag bij elkaar gevoegde passages van eerdere rapporten, waarin beschreven stond dat zoutwinning geen schade aan bebouwing kon veroorzaken, moest doorgaan voor het ultieme bewijs dat Nedmag niets kon en kan worden verweten. De werkelijkheid is een andere en ook op dit punt schiet het Ontwerp danig tekort.

Diesel en een alternatief

Zoals in de Inleiding aangegeven, zijn op 20 april 2018 tientallen miljoenen liters dieselolie en pekkel weggelekt, met tot nu toe naar een voor iedereen onbekende bestemming. Nedmag heeft deze milieuramp bagatelliserend afgedaan als een 'incident' en stelt zich verder passief op achter de verdedigingslinie die als Vlieland in de diepe ondergrond aanwezig is. Nedmag doet dit omdat er bij de mijnbouwer volgens het SodM een verre van volledige kennis van de ondergrond is. (Dit standpunt van SodM zou voor de Minister van EZK op zich al aanleiding moeten zijn zijn goedkeuring aan het Winningsplan te onthouden!). Op zoek naar een alternatieve hulpstof blijkt Nedmag Surdyne B140 als dakolie te willen gaan gebruiken. Dit aardolie-derivaat staat commercieel ook bekend als kerosine. Hierover meldt WEP⁸ in Referentie 4, in de oorspronkelijk Engelse versie op p. 6, bij het Winningsplan het volgende:

"However, as it is a petroleum derivative its measurability by neutron-density tools will be in the same order of magnitude as diesel. The safety data sheet denotes the potential of Surdyne B140 to biodegrade, it is unknown if under cavern conditions this could incur large HSE risks preventing its application. The price of Surdyne B140 varies with the oil price, a quotation from Chemfor January 2017 stated €0.64 per liter (approximately 2x price of diesel)."

Wanneer we de Nederlandse vertaling van deze passage (p.6) er naast leggen, dan lezen we:

"Hoewel de exacte chemische formule onbekend is, wordt verwacht dat de meetbaarheid vergelijkbaar is met die van diesel. Het veiligheidsvoorschrift van Surdyne B140 beschrijft dat het biologisch afbreekbaar is. De biologische afbreekbaarheid onder omstandigheden van de put en caverne is onbekend en daarom een aanzienlijk risico wat de toepassing als dekenvloeistof verhindert. De prijs van Surdyne B140 varieert met de olieprijs, een offerte van Chemfor van januari 2017 vermeldde €0.64/L (ongeveer 2 keer de prijs van diesel)."

Voor alle duidelijkheid vervolgt de Nederlandse versie van het WEP memo op p. 7:

"Om een geraffineerd aardolieproduct te kunnen gebruiken als alternatief voor diesel moet het langdurig worden getest op biologische afbreekbaarheid onder omstandigheden vergelijkbaar met de put en caverne."

De conclusie kan dan ook geen andere zijn dan dat vanwege de onvoorspelbaarheid van het gedrag ervan in de caverne en put, het gebruik van het aardolie-product Surdyne B140 als alternatief voor diesel niets anders betekent dan het ene kwaad voor het andere inwisselen. Ministeriële instemming betekent derhalve niets minder dan impliciete goedkeuring voor een volgend milieudelict. Daarnaast wordt uit de teksten van deze Referentie duidelijk dat het gebruik van Surdyne B140 langdurig getest moet worden (uiteraard door een van Nedmag onafhankelijke instelling!) op de biologische afbreekbaarheid. Zolang die test niet is uitgevoerd, dient de Minister aan Nedmag geen

⁸ WEP Memo Diesel blanket alternatives, 16 oktober 2017

toestemming te verlenen om op de locatie WHC-1 in Borgercompagnie boringen te (laten) verrichten voor de aanleg van de putten VE-5 en VE-6.

Abandonnering

Waar Nedmag in het Winningsplan schrijft dat "de cavernes [...] zoveel mogelijk worden afgelaten voorafgaand aan abandonnering", leidt dit tot de vraag naar de inhoud van een wettelijk voorgeschreven abandonneringsplan, waarin de mijnbouwer gedetailleerd aangeeft hoe deze abandonnering wordt vormgegeven en uitgevoerd wordt. Van een dergelijk plan wordt in het Ontwerp daar geen enkele concrete melding van gemaakt. Het is ons bekend dat in dit verband de termen "sluiten van putten" en "abandonneren" afwisselend gebruikt worden. Dat maakt het des te meer noodzakelijk dat een dergelijk plan door Nedmag voorafgaand aan instemming aan de Minister en SodM ter goedkeuring wordt aangeboden.

Overigens is het in dit verband opmerkelijk dat in het Ontwerp geen enkele verwijzing staat naar het KEM-17 rapport, opgesteld door een internationaal gezelschap van wetenschappers. In de Nederlandstalige samenvatting⁹ van dit rapport worden de volgende "overkoepelende conclusies" getrokken:

1. Met de huidige kennis is het niet mogelijk om te zeggen of een diepe caverne gaat lekken via zeer langzame permeatie, een gelokaliseerd lekpad of een scheur.
2. Kennis van de micro-, caverne- en zoutstructuur-schaal wordt nog niet genoeg geïntegreerd, terwijl processen op alle drie de schalen belangrijke invloed kunnen hebben op het lekmechanisme van een caverne.

In het Ontwerp wordt geheel voorbijgegaan aan de risico's die met en ondanks de huidige kennis van het gedrag van de diepe ondergrond bij instemming met de plannen van Nedmag genomen mogen worden.

Risico en veiligheid

Zoals al in de Inleiding aangegeven, komen in zowel het Winningsplan als het Ontwerp een aantal termen voor die op onzekerheden en risico's duiden¹⁰. In concreto gaat het hierbij om de onacceptabel forse bodemdaling, vervuiling van de (diepe) ondergrond door de oncontroleerbare en onbeheersbare lekkage van dieselolie c.q. kerosine (Surdyne B140), de waardedaling van woningen, het in elk geval niet in het Ontwerp genoemde laag-frequent geluid (die ook beschouwd kunnen worden als trillingen). Noch in het Winningsplan, noch in het Ontwerp wordt aangegeven dat er onderzoek is gedaan naar naar dit voor de gezondheid schadelijk fenomeen.

Het is zonder meer betreurenswaardig dat bij de beoordeling van het Winningsplan de Minister zich ten aanzien van de risico's en onzekerheden heeft laten leiden door de gekleurde en deels ongefundeerde informatie en modellen van Nedmag. Het is wrang te moeten constateren dat met de (volgens SodM) verre van volledige kennis van het gedrag van de ondergrond en dus van de risico's en de daarmee nauw samenhangende mate van veiligheid, de Minister toch van mening is dat de veiligheid voor de omwonenden (en de omgeving) voldoende gewaarborgd lijkt te zijn. Een stevige basis voor die overtuiging ontbreekt echter in het Ontwerp.

⁹ SodM, KEM-17 De risico's van cavernes op hoge druk afsluiten, Nederlandse samenvatting

¹⁰ Zie bijlage met lijst van "onzekerheidswoorden"

Planmatig gebruik en beheer

De minister stelt in 6.1.3 van het Ontwerp¹¹ dat het planmatig gebruik en beheer van de ondergrond plaats vindt. Tot dat oordeel is hij blijkens het Ontwerp gekomen op basis van informatie die hem door Nedmag is verstrekt. Dit is op zich een illustratief voorbeeld van het accepteren van het oordeel van een slager die het eigen vlees heeft gekeurd en in orde bevonden. Aan een inhoudelijke en gedetailleerde onderbouwing van dat oordeel lijkt de Minister niet te zijn toegekomen, hetgeen als een ernstige tekortkoming kan worden gekwalificeerd. Zo blijft het volstrekt onduidelijk uit welke aspecten c.q. onderdelen die planmatige aanpak dient te zijn opgebouwd, en tot welk plan dat uiteindelijk leidt. Evenmin is door de Minister helder gemaakt hoe Nedmag zich in dat planmatig gebruik en beheer dient op te stellen, en aan welke voorwaarden dat bedrijf dient te voldoen.

In hetzelfde hoofdstuk van het Ontwerp wordt het begrip 'gebiedsproces' geïntroduceerd, mede op voorspraak van SodM en de Mijnraad. Deze op zich interessante notie dient uitgewerkt te worden vóórdat aan Nedmag toestemming wordt gegeven de (voorbereidende) werkzaamheden op WHC-1 aan te vangen. Het is van belang dat alle aspecten en gevolgen van de magnesiumzoutwinning op transparante wijze en op basis van onderzoek uitgevoerd door instanties die geen aantoonbare binding hebben of hebben gehad met Nedmag in kaart gebracht zijn. Overigens is dit concept van 'gebiedsproces' in geen enkel artikel van de Mijnwet of het Mijnbouwbesluit terug te vinden, en dus is het in die zin een onverwacht element in het Ontwerp. De Minister dient aan te geven welke argumenten hij heeft om dit concept in dit kader zodanig aan de orde te stellen dat enerzijds Nedmag op WHC-1 zou kunnen beginnen en anderzijds genoemd proces gelijktijdig plaats vindt.

Financiële waarborg

In Artikel 11¹² schrijft de Minister voor dat Nedmag zorg dient te dragen voor een financiële waarborg in een van Nedmag juridisch en financieel losstaande constructie, die opgericht moet zijn vóór aanvang van de winning uit de nieuwe cavernes. Omdat Nedmag niet met zekerheid kan vaststellen dat de boring uitkomt op een plek waar voldoende magnesiumzout¹³ aanwezig is, zal er derhalve een nieuw boortraject moeten worden vastgesteld. Dat betekent dat er mogelijk opnieuw schade aan en in de ondergrond wordt aangebracht. Mede om die reden is het meer dan wenselijk dat er maximale financiële en juridische zekerheid veilig gesteld is en dient de constructie ten behoeve van de financiële waarborg derhalve ingesteld te zijn voordat de Minister instemt met het Winningsplan. Verder dient de Minister in het instemmingsbesluit aan te geven wat de exacte rol en positie van Nedmag in het opzetten en functioneren van deze "waarborg constructie" is.

¹¹ Ontwerp 6.1.3, p. 12

¹² Ontwerp pp. 46 en 47

¹³ Winningsplan p. 17

Waterbeheersing

Nedmag heeft stelselmatig aangevoerd dat het bedrijf geen schade veroorzaakt, ondanks de door de zoutwinning veroorzaakte bodemdaling. Echter, door het dalen van de bodem is het Waterschap Hunze en Aa's inmiddels tegen de grens van zijn mogelijkheden aangelopen. Met de uitbreidingsplannen (VE-5 t/m VE-8) wordt die grens, zoals in het advies van deze organisatie te lezen valt, overschreden. Bij dit alles dient men zich te realiseren dat het bij Nedmag gaat om een private onderneming (waarin EZK als verlener van een vergunning nota bene via de NOM een aandeelhoudersbelang heeft!). Dan is het op zijn zachtst gezegd stuitend te lezen in het Ontwerp dat de Minister van mening is dat het Waterschap zich "ontegenzeggelijk extra inspanningen"¹⁴ moet getroosten om een privaat bedrijf overeind te kunnen houden. Het is, ondanks alle daartoe strekkende onderzoeken en rapporten, vooralsnog onduidelijk of het Waterschap er in slaagt de waterpeilen voor de bewoners en voor de landbouw op een aanvaardbaar niveau te houden. Verder valt het op dat de Minister het advies van een direct bij de gevolgen van de zoutwinning betrokken adviseur, namelijk het Waterschap Hunze en Aa's, naast zich neerlegt. Dat blijkt uit de volgende formulering¹⁵: "De overige adviseurs zijn van oordeel dat het winningsplan volledig is en voldoende informatie [...] bevat om een instemmingsbesluit te nemen". De Minister geeft hier geen onderbouwing voor zijn opvatting dat, in vergelijking met de experts van het Waterschap¹⁶, die "overige adviseurs" met de benodigde kennis ten aanzien van waterbeheer geëquipeerd zijn. Hier lijkt eerder sprake te zijn van een getalsmatige constatering dan van een gefundeerd oordeel.

Overige adviezen

Opmerking vooraf:

Het Winningsplan van Nedmag vermeldt aan welke eisen zoals gesteld in de diverse artikelen in de Mijnbouwwet de gevraagde ministeriële instemming dient te voldoen. Die wet is voor de Minister het toetsingskader. Dat betekent dat adviezen die zien op zaken als een schadefonds, op communicatie, maatschappelijk draagvlak en werkgelegenheid niet van invloed (mogen) zijn op de ministeriële besluitvorming ten aanzien van instemming. Dat betekent eveneens dat het besluit per definitie gestoeld is op een uitsluitend juridische en technocratische basis en dat de "*human factor*" inhoudelijk geheel en al buiten beschouwing wordt gelaten. Een ogenblikkelijk gevolg daarvan is dat de bewoners van het gebied dat binnen de werkingssfeer van Nedmag valt, de facto op voorhand grotendeels buitenspel zijn gezet.

Het feit dat de Minister een beoordeling geeft over de adviespunten zoals opgenomen in 6.6.1 t/m 6.6.5 van het Ontwerp, is op zich interessant, maar deze beoordeling valt buiten het formeel juridische toetsingskader, te weten de Mijnbouwwet. In de beoordelingen worden subjectieve, en dus niet te toetsen, opvattingen en voornemens van de Minister weergegeven. Als voorbeeld daarvan moge het volgende dienen. In het TV programma 'De Hofbar'¹⁷ antwoordt de Minister, wanneer hem een vraag gesteld wordt over de uitbreiding van de zoutwinning bij Nedmag, als

¹⁴ Ontwerp p. 23

¹⁵ Ontwerp p. 23

¹⁶ Dat de directeur van Nedmag zitting heeft in het Algemeen Bestuur van Hunze en Aa's wordt door velen onethisch en verwerpelijk geacht

¹⁷ De Hofbar d.d. 30 juni 2020

volgt: "Als je stopt met de zoutwinning in Nederland, gooi je 800 mensen op straat, dat is niet alleen iets dat ik vervelend vind". Eerder in dat interview heeft de Minister gezegd dat er in de zoutwinning in Nederland 800 mensen werkzaam zijn. Voor alle duidelijkheid en correcte feitelijkheid: bij Nedmag zijn maximaal 150 mensen werkzaam. Het lijkt er sterk op dat hier sprake is van 'framing' en/of 'influencing'. In het Ontwerp¹⁸ daarentegen stelt de Minister in de paragraaf Beoordeling terecht dat de werkgelegenheid geen rol speelt in de besluitvorming. In hoeverre er nu sprake is van "self-influencing" blijft onduidelijk.

Opmerkingen betreffende Eindbeoordeling Ontwerp

In de paragraaf Planmatig beheer geeft de Minister aan dat: "er sprake [dient] te zijn van een efficiënte winning". Dat veronderstelt dat er een deugdelijk plan is voor het beheer van de (diepe) ondergrond. Wat dan opvallend ontbreekt in deze paragraaf is aan welke eisen "een efficiënte winning" dient te voldoen, welke toetsingscriteria worden gehanteerd en welke maatregelen ten behoeve van handhaving daarbij worden gehanteerd. Op basis van wat er zich bij Nedmag op 20 april 2020 heeft voorgedaan op de locatie WHC-2 boezemt de door de Minister gebruikte zinsnede geen enkel vertrouwen in. Bij dit alles dient de Minister een afweging te maken of Nedmag, gegeven het 'track record' van dit bedrijf, überhaupt wel in staat is om op een transparante en niet-misleidende manier betrokken te zijn bij een planmatig beheer. Dit roept overigens ook de vraag op of en in welke mate Nedmag geacht wordt een rol te spelen bij de invulling en uitvoering van het beheer.

Blijkens de paragraaf Bodemdaling stemt de Minister voorwaardelijk in met de aanleg van de cavernes VE-7 en VE-8. Bij deze voorwaarde schaart de Minister zich achter de aanname van Nedmag ten aanzien van de verwachte bodemdaling. Echter, bodemdaling is een niet te stoppen proces en dus is de genoemde voorwaarde onhoudbaar.

Het eveneens in deze paragraaf genoemde meet- en regelprotocol dient voorafgaand aan de werkzaamheden ten behoeve van de boringen en de ontwikkeling van de cavernes VE-5 en VE-6 door Nedmag ontwikkeld te zijn en door SodM gevalideerd te zijn voorafgaand aan de instemming.

Verder wordt hier de "financiële waarborg constructie" genoemd. In dat verband merk ik op dat hoofdstuk 6, "Kosten van de zoutwinning", van het Winningsplan aangeeft dat deze gegevens vertrouwelijk zijn. In het artikel¹⁹ van de Mijnbouwwet waar in dit hoofdstuk naar verwezen wordt, staat niets over de vertrouwelijkheid van dit soort gegevens. Denkend aan de ongetwijfeld negatieve financiële consequenties van de calamiteit van april 2018 is het des te meer van belang dat ook voor omwonenden en overige bewoners binnen het concessiegebied van Nedmag duidelijkheid bestaat over de actuele financiële situatie van het bedrijf. Verder wordt in dit hoofdstuk verwezen naar het Mijnbouwbesluit art. 24 lid 11. Dat artikel heeft betrekking op de winning van koolwaterstoffen. De relevantie hiervan voor het Winningsplan van Nedmag (magnesiumzoutwinning) wordt niet duidelijk gemaakt.

In de paragraaf Bodemtrillingen valt te lezen dat: "Trillingen die zijn voorgekomen in naburige gasvelden hebben geen directe invloed gehad op de zoutcavernes in de nabijheid van bevingen"²⁰.

¹⁸ Ontwerp p. 43

¹⁹ Mijnbouwwet art. 35, lid 1e

²⁰ Ontwerp p. 44

Het is onduidelijk of SodM en Tebb de indirecte invloed hebben onderzocht, en zo ja, tot welke conclusies dergelijk onderzoek heeft geleid.

In de opmerkelijk summiere paragraaf (1 volzin...!) Natuur en milieu²¹ gaat de Minister in het geheel niet in op de door de zoutwinning continu veranderende grondwaterstand. Uit het Winningsplan noch uit het Ontwerp blijkt enige zorg ten aanzien van flora en fauna, laat staan de 'human factor' enige rol van betekenis speelt. Hieruit blijkt overduidelijk dat in zijn afweging de Minister een groter gewicht toekent aan het economisch belang van een private onderneming dan aan het belang (gezondheid, veiligheid niet alleen in louter technisch opzicht, maar vooral in niet-technisch opzicht) van de omwonenden

Slotopmerkingen

1. In de weken sinds de publicatie van het Ontwerp zijn er in de media op verschillende manieren aandacht besteed aan de uitbreidingsplannen van Nedmag. Zo verscheen een artikel van Follow the Money²², waarin de directeur van Nedmag aangeeft dat het bedrijf het slim gespeeld heeft. Die woordkeus zegt iets over het ethisch niveau en het moreel kompas van deze functionaris.
2. Na de calamiteit van april 2018 heeft Nedmag zich op opvallende wijze en schaamteloos gestort op de sponsoring van allerlei organisaties in Veendam en omstreken. Het is moeilijk te geloven dat die plotselinge financiële vrijgevigheid niet in verband kan worden gebracht met het "kopen" van goodwill, terwijl aan de andere kant stelselmatig en op arrogante wijze ontkend wordt dat door het bedrijf schade aan huizen wordt toegebracht.
3. De belangen van Nedmag als private onderneming, met een buitenlandse groot-aandeelhouder (het familie-bedrijf Lhoist²³), die in een kwetsbaar gebied als de Veenkoloniën grote schade aanricht in de (diepe) ondergrond voor een product dat niet van nationaal belang is, dienen ondergeschikt te zijn aan de belangen van de omwonenden van die onderneming. Deze zoutmijnroofbouw, die voornamelijk in het belang is van genoemd familiebedrijf Lhoist, zou op voldoende reden moeten zijn voor de Minister om geen instemming te verlenen aan Nedmag om zijn activiteiten ongebreideld voort te zetten.
4. Tijdens de door EZK georganiseerde informatie-bijeenkomst op 30 juni 2020 in Veendam²⁴ werd bij in elk geval 2 sessies door de aanwezigen onmiskenbaar duidelijk gemaakt dat er weinig of geen begrip is voor de uitbreiding van de zoutwinning door Nedmag en dat de Minister derhalve geen instemming dient te verlenen aan de voorgenomen activiteiten van Nedmag.
5. Artikel 43 lid 1 van de Mijnbouwwet luidt: "Rondom een mijnbouwinstallatie geldt een veiligheidszone van 500 meter". Er vanuit gaand dat de locatie WHC-1 omschreven kan worden als mijnbouwinstallatie, maakt de Minister in het licht van dit artikel in het Ontwerp niet duidelijk op welke wijze de huizen van omwonenden binnen die zone van 500 meter

²¹ Ontwerp p. 45

²² Follow the Money d.d. 19 juni 2020

²³ Lhoist Group B-1342 Limelette, België

²⁴ CultuurCentrum van Beresteyn Veendam, 30 juni 2020

specifieke aandacht behoeven. Gegeven de opstelling van Nedmag jegens de omwonenden blijft ook dit aspect en de reikwijdte van artikel 43 lid I uit de Mijnbouwwet (uiteeraard) onbelicht in het Winningsplan.

6. De modellen en berekeningen die Nedmag heeft uitgevoerd c.q. laten uitvoeren zijn gebaseerd op aannames die geen recht doen aan de werkelijkheid en geven daardoor een misleidend en onbetrouwbaar beeld van de situatie die door Nedmag is gecreëerd. De Minister dient op grond daarvan zijn instemming met de uitbreidingsplannen te onthouden en eerst een geheel van Nedmag onafhankelijk onderzoek te laten uitvoeren naar de betrouwbaarheid van de aannames en de daaraan ten grondslag liggende gegevens.
7. Nedmag dient op korte termijn onder streng toezicht van SodM draaiboeken op te stellen ten behoeve van de afbouw van alle mijnbouwactiviteiten.
8. Op grond van zowel artikel 33 als artikel 34 van de Mijnbouwwet dient de Minister instemming met het Winningsplan te onthouden.
9. De Mijnraad geeft in zijn advies²⁵ aan: "Er bestaan aanzienlijke onzekerheden, dikte en helling van de nieuw te winnen zoutlaag". Dit betekent niets anders dat de Minister toestaat dat met het boren van nieuwe putten en vervolgens de (verhoopte) winning van magnesiumzout op WHC-1 die locatie een 'proeftuin' wordt. Dat roept in elk geval nogmaals de vraag op of de met die winning onvermijdelijk samenhangende bodemdaling zich nog wel goed verhoudt tot een goed gebruik van het gebied.
10. In de afgelopen jaren heeft de Minister keer op keer Nedmag de ruimte gegeven zijn eigen activiteiten te beoordelen en valideren. Ook nu staat de Minister, blijkens het gestelde onder 6.2.3.2 van het Ontwerp²⁶ Nedmag toe "als mijnbouwer het eigen zout te keuren": "Nedmag moet met de verkregen gegevens uit de eerste twee cavernes het geomechanisch toetsen en eventueel [*sic!*] opnieuw valideren..." waar het gaat om het gebleken onbeheersbare proces van de bodemdaling. Met die vrijblijvende opstelling schiet de Minister tekort waar het zijn zorgplicht richting de bewoners van Borgercompagnie en omstreken betreft.
11. Heeft de Minister inzicht in het gedrag van de breuken boven de zoutlaag? Deze breuken kunnen verschuiven en de vraag is dan op welke onderzoek dat inzicht is gebaseerd. Indien nog geen onderzoek naar dit aspect is gedaan, dan lijkt er alle aanleiding om dit alsnog door een van Nedmag onafhankelijke instelling te laten onderzoeken.
12. In een Nieuwsbericht²⁷ van SodM naar aanleiding van het KEM-17 rapport, dat op verzoek van SodM is opgesteld door internationale, onafhankelijke wetenschappers/onderzoekers valt het volgende te lezen: "De wetenschappers concluderen dat het met de huidige kennis niet mogelijk is om te zeggen of de pekkel uit een diepe caveerne (ruwweg dieper dan 1 km) verdwijnt via zeer langzame permeatie, een lekpad of een scheur. Bij ondiepere cavernes kan waarschijnlijk wel een veilige balans zijn tussen op druk komen van de pekkel en gecontroleerd, langzaam opgenomen worden in die diepe ondergrond via permeatie. Voor dit onderzoek is niet alleen gekeken naar het gedrag van individuele zoutcavernes, maar ook wat er op microschaal

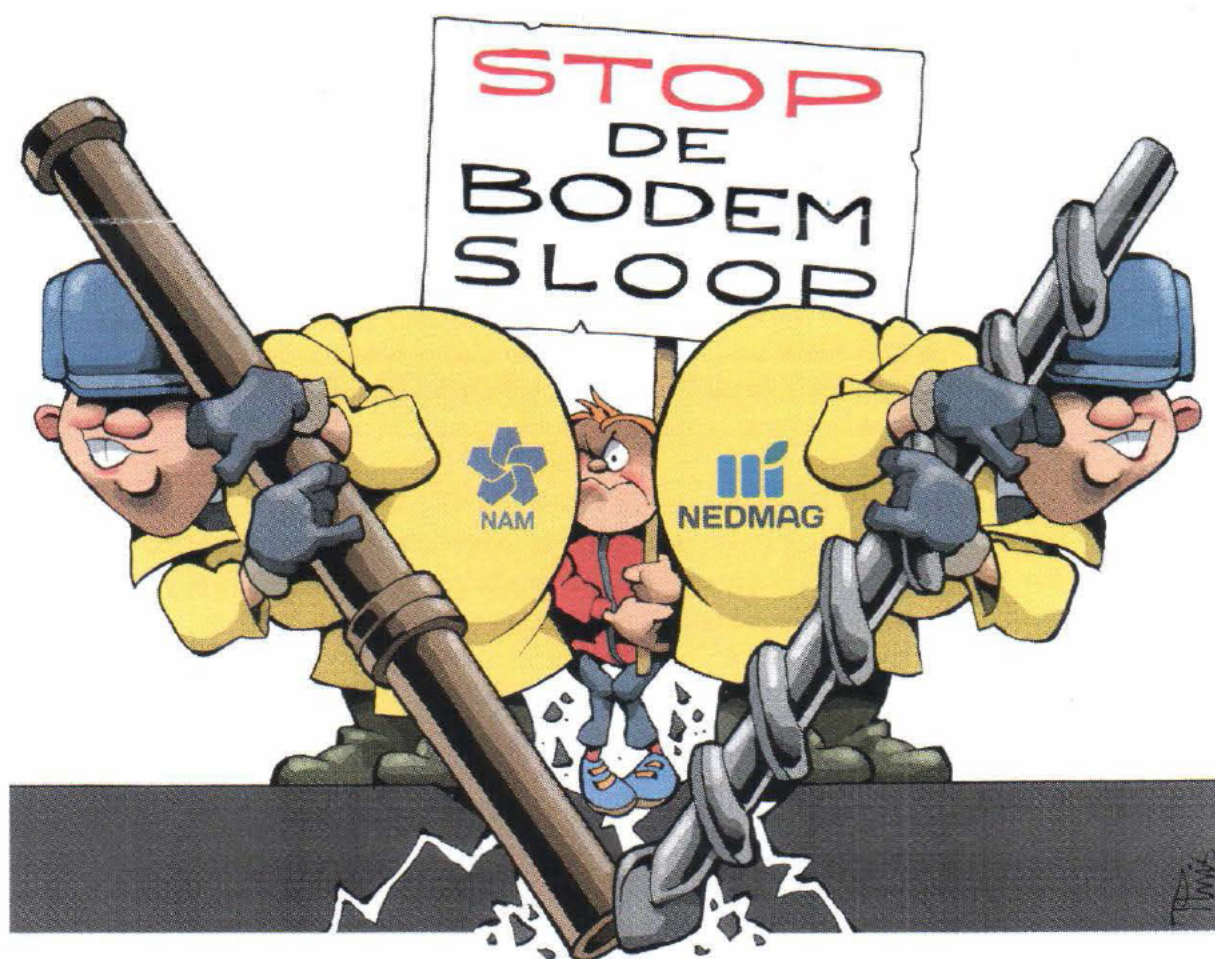
²⁵ Ontwerp p. 21 Advies Mijnraad

²⁶ Ontwerp, p. 24, Vier nieuwe putten...

²⁷ Nieuwsbericht SodM d.d. 11 februari 2020

met het zout zelf gebeurt en op kilometerschaal wat er in de gehele zoutstructuur plaatsvindt. Op alle drie de schalen vinden namelijk processen plaats die relevant zijn voor de lange termijn verspreiding van de pekkel in de diepe ondergrond. Bij een aantal processen is echter nog veel onduidelijk, bijvoorbeeld: hoe beïnvloedt de korrelgrootte en samenstelling van het zout het kruipgedrag en mogelijke doorlaatbaarheid? Of: hoe varieert de gesteentespanning in de gehele zoutstructuur? De wetenschappers raden aan om de kennis op de gebieden met veel onzekerheid te verbeteren en ook de processen op de verschillende schalen te integreren". Uit dit bericht blijkt overduidelijk dat de huidige stand van kennis en wetenschap betreffende de processen in de (diepe) ondergrond nog onvoldoende zijn. Dat gegeven dient voor de Minister voldoende aanleiding te zijn zijn instemming aan het Winningsplan te onthouden.

Kortom, Minister:

Bijlage

Aantal "onzekerheidswoorden" in Winningsplan Nedmag, versie d.d. 28 november 2019:

(on)waarschijnlijk	6 x
mogelijk	36 x
risico	50 x
verwacht(ing)	24 x

Aantal "onzekerheidswoorden" in Ontwerp d.d. 10 juni 2020:

(on)waarschijnlijk	11 x
mogelijk	66 x
risico	33 x
verwacht(ing)	57 x

Zienswijze Omgevingsvergunning diepboringen VE-5 en VE-6 op de locatie WHC-1

Eén van de meest "in het oor" lopende aspecten van boringen is het daarmee gepaard gaande geluid, om niet te spreken van lawaai. In het rapport van Noorman²⁸ wordt aangegeven dat er "geen specifieke eis geldt invallend op de gevel van geluidsgevoelige gebouwen", terwijl het rapport nadrukkelijk aangeeft dat er zich "binnen 300 m van het hart van de boorinstallatie een aantal geluidsgevoelige gebouwen bevinden." Genoemd rapport stelt verder dat "...in hoeverre inpandig voldaan wordt aan de grenswaarden [...] afhankelijk is van de geluidswering van de betreffende woning...". Voordat de Minister de diepboringen vergund, dient nader onderzoek te worden uitgevoerd naar de "geluidsdichtheid" van de woningen die zich in de nabijheid van de boorlocatie bevinden. Daarbij moet in elk geval rekening worden gehouden met het feit dat de meeste woningen rond WHC-1 veelal meer dan 100 jaar oud zijn en dus qua "geluidswering" andere eigenschappen hebben en derhalve een ander "geluidsprofiel" hebben dan waarmee in het Noorman rapport is gewerkt.

Gegeven het feit dat ik als bewoner van een nu 117 jaar oud huis dat recht tegenover locatie WHC-1 staat en dat ik derhalve ervaring heb met de geluidsoverlast die veroorzaakt wordt door de booractiviteiten (en 'work-over' werkzaamheden) ten behoeve van Nedmag (en ooit door Shell/ Billiton), acht ik het "Noorman rapport" een volstrekt onvoldoende garantie voor het voorkomen c.q. het beheersen van de geluidsoverlast die de boringen zullen veroorzaken. Zoals reeds aangeduid in mijn zienswijze op het Ontwerp²⁹, kan Nedmag niet bogen op een reputatie van "goede buur".

In de toelichting³⁰ van Nedmag op de "booraanvraag" worden specifiek een aantal gebouwen genoemd, met de huisnummers 156 t/m 144. Deze huizen staan binnen een straal van 300 meter, gerekend vanaf de locatie WHC-1. Het is onduidelijk waarom de huisnummers 162 en 162A niet in dit overzicht zijn opgenomen.

Ten aanzien van de lichtemissies stelt de Minister dat Nedmag voldoende heeft aangetoond dat er minimale hinder voor de omwonenden zal zijn. Ook hier laat de Minister zich leiden door dat wat door de mijnbouwer wordt aangedragen als aanname en niet getoetste gegevens. In de desbetreffende passage ontbreekt, zoals op meerdere plaatsen in het Ontwerpbesluit elke aanduiding betreffende handhaving en toetsing *in situ*.

Slotopmerking

De door Nedmag gewenste boringen gaan in andere richtingen dan waarin eerder geboord is, zonder garantie op succes ('*dead well*'), en kunnen dus qua werkzaamheden niet vergeleken worden met die eerder uitgevoerde boringen. In hoeverre deze nieuwe boringen door breuklijnen zullen gaan met alle daaraan verbonden risico's van dien, wordt door de Minister geheel buiten beschouwing gelaten. Zoals ook in mijn zienswijze op het Ontwerp-Instemmingsbesluit is betoogd, bestaat er bij Nedmag onvoldoende kennis van het gedrag van de (diepe) ondergrond. Dat zou voor de Minister meer dan voldoende reden moeten zijn om definitieve instemming met aan het besluit te onthouden.

²⁸ Noorman Rapport 21810019.R01 Akoestisch onderzoek 30 januari 2018, pp. 17 en 18

²⁹ Zienswijze op Ontwerp, p. 11, in opmerkingen over Planmatig beheer

³⁰ Toelichting p. 10

Aan het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
 Inspraakpunt Nedmag
 Postbus 142
 2270 AC Voorburg

22 JUL 2020

Onderwerp: Zienswijze betreffende de ontwerpbesluiten voor instemming met het gewijzigd winningsplan 2018 Nedmag en de bijbehorende omgevingsvergunningen.

Veendam, 19 juli 2020

Geachte heer Wiebes,

N.a.v. de ontwerpbeschikking van 11 juni 2020 op het winningsplan Nedmag maak ik graag gebruik van het recht om u hierbij mijn zienswijze te doen toekomen inzake:

- Het Ontwerp-Instemmingsbesluit Winningsplan 2018 Nedmag
- Het Ontwerpbesluit omgevingsvergunning voor de uitbreiding en renovatie van de locatie WHC-1.
- Het Ontwerpbesluit omgevingsvergunning uitvoeren diepboringen VE-5 en VE-6 op de locatie WHC-1

Met klem wil ik u hierbij op de hoogte stellen van het feit tegen een verdere uitbreiding van de zoutwinning door Nedmag te zijn. De gemeente Veendam bevindt zich in een gebied waarin inmiddels sprake is van gestapelde mijnbouw. De maatschappelijke "impact" als gevolg van de vele ontstane vormen van schade zijn dusdanig groot dat een verdere doorgang van de zoutwinning zeer ongewenst is.

Mijn zienswijze omvat de volgende punten:

- Procedurele opmerkingen
- Risico's en veiligheid (Onzekerheden over de gevolgen van de magnesiumzoutmijnbouw)
- Gestapelde mijnbouw
- Bewijsvermoeden (schade aan gebouwen)
- Verlangen grondwater meetnet
- Mens en milieu (gebruik diesel, minerale olie)
- Negeren advies Sodm TR-9
- Resumé

Procedurele opmerkingen

Als eerste deel ik hierbij mijn ongenoegen inzake de periode van de ter inzagelegging voor de drie vergunningen. Deze periode is veel te kort en zeer ongelukkig gepland net juist voor de aanstaande zomervakanties. Waar normaliter 3x6 weken ter beschikking zouden hebben gestaan voor inzage en bestudering van de stukken, is die periode ingekort tot 1x6 weken. Gezien de grote hoeveelheid informatie die ik tot mij heb moeten nemen om tot een afgewogen oordeel te komen acht ik mij als burger beknot in de tijd en worden daarmee de belangen van mij, als indiener van een zienswijze, ernstig geschaad. Wij constateren dat inwoners van het zoutwinningsgebied onvoldoende zijn geconsulteerd en geïnformeerd over de plannen van Nedmag zowel door Nedmag als door EZK. De communicatie is veruit onvoldoende.

Risico's en veiligheid (Onzekerheden over de gevolgen van de magnesiumzoutmijnbouw)

De zoutwinning door Nedmag brengt veel risico's met zich mee. Onder andere de volgende risico's zijn te benoemen: bodemdaling, milieuvervuiling door pek en diesellekkage, aardbevingen, waardedaling van woningen, gezondheidsrisico's door geluidsoverlast, angst en ongerustheid. De calamiteit in april 2018 waarbij ongecontroleerd grote hoeveelheden zout en

dieselolie is weggelekt via een breuk in het zoutdak naar bovengelegen lagen werd tot dat moment onmogelijk geacht door de 'experts' van Nedmag en het Sodm. Het bewijs dat wetenschappelijke inzichten in de gedraging van de ondergrond onvoldoende zijn. Met als gevolg dat het aflaten van de cavernes een veel grote en snellere bodemdaling veroorzaakt (onafwendbaar tot 80cm, mogelijk tot 110cm). Onomkeerbaar! Daarnaast is er onzekerheid over de mogelijke mitigatie van het zwaar milieuvervuilende diesel-olie. Het huidige winningsplan was gebaseerd op onjuiste informatie en theoretische modellen. Nedmag geeft aan door de calamiteit 'voortschrijdend inzicht' te hebben verkregen en kan de calamiteit achteraf verklaren. In het voorliggende winningsplan wordt rekening gehouden met deze nieuwe inzichten. De minister zou géén vergunning voor nieuwe winning moeten afgeven aangezien bewezen is dat de wetenschappelijk modellen en kennis onvoldoende zijn gebleken en nu tot stand komen middels 'trial en error'. Dit wel toestaan getuigd van onvoldoende rentmeesterschap.

Gestapelde mijnbouw

Het gebied waarin Nedmag opereert ondervindt niet alleen de negatieve gevolgen van de magnesiumzoutwinning. In de directe nabijheid bevinden zich drie gasvelden en op iets grotere afstand wordt gas opgeslagen in zoutcavernes en bevinden zich drie waterwingebieden. De schades en risico's veroorzaakt door gestapelde mijnbouw zijn enorm en nog door niemand volledig te overzien. De gevolgen van gestapelde mijnbouw worden in het winningsplan genegeerd. Ook in het advies van SodM ontbreekt het onderwerp gestapelde mijnbouw vrijwel volledig. Dit is zeer vreemd, omdat er in april 2019 nog een motie in de Tweede Kamer is aangenomen waarin is gesteld dat er slechts een besluit over een nieuw winningsplan voor Nedmag genomen kan worden, nadat eerst de effecten van gestapelde mijnbouw in de regio onderzocht zijn. Dit onderzoek heeft nog niet plaatsgevonden

Bewijsvermoeden (schade aan gebouwen)

Het is voor omwonenden ondoenlijk om aan te tonen welke mijnbouwer welke schade veroorzaakt heeft, en in welke mate. De minister stelt dat met het instellen van de Commissie Mijnbouwschade per 1 juli 2020 de ongelijkheid tussen burger en mijnbouwonderneming wordt verminderd. Het is onduidelijk hoe dit wordt geregeld. Het lijkt er op dat de bewoners blij gemaakt worden met iets waar ze niets aan hebben. De adviezen van SodM, Tcbb en de gemeenten Aa en Hunze, Midden-Groningen, Tynaarlo en de provincie Groningen om het bewijsvermoeden toe te passen heeft de Minister om onduidelijke redenen naast zich neer gelegd. Net als bij de gaswinning uit het Groningenveld zou ook ten aanzien van zoutwinning het bewijsvermoeden met terugwerkende kracht toegepast moeten worden. Inwoners van het bodemdalingsgebied veroorzaakt door zoutwinning zien schade aan hun woningen gebouwen niet vergoed aangezien volgens de huidige wetenschappelijke inzichten en theoretische modellen géén schade zouden kunnen veroorzaken. Schaden worden daarom ook niet vergoed. Dit betreft een cirkel-redenering die voor betrokken burgers niet te doorbreken is. Verwachting is dat de Commissie Mijnbouwschade daarin niet anders zal handelen. Daardoor blijven inwoners met forse schadeposten geconfronteerd. Wel de lasten en géén enkele zekerheid tot schadevergoeding. Geen comfort zoals een schadeverzekering: Het is alsof iemand tegen je auto aanrijdt, schade veroorzaakt en aangeeft niet verantwoordelijk te zijn en géén schade te gaan vergoeden, want in theorie zou er geen botsing kunnen plaatsvinden. Het zou ook best kunnen zijn dat iemand anders al tegen de auto heeft aangereden (gaswinning). Voorgaande ondermijnt de tot nu toch zeer smalle aanwezige draagvlak voor mijnbouwactiviteiten. Daarnaast heeft dit gegeven effect op de waarde(ontwikkeling) van opstallen in het effectgebied waarvoor géén compensatie is geregeld.

Verlangen grondwater meetnet

In een second opinion op het ontginningsplan Nedmag 2001 geeft prof. dhr. Ir. Verruijt aan dat verandering in de relatieve grondwaterstand de belangrijkste oorzaak is van mogelijke schade aan gebouwen en percelen. De grondwaterstanden dienen de bodemdaling nauwgezet te volgen. Pas in 2016 is een peilbesluit genomen en zijn er peil-aanpassingen verricht. Middels een theoretisch grondwatermodel (MIPWA) is berekend wat het effect is van de peilwijziging op de grondwaterstand. Het waterschap beïnvloedt via het oppervlaktewaterpeil het grondwaterpeil rond

bebouwing van perceeleigenaren met als gevolg, indien dit niet correct gebeurt, dat er kans is op schade aan bebouwing. Het peilbesluit omvat de wijze van inrichting en de nodige compenserende maatregelen maar ontbeert feitelijke monitoring, verifieerbare resultaten in de praktijk. De afgelopen twintig jaar is er niet correct gepeild en is er wel schade ontstaan aan bebouwing. Nimmer is objectief gemaakt of de theorie (peilwijziging / effect grondwaterstand berekend middels een grondwatermodel) ook in de praktijk behaald wordt. Dit kan bereikt worden middels een representatief grondwater meetnetwerk in het bodemdalingsgebied van Nedmag op te richten. Ik verzoek EZK om zorg te dragen dat er een representatief netwerk van freatische peilbuizen in het bodemdalingsgebied van Nedmag wordt gerealiseerd. Voorzien van realtime dataloggers waarmee automatisch de (grond)waterstanden worden geregistreerd, publicatie realtime openbaar toegankelijk via een speciaal hiervoor ingerichte website en een jaarlijkse analyse en publicatie van de resultaten met daarbij de focus op afwijkingen (waarden onder GLG).

Tot op heden is het niet objectief aan te tonen dat wijzigingen in de grondwaterstanden correct zijn doorgevoerd dan wel wat de effecten in de jaren zijn geweest op de grondwaterstanden en daarmee op de funderingen van opstellen. "Meten is weten!", roepen de technici altijd, maar het omgekeerde geldt ook: "Niet meten is niet weten!". Het lijkt er sterk op dat dit laatste ten voordeel valt voor de mijnbouwonderneming en het waterschap. Inwoners in het effectgebied is daarmee de wind uit de zeilen genomen. Een gang naar de rechter is voor de burger tot op heden ook niet opportuun om dezelfde redenen, het ontbreken van concrete meetgegevens en niet kunnen beschikken over relevante, 'gezaghebbende' informatie.

Mens en milieu (gebruik diesel, minerale olie)

Bij de zoutwinning wordt diesel als hulpstof gebruikt. Diesel is een aardolieproduct dat slecht afbreekbaar is en een groot gevaar vormt voor mens en milieu. Van de in het verleden door Nedmag gebruikte diesel is 45 miljoen liter in de bestaande cavernes achtergebleven. Door de uitgestrektheid van de aaneengesloten cavernes is niet bekend waar deze diesel zich bevindt. Nedmag is bij wet verplicht alle gebruikte diesel terug te winnen. De Minister treedt hiertegen niet op en daardoor wordt een enorm risico genomen. In het winningsplan worden de gevaren van diesel in de ondergrond onderschat. Ook de Minister bagatelliseert in het concept-instemmingsbesluit de gevaren van de achtergebleven diesel. Tijdens het ontstaan van een scheur in het dak van het TR cluster is een grote hoeveelheid pekwater en diesel gelekt naar bovenliggende grondlagen. Niet uitgesloten moet worden dat deze scheur verder naar boven is doorgedrongen dan door Nedmag wordt beweerd en dat pekwater en diesel op termijn het diepe grondwater zullen bereiken. Nedmag heeft aangegeven een ander olieproduct (Surdyn B140) te willen gebruiken. Dit is vergelijkbaar met diesel, kent een iets lagere toxiciteit maar brengt meer VGM risico's met zich mee. De biologische afbreekbaarheid onder omstandigheden van de put en caveerne is onbekend en daarom een aanzienlijk risico wat de toepassing als dekenvloeistof verhindert. De nieuwe cavernes (VE-5 en VE-6) zullen waarschijnlijk weer met diesel ontwikkeld worden aangezien deze optie niet wordt uitgesloten. Nedmag introduceert een nieuwe manier om de cavernes te ontwikkelen waarmee het gebruik van 'dakolie' naar verwachting met 90% kan worden gereduceerd. Hier is duidelijk sprake van een 'trial and error' methode. Gebruik van milieu gevaarlijke stoffen, zoals diesel, benodigd bij nieuw te ontwikkelen cavernes zouden expliciet niet moeten worden toegestaan. Alternatieven dienen minstens zo veilig te zijn en aanzienlijk minder toxisch zodat er geen gevaar kan ontstaan bij calamiteiten.

Negeren advies Sodm inzake TR-9

Put TR-9 staat op enige afstand van het TR-cluster en is er (nog) niet mee verbonden. SodM heeft geadviseerd om niet in te stemmen met actieve zoutwinning uit put TR-9 om het risico op aangroeien aan het TR-cluster te minimaliseren. Ik betreur het zeer dat u dit deskundig advies van de toezichthouder niet overneemt en daarmee bewust het risico neemt dat de calamiteit zich opnieuw zal voordoen. Het lijkt er ook op dat u deze keuze maakt ten gunste van bedrijfseconomische belangen van Nedmag. Dit mag nimmer een motief zijn, veiligheid voorop. Ik vraag u dringend uw standpunt te herzien!

Resumé:

Ik u aangeef tegen een verdere uitbreiding van de zoutwinning door Nedmag te zijn. De procedure onvoldoende laagdrempelig kenbaar is gemaakt aan de inwoners van het effectgebied. Er onvoldoende aandacht is voor de effecten van de gestapelde mijnbouw in dit specifieke effectgebied. Schade niet wordt erkend en dat er (helaas) géén vertrouwen is dat dat een eenvoudige en goede schadeafwikkeling wordt georganiseerd. Compensatie voor waardevermindering van opstallen niet is georganiseerd. Inwoners van het effectgebied het gevoel hebben enkel de lasten dragen. Omkering van bewijslast niet is geregeld (bewijsvermoeden), doch dit wel zou moeten. Grondwaterstanden niet zijn geregistreerd en zodoende niet verifieerbaar is of dit een mogelijk schade-oorzaak kan zijn (ontbreken grondwatermeetnetwerk). Gebruik van milieu gevaarlijke en toxische stoffen als diesel niet zouden moeten worden toegestaan. De minister het advies van Sodm dient op te volgen om niet actief door te winnen uit put TR-9.

Hoogachtend, namens ondergetekenden:

122 van 309

Per aangetekende en gewone post

Aan het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
 Inspraakpunt Nedmag
 Postbus 142
 2270 AC VOORBURG

Sylviuslaan 3
 9728 NS GRONINGEN

22 JUL 2020

Postbus 48
 9950 AA WINSUM

T 085 - 130 24 30
 F 0595 - 854 569

Per fax vooruit: 070 - 378 6100

degoede@degoedebestuursrecht.nl
 www.degoedebestuursrecht.nl

Groningen, 20 juli 2020

Inzake: Stichting Stop Zoutwinning e.a./Nedmag

Betreft: Begeleidend schrijven zienswijze ontwerp-instemmingsbesluit en ontwerpbesluiten

Uw ref.: ...

ZIENSWIJZE ONTWERP-INSTEMMINGSBESLUITEN

Excellentie,

Op 10 juni 2020 heeft u uw voorgenomen ontwerpbesluit voor instemming met het gewijzigd winningsplan 2018 Nedmag bekendgemaakt, alsmede uw voorgenomen ontwerpbesluiten voor de aangevraagde omgevingsvergunningen (met de kenmerken OLO 3000245 en OLO 3554325) voor de locaties Well Head Centre-1 en Well Head Centre-2 van de inrichting, die de besloten vennootschap Nedmag B.V. bij u heeft ingediend en aangevraagd. U heeft de ontwerp-(instemmings)besluiten ter inzage gelegd vanaf 11 juni 2020 tot 24 juli 2020, gedurende welke periode het mogelijk is daarop een zienswijze in te brengen.

Partijen

Hierdoor dienen de navolgende partijen, namens wie ik als advocaat-gemachtigde optreed, een zienswijze in:

- de stichting *Stichting Stop Zoutwinning*, statutair gevestigd te Zuidlaarderveen;
- de *Bewonersgroep Borgercompagnie*, gevestigd te Borgercompagnie;

- de vereniging *Vereniging van schadelijders van de bodembeweging door gaswinning in Groningen* (de Groninger Bodem Beweging), statutair gevestigd te Loppersum;
- de vereniging *Vereniging Plaatselijk Belang Kiel-Windeweer*, gevestigd te Kiel-Windeweer;
- de vereniging *Vereniging Dorpsbelangen Annerveenschekanaal*, gevestigd te Annerveenschekanaal;
- de vereniging *Bewonersvereniging 't Kalkwijk-Sterlint*, gevestigd te Hoogezand;

/ alsmede de in **bijlage 1** bij deze brief genoemde natuurlijke personen.

/ Cliënten zijn het met de ontwerp-instemmingsbesluiten niet eens en dienen hierdoor hun zienswijze in op elk van de in de publicatie genoemde ontwerp-besluiten. De zienswijze is als **bijlage 2** bij deze brief gevoegd, en op deze plaats wordt daarnaar verwezen.

U kunt vanaf heden alle correspondentie in dezen richten aan ondergetekende, via bovenvermelde contactgegevens.

In afwachting van uw tijdige reactie,

Hoogachtend,

Bijlagen: (2)

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt Nedmag
Postbus 142
2270 AC VOORBURG

Kiel-Windeweer, Zuidlaarderveen, Oud Annerveen, 17 juli 2020

Betreft: Zienswijze ontwerp-instemmingsbesluit gewijzigd winningsplan Nedmag 2018 inclusief de
ontwerp-omgevingsvergunningen OLO 3000245 en OLO 3554325

Uw kenmerk: DGFE-WO/19240864, DGKE-WO/20158723, DGKE-WO/20155335
Ons kenmerk: 20200717 SZW

Geachte heer Wiebes,

Stichting Stop Zoutwinning behartigt de belangen van inwoners van Kiel-Windeweer (gem. Midden-
Groningen), Zuidlaarderveen (gem. Tynaarlo) en Oud Annerveen (gem. Aa en Hunze).

Hierbij ontvangt u onze gecombineerde zienswijze op:

- Het ontwerp instemmingsbesluit gewijzigd winningsplan Nedmag 2018 inclusief diverse aanvullingen, kenmerk DGFE-WO/19240864 d.d. 10 juni 2020.
- Het ontwerpbesluit-omgevingsvergunning voor uitbreiding en renovatie van de locatie WHC-1, kenmerk OLO 3000245
Wij verwijzen in deze naar de zienswijze die wij eerder ingediend hebben en die onverkort van kracht blijft.
- De ontwerp-omgevingsvergunning uitvoeren diepboringen VE-5 en VE-6 op locatie WHC-1, kenmerk OLO 3554325.

Onze zienswijze omvat de volgende punten:

- Inleiding
- Procedurele opmerkingen
- Risico's en veiligheid
- Gestapelde mijnbouw
- Bewijsvermoeden
- Bodemdaling
- Waterbeheersing
- Grondwater
- Planmatig beheer
- Diesel
- Mens en milieu
- Financiële waarborg
- Omgevingsvergunning diepboringen VE-5 en VE-6
- Slotopmerking
- Conclusie

Inleiding

Op 28 november 2018 heeft Nedmag B.V. bij het Ministerie van EZK het Winningsplan 2018 ingediend. Dat was nodig omdat eerder dat jaar, op 20 april, een scheur in het zoutdak was ontstaan in één van de cavernes op de locatie Tripscompagnie. Hierdoor is een grote hoeveelheid pek en naar alle waarschijnlijkheid ook diesel weggelekt. Tot op de dag van vandaag is niet met zekerheid te zeggen waardoor het zoutdak het heeft begeven. Dit heeft te maken met het gebrek aan kennis van de (diepe) ondergrond bij zowel Nedmag als het Staatstoezicht op de mijnen (SodM). De conclusie die daaruit volgt kan geen andere zijn dan dat zowel het Winningsplan als het Advies van SodM documenten zijn, die de bewoners van dit gebied geen enkel vertrouwen inboezemen. De rol van de Provincie, gemeenten en het Waterschap als adviseur is onduidelijk. Inwoners van de dorpen binnen het werkterrein van Nedmag spelen hierbij geen enkele rol. Ze kunnen alleen een zienswijze indienen. Deze gang van zaken bevestigt dat het maatschappelijk belang volstrekt ondergeschikt gemaakt is aan het geldelijk gewin van een private onderneming waarvan de aandelen voor 50% in handen zijn van een "semi-overheids" organisatie (NOM) en dus ook van de provincies Groningen, Drenthe, Friesland en van het Ministerie van EZK. In het Ontwerp-Instemmingsbesluit beperkt de Minister zich tot wat aangeduid kan worden met de term 'cherry-picking' uit de aan hem uitgebrachte adviezen. Op die manier worden de voor EZK en met name voor Nedmag 'ongemakkelijke' zaken bewust buiten beschouwing gelaten. De enig mogelijke conclusie die hieruit getrokken kan worden is dat de financiële belangen voor EZK (nog steeds) belangrijker zijn dan de veiligheid op korte en lange termijn voor mens en milieu!

Procedurele Opmerkingen

Abandonnering- of afsluitingsplan

Voor het abandonneren van de putten zegt Nedmag in het winningsplan: "Hiervoor wordt een afsluitingsplan opgesteld." Het afsluitingsplan moet echter een integraal onderdeel zijn van het winningsplan. Abandonnering gaat niet alleen over het afsluiten van de putten, maar ook over het verlaten van de cavernes. De huidige beschrijvingen in het winningsplan geven Nedmag de vrijheid om experimenteel en gestuurd door financiële overwegingen, de zoutwinning voort te zetten.

Caverne Ontwikkelplan

Net als het abandonneringsplan wordt ook het caverne ontwikkelplan pas later opgesteld. Ook dit kan en mag de Minister niet toestaan.

Informatievoorziening en inspraak

Er is onvoldoende informatie beschikbaar om vast te kunnen stellen of uitbreiding van de zoutwinning door Nedmag veilig en verantwoord is voor mens en milieu, nu en in de toekomst. Ook is niet alle relevante informatie beschikbaar.

Door drie ontwerp- (instemmings)besluiten gecombineerd ter inzage te leggen hebben burgers, en maatschappelijke organisaties maar 6 weken om een oordeel te vormen in plaats van 12 weken. Daarmee wordt hen in feite de mogelijkheid ontnomen om al het materiaal te bestuderen.

Omwonenden van de Nedmag locaties én inwoners van het zoutwinningsgebied zijn onvoldoende geconsulteerd en geïnformeerd over de plannen van Nedmag. Ook moet er in inspraak worden voorzien "wanneer alle opties open zijn". Daar is in dit geval geen sprake van.

Reikwijdte winningsplan

Het winningsplan spreekt van productie uit de huidige en nieuwe putten tot 2045. Hiermee zou het winningsplan geldig zijn tot 2045 of later. Gezien de vele onzekerheden over de risico's, het

toenemende belang van ons grondwater en de maatschappelijke onrust rondom de zoutwinning door Nedmag, is het vergunnen van zoutwinning voor een periode van 25 jaar onacceptabel.

Ontbrekende metingen

Volgens de Mijnbouwwet en het Mijnbouwbesluit moeten periodiek meetgegevens, zoals cavernegrootte en –positie aangeleverd worden. Nedmag meet alleen de bodemdaling. Ook in de toekomst zal Nedmag, volgens het winningsplan, niet aan haar informatieplicht gaan voldoen.

Referenties

De referenties en bijlagen bij het winningsplan zijn niet onafhankelijk. Het betreft documenten die zijn aangeleverd door Nedmag zelf, door vaste partners van Nedmag en bedrijven die afhankelijk zijn van Nedmag. Ook zijn referenties selectief bijgevoegd.

Risico's en Veiligheid

Risico's

De zoutwinning door Nedmag brengt veel risico's met zich mee. Onder andere de volgende risico's zijn te benoemen: bodemdaling, milieuvervuiling door pek en diesellekkage, aardbevingen, waardedaling van woningen, gezondheidsrisico's door geluidsoverlast, angst en ongerustheid. De veiligheid van omwonenden van de zoutwinning heeft al 50 jaar veel te weinig aandacht (feitelijk wordt de wet al 50 jaar overtreden) en er is met dit winningsplan geen zicht op verbeteringen. Nedmag heeft geen kennis van de diepe ondergrond en weet dus ook niets over de risico's die dit met zich meebrengt. Het winningsplan is gebaseerd op onjuiste of recent gewijzigde informatie en theoretische modellen. Gedegen praktijkervaring en onderzoek ontbreken.

Veiligheid

Zowel de Onderzoeksraad voor Veiligheid als alle betrokken adviseurs voor dit winningsplan (provincies, gemeenten, waterschap en SodM) stellen als voorwaarde dat de veiligheid van burgers geborgd moet zijn. De minister van Economische Zaken en Klimaat (EZK) stelt dat uitbreiding van zoutwinning alleen toegestaan zal worden als dat veilig en verantwoord kan. Uit dit winningsplan blijkt dat er te veel onzekerheden zijn en dat gevolgen en risico's niet onderzocht zijn. Er is te weinig kennis om te kunnen vaststellen of zoutwinning met de beoogde methode veilig is.

Aardbevingen/trillingen

Wij verwijzen naar de website HiQuake. Dit is een database van geïnduceerde aardbevingen, ook bekend bij het Ministerie, SodM en Nedmag.

In het besluit wordt genoemd dat in het winningsgebied van Nedmag alleen aardbevingen gemeten zijn op een diepte van 3 km. Dit is de diepte waar gas gewonnen wordt. Hieruit concludeert de Minister dat Nedmag deze aardbevingen niet veroorzaakt kan hebben. KNMI doet pas sinds kort een poging om de werkelijke diepte van aardbevingen te meten of te analyseren. Jarenlang is er voetstoots van uitgegaan dat de diepte van 3 km. juist is omdat op die diepte gas gewonnen wordt. Wij vragen de Minister dan ook te onderbouwen waarom alle in het verleden gemeten aardbevingen op 3 km. diepte plaatsgevonden zouden hebben, en het bewijs aan te leveren dat er geen trillingen gemeten zijn die door Nedmag veroorzaakt kunnen zijn.

Onafhankelijkheid besluitvorming

De onafhankelijkheid van de besluitvorming is in het geding, omdat EZK de beslissing moet nemen over dit winningsplan, terwijl de Minister (via de NOM) aandeelhouder van Nedmag is.

Schade

Met vele rapporten die in opdracht van Nedmag zijn gemaakt, probeert Nedmag al 20 jaar aan te tonen dat hun activiteiten weliswaar tot bodemdaling leiden, maar dat de bodemdaling gelijkmatig verloopt en dat gebouwschade door zetting een lokaal verschijnsel is en de schade daarom geen verband kan hebben met de zoutwinning. Nedmag heeft nooit gemeten wat de invloed van de bodemdaling op de bebouwing is. Na bijna 50 jaar is er nu een situatie ontstaan waarbij alleen de mijnbouwer bodemdaling cijfers toont. Niemand kan controleren of deze cijfers juist zijn.

In 2001 werden de bewoners uit Borgercompagnie plotseling geconfronteerd met schade aan hun woningen als gevolg van grote bodemdaling. Het bleek dat Nedmag al acht jaar aan het zoutwinnen was volgens de squeeze methode zonder dat er gemeten werd welke gevolgen deze en eerdere winmethoden hebben voor de bebouwing. Inmiddels zitten zij opgescheept met een schadeprotocol uit 2002 waarvan gezegd kan worden dat het niet werkt. Nedmag moet aansprakelijk gesteld worden voor alle reeds ontstane en toekomstige schade. Dit geldt ook voor planschade en waardedaling van het onroerend goed in het (bodemdalings)effectgebied en omvat tevens een opkoop /verkoopgarantieregeling voor onroerend goed.

Gestapelde Mijnbouw

Het gebied waarin Nedmag opereert ondervindt niet alleen de negatieve gevolgen van de magnesiumzoutwinning. In de directe nabijheid bevinden zich drie gasvelden en op iets grotere afstand wordt gas opgeslagen in zoutcavernes en bevinden zich drie waterwingebieden. De schades en risico's veroorzaakt door gestapelde mijnbouw zijn enorm en nog door niemand volledig te overzien. De gevolgen van gestapelde mijnbouw worden in het winningsplan genegeerd. Ook in het advies van SodM ontbreekt het onderwerp gestapelde mijnbouw vrijwel volledig. Dit is zeer vreemd, omdat er in april 2019 nog een motie in de Tweede Kamer is aangenomen waarin is gesteld dat er slechts een besluit over een nieuw winningsplan voor Nedmag genomen kan worden, nadat eerst de effecten van gestapelde mijnbouw in de regio onderzocht zijn. Dit onderzoek heeft nog niet plaatsgevonden.

Bewijsvermoeden

Het is voor omwonenden ondoenlijk om aan te tonen welke mijnbouwer welke schade veroorzaakt heeft, en in welke mate. De minister stelt dat met het instellen van de Commissie Mijnbouwschade per 1 juli 2020 de ongelijkheid tussen burger en mijnbouwonderneming wordt verminderd. Het is onduidelijk hoe dit wordt geregeld. Het lijkt er op dat de bewoners blij gemaakt worden met iets waar ze niets aan hebben. De adviezen van SodM, Tcbb en de gemeenten Aa en Hunze, Midden-Groningen, Tynaarlo en de provincie Groningen om het bewijsvermoeden toe te passen heeft de Minister om onduidelijke redenen naast zich neer gelegd.

Wij vinden dat net als bij de gaswinning uit het Groningenveld ook ten aanzien van zoutwinning het bewijsvermoeden met terugwerkende kracht toegepast moet worden.

Bodemdaling

Bij de zoutwinning door Nedmag is sprake van de grootste door mijnbouw veroorzaakte bodemdaling in Nederland. Volgens Nedmag en SodM verloopt deze bodemdaling geleidelijk, gelijkmatig en veroorzaakt deze geen schade aan gebouwen. De bewoners van Borgercompagnie, Tripscompagnie, Golfeiland en andere wijken in Veendam weten al jaren dat dit niet waar is. Er is sprake van ongelijkmatige bodemdaling die door incidenten ook nog eens veel groter kan zijn en zich sneller kan voltrekken.

Van de Minister mag Nedmag de putten VE-5 en VE-6 ontwikkelen. In de toekomst zullen ook de putten VE-7 en VE-8 worden ontwikkeld. Bij de zoutwinning vanuit de nieuwe putten ontstaat weer bodemdaling. Het is nu al duidelijk dat de bodemdaling veel groter zal zijn dan de huidige prognose. Het besluit komt erop neer dat de minister een bodemdaling accepteert die veel groter is dan wat nog beheersbaar is voor het Waterschap. Daarnaast stelt de minister, anders dan in eerdere vergunningen, geen enkele grens aan de toegestane bodemdaling. Nedmag krijgt dus toestemming om de bodem ongebreideld te laten dalen.

De minister staat actieve winning uit de put TR-9 toe. Dit terwijl SodM dit pertinent ontraadt in haar advies. Als rationale hiervoor wordt genoemd dat de bodemdaling toch al verder gaat dan de 80 cm. die het waterschap nog beheersbaar acht, zodat er toch al aanvullende maatregelen genomen moeten worden. SodM stelt terecht dat verdere bodemdaling ongewenst is. De vraag is dan waar de volgende grens ligt waarbij ook de nieuwe waterhuishoudkundige maatregelen niet volstaan. Wat als de na-ijleffecten veel groter zijn dan Nedmag ze voorstelt? (Helaas een zeer reëel scenario dat in het besluit volledig wordt genegeerd) Deze vragen willen wij beantwoord zien.

Als de Minister enig belang aan de veiligheid van ons als omwonenden hecht, stelt hij niet alleen een nieuwe limiet aan de toegestane bodemdaling, maar treedt hij ook handhavend op tegen Nedmag en verbiedt hij alle verdere actieve zoutwinning uit put TR-9.

In het ontwerp-instemmingsbesluit wordt door de minister het uitvoeren van een zogenaamd gebiedsproces genoemd. Dit houdt in dat de bewoners en landbouwers in het bodemdalingsgebied met de gevolgen van de zoutwinning worden belast. Veelzeggend is de opmerking in het ontwerp instemmingsbesluit dat er onderzoek moet worden gedaan naar alternatieven voor grondgebruik. Niet Nedmag moet stoppen maar de bewoners van het gebied moeten zich maar aanpassen.

Waterbeheersing

Eeuwigdurend heeft de bodemdaling, als gevolg van de zoutwinning, grote invloed op het waterpeil. Er zal een groot aantal pompen en stuwen geplaatst moeten worden om zowel voor de landbouw als voor de bebouwing het juiste waterpeil te kunnen waarborgen. Het waterbeheer dreigt door complexiteit onbeheersbaar te worden. Afgezien van de risico's die dit nu al met zich meebrengt is dat maatschappelijk totaal onverantwoord met het oog op de onzekerheden over de maatregelen die nodig zijn i.v.m. de klimaatcrisis en de dreigende watertekorten. De invloed op de peilgebieden reikt bij 95 cm bodemdaling tot aan Zuidlaren, dus al voorbij het grondwaterbeschermingsgebied De Groeve (Tusschenwater). Bovendien kunnen hierdoor optredende grondwaterstromingen eveneens schade veroorzaken. De kosten en gevolgen voor de bewoners zijn niet in de afweging van het ontwerp besluit meegenomen.

In het besluit merkt de Minister op dat het waterbeheer ook bij een bodemdaling van meer dan 80 cm. nog steeds beheersbaar zal zijn. Dit heeft de Minister niet onderbouwd, en dit is direct in tegenspraak met het terdege onderbouwde- advies van het Waterschap Hunze en Aa's.

Grondwater

Het winningsplan beschrijft het risico van de reeds weggelekte pek en diesel; nu en in de toekomst, tijdens en na de actieve winning. Ook in diverse referenties worden de risico's besproken. Deze risico's, en de gevolgen daarvan, worden zowel in het winningsplan als in het concept besluit gebagatelliseerd. Het grondwater kan al vervuild zijn. Het concept instemmingsbesluit vergroot de kans op vervuiling nog verder. De referenties tonen duidelijk aan dat er in de toekomst meer pek en diesel gaat lekken.

De stelling dat de zoutwinning door Nedmag geen, of althans een aanvaardbaar klein risico oplevert

voor het grondwater en drinkwater, wordt niet, dan wel onvoldoende, onderbouwd.

Zoals ook uit de Structuurvisie Ondergrond blijkt, heeft drinkwater, en dus grondwater, de hoogste prioriteit als het gaat om het gebruik van de ondergrond. De strategische drinkwatervoorraden dienen op peil gehouden te worden. Deze uitdaging is op dit moment al lastig genoeg. Er kan geen sprake van zijn dat de drinkwatervoorziening verder onder druk gezet wordt door de gevolgen van de activiteiten van een puur commerciële partij.

Op korte afstand van het winningsgebied van Nedmag liggen de waterwingebieden Annen, Onnen en De Groeve. Het winningsplan noemt alleen het grondwaterbeschermingsgebied Onnen. De locaties Annen en De Groeve, die dichterbij liggen, worden in het winningsplan genegeerd.

Het besluit in deze is onvoldoende onderbouwd en is gebaseerd op verouderde inzichten en aannames die door Nedmag zijn aangedragen. Het advies van de gemeenten Tynaarlo en Aa en Hunze betreffende de strategische drinkwatervoorziening heeft de Minister in zijn besluit helemaal niet besproken.

Wij concluderen dat het grondwater en de drinkwatervoorziening door Nedmag in gevaar zijn gebracht en met het nieuwe winningsplan nog verder gevaar zullen lopen. Krachtens artikel 9, onder f., sub 2 van de Mijnbouwwet moet de Minister als bevoegd gezag daarom de instemming met dit winningsplan weigeren.

Planmatig beheer

In paragraaf 6.1.3 van het ontwerpbesluit komt de minister tot het oordeel dat zoutwinning uit het winningsgebied Veendam past in het planmatig gebruik van de ondergrond. Een duidelijke opsomming van toetsingscriteria is niet terug te vinden in het ontwerp-instemmingsbesluit. Op geen enkele manier wordt beschreven hoe de minister planmatig beheer en gebruik van de ondergrond in relatie brengt met het verdwijnen van 45 miljoen liter dieselolie. Er staat te lezen: "Als onderdeel van de beoordeling van het planmatig beheer van de ondergrond, beoordeelt de minister ook het efficiënt gebruik van hulpstoffen in de ondergrond". Hieruit is te concluderen dat de Minister het achterlaten van miljoenen liters diesel in de ondergrond kennelijk als "efficiënt gebruik" van de hulpstof beoordeelt.

Ook de nieuwe, door Nedmag nog niet in de praktijk geteste, minerale "dakolie" Surdyne B140, is bij een lekkage even slecht en giftig voor de boven- en ondergrond.

De Minister vindt dat er sprake is van planmatig beheer van de ondergrond in relatie tot de bovengrond. Uit welke specifieke onderdelen dient volgens de minister dat planmatig beheer te bestaan? De minister moet uitleggen welke rol hij Nedmag heeft gegeven in het planmatig beheer. Waarom verlegt de minister de aandacht voor de gevolgen van de enorme bodemdaling naar de decentrale overheden door voor te stellen om te starten met een gebiedsproces terwijl Nedmag ondertussen zijn gang kan gaan met actieve winning?

Voorwaarde voor instemming zou moeten zijn om eerst het gebiedsproces nauwkeurig te beschrijven en vorm te geven, zodat alle aspecten van de gevolgen van de zoutwinning goed onderzocht kunnen worden, om daarna te bezien of de niet te stuiten bodemdaling bij het aflaten van de cavernes verdere actieve winning al of niet mogelijk maakt.

Diesel

Bij de zoutwinning wordt diesel als hulpstof gebruikt. Diesel is een aardolieproduct dat slecht afbreekbaar is en een groot gevaar vormt voor mens en milieu.

Van de in het verleden door Nedmag gebruikte diesel is 45 miljoen liter in de bestaande cavernes achtergebleven. Door de uitgestrektheid van de aaneengegroeide cavernes is niet bekend waar deze

diesel zich bevindt. Nedmag is bij wet verplicht alle gebruikte diesel terug te winnen. De Minister treedt hiertegen niet op en daardoor wordt een enorm risico genomen. In het winningsplan worden de gevaren van diesel in de ondergrond onderschat. Ook de Minister bagatelliseert in het concept instemmingsbesluit de gevaren van de achtergebleven diesel.

Tijdens het ontstaan van een scheur in het dak van het TR cluster is een grote hoeveelheid pekel en naar alle waarschijnlijkheid ook diesel weggelekt naar bovenliggende grondlagen. Niet uitgesloten moet worden dat deze scheur verder naar boven is doorgedrongen dan door Nedmag wordt beweerd en dat pekewater en diesel op termijn het diepe grondwater zullen bereiken.

Nedmag heeft aangegeven een ander aardolieproduct (Surdyne B140) te willen gebruiken. Dit is qua samenstelling vergelijkbaar met diesel en dus ook gevaarlijk voor het milieu.

Nedmag introduceert een nieuwe manier om de cavernes VE-5 en VE-6 te ontwikkelen waarmee het gebruik van 'dakolie' naar verwachting met 90% kan worden gereduceerd. Hier is duidelijk sprake van een 'trial and error' methode. Waarom stemt de minister hiermee in? Daarbij komt ook nog dat de ontwikkeling van de nieuwe cavernes plaats vindt op de flanken van het zoutkussen. Het is onduidelijk of het zoutdak daar de dikte heeft die wordt verondersteld. Vroeg of laat zal via een lekkende put of via een scheur in het dak, tijdens de winning of na abandonneren, ook Surdyne B140 migreren naar de bovenliggende grondlagen en uiteindelijk het grondwater bereiken.

Mens en Milieu

Al meer 50 jaar ondervinden de dorpen Borger- en Tripscompagnie ernstige overlast door de mijnbouwactiviteiten van Nedmag.

Ondanks de belofte door Shell / Billiton dat de locatie WHC-1 (Borgercompagnie) na 15 tot 20 jaar gesloten zou worden, is dat nooit gebeurd en geeft EZK met dit ontwerpbesluit opnieuw de gelegenheid aan Nedmag jarenlang overlast te veroorzaken met nieuwe mijnbouwactiviteiten. In het winningsplan, inclusief de adviezen daarop, worden de risico's voor mens en milieu, en de effecten van gestapelde mijnbouw, zwaar onderbelicht dan wel helemaal genegeerd.

Er is onvoldoende informatie beschikbaar over de effecten en de risico's van de bodemdaling door zoutwinning op mens en milieu. Nedmag probeert, overigens zonder verifieerbaar resultaat aannemelijk te maken dat tijdens zijn bestaan de dieselolie het grondwater niet zal bereiken. Echter dit is niet alleen niet aangetoond, maar simpelweg ook volstrekt onvoldoende aangezien vervuiling van het drinkwater ook in de verre toekomst voorkomen moet worden.

Het is verder onduidelijk welke effecten de magnesiumzoutwinning en de daaruit voortvloeiende bodemdaling hebben op de natuur in de omgeving. Door de forse bodemdaling zal onder andere de grondwaterstand veranderen. Er is geen onderzoek gedaan naar de effecten op de flora en fauna. Over de effecten van mijnbouw op de gezondheid van omwonenden is door de Rijksuniversiteit Groningen onderzoek gedaan, waaruit de volgende conclusies naar voren kwamen: Bewoners zijn boos, en voelen zich machteloos en minder hoopvol, ze slapen slecht en er is sprake van een sterke afname van vertrouwen in de Rijksoverheid en andere verantwoordelijke instanties.

Deze conclusies zijn ook van toepassing voor de inwoners van de regio

Veendam/Borgercompagnie/Tripscompagnie/Kalkwijk/Kiel-Windeweer. Zij hebben of krijgen te maken met magnesiumzoutwinning door Nedmag en gaswinning uit het Groningenveld, het Annerveenveld én het Kiel-Windeweerveld.

Het is onbegrijpelijk dat er geen aandacht besteed wordt aan de fysieke en psychische effecten van deze gestapelde mijnbouw. Door de zoutwinning te blijven gedogen wordt omwonenden een voortdurend onrecht aangedaan dat hun welzijn en woongenot in ernstige mate aantast.

Mijnbouwlocaties zijn een bron van laagfrequent geluid. Nedmag kent een al te lange geschiedenis

van het veroorzaken van laagfrequent geluid. Daarnaast veroorzaken de boringen en andere werkzaamheden van Nedmag, die 24 uur per dag doorgaan, telkenmale maandenlang voortdurende geluidoverlast.

Wij achten het in het kader van het zorgvuldigheidsbeginsel absoluut vereist dat de belangen én gezondheid van omwonenden (zwaar) mee gewogen worden in het definitieve besluit.

Financiële waarborg

In artikel 11 van het ontwerp-instemmingsbesluit schrijft de Minister voor dat Nedmag moet zorg dragen voor een financiële waarborg in een van de onderneming juridisch en financieel los gepositioneerde constructie. In dit artikel wordt expliciet aangegeven waarvoor deze waarborg is bedoeld. Niet genoemd zijn de kosten die gemeenten moeten maken om de gevolgen van de bodemdaling op hun infrastructuur te bekostigen. De bestaande overeenkomst schadeafhandeling tussen Nedmag enerzijds en Waterschap en twee gemeenten anderzijds loopt in 2022 af.

Wanneer de gemeenten niet worden opgenomen in genoemde constructie, zullen de kosten voor het aanpassen/onderhouden van hun infrastructuur als gevolg van de bodemdaling na 2022 ten laste komen van de gemeentelijke begrotingen. De inwoners van de betrokken gemeenten draaien dan op voor deze kosten. Wij verzoeken met klem ook de kosten die gemeenten en (semi)overheden moeten maken op te nemen in de financiële waarborg. Eveneens moet milieuschade aan bodem en grondwater hierin worden opgenomen.

Omgevingsvergunning diepboringen VE-5 en VE-6

In het ontwerpbesluit en de aanvraag van Nedmag komt een aantal milieuaspecten aan de orde die of onvolledig of onjuist zijn.

Externe Veiligheid

Nedmag heeft met de (hernieuwde) QRA aangetoond dat er zich geen kwetsbare objecten bevinden binnen de plaatsgebonden risicocontour van 10^{-6} / jaar. Tussen de twee toegevoegde QRA-documenten is geen verschil. Wij verzoeken de Minister de onderbouwing daarom alsnog toe te voegen,

Geluid

Er is geen onderzoek gedaan om het verwachte geluidsniveau binnen de aanwezige geluidsgevoelige gebouwen te bepalen en het is volstrekt onduidelijk hoe het geluid van de Top-Drive, die zich ver boven het hoogste punt van de 'sound barrier' bevindt, bepaald kan worden. Wij verzoeken u dit toe te lichten.

Volgens de aangeleverde informatie zijn de Top-Drives van de twee genoemde boorinstallaties qua geluid niet hetzelfde, maar is het geluidsniveau op 300 meter afstand wel hetzelfde en is er geen rekening mee gehouden dat geluid 's nachts 'verder draagt' dan overdag. Wij verzoeken de Minister bovenstaande alsnog te onderzoeken.

Ook in het akoestisch onderzoek (pagina 18) staat dat er 'geen specifieke eis geldt invallend op de gevel van geluidsgevoelige gebouwen'. Het wordt niet duidelijk gemaakt waarom die eis er niet is.

Bodembescherming

De bronnen van de vervuiling door Nedmag zitten vele honderden meters diep. Met monitoring d.m.v. peilbuizen wordt slechts een beperkte diepte bereikt. Te ondiep dus om tijdig maatregelen te nemen om vervuiling te voorkomen. Een ander detectiesysteem is daarom nodig.

De nieuwe dakolie (Surdyne B140) die Nedmag wil gaan gebruiken is volgens REACH dermate giftig dat die absoluut niet in het grondwater terecht mag komen. Wij verzoeken de Minister het gebruik van deze stof bij de zoutwinning door Nedmag te verbieden vanwege de buitengewoon grote risico's voor mens, milieu, drinkwatervoorziening, landbouw en voedselproductie.

Luchtemissies

Uit bijlage 7 Aeries berekeningen heeft de aanvrager een herberekening van de stikstofdepositie uitgevoerd met AERIUS Calculator 2019A. Het blijkt dat tijdens de uitvoering van de diepboringen geen depositiewaarden boven 0,00 mol/ha/jaar berekend worden.

Er wordt nergens verklaard waarom de depositiewaarde in de nieuwe berekening lager uitkomt dan in de vorige berekening. Wij verzoeken de Minister dit toe te lichten.

De boorinstallatie zelf is in deze berekening niet meegenomen omdat de installatie elektrisch aangedreven is. Die elektriciteit wordt wel opgewekt en veroorzaakt elders dus wel degelijk uitstoot. Wij verzoeken de Minister die berekening alsnog te maken en te publiceren.

Afvalstoffen

Afvalstoffen worden verzameld en afgevoerd naar een erkend verwerker. Na april 2018 wordt opgevangen afvalwater via een ondergrondse leiding getransporteerd naar de Nedmag locatie aan de Billitonweg, en vandaar afgevoerd via de Veenkoloniale Afvalwaterleiding (VKA). Afgevoerd naar een erkend afvalverwerker klopt dus niet. Wij verzoeken de Minister om onderstaande vragen te beantwoorden: Wat wordt er precies in zee geloosd (volumes en samenstelling en wat gaat er naar een afvalverwerker (volumes en samenstelling)? Heeft Nedmag toestemming boorcondensaat te lozen via de VKA?

Licht

De verlichting moet zodanig opgesteld, ingericht en de lampen moeten zodanig afgeschermd zijn dat hinderlijke lichtstraling voor de omgeving en het milieu wordt voorkomen. Nedmag geeft in een aanvulling aan dat lichthinder tijdens de booractiviteiten zo veel mogelijk wordt beperkt. Ook een te plaatsen geluidsscherm zou de impact op de omgeving van de benodigde lichtmasten sterk reduceren. Wij verzoeken u dit te onderbouwen omdat licht een grote negatieve impact heeft op de leefomgeving van de omwonenden.

Geur

De opslag van een op olie gebaseerde boorspoeling (oil based mud) vindt plaats in een open tank en kan daarmee tijdelijk tot de verspreiding van een diffuse geur leiden. Het BARMM is duidelijk: geur dient te worden voorkomen. Er is dan sprake van een overtreding die niet kan worden toegestaan.

Trillingen

Bewoners van Borgercompagnie hebben slechte ervaringen met de booractiviteiten van Nedmag. De laatste slechte ervaring stamt uit de periode dat er werkzaamheden aan de VE-4 uitgevoerd werden. Die hebben 4 maanden langer geduurd dan vooraf aangegeven door Nedmag. De overlast was enorm. Om één voorbeeld te noemen: "het was alsof er naast je bed een vrachtwagen stationair stond te draaien". Als Nedmag en EZK er zo zeker van zijn dat deze werkzaamheden geen trillingen veroorzaken, waarom wordt het plaatsen van tiltmeters om die zekerheid te onderbouwen dan geweigerd? Tiltmeters worden in het buitenland vaak verplicht geplaatst om de discussie kort te

sluiten en met meten de juiste informatie boven tafel te krijgen.

Milieueffectrapportage

De minister geeft aan dat voor het uitvoeren van diepboringen, op grond van categorie D.17.2 van de bijlage van het Besluit MER, een MER-beoordelingsplicht geldt. Op basis van de door Nedmag uitgevoerde herberekening van de stikstofdepositie met AERIUS Calculator 2019A constateert de minister dan een MER niet nodig is.

De door de Minister genoemde argumenten om geen MER uit voeren zijn niet valide. Er moet een MER uitgevoerd worden die impact op de (diepe) ondergrond precies in kaart brengt zodat de gevolgen in de beslissing kunnen worden meegenomen.

STOP!

zoutwinning

Stichting Stop Zoutwinning

Slotopmerking

Uit de nu ter inzage gelegde stukken blijkt de eerder ter inzage gelegde omgevingsvergunning gewijzigd te zijn. De voornaamste wijziging behelst de toepasbaarheid van het gewijzigde bestemmingsplan van de gemeente Veendam. De wijziging van dit bestemmingsplan is echter niet op een bestuurlijk correcte manier tot stand gekomen.

Conclusie

Gezien al het voorgaande is Stichting Stop Zoutwinning van mening dat er geen enkele wettelijke of maatschappelijke legitimatie is om in te stemmen met het Winningsplan 2018 van Nedmag en met de aangevraagde omgevingsvergunningen.

Wij verzoeken de Minister met klem:

- geen instemming te verlenen aan het Winningsplan 2018 van Nedmag en de omgevingsvergunningen met de kenmerken OLO 3000245 en OLO 3554325 niet te verlenen.
- Nedmag op te dragen zo snel als veilig mogelijk is de bestaande zoutwinning af te bouwen.
- het bewijsvermoeden direct en met terugwerkende kracht van toepassing te verklaren op schades die zich voordoen respectievelijk hebben voorgedaan in het effectgebied van de zoutwinning door Nedmag.

Hoogachtend,
Namens Stichting Stop Zoutwinning

Aan het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
 Inspraakpunt Nedmag
 Postbus 142
 2270 AC Voorburg

14 juli 2020

Onderwerp: Zienswijze betreffende de ontwerpbesluiten voor instemming met het gewijzigd winningsplan 2018 Nedmag en de bijbehorende omgevingsvergunningen (Kenmerk DGFE-WO/19240864 d.d. 10 juni 2020).

Hooggeachte heer Wiebes,

Door middel van deze brief en bijbehorende bijlage stuur ik u mijn zienswijze betreffende het Ontwerp-Instemmingsbesluit Winningsplan 2018 Nedmag.

Uit wet volgt: Winning mag alleen plaats vinden zolang dit veilig en verantwoord kan. Schade moet worden voorkomen, omwonenden moeten veilig van hun woongenot kunnen genieten. Zowel veiligheid als woongenot in het Nedmag winningsgebied is sinds 2000 sterk afgenomen. Als gevolg hiervan maak ik in deze zienswijze bezwaar tegen het verlenen van een winningsvergunning aan Nedmag en onderbouw ik deze met betrekking tot:

- Bodemdaling
- Aardbevingen
- Schadeafhandeling

BODEMDALING:

Volgens Nedmag is bodemdaling een langzaam en geleidelijk proces, welke geen schade oplevert omdat de daling in een gelijkmatig komvorm plaatsvindt en de hellingshoek in de kom laag is. Dit gedachtengoed is door deskundigen en adviescommissies overgenomen.

Uit informatie beschikbaar op de Nedmag website is te zien dat de bodemdaling niet gelijkmatig is, zowel in tijd, locatie als in mate van daling. De door precisiewaterpasmetering geregistreerde data is door ons in Petrel ingelezen en op verschillende tijdstippen in kaart gebracht. De kaarten en analyse zijn in het aangehechte document te vinden. Hier is ook goed te zien wat het effect is geweest van het incident (het fracken van de afsluitende dak van de caverne) in 2018 aan de oppervlakte. Het meetpunt nabij het viaduct in Borgercompagnie (productielocatie VE-3) is in mei 2018 ten opzichte van 2016 28 millimeter gestegen terwijl het meetpunt 400 meter noordelijk in dezelfde periode 28 millimeter is gedaald. Er is dus op zeer korte afstand een verschil van 56 millimeter gemeten. Hierdoor ontstonden hoge en ongelijkmatige hellingshoeken in het zoutwinningsgebied. Meer informatie over de ongelijkmatige bodemdaling en ook de bodemdalingsskaarten door Petrel kunnen worden gevonden in het aangehechte document.

AARDBEVINGEN

Aardbevingen ontstaan vooral waar bestaande breuken in de aarde gaan bewegen. Breuken gaan bewegen als de spanningen aan weerszijde van de breuk zodanig verschillen dat een breekpunt wordt

overschreden. Het spanningsverschil wordt opgeheven bij het bewegen van de breuk. Dit zal in Groningen veelal een verticale verschuiving teweeg brengen.

Uit eigen onderzoek van de technische universiteit in Aken (RWTH Aachen) uit 2016 is aangetoond dat boven de zoutkussens ondiepe breuken aanwezig zijn, tot zo'n 120 meter onder het maaiveld. Deze zullen bij activering merkbaar bodembeweging veroorzaken aan het oppervlak. Immers, er is hier geen zoutbuffer die de verschuiving van diepe breuken, geactiveerd als gevolg van gaswinning, kan absorberen.

In opdracht van Nedmag heeft RWTH Aachen in 2017 een model gebouwd om de veranderingen van spanning door bodemdaling in de gesteentes boven het zout, te simuleren. Uit de resultaten kon worden geconcludeerd dat aardbevingen door activering van ondiepe breuken als gevolg van bodemdaling door zoutwinning, niet waarschijnlijk is. Het sterk vereenvoudigde model is niet representatief en de conclusie is gebaseerd op een situatie op 1300 meter diepte. Uit resultaten van dit niet representatieve model is op te maken dat op 900 meter het wel mogelijk is dat breuken geactiveerd worden. De conclusie dat aardbevingen door beweging van ondiepe breuken niet mogelijk zijn, is door Nedmag gesteld in de aanvraag winningsvergunning en overgenomen in diverse adviezen. Dit is dus gebaseerd op zeer beperkte en deels foute aannames, beperkte opdracht en uitgevoerd voordat het frack incident in 2018 heeft plaatsgevonden. Het is zeer wel mogelijk dat bodemdaling van 60 cm (model) aardbevingen kan veroorzaken. Een bodemdaling van 50 cm is eind 2018 bereikt. Met een daling van 6 cm per jaar is 60 cm al overschreden. Deze analyse is ook te vinden in het aangehechte document.

AARDBEVINGEN II

Het frack incident van 2018 kan tot aardbevingen leiden. Professor Mark Zoback, Stanford University, heeft onderzocht hoe het stromen (het bewegen) van vloeistof door een poreuze laag spanningsverschillen veroorzaken. Zijn bevindingen waren dat spanningsverschillen zich vooral rond breuken concentreren, waardoor reactivering van breuken snel waarschijnlijk wordt. Ofschoon er maar kleine trillingen zijn gemeten tijdens het incident in 2018 is het in navolging van de bevindingen van Professor Zoback, waarschijnlijk dat ondiepe breuken tijdens het wegstromen van pekkel en diesel ondiepe breuken heeft geactiveerd. Meer informatie hierover kan worden gevonden in het aangehechte document.

AARDBEVINGEN III

Het Nedmag winningsgebied ligt tussen de Groninger en Annerveen gasvelden. Er worden regelmatig aardbevingen gemeten in het zoutwinningsgebied. Ook al is het moeilijk op de precieze diepte van de aardbeving te bepalen, het wordt aangenomen dat ze zijn veroorzaakt door gaswinning, ofschoon hier geen gas aanwezig is. Deze aardbevingen zullen niet stoppen als ze zijn aangekomen bij de cavernes en laten ook de lagen boven het zout trillen. Door bodemdaling is extra spanning ontstaan op de ondiepe breuken. Aardbevingen kunnen deze gestreste breuken activeren. Dat het minder waarschijnlijk is dat aardbevingen breuken activeren in het zout nabij cavernes, omdat zout stroperige eigenschappen vertoont, maakt hier niet uit. Meer informatie hierover kan worden gevonden in het aangehechte document.

AARDBEVINGEN IV

Verweking veroorzaakt lokale verzakking van de bodem, welke scheefzakking van huizen tot gevolg kan hebben. Ir van Staalduinen van de TU Delft heeft in 2018 aangetoond dat het mogelijk is dat verweking kan optreden bij aardbevingen met een versnelling van 0.1 g of hoger. Hij heeft 5 aardbevingen met een magnitude variërend van 2.7 tot 3.1 onderzocht. In dit onderzoek laat hij zien dat deze aardbevingen een versnelling van 0.35 g op ongeveer 10 kilometer afstand van het epicentrum veroorzaken (dichtbij het epicentrum is dit hoger). Bij een lagere magnitude wordt deze versnelling bereikt op minder dan 10 km van het epicentrum. De versnelling die minimaal nodig is om

dicht gepakt zand, zoals gevonden in de Veenkoloniën, te verweken is 0.35 g. Het Groninger en Annerveen gasveld begint hemelsbreed op ongeveer 5 kilometer van het viaduct in Borgercompagnie. Er zijn regelmatig aardbevingen geregistreerd op afstand van 7 km (Sappermeer) en 5 km (Annerveen, Zuidlaren) met een magnitude van 2 tot 2.4. Het is dus mogelijk dat (cyclische of statische) verweking in de Veenkoloniën op kan treden. Meer informatie hierover kan worden gevonden in het aangehechte document.

SCHADEAFHANDELING

Nedmag heeft een Protocol voor schadeafhandeling, een verplichting volgend uit de vergunning uit 1995. Wordt schade gemeld dan wordt Bureau voor Bouwpathologie gestuurd om onderzoek te doen. In de rapporten kan worden gelezen dat Bureau voor Bouwpathologie er vanuit gaat dat Nedmag productie de schade niet heeft kunnen veroorzaken. Alle verzoeken om schadevergoeding zijn dan ook afgewezen.

Echter, er is een duidelijk causaal verband tussen schade aan gebouwen/woningen en de zoutwinning. Ongelijkmatige bodemdaling veroorzaakt hellingshoeken die schade kunnen veroorzaken. Kritische hellingshoeken zijn bepaald in het rapport van Deltaris. De frack in 2018 heeft in korte tijd bodembeweging veroorzaakt van ongeveer 6 cm over een afstand van maar 400 meter. De versnelde bodemdaling na dit incident veroorzaakte een additionele daling van 4 cm in 3 maanden. Er is een grote waarschijnlijkheid dat ondiepe breuken geactiveerd zijn en dit ook in de toekomst zal voorkomen. Ondiepe aardbevingen zijn een (door KNMI gemeten) feit. Aardbevingen veroorzaakt door gaswinning kunnen lokaal verzakking veroorzaken en ondiepe breuken activeren. Ondanks dat deze informatie bekend is bij Nedmag, wordt de mogelijkheid dat schade door zoutwinning veroorzaakt kan worden consequent ontkent, ook in de aanvraag winningsvergunning wordt dit weggezet als niet waarschijnlijk. En dat terwijl deze informatie beschikbaar is op de kennisbank van Nedmag.

Om tot een conclusie te komen inzake de mogelijke (alternatieve) oorzaak van de schade is door Bureau voor Bouwpathologie gegrepen naar oorzaken die verder niet worden aangetoond of bewezen.

Zo zijn er bijzonder veel woningen, ook die gebouwd in 2011, met constructiefouten in de fundering. In geval van de nieuwbouwhuizen was dit een fout van de aannemer. Andere woningen hebben schade wegens oxiderend veen in combinatie met de droge zomer van 2018. Het maakt kennelijk niet uit dat deze woningen er vaak, zonder problemen en eerdere droge zomers, al meer dan 100 jaar staan.

Oxiderend veen is een bijzondere conclusie, immers, het veen in de Veenkoloniën is gemijnd vanaf de 17^e eeuw, er is nu alleen nog zand aanwezig met hier en daar resten onherroepelijk geoxideerd veen op ongeveer ploegdiepte. De deskundige heeft hier kennelijk het gebruik van het woord veen in Veenkoloniën fout begrepen. Uit TNO Dinoloket valt op te maken dat in de regio alleen fijn en matig fijn zand te vinden is, met hier en daar een dun laagje veen op ongeveer 20 tot 40 cm diepte. Ook is hier te zien dat het grondwaterniveau al meer dan 50 jaar laag is, de waterschappen houden het sinds 2001 op 45 cm boven NAP, wat inhoudt dat het grondwater gemiddeld 1,5 meter beneden het maaiveld staat. Te zien is dat in 2006 het grondwaterpeil lager was dan in 2018 (TNO Dinoloket, put B12F0153). De conclusie van de Nedmag deskundige is dus ongefundeerd. Meer gedetailleerde informatie hierover kan worden gevonden in het aangehechte document.

Bewoners blijven dus met schade zitten. Maar weinigen durven de stap naar Tcbb te nemen. Daar komt nog bovenop dat ook andere deskundigen, b.v. CED, regelmatig veen aanwijzen als de schadeveroorzaker. Schade wordt dus niet vergoed terwijl Nedmag, in ieder geval zeker sinds 2018, wist dat schade door onregelmatige bodemdaling zeer waarschijnlijk is. Nedmag heeft immers dezelfde of meer mogelijkheden dan ik om data te analyseren. Bovendien heeft de Anteagroep in hun rapport vermeld dat er t.t.v. het incident in 2018 bodembeweging was gemeten.

BEZWAAR:

Mijn bezwaar tegen het verlenen van de winningsvergunning aan Nedmag ligt in het feit dat Nedmag bewust de bewoners hun schade niet vergoed, daarvoor misbruik maakt van deskundigen, terwijl Nedmag weet (uit eigen data) dat het wel degelijk schade door zoutwinning veroorzaakt. Nedmag moet daarom als een niet betrouwbare partij gezien worden. Het is zeer de vraag of Nedmag in de toekomst zich anders zal gedragen. Er zijn geen enkele aanwijzingen om dit aan te nemen. Sterker nog, de winningsvergunning citeert onjuiste en onvolledige conclusies van deskundigen ten aanzien van werkelijke risico's en verbergt zich achter ingewikkelde rapporten die maar weinig mensen diepgaand zullen bestuderen of althans, begrijpen, zeker als deze rapporten van gerenommeerde instituten komen zoals de TU Delft of RWTH Aachen.

Gezien deze onbetrouwbaarheid zijn problemen in de toekomst niet weg te denken. Immers, de huidige problemen zijn bewust door Nedmag gecreëerd door te veel te produceren uit de cavernes. Als kundige operator had Nedmag moeten kunnen voorzien wat de consequenties hiervan zijn. Het gevaar is dus dat over een aantal jaren opnieuw problemen gaan optreden, ondanks de aanwijzingen door EZ. Dat opnieuw bewoners met schade blijven zitten en dat er grote risico's ontstaan m.b.t. milieuveiligheid. Immers, Nedmag is ook prima in staat om ondanks het afgesproken Protocol, geen enkele bewoner hun schade te vergoeden.

Hoogachtend,

Gemachtigde namens

Bijlage:

Zout en zoutwinning in Noord-Nederland:

- *De gevolgen van zoutproductie uit de Veendam concessie*
- *Schadevergoeding wordt consequent afgewezen op basis van evident onjuiste informatie*

Zout en zoutwinning in Noord-Nederland:

- De gevolgen van zoutproductie uit de Veendam concessie
- *Schadevergoeding wordt consequent afgewezen op basis van evident onjuiste informatie*

Inleiding:

Vanaf de Romeinse tijd werd zout gewonnen door veen dat verzadigd was met zeewater te drogen, te verbranden en vervolgens de zoute as te raffineren tot zuiver zout. Toen deze manier niet meer toegepast werd, ging Nederland zout importeren. Pas toen het steenzout in eigen bodem werd ontdekt is men in Nederland weer zout gaan winnen.

Bij het boren naar aardgas stuitte Shell in Oost-Groningen eind jaren 60 op een diepte van ongeveer 2 km op Zechsteinzout met veel magnesiumchloride van grote zuiverheid. Nadat in 1980 de concessie om zout te winnen en te verwerken was gegund werd in 1981 begonnen met de productie. De productieactiviteiten spelen zich af in de Groninger Veenkoloniën, de zoutmijnlocaties bevinden zich in Tripscompagnie en Borgercompagnie. Middels oplosmijnbouw wordt het zout gewonnen op een diepte van 1.500 tot 1.800 meter uit het Veendam zoutkussen.

Zoutproductie heeft bodemdaling tot gevolg. Vanaf 1995 wordt deze elke 2 jaar gemeten en in overleg met waterschappen is een maximale bodemdaling welke niet mag worden overschreden vastgesteld. Er is een protocol opgesteld voor de afhandeling van schade door bodemdaling als gevolg van zoutmijnbouwactiviteiten. In 2018 heeft een incident plaatsgevonden waarbij een plots sterk verlaagde cavernedruk werd gemeten.

De Veenkoloniën liggen in het aardbevingsgebied van het Groninger en Annerveen gasveld, er worden regelmatig lichte aardbevingen geregistreerd. Ook is er sprake van zogenaamde diepe bodemdaling als gevolg van gaswinning, aan het oppervlak waar te nemen.

Er zijn vele studies gedaan naar mogelijke schade aan gebouwen door mijnbouwactiviteiten. Hierbij is steeds uitgegaan van een enkel feit waardoor men kan hier spreken van deelstudies. Mogelijke schade aan gebouwen door aardbevingen is ook erkent wanneer aardbevingen schade "triggeren", maar waar de onderliggende veroorzaker een andere is. In een aantal gevallen is de schade niet eenduidig vast te stellen, waardoor geen causaal verband met mijnbouwactiviteiten wordt geacht aanwezig te zijn.

In deze korte notitie wordt beoogd een aantal feiten te kwalificeren in samenhang met mijnbouwactiviteiten in het concessiegebied Veendam met als doel om onverklaarbare schade aan gebouwen mogelijk wel een verklaring te geven. Hierbij is gebruik gemaakt van informatie die publiekelijk beschikbaar is.

Ontstaan van zout in Nederland:

Tijdens de late Perm, tussen de 300 en 200 miljoen jaar geleden, was het klimaat in Nederland warm en droog en in de ondiepe zee, de Zechsteinbekken, die Nederland bedekte verdampten miljarden liters water. Het daarin opgeloste zout bleef achter als, o.a., steenzout. Dikke pakketten hiervan liggen nu kilometers diep onder Nederland. Door de unieke eigenschappen is het oorspronkelijk in lagen afgezette zout vervormd tot zoutbergen in de Nederlandse ondergrond.

Wat is steenzout:

Steenzout is een indampingsgesteente, ook wel evaporiet genoemd. Het wordt door de geoloog Halië genoemd, door de scheikundige natriumchloride (NaCl). Nadat water verdampt is, blijven de daarin opgeloste stoffen zoals zout achter. Ter hoogte van Nederland lag tijdens het Perm en tijdens een gedeelte van het Trias een binnenzee en er heerste een warm en erg droog klimaat. Hierdoor verdampte het water en het in het water opgeloste zout bleef achter. Door herhaaldelijk instromen van nieuw zeewater dat vervolgens verdampte, ontstonden dikke zoutpakketten.

Behalve uit zeewater kunnen indampingsgesteenten ook ontstaan door verdamping van (zoet) rivierwater, zoals ook nu nog te zien is in zoutmeren in Noord-Afrika, het Midden-Oosten en Noord Amerika. De samenstelling van de afgezette zouten verschilt echter sterk door de variatie in de opgeloste stoffen.

Indampingreeks:

Zouten kunnen maar in beperkte mate in water oplossen. Als het water met zout verzadigd is, kan niet meer zout in water oplossen. Zeewater vanwaar het water verdampt zal eerst verzadigd raken, daarna kunnen de zouten niet meer in oplossing blijven en vormen zich zoutkristallen, die op de bodem neerslaan. Zeewater bevat behalve Steenzout, ook een aantal ander zouten. Niet alle van deze zouten zijn even goed oplosbaar. Slecht oplosbare zouten slaan tijdens het verdampen van water eerder neer dan goed oplosbare zouten. Het zout Gips vormt al kristallen als 70% van het zeewater is verdampt, Steenzout vormt pas kristallen als 90% van het zeewater is verdampt. Wanneer de zoutconcentratie door verdamping van water toeneemt, zullen dus eerst de moeilijk oplosbare zouten neerslaan en daarna pas de beter oplosbare. De gehele reeks, die indampingsreeks of evaporietenserie wordt genoemd, ziet er als volgt uit:

evaporiet	chemische formule	slaat neer bij verdamping van % van het water
calciumcarbonaat (kalk)	CaCO_3	
dolomiet	$(\text{Ca}, \text{Mg})\text{CO}_3$	
calciumsulfaat (gips)	$\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$	
calciumsulfaat (anhydriet)	CaSO_4	70 %
natriumchloride (halië)	NaCl	90 %
kaliumchloride	KCl	98 %
carnalliet	$\text{KCl} \cdot \text{MgCl}_2$	
kaliumsulfaat	K_2SO_4	

Wanneer de zoutconcentratie in het water weer afneemt, door bijvoorbeeld toevoer van zoet water van regen of rivieren, wordt de indampingsreeks onderbroken. De reeks kan dan in omgekeerde volgorde verlopen en eerder afgezette zouten kunnen weer oplossen. Bij een grote toevoer van zeewater kan de indampingscyclus zelfs weer helemaal opnieuw beginnen. Hierdoor ontstaan er verschillende cycli die in de afzettingen te herkennen zijn. In Nederland zijn er in de Zechstein uit de Laat-Perm vier of vijf van deze cycli aangetoond.

Wanneer wordt zout gevormd:

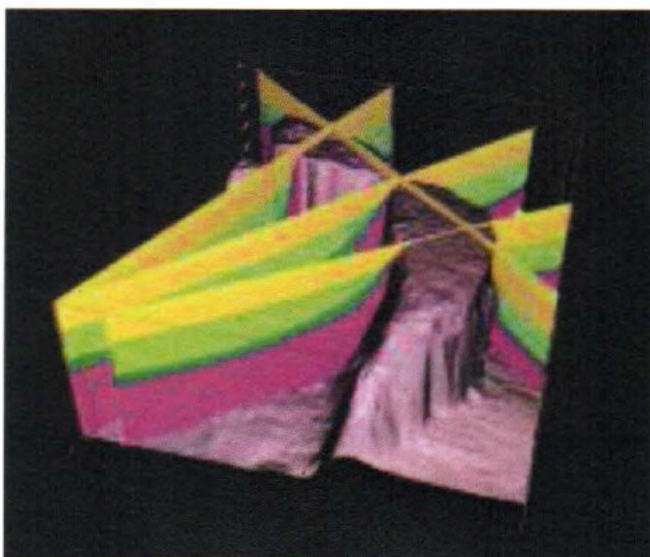
Voor het neerslaan van zout is een zoutconcentratie nodig dat hoger is dan verzadigd. Om dit te bereiken zijn de volgende condities vereist:

- er moet een woestijnklimaat heersen, warm en droog genoeg om voldoende water te kunnen verdampen,
- de zee moet enigszins afgesloten zijn van open zee. Wanneer het water uit de binnenzee te veel mengt met de open zee, wordt de zoutconcentratie in de binnenzee constant gehouden,
- er moet een zodanig *kleine* verbinding zijn met open zee, dat deze ervoor zorgt dat zoutwater aangevoerd wordt in gelijke mate met de afvoer van water door verdamping,
- er moet weinig aanvoer van zoetwater zijn.

Bij een combinatie van een woestijnklimaat en een ondiepe zee, waar weinig rivieren in uitmonden en die in beperkt contact staat met een oceaan, kan de zoutconcentratie toenemen en kunnen zoutlagen gevormd worden.

Zoutdiapieren en zoutpijlers:

Steenzout heeft een aantal opmerkelijke eigenschappen waarmee het zich onderscheidt van andere gesteenten in de Nederlandse ondergrond. Zo gedraagt het zich op dieptes beneden een kilometer als een dikke stroop. Opmerkelijk is verder dat, in tegenstelling tot andere afzettingen (zand, klei, kalk), de dichtheid van steenzout constant is en niet met de diepte toeneemt. Bij andere gesteenten is dit wel het geval. Beneden 500 meter is steenzout daardoor lichter dan andere gesteenten. De combinatie van beide eigenschappen leidt ertoe dat steenzout de neiging heeft zich naar boven te bewegen. Dit gebeurt meestal bij breuken in de ondergrond. Het steenzout vloeit dan traag (halokinese) naar plaatsen waar de druk van het bovenliggende gesteentepakket het geringst is.

Figuur 1: Reconstructie van een muurvormige steenzoutstructuur in de ondergrond van Zuidwending nabij Veendam (Groningen).

Een verdikking van zout waarbij de bovenliggende lagen niet worden doorbroken wordt zoutkussen genoemd. Is het zout wel door die lagen heen gebroken en ver omhoog gekomen, dan spreekt men van een zoutpijl (figuur 1). Door dit proces kunnen gedurende vele miljoenen jaren ondergrondse zoutbergen ontstaan. Op sommige plaatsen ligt het zout in ons land hierdoor enkele tientallen meters onder het aardoppervlak, terwijl de basis van de zoutlaag op drie tot vier kilometer diepte ligt.

Steenzout in Nederland:

De dikste zoutpakketten in Nederland dateren uit het Laat-Perm (Zechstein). Tijdens deze periode lag er in West-Europa een grote binnensee, het Zechsteinbekken, dat van tijd tot tijd nog net in contact stond met de oceaan. Hier werd vanaf zo'n 260 miljoen jaar geleden in totaal een kilometer steenzout gevormd in een aantal verschillende indampingsfasen. De omstandigheden in dit toenmalige Zechsteinbekken zijn vergelijkbaar met de huidige omstandigheden in het verdampingsbekken in de Kaspische zee, de Kara Bogaz Gol, een vrijwel geheel van open zee afgesloten lagune waar nu jaarlijks zo'n tien centimeter Haliëet wordt gevormd. Het warme droge woestijnklimaat, dat tijdens het Zechstein heerste, zorgde voor veel verdamping. Er waren weinig rivieren die zoetwater aanvoerde. Van deze omstandigheden was in Nederland ook sprake tijdens het Midden-Trias (toen het Rötzout en het Muschelkalk-zout werd afgezet), Laat-Trias (Keuperzout) en in mindere mate tijdens de Laat-Jura (Malmzout).

Figuur 2: Paleografie van Noordwest Europa: Laat Perm

De ontdekking van het waardevolle steenzout in Nederland:

In Nederland is steenzout voor het eerst aangeboord in 1887 in Twickel, nabij Hengelo. Men was eigenlijk op zoek naar zoet grondwater toen men onverwachts op 470 meter diepte steenzout uit het

Trias tegenkwam. Nederland importeerde toentertijd nog zout uit het buitenland. Pas toen tijdens de Eerste Wereldoorlog de zoutaanvoer vanuit het buitenland stagneerde, begon Nederland zelf met het winnen van zout. Het was ten slotte nagenoeg de enige manier om voedsel te conserveren. Zout was vroeger zelfs zo'n belangrijk en waardevol product dat Romeinse soldaten gedeeltelijk in zout uitbetaald kregen. Ons woord salaris is dan ook afgeleid van het Latijnse woord *salarium*, dat zoutrantsoen betekent.

Zoutpijlers en zoutkussens in Nederland:

Zout wordt in Nederland gewonnen uit de ondiepe zoutpijlers en zoutkussens. TNO heeft de locaties in Nederland in kaart gebracht in figuur 3.

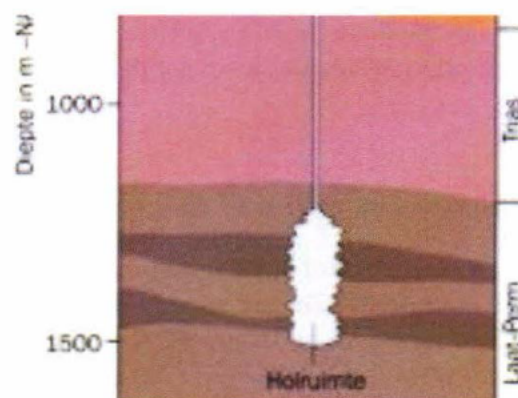

Figuur 3: Zoutpijlers en zoutkussens in Nederland

Winning:

Vanaf de Romeinse tijd werd zout gewonnen door veen dat verzadigd was met zeewater te drogen, te verbranden en vervolgens de zoute as te raffineren tot zuiver zout. Toen deze manier niet meer toegepast werd, ging Nederland zout importeren. Pas toen het steenzout in eigen bodem werd ontdekt is men in Nederland weer zout gaan winnen. In het buitenland wordt veel zout gewonnen door ondergrondse mijnbouw. Dit heeft men in Nederland ook overwogen, maar nooit toegepast. In Nederland wordt steenzout gewonnen door oplossingsmijnbouw. Hierbij wordt zoetwater in de grond gespoten waardoor steenzout oplost. De oplossing (pekkel) wordt vervolgens naar boven gepompt. In een zoutraffinaderij wordt de pekkel vervolgens gereinigd en tot schoon zout ingedampt, of via chemische processen omgezet in chloor en natriumhydroxide.

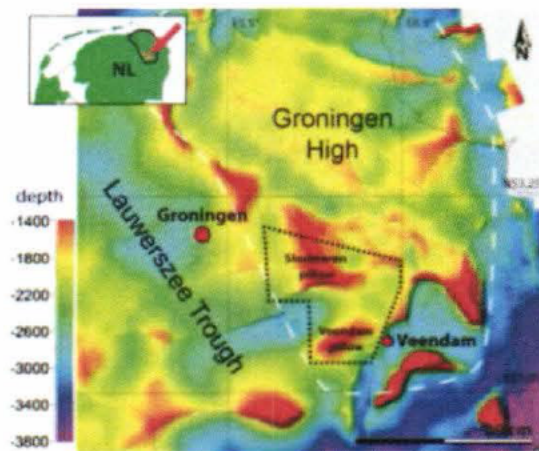
Bij het oplossen van het steenzout ontstaan ondergrondse holtes (figuur 4), ook wel cavernes genoemd. Deze moeten tijdens de winning goed in de gaten gehouden worden: als ze te groot worden is er kans op bodemdaling of, in uitzonderlijke gevallen, zelfs instorting.

Figuur 4: Ondergrondse holte als gevolg van zoutwinning.

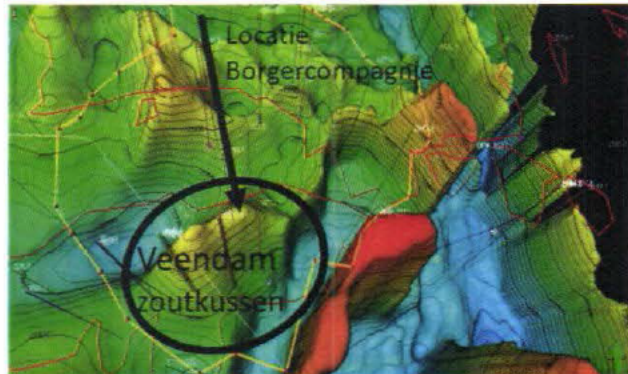
Nedmag zoutwinning en productielocaties:

Bij het boren naar aardgas stuitte Shell in Oost Groningen eind jaren 60 op een diepte van ongeveer 2 km op Zechsteinzout met veel magnesiumchloride van grote zuiverheid. Na de eerste proefboringen in 1972 richtte Shell-Billiton en de Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij (NOM met als aandeelhouders: Ministerie van Economische zaken (50%), en de provincies Groningen, Friesland en Drenthe (50%) samen een bedrijf op onder de naam Billiton Refractories voor het winnen en verwerken ervan. Nadat in 1980 de concessie hiertoe was gegund werd in 1981 begonnen met de productie. Nadat Shell-Billiton zich in 1994 uit het bedrijf terugtrok deed het Belgische Lhoist S.A. zijn intrede en veranderde de bedrijfsnaam in Nedmag Industries Mining en Manufacturing BV. Sinds 2017 is de naam gewijzigd in Nedmag BV.

Figuur 5: Concessie Veendam

De productieactiviteiten van Nedmag spelen zich af in de Groninger Veenkoloniën. Het winningsgebied is aangegeven op de top zout kaart van figuur 6. Het hoofdkantoor en de fabriek staan in Veendam en de zoutmijnlocaties bevinden zich in Tripscompagnie en Borgercompagnie. Middels oplosmijnbouw wordt het zout gewonnen op een diepte van 1.500 tot 1.800 meter uit het Veendam zoutkussen. Dit zoute water wordt verder verwerkt in de fabriek tot gecalcineerd Magnesiumoxide.

Figuur 6: Top zout Veendam zoutkussen

Nedmag produceert Magnesiumchloride, Magnesiumoxide, Magnesiumhydroxide en Calciumchloride.

Incident van 2018 en wat er vooraf ging:

Nedmag wint zout door middel van oplossingsmijnbouw. Zoetwater wordt in de grond gespoten waardoor zout oplost. De oplossing (pekel) wordt vervolgens naar boven gepompt. Bij het oplossen van het zout ontstaan ondergrondse cavernes. Om bodemdaling, en als gevolg daarvan schade, te voorkomen werd in 1972 de maximum diameter van de caverne gesteld op 100 meter. De dragende pijlers zijn in zo'n geval groot genoeg geacht om de cavernes in stand te houden. Vanuit o.a., bedrijfseconomische overwegingen, het boren van een put is kapitaalsintensief, werd toegestaan om

door te produceren tot een diameter van 140 meter was bereikt. Vervolgens werd in 1994 toegestaan om tot een diameter van 200 meter te produceren.

Omdat het moeilijk te bepalen is hoe in een niet uniforme zoutlaag een caveerne zich ontwikkeld, is uit het oog verloren dat de afstand tussen de cavernes ontoelaatbaar klein was geworden en daardoor de dragende pijlers ontoereikend. Immers, het oorspronkelijke plan ging uit van een diameter van 100 meter. Desalniettemin is de productie voortgezet.

Vanaf 1993 werd geproduceerd met een verlaagde cavernedruk. Het idee zou zijn dat de cavernes dichtgedrukt zouden worden omdat de dichtheid van het zout hoger is dan dat van pekkel. Dit had tot gevolg dat versnelde bodemdaling ging optreden. Immers, zout is niet compressibel en het zout zit ook niet erg diep, drukverlaging heeft direct bodemdaling tot gevolg.

Tussen de periode 1989 en 2003 ontstond drukcommunicatie tussen alle TR cavernes. De cavernes waren samengesmolten. De controle op de productie is op dat moment verloren gegaan, immers, het was niet meer te bepalen uit welke caveerne het zout geproduceerd werd en hoe het zout zich ging bewegen tussen en rond de cavernes. Ook hadden de verbonden cavernes, omdat deze een groot gezamenlijk onregelmatig dak hadden gekregen, zijn stabiliteit verloren.

Ondanks alle onzekerheden is de productie gecontinueerd. Er is gekozen om de productie onder verlaagde druk een "nieuwe productiemethode" te noemen. Er is een vergunning voor aangevraagd en verleend. Het werd wel verplicht gesteld om regelmatig m.b.v. precisie waterpasmetering de bodemdaling te meten en om een protocol voor schade afhandeling op te zetten.

Op 20 april 2018 heeft zich bij Nedmag een *incident* voorgedaan waardoor de pekeldruk in het grote caveernecluster in een korte periode met **30 bar** is gedaald. Na berekening van de omvang van de lekkage is geconcludeerd dat de meest waarschijnlijke hypothese een scheur (frack) in het zout-dak is. Het is ook mogelijk dat een brokstuk uit het caveerne-dak is gevallen, of een combinatie van deze. Een scheur ontstaat als de druk in de caveerne de kracht van het caveerne-dak, gesteentespanning, overschrijdt. Nadat de druk voldoende is gedaald als resultaat van het wegvloeien van het pekkelwater in de scheur, zal de scheur zich sluiten. Simulaties van de spanningsontwikkeling rond de cavernes laten zien dat scheurvorming het waarschijnlijkst is en dit zal in de bovenliggende lagen leiden tot een omhoog groeiende scheur. Om herhaling te voorkomen wordt de druk in de caveerne laag gehouden.

De gevolgen zijn beschreven door SodM en kunnen samengevat worden als extra bodemdaling, die de grens gesteld in het winningsplan overschrijdt en kans op verontreiniging van de ondiepe ondergrond. Er zit namelijk circa 45.000 m³ diesel in het cavernestelsel om het dak tegen ongecontroleerde oplossing te beschermen. Diesel is daarom ook weggevloeid in de frack. Berekeningen laten zien dat het niet is uit te sluiten dat **de scheur tot enkele honderden meters onder het oppervlakte is gekomen**. SodM acht de kans klein dat oppervlaktewater door pekkel of diesel wordt vervuild, maar vindt het belangrijk om voorzichtig te zijn gezien de grote onzekerheid van de berekeningen. Ook adviseert ze om de bewijslast voor schade door Nedmag om te keren analoog als geldt voor schade door aardbevingen als gevolg van gaswinning.

Schademeldingen na incident 2018 en advies deskundige:

Er zijn verschillende studies uitgevoerd door deskundigen, in opdracht van Nedmag, die mogelijke schade aan gebouwen in kaart beogen te brengen. De algemene conclusie is dat het niet waarschijnlijk is dat er schade door verzakking wordt veroorzaakt omdat de hellingshoek erg klein is en de bodemdaling regelmatig en gelijkmatig verondersteld is. Echter, vanaf zomer 2018 is plotseling grote schade ontstaan aan vele woningen in Borgercompagnie, Golfeiland Veendam en omgeving.

Volgens protocol heeft Nedmag Bureau Bouwpathologie (BB) de opdracht gegeven de schade te evalueren. De rapporten van BB gaan er steeds vanuit dat Nedmag productie de schade **niet heeft kunnen** veroorzaken. Alle verzoeken om schadevergoeding zijn dan ook afgewezen. Om tot een conclusie te komen inzake de mogelijke (alternatieve) oorzaak van de schade is gegrepen naar oorzaken die niet worden aangetoond of bewezen.

Zo werd door BB geconcludeerd dat de nieuwbouwhuizen (2011-2012) op het Golfeiland in Veendam constructiefouten hadden waardoor de fundering zo'n 6 cm ging verzakken. Dit was geconcludeerd, zonder onderzoek, een fout van de aannemer te zijn. Een aantal huizen in Borgercompagnie hadden schade door, volgens BB, veen dat was geoxideerd als gevolg van de droge zomer van 2018. Dit gold voor o.a., een huis uit 1876 en een huis uit 1903. Een huis uit 1906 had kennelijk niet toereikende funderingen in samenhang met oxiderend veen, waardoor het huis in 2018 plotseling scheef ging staan met alle gevolgen van dien. Ook vorstschade werd als reden genoemd.

Oxiderend veen is een bijzondere conclusie, immers, het veen in de veenkoloniën is gemijnd vanaf de 17^e eeuw, er is nu alleen nog zand aanwezig met hier en daar resten onherroepelijk geoxideerd veen op ongeveer ploegdiepte. De bonkaarde, de bovenste 50 cm van het veen, was niet als turf te gebruiken en werd door boeren die zich gingen vestigen in de door turfstekers verlaten gebieden, gebruikt om het land te verbeteren. De deskundige heeft hier kennelijk het gebruik van het woord veen in Veenkoloniën fout begrepen.

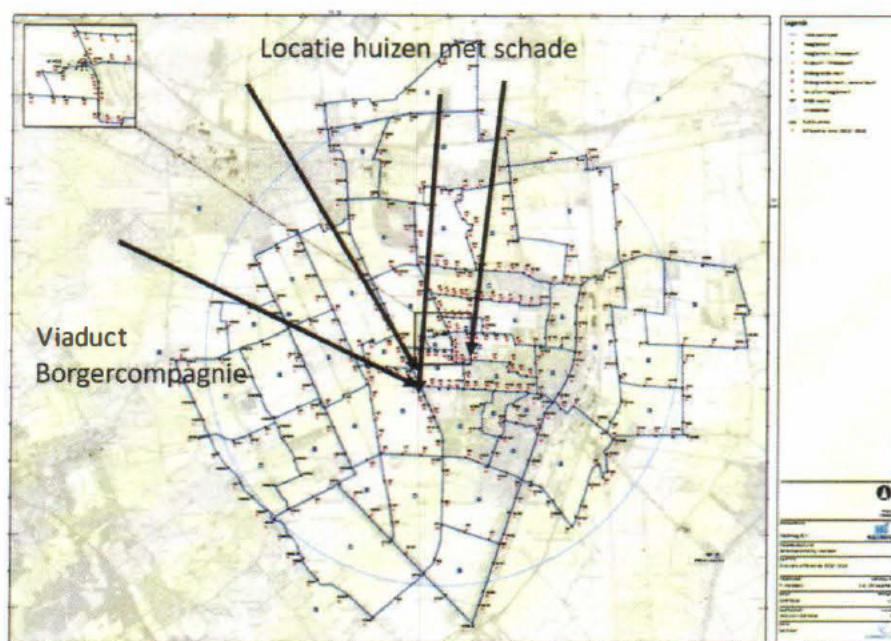
Uit TNO Dinoloket valt op te maken dat in de regio alleen fijn en matig fijn zand te vinden is. De meeste waarnemingen gaan tot 4.7 m diep. In de regio waar schade is gemeld is in 12 van de 13 nabij gelegen putten geen veen gevonden, in 1 put is veen aangetroffen tussen 20 en 40 cm diepte. Ook is hier te zien dat het grondwaterniveau al meer dan 50 jaar laag is, de waterschappen houden het sinds 2001 op 45 cm boven NAP, wat inhoudt dat het grondwater gemiddeld 1,5 meter beneden het maaiveld staat. Te zien is dat in 2006 het grondwaterpeil lager was dan in 2018 (TNO Dinoloket, put B12F0153). De conclusie van de Nedmag deskundige is dus ongefundeerd.

De schadeveroorzakers in beeld:

Ofschoon de hellingshoek in het betreffende gebied in het algemeen inderdaad laag is, tot enkele centimeter per kilometer, wordt in alle studie vanuit gegaan dat de daling uniform plaatsvindt. Uit de dalingskaarten valt echter op te merken dat er lijnen van *ongelijke* hoogte zijn ontstaan, anomalieën. Er is geen onderzoek gedaan naar ongelijkmatige daling in het winningsgebied en er is geen onderzoek gedaan naar het effect van deze onregelmatige daling op gebouwen.

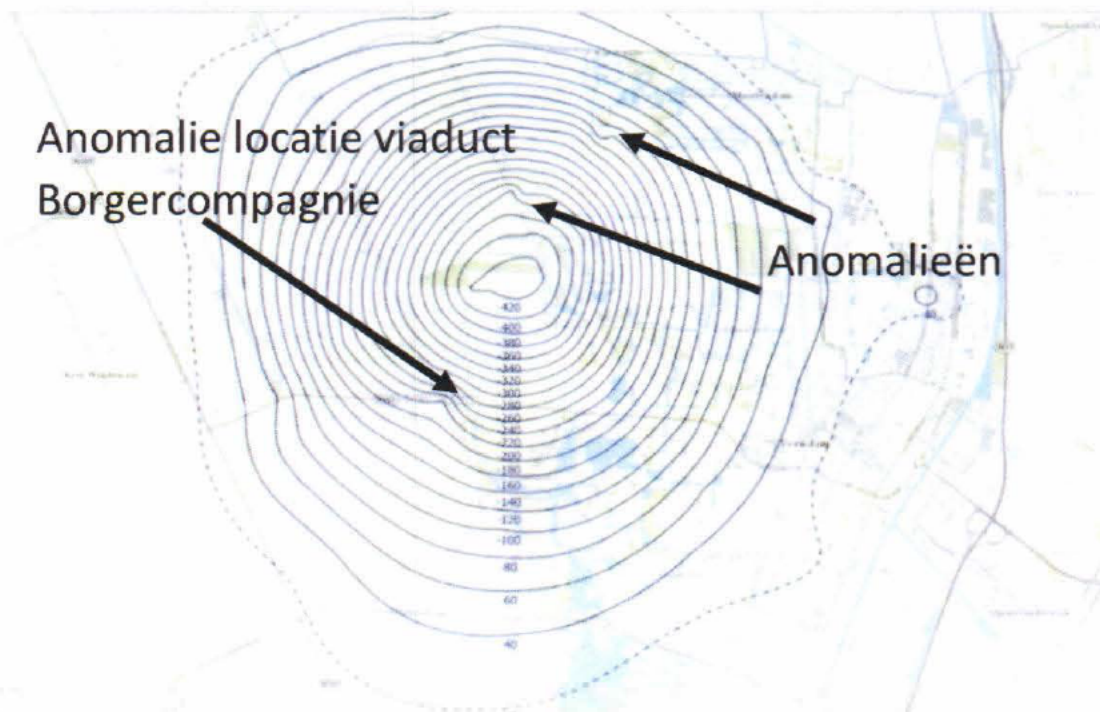
Waterpasmetingen 2018 door Antegroep:

De Antegroep heeft in 2018 een nauwkeurigheidswaterpassing uitgevoerd in het gebied rond Veendam, inclusief Borgercompagnie, Tripscompagnie en enige verder westwaarts liggende dorpen. De resultaten zijn te vinden in het rapport van 14 september 2018 met projectnummer 432142 (hierna het Antearapport). In kader van mijnbouwactiviteiten in de winningsvergunning "Veendam" vindt zo'n meting elke 2 jaar plaats. De waterpasmeting laat de bodemdaling zien op 352 punten ten opzichte van de nulmeting uit 1995.

Figuur 7: Meetnet. 3 van de huizen met gemelde schade in Borgercompagnie staan ongeveer 400 meter noordelijk van het viaduct, een ander ongeveer 20 meter zuidelijk van het viaduct. Schade aan huizen in Golfeiland liggen ongeveer 1.5 km oostelijk van het viaduct.

Het meetnet maakt gebruik van bestaande NAP-peilmerken welke zijn opgenomen in het NAP peilmerken register van RWS. De verdere verdichting van het meetnet is in het verleden uitgevoerd door het plaatsen van peilmerken (bouten), die zijn geplaatst in bestaande bebouwing of in open terrein in daarvoor specifiek geplaatste betonpalen. Deze betonpalen staan gefundeerd op de bovenste zandlaag. Sinds 2008 is voor het plaatsen van nieuwe peilmerken in open terrein gekozen voor schroefankers, die in de bovenste zandlaag zijn verankerd en onder het maaiveld zijn afgewerkt. Het meetnet heeft een punt dichtheid van ca. 2.6 per vierkante kilometer. Dit valt binnen de norm.

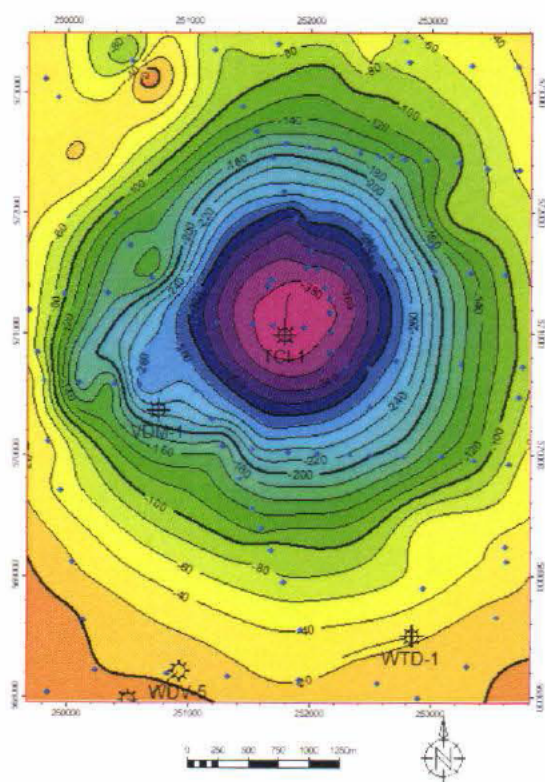
Figuur 8: Cumulatieve bodemdaling in 2018 volgens Nedmag ten opzichte van de nulmeting uit 1995.

De gemeten bodemdaling over de periode 2016 – 2018 varieert tussen +4 en -78 millimeter. De grootste differenties zijn gemeten op locaties waar Nedmag zout wint. De Antegroep plaatste ook een kanttekening in het rapport van 2018: “Er moet worden opgemerkt dat gedurende het uitvoeren van de metingen nabij de winningslocatie WHC-02 een calamiteit heeft plaatsgevonden **met aanvullende bodembeweging als gevolg**. Hier wordt momenteel apart onderzoek naar gedaan. De resultaten van dit meetregister kunnen hierdoor zijn beïnvloed.”

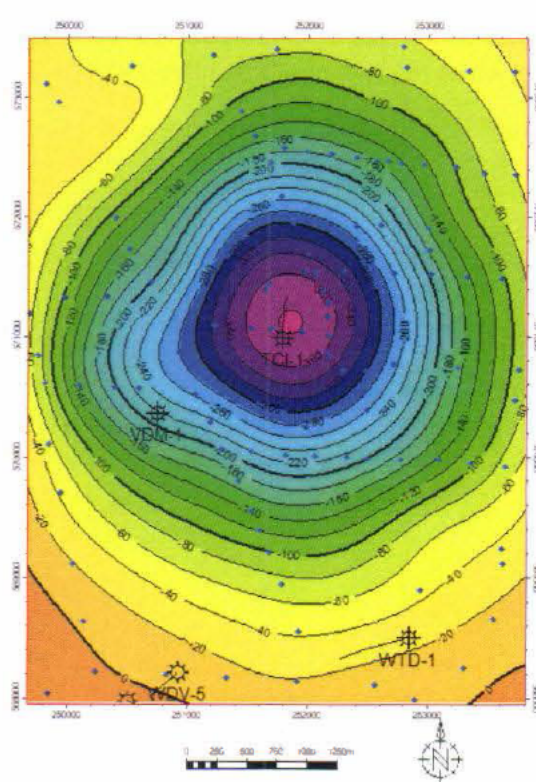
De resultaten zijn genoteerd in Antearapport, Bijlage 5: Differentiëestaat. Deze geeft de waarden van de nulmeting uit 1995 en waarden uit de jaren 2012, 2014, 2016 en 2018. De data is zorgvuldig geanalyseerd volgens gangbare procedures en is correct bevonden. Het Antearapport geeft hiervoor de relevante informatie. De cumulatieve bodemdaling is visueel gemaakt door lijnen van gelijke diepte te plotten over de kaart. Deze is hierboven in figuur 8 weergegeven.

Wat op deze kaart opvalt, is dat ondanks gebruikmakend van rekenmodeltechnieken die de lijnen van gelijke bodemdaling zonder pieken en dalen laat zien (de zgn. smoothing) er een verminderde bodemdaling gezien kan worden op de locatie in de omgeving van het viaduct in Borgercompagnie. In het verlengde van deze anomalie, richting noordoost zijn nog twee anomalieën te herkennen.

Het effect van smoothing is visueel gemaakt in de twee figuren hieronder. De data gebruikt voor deze figuren is dezelfde als van figuur 8 hierboven, echter, de mate van bodemdaling is gegroepeerd bij kleur. Paars geeft de grootste bodemdaling, via blauw en groen naar geel die de kleinste bodemdaling weergeeft. Figuur 9, links is niet gesmoothed, er zijn linksonder duidelijk afwijkingen te zien die onregelmatige daling aangeven. Figuur 10, rechts is deze onregelmatigheid eruit gesmoothed.

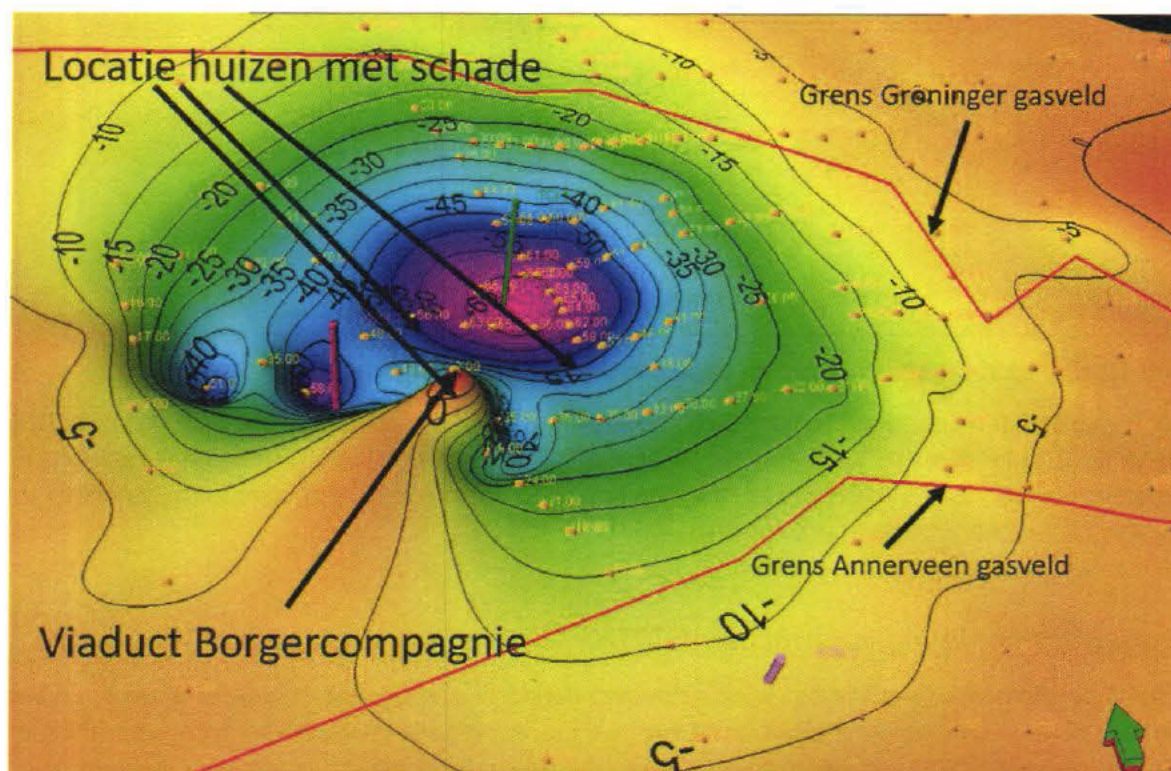

Figuur 9: Dataweergave zonder smoothing

Figuur 10: Dataweergave met smoothing

Wordt het **verschil** van de cumulatieve bodemdaling 2016 en 2018 geplot (dus *niet* cumulatief vanaf 1995), is duidelijk te zien dat de daling tijdens de periode 2016 tot 2018 geheel niet gelijkmatig was:

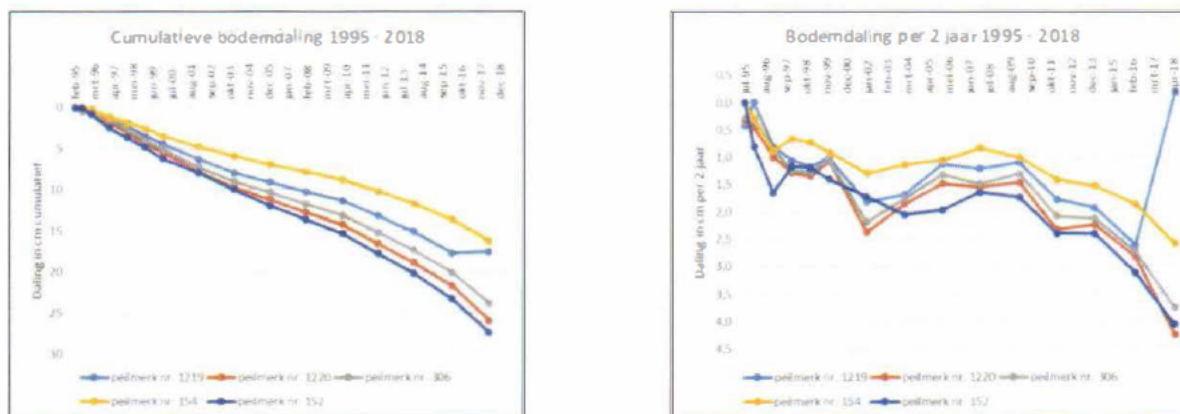

Figuur 11: Bodemdalingskaart: verschil gemeten daling van 2016 en 2018 (groene pijl wijst naar het noorden)

De paarse gebieden zijn in twee jaar tijd tot 66 millimeter gedaald terwijl ter plaatse van het viaduct van Borgercompagnie (oranje) een stijging van +2 millimeter is gemeten. Noordoostelijk van de viaduct in Borgercompagnie is de helling van de dalingskom vergroot met niet de in algemene zin berekende 2,5 cm per km, maar de feitelijk gemeten helling van **14.2 cm per km in slechts 2 jaar** (helling op 400 meter afstand gemeten langs de weg richting viaduct, geëxtrapoleerd naar cm per km).

Wordt de bodemdaling per jaar uitgezet tegen de tijd (figuur 12) dan is het duidelijk dat de bodemdaling **niet uniform** plaatsvindt; en, dat op locatie nummer 1219 (viaduct Borgercompagnie) de bodem na een daling van 26 millimeter tijdens de periode 2014 – 2016, de bodem 28 millimeter is **gestegen** tijdens de periode 2016 – 2018, terwijl de direct omliggende meetpunten in die periode 28 millimeter zijn gedaald. Het gevolg is een torsie met een maximaal verschil van 56 millimeter. Dit komt overeen met de constatering dat huizen met schade kennelijk met ongeveer 6 centimeter scheef zijn gaan staan. De bodemdalingsgegevens zijn gemeten in februari 2014, april 2016 en mei 2018, een periode van 26 en 25 maanden resp.

Hieruit volgt dat **niet** geconcludeerd kan worden dat van uniforme bodemdaling sprake is. De daling is niet uniform over het gebied en ook niet in tijd. Er zijn in de regio Borgercompagnie anomalieën te zien op zowel de bodemdalingskaart van 2018 welke de cumulatieve bodemdaling geeft als op de kaart die de bodemdaling van 2016 tot 2018 laat zien. Allen geven aan dat relatief grote verschillen in bodemdaling, tot 6 cm in 2 jaar tijd, geconstateerd kunnen worden in een klein gebied in en rond Borgercompagnie. Lokale bodemdaling kan lokale spanningen en verzakking veroorzaken in gebouwen, zoals ervaren in het getroffen huizen. Aardbevingen zullen hierdoor snel de schade versterken door het “trigger” effect.

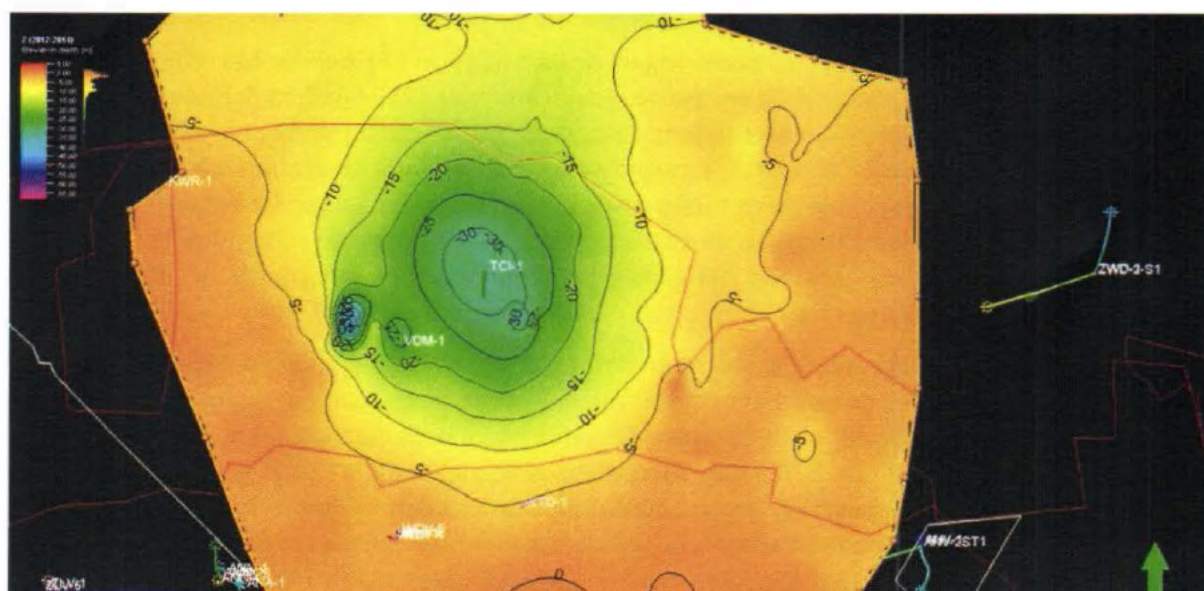

Figuur 12: Cumulatieve bodemdaling en bodemdaling per 2 jaar aantoonbaar niet gelijkmatig.

Deze grafieken laten beperkt de versnelde bodemdaling zien die plaatsvond na het incident van 2018, waar in de 3 maanden van 26 maart tot 26 juni 2018 de bodemdaling 40 millimeter bedroeg en vervolgens 60 millimeter van 26 juni 2018 tot 26 juni 2019. In vergelijking: de bodemdaling van 2014 tot 2016 was 27 millimeter in peilmerk nummer 306.

Onregelmatige daling voor incident 2018:

Verder is het opmerkelijk dat in het winningsgebied verschillende separate cavernes of groepen van cavernes, mogelijk samen versmolten, aan te wijzen zijn, echter alle cumulatieve dalingsmodellen en dalingskaarten gaan steeds uit van één uniforme komvormige daling. Het zou meer voor de hand liggen dat de contouren van de verschillende cavernes in meer of mindere mate terug te zien zijn aan het oppervlak. Immers, tussen de cavernes is er geen sprake van daling, behalve dat wat zou veroorzaakt kunnen worden door het bewegen van zout richting de cavernes. Dit zal echter in het tijdsbestek van enkele jaren geen uniforme daling van het hele gebied veroorzaken. Zout kan niet door drukvermindering inklinken, zoals dat in gas houdende poreus zandsteen kan voorkomen. De bodembewegingskaart van 2016 tot 2018 (figuur 11) laat wel de contouren zien van de verschillende cavernes. Figuur 13 laat zien dat al in 2014 sprake is van duidelijk zichtbare ongelijkmatige daling.

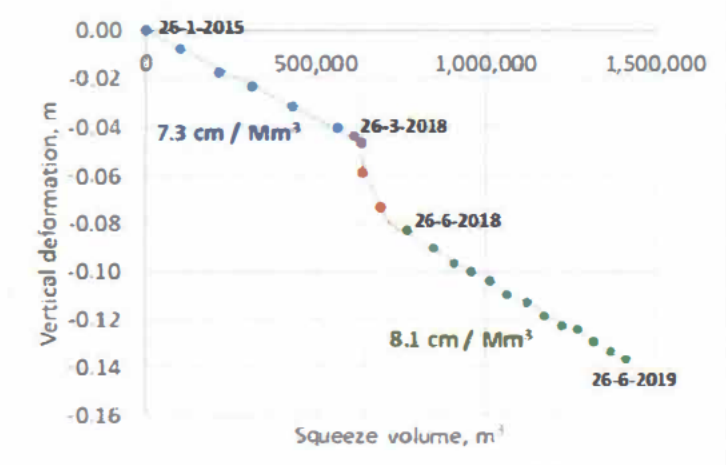

Figuur 13: Bodemdaling in twee jaar tijdens de periode 2012 en 2014

Deskundigen zijn ook in 2018 nog steeds uitgegaan van een gelijkmatige komvormige daling. De conclusies van deze deskundigen kunnen daarom niet toepasbaar zijn voor het Nedmag winningsgebied. Gezien de significante schade aan woningen in de regio is meer onderzoek naar lokale bodemdaling wenselijk. Ook schade gemeld in 2011 en 2012 zou opnieuw geëvalueerd moeten worden omdat steeds vanuit de foute basis is beoordeeld dat Nedmag de schade niet kan hebben veroorzaakt.

Versnelde bodemdaling in 2018:

In de "Aanvulling op winningsplan 2018" van 16 september 2019 door Nedmag is een grafiek "bodemdaling volgens InSAR" te vinden (figuur 14). Met terugwerkende kracht tot 26 januari 2015 is de maandelijkse ontwikkeling bodemdaling van het gebied met een straal van 7 km rond de Nedmag locatie WHC-2 door SkyGeo bepaald aan de hand van satellietdata. Hier is te zien dat tussen maart en juni 2018, de bodemdaling tijdelijk versneld is toegenomen.

Figuur 1: Verloop daling op diepste punt volgens InSAR als functie van squeezevolume over de periode 26 januari 2015 tot 26 juni 2019.

Figuur 14: Bodemdaling volgens InSAR van 26 januari 2015 tot 26 juni 2019

De schade aan een aantal van de betreffende huizen, in de nabijheid (tot 1.5 km) van locatie WHC-2, is zichtbaar geworden vanaf zomer 2018. Dit correspondeert met zowel het incident uit 2018 als de versnelde bodemdaling volgens InSAR. Hieruit kan worden geconcludeerd dat er een direct causaal verband bestaat en dat de schade het resultaat is van bodemdaling door mijnbouw.

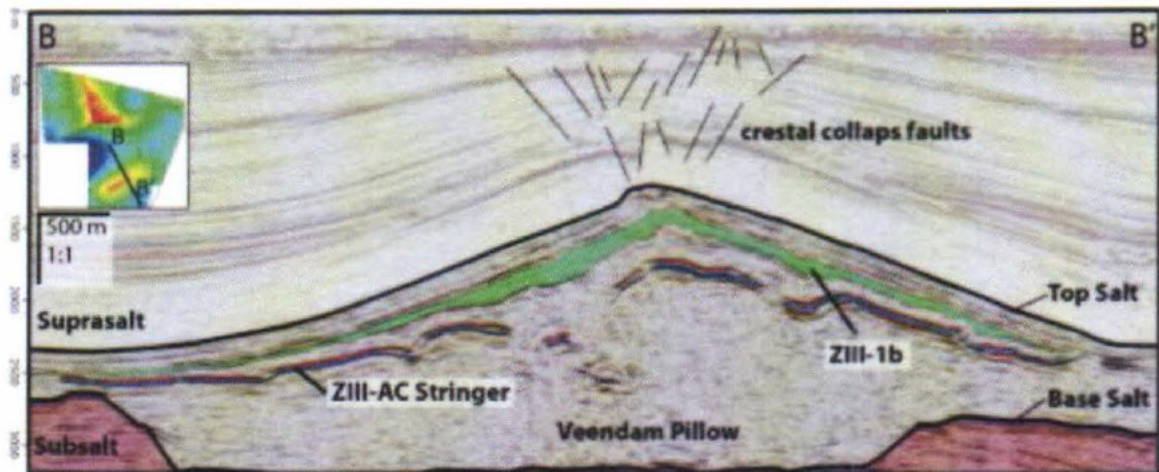
Ondiepe breuken als schadeveroorzaker:

Uit eigen onderzoek van de technische universiteit in Aken (RWTH Aachen) uit 2016 is gebleken dat boven en rond zoutkussens en zoutpilaren breuken zijn ontstaan in de daar boven gelegen lagen. Deze zijn hieronder geïllustreerd in figuur 15, voor het Veendam zoutkussen. Deze breuken zijn in het algemeen zwakker dan de omliggende gesteente. Immers, het zijn de plaatsen die door de beweging van het zout zijn gebroken.

Door het incident in 2018 is een groot volume vloeistof onder druk weggelekt. Uit fracking-ervaring in de olie-industrie kan men aannemen dat wanneer de nieuw geïnduceerde scheur een bestaande breuk bereikt, deze breuk op dat moment de weg van de minste weerstand is. Het weglekkende vloeistof zal

zijn weg vervolgen langs de bestaande breuklijnen, totdat de druk zodanig is verminderd dat de scheur zich weer kan sluiten. SodM stelt dat het niet is uit te sluiten is dat **de scheur tot enkele honderden meters onder het oppervlak is gekomen**. De dwarsdoorsnede in figuur 15 laat zien dat bestaande breuken gevonden zijn tot ongeveer 120 meter onder het oppervlak.

Het effect van een breuk, veroorzaakt door spanning in het gesteente als gevolg van het opkomende zout, die opnieuw opent als gevolg van een frack, is niet onderzocht. Het is goed mogelijk dat een breuk, die blijvend onder spanning staat door het continue bewegen van het zout, in beweging gaat komen als deze wordt geopend en op zo'n manier een verschuiving aan het oppervlak veroorzaakt. Dit kan ook aseismisch gebeuren. Een lokale door breukbeweging geïnduceerde verzakking zal schade aan gebouwen veroorzaken als deze verzakking onder de gebouwen heeft plaatsgevonden. Hier is geen onderzoek naar gedaan terwijl de dieptekaarten en de geologie hiertoe wel aanleiding toe geven.

Figuur 15: Seismische dwarsdoorsnede van de ondergrond: Veendam zoutkussen en bovenliggende gesteentes met crestal collapse faults; uit: *Evolution rheologically heterogeneous salt structures: a case study from the NE Netherlands*; van Raith e.a.; RWTH Aachen University; published 15 January 2016.

In opdracht van Nedmag heeft RWTH Aachen University onderzoek gedaan naar de waarschijnlijkheid van activeren van bestaande breuken boven het zout als gevolg van zoutwinning. De uitkomst kan worden gevonden in het rapport: "Squeeze mining- induced stress changes in the faulted overburden of the Veendam salt Pillow, 25 mei 2017".

De conclusie in dit rapport is dat de door **het model** berekende verandering van spanning, door bodemdaling als gevolg van zoutwinning, in het gesteente **direct boven** het zout zodanig laag is dat reactiveren van breuken niet verwacht wordt.

Dit is duidelijk gemaakt door de gemodelleerde spanningsveranderingen in σ_1 en σ_3 direct boven het zout af te zetten volgens het Mohr Coulomb criterium. De figuren laten een ruime marge zien tussen de cirkel berekent met σ_1 en σ_3 en de lijn (het Mohr-Coulomb criterium, die reactivering van bestaande breuken voorspelt plaats te vinden als de cirkel deze lijn, het criterium, raakt).

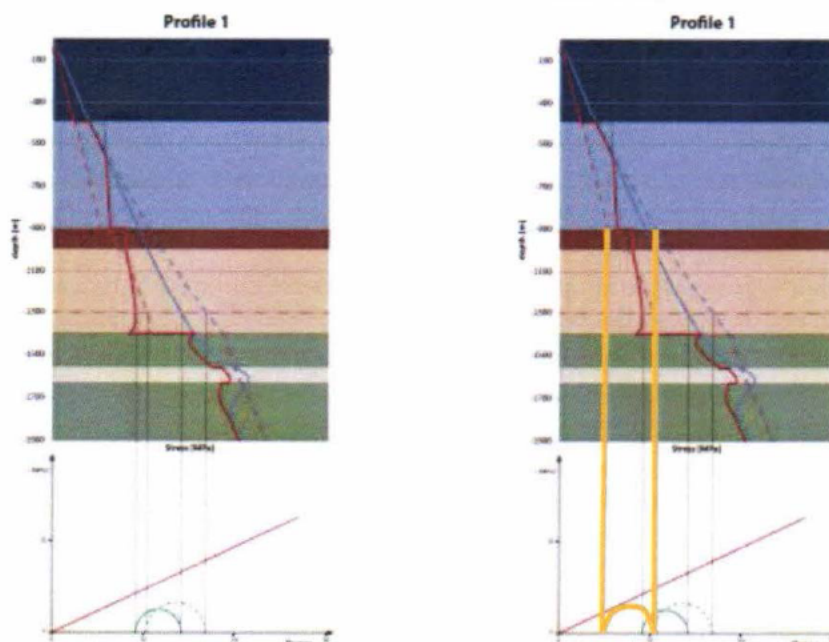
Er zijn een aantal kritische observaties met betrekking tot dit rapport:

1. Het rapport is gedateerd 25 mei 2017, een jaar voor het incident van 2018.
2. Het is maar zeer de vraag of de enkele uitkomst van dit model representatief is. Een model is in het algemeen sterk vereenvoudigd ten opzichte van de werkelijkheid. Het is daarom belangrijk de **juiste** aannames te maken. In dit geval zijn vraagtekens te zetten bij een aantal:
 - a. Het model gaat uit van een geheel vlakke basis Rotliegend.

- b. Daarboven is een zoutlaag geprojecteerd, die aan één kant hoger is als de andere kant. De hoge kant beoogd het Veendamkussen te simuleren.
 - c. Daarboven zijn 4 uniforme lagen gemodelleerd. In het zout zijn 3 cavernes op enige afstand van het hoogste punt in het zout geplaatst.
 - d. Vervolgens is dit model 360 graden geroteerd, wat als gevolg heeft dat in alle richtingen de lagen gelijk en uniform zijn.
 - e. Dit heeft ook als gevolg dat de cavernes in dit model een ring rond het centrum zijn geworden.
 - f. Vervolgens is niet de daling boven de cavernes gemodelleerd maar dat van het middelpunt.
 - g. Vanuit dit middelpunt gaat het model uit van een perfecte symmetrie rondom dit dalingspunt. Met ander woorden, een perfecte komvorm.
 - h. Vanwege deze symmetrie zou geconcludeerd kunnen worden dat een **2D model** hetzelfde resultaat zal geven.
3. De aannames zijn ver van de werkelijkheid verwijderd. De lagen zijn niet uniform in dikte en eigenschap en, zoals eerder beschreven, boven het zout is uit seismische kaarten een breukencomplex gekarteerd. Ook is de daling geen perfecte kom en wordt de daling gemeten boven de cavernes, niet naast de cavernes. Het rapport geeft aan dat zo'n vereenvoudiging veel goedkoper is, er is dus gekozen voor een zeer beperkte opdracht. Daarom kan de uitkomst van dit model niet het bewijs vormen voor de feitelijke gebeurtenissen rond het Nedmag winningsgebied.
 4. Het is niet redelijk om een zeer complex model te bouwen die de werkelijkheid nauwkeurig weergeeft, gezien de tijd en kosten die hiervoor gemaakt moeten worden. Wel had gekozen kunnen worden voor een in meer detail 2D model, immers, het hier gebruikte 3D model geeft in feite een 2D modellering weer. Ongeacht de keuze voor 2D of 3D, het zou in de verwachting liggen dat het model getest zou worden op een aantal kritieke parameters. Een zogenaamde scenario analyse. Immers, het rapport waarschuwt dat: "in general the present day in-situ stress state in the Northern Netherlands is not well known in the absence of measurements. This causes a significant uncertainty in subsurface integrity analyses which compute the changes in stress, starting from the initial stress". Met andere woorden, er is grote onzekerheid met betrekking tot de in-situ spanningen in Noord Nederland omdat deze nooit gemeten zijn, **waardoor grote onzekerheid bestaat over de juistheid van de berekende spanningsveranderingen en de conclusies hieruit**. Om betere conclusies met behulp van een model te genereren is het nodig om de uiterste waarden van relevante kritische parameters zoals die op kunnen treden, in het model te testen en op zo'n manier een "worst case scenario" te destilleren. Het is waarschijnlijk dat dit buiten de Nedmag opdrachtbeschrijving valt.
 5. De conclusies uit dit rapport zijn gebaseerd op een geheel symmetrisch, uniforme beweging van het zout op enige afstand naast de cavernes. De daling is op twee manieren uitgerekend: voor 53 cm in 31 jaar en voor 60 cm in 50 jaar. Echter, het huidige winningsplan gaat uit van een maximale bodemdaling van 95 cm (SodM), cumulatief gemeten met daling door gaswinning is dit 110 cm (TNO). Dus de gemodelleerde daling schiet te kort, daarom zijn de berekende spanningsverschillen niet representatief inzake de winningsvergunning. Spanningsveranderingen verlopen niet lineair, daarom is het belangrijk conclusies op de werkelijke te verwachten bodemdaling te baseren. Ook is geen rekening gehouden met het effect van versnelde bodemdaling in 2018. Uiteraard, dit vond plaats na het verschijnen van dit rapport.
 6. Het rapport beschrijft het breukencomplex, geheel los van het model. Er wordt in het model geen rekening gehouden met de spanningsvelden die rond breukencomplexen optreden (het "puntzakeffect"). Het model neemt aan dat deze breuken niet bestaan. De conclusie dat deze breuken niet reacteren is geheel gebaseerd op de gebrekkige theoretische berekening van spanningsverschillen, σ_1 en σ_3 , berekend voor uniforme lagen.

7. Een aardbeving van magnitude 1.0 is geregistreerd door de KNMI op 9 januari 2019 op 1 km diepte (Veendam), dus boven het zout. SodM heeft dit bevestigd. Reactivering van bestaande breuken is daarom **niet onwaarschijnlijk te noemen, het is al gebeurt.**
8. Uit ervaringen aardbevingen door gaswinning in Groningen is op te maken dat een lange periode van kleine aardbevingen, studies en modelleren, geen goede indicator is dat op een later moment groter aardbevingen uitblijven. Er moet rekening gehouden worden met het feit dat de Nedmag studies op dit moment nog maar weinig reden geven tot zorgen. Dit kan echter snel veranderen. Ook het incident van 2018 was geheel onverwacht. Er is geen rekening gehouden met dit scenario. Sterker nog, alle schade meldingen zijn door Nedmag afgewezen op basis van verondersteld geen causaal verband.

Tot slot is in figuur 16 de grafiek (rapport RWTH, blz. 15) waar de verticale stress σ_1 en de horizontale stress σ_3 tegen de diepte (verticale as) is afgezet hieronder twee keer gekopieerd. Dit is het scenario waarbij bodemdaling van 60 cm is gemodelleerd, de solide lijn geeft de waardes op tijd 0 (de initiale in situ conditie dus), de gestippelde op tijd is na 50 jaar met 60 cm bodemdaling. Het verschil van σ_1 en σ_3 op 1300 m diep is op de horizontale as afgezet, en de cirkel tussen deze waardes laat zien dat er een ruime marge zit tussen deze cirkels en de lijn (de "Mohr-Coulomb criterium for fault reactivation"). In de rechter grafiek is het verschil op 900 meter afgezet (in geel). Omdat de druk daar lager is, begint de cirkel dicht bij de nul waarde en raakt daarom ook bijna de lijn. De marge is op 900 meter diepte dus erg klein. Eerder is er al geconstateerd dat breuken tot 120 meter diepte zijn gevonden. Ondiepe breuken zullen door bodemdaling eerder reactiveren dan breuken op 1300 meter diepte. De Mohr-Coulomb lijn op 900 meter kan een grotere hellingshoek hebben dan die op 1300 meter, hier wordt benadrukt dat ondiepe breuken bij lage spanningsverschillen reactiveren. Een hoge hellingshoek doet daar niet aan af. De conclusie dat aardbevingen niet optreden is **in dit concrete geval** dus niet te maken.

Figuur 16: Mohr Coulomb grafieken.

Activering breuken door bewegend vloeistof:

Met betrekking tot het incident in 2018 waar een groot volume vloeistof is “weggelopen” in de lagen boven het zout, is het interessant om het werk van Professor Mark Zoback, Stanford University, Reservoir Geomechanics & Induced Seismicity, te raadplegen. Hij heeft onderzocht, o.a., in Oklahoma, onder welke condities breuken geactiveerd worden als vloeistof in poreuze lagen geïnjecteerd wordt. Hij heeft onderzocht hoe het stromen (het bewegen) van vloeistof door een poreuze laag spanningsverschillen veroorzaakt. Zijn bevindingen waren dat spanningsverschillen zich vooral rond breuken concentreren, waardoor reactivering van breuken snel waarschijnlijk wordt. Hij merkt op dat het inschatten van de onzekerheid in de belangrijkste parameters veel gecompliceerder blijkt dan gedacht. Dit laatste zou ook het geval kunnen zijn in het winningsgebied Veendam, waar maar weinig informatie is over de gesteldheid van de lagen boven het zout en waar het inschatten van de onzekerheden bijzonder moeilijk zal zijn. Ofschoon zijn werk in het algemeen meer relevant is voor de winning van aardwarmte, zijn er zeker aanknopingspunten te vinden in situaties waar lekkage van pek al is opgetreden en waar het opnieuw zou kunnen optreden, bijvoorbeeld bij abandonnement van putten.

Activering ondiepe breuken door aardbevingen:

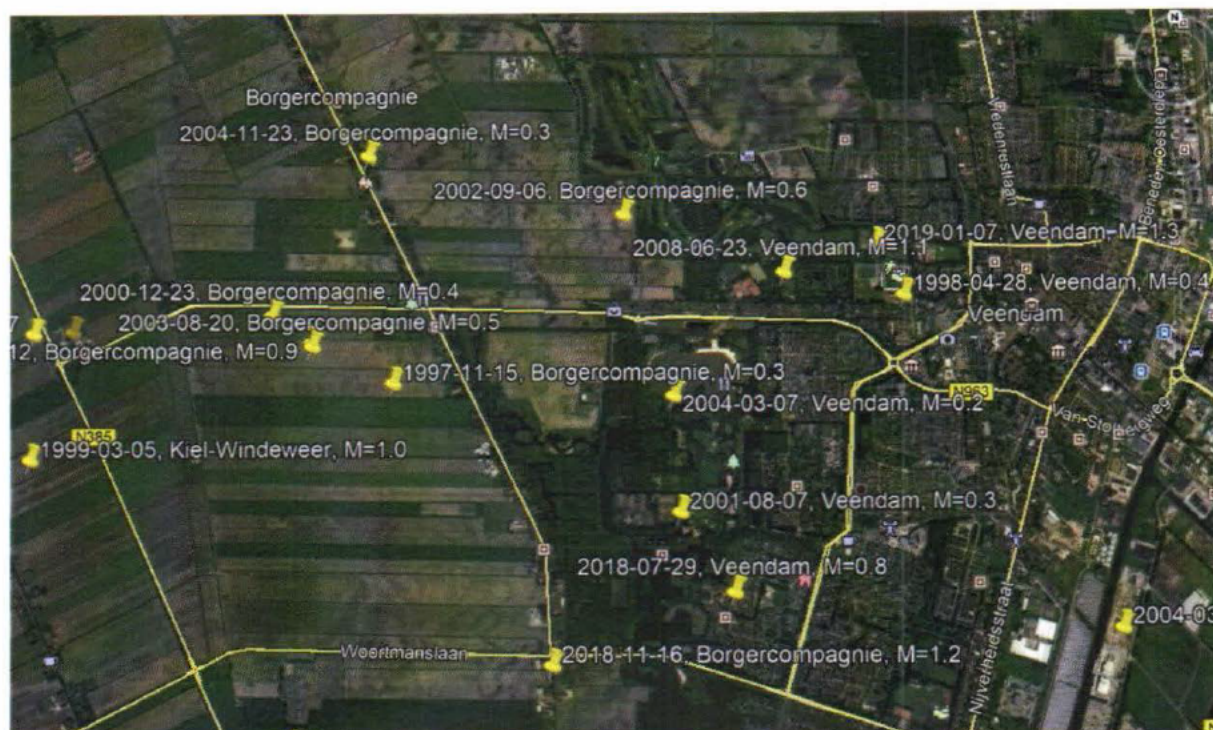
Het opmerkelijk te noemen dat de schade aan gebouwen/woonhuizen op of nabij de gemeten discrepantie op de bodemdalingskaart (nabij viaduct Borgercompagnie) schade hebben ervaren, wat lijkt te zijn veroorzaakt door verzakking in een deel van de gebouwen/woonhuizen. Het lijkt zeer waarschijnlijk dat dit het gevolg is van activeren van bestaande breuken door zoutwinning in combinatie met ongelijkmatige en snelle bodemdaling en de grote bodembeweging veroorzaakt door het incident in 2018. Het is echter ook mogelijk dat de aardbevingen in het Annerveen en Groninger gasvelden bijdragen aan het activeren van ondiepe breuken in het Nedmag winningsgebied.

Verder onderzoek is nodig naar het mogelijk reactiveren, “triggeren”, van de ondiepe breuken door ongelijkmatige bodemdaling in combinatie met **aardbevingen door gaswinning**. Het verschil met aardbevingen door gaswinning met die door zoutwinning is dat deze breuken **dicht aan de oppervlakte liggen** en niet het voordeel hebben van de dikke zoutlaag boven de gasvelden die de verticale beweging van de breuken aldaar absorberen. Er is sprake van beweging van ondiepe breuken, met dus een verticale beweging en directe impact aan het oppervlak.

Aardbevingen door gaswinning:

In de regio Borgercompagnie en Tripscompagnie zijn aardbevingen geregistreerd. Figuur 17 geeft een aantal recentelijke locaties aan.

De gangbare aanname is dat het schudden door aardbevingen ook scheuren veroorzaakt die niet direct te relateren zijn aan de aardbeving zelf. De aardbevingen geven als het ware een zetje waardoor scheuren die zonder aardbevingen niet zouden ontstaan, nu wel ontstaan. De vraag hier is echter waarom in deze gebouwen een krachtenveld is ontstaan die de muren doen scheuren. Bodemdaling en vooral onregelmatige bodemdaling is hier een verklaring. Onregelmatige bodemdaling kan ook door aardbevingen worden veroorzaakt.

Figuur 17: Locatie geregistreerde aardbevingen

De gebouwen in de Veenkoloniën staan volgens het TNO Dinoloket op zand. Zand heeft geen cohesie. Een complementerende verklaring ten aanzien van schade door aardbevingen is verweking of "liquefaction". Zand dat verzadigd is met water, bijvoorbeeld de zandlagen beneden het grondwaterpeil, verliest zijn draagkracht tijdens vibratie zoals tijdens een aardbeving.

Over zetting door verweking schijft Ir. van Staalduinen, TU Delft, in hoofdstuk 10 van zijn rapport nummer CM-2018-01 d.d. 11 juli 2018, het volgende:

De horizontale versnellingen in de grond tijdens een aardbeving leiden tot extra schuifspanning. Vooral los gepakt zand zal hierdoor willen verdichten. Voor verdichting moet het water tussen de korrels eerst (gedeeltelijk) uitstromen, maar hier is tijdens de aardbeving onvoldoende tijd voor, zodat wateroverspanningen optreden. Deze leiden tot tijdelijke vermindering van korrelspanningen en daarmee mogelijk tot tijdelijke vermindering van sterkte en stijfheid van het zand. Als de trilling sterk is kan het zand zijn sterkte en stijfheid zelfs compleet verliezen: dit wordt verweking of liquefaction genoemd. De inzichten in het ontstaan van het verschijnsel verweking zijn beschreven in Korff et al. (2013) en onderstaande is grotendeels aan deze referentie ontleend.

Er zijn twee typen verweking: cyclische verweking en statische verweking. Cyclische verweking betreft de cumulatieve opbouw van waterspanningen bij meerdere belastingwisselingen. Dit is bijvoorbeeld de situatie waarbij regelmatig kleine aardbevingen optreden. Statische verweking betreft de opbouw van wateroverspanningen door het ineensinken van het losgepakte korrelskelet. Hiervoor is in principe maar één voldoende grote belastingverandering, initiator, nodig. Naast de grootte van de extra schuifspanning is dus ook het aantal schuifspanningswisselingen van invloed. Andere voorwaarden zijn dat het zand voldoende los gepakt en waterverzadigd is.

De belangrijkste basis grondeigenschappen in relatie tot verwekingsgevoeligheid zijn de grondsoort en de pakkingsdichtheid. Cohesieve grondsoorten als klei en veen zijn niet verwekingsgevoelig. De volgende grondsoorten (met korrelgrootte) zijn wel gevoelig voor verweking:

- Leem/silt, ($2 < 63 \mu\text{meter}$).
- Fijn zand, ($63 < 150 \mu\text{meter}$).
- Matig fijn tot matig grof zand, ($150 < 300 \mu\text{meter}$).
- Grof zand en grind, ($> 300 \mu\text{meter}$).

Bij de tot op heden opgetreden aardbevingen (met een piek grondversnelling in de orde van 0,1 g) in Groningen zijn geen locaties vastgesteld waar verweking is opgetreden. Bij een aardbeving met een bodemversnelling vanaf ongeveer 0,2 g neemt de kans op verweking volgens de huidige inzichten sterk toe. Dit aspect is beperkt tot gebieden waar (los gepakt tot matig gepakt) zand voorkomt. Dichter gepakt zand kan verweken als de versnelling toeneemt tot boven de 0,35 g.

In 1998 is een studie uitgevoerd naar het effect van ondiepe aardbevingen op verweking van zand. Voor de studie is gekeken naar een combinatie van (ongunstige) omstandigheden zoals die zich in Noord-Nederland zou kunnen voordoen met een aardbevingsbelasting afgeleid van de (toen) sterkste in Noord-Nederland gemeten aardbevingssignalen (Roswinkel, 16 februari 1997 (M3.4), topwaarde van de versnelling 0,3 g) en een opbouw van de ondergrond met onder andere een 11 meter dik pakket los gepakt zand gelegen op een slappe laag.

De berekeningen met een piekversnelling van 0,125 g leverden in die studie nauwelijks een verhoging van de waterspanning op. De berekeningen met 0,2 g leverden wel significante wateroverspanningen op, mede afhankelijk van de aangenomen stijfheid van de slappe laag onder het zand leidend tot volledige verweking van de bovenste meters van het onderwatertalud.

In die studie staat verder een interessante verwijzing naar de literatuur over de opbouw van wateroverspanning bij explosies, waarvan genoemd wordt dat waterspanningen zich bij piekversnellingswaarden vanaf 0,1 g kunnen gaan opbouwen. Deze waarde komt overeen met wat uit studies naar opgetreden verweking bij aardbevingen naar voren komt. De nadere analyses van Deltares in het kader van de *quick scan* ondersteunen bovenstaande inzichten. Voor los gepakt zand en versnellingen kleiner dan 0,1 g wordt geen verweking verwacht. Voor versnellingen groter dan 0,15 g kan dit verschijnsel wel optreden.

Er kan dus geconcludeerd worden dat zetting door verweking als gevolg van bevingen te verwachten is bij topwaarden van de bodemversnelling boven een niveau van 0,1 g.

Verder schijft Ir. van Staalduin over versnelling en hoe deze zich ontwikkelt vanaf het epicentrum van een aardbeving in hoofdstuk 7 van het rapport. Hier vergelijkt hij de nauwkeurigheid van verschillende dieptemodellen de optredende bodemversnelling. Hij gebruikt daarvoor de gemeten waarden van 5 aardbevingen met een magnitude variërend van 2.7 tot 3.1. In dit onderzoek is te zien dat deze aardbevingen een versnelling van 0.35 g op ongeveer 10 kilometer afstand van het epicentrum veroorzaken. Dit is de versnelling die minimaal nodig is om een dicht gepakt zand te verweken. Uiteraard is de versnelling hoger dicht bij het epicentrum en bij een lagere magnitude zal de versnelling op 10 km lager dan 0.35 g zijn.

TNO Dinoloket laat zien dat zand van fijn en midden categorie in regio Borgercompagnie is aangetroffen tot boordiepte (in meeste gevallen 4,7 m). Met een grondwaterniveau van +45 cm NAP is het zand beneden dit niveau waterverzadigd.

Ofschoon de magnitude van de aardbevingen in regio Borgercompagnie 1.3 nog niet heeft overschreden, is de afstand tot het epicentrum minder dan 3 km. Zowel cyclische als statische verweking zijn daarom niet uit te sluiten. Op afstand van 5 tot 7 km komen wel regelmatig aardbevingen voor van hogere magnitude, tot 2.4, vooral veroorzaakt door het Annerveen gasveld. Deze kunnen dus ook verweking tot stand brengen.

Conclusie:

Verder onderzoek is nodig om schade die ontstaan is aan gebouwen in het Nedmag wingebied sinds 2000 te verklaren. Ook geologische gegevens moeten hierbij worden meegenomen.

Mogelijke oorzaken kunnen zijn, als enkele oorzaak of in combinatie, onregelmatige en grote bodemdaling door zoutwinning, scheur in het dak van de caverne ontstaan in 2018, werken van ondiepe breuken boven het zout, verweking en aardbevingen.

Schadevergoeding voor getroffen bewoners zijn door onzorgvuldig en/of onvolledig onderzoek door deskundigen, mogelijk onterecht afgewezen. Vooral de grote onregelmatige bodemdaling van 2016 tot 2018 is onvoldoende onderzocht, terwijl Nedmag deze informatie al 2 jaar tot zijn beschikking heeft. Ook het feit dat alleen restantenvolledig onherroepelijk geoxideerd veen aanwezig is in de regio maakt verwijzing hiernaar door betreffende deskundigen duidelijk dat er sprake is van onzorgvuldig handelen.